

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Innan vi inleder debatten vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att vi bland åhörarna vid dagens debatt har en delegation från Rumäniens parlament under ledning av talmannen i deputeradekammaren Valeriu Zgonea.

I would like to greet the delegation from the Parliament of Romania, under the leadership of Valeriu Zgonea, President of the Chamber of Deputies, a warm welcome to the Swedish Parliament.

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 2 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! I den lilla belgiska staden Ypres dog nästan en miljon människor under första världskriget. Där samlas Europeiska rådet nästa vecka för att minnas och hedra dem som föll. Det var uppemot 20 miljoner människor som dog i första världskriget, vilket är en ofattbar siffra för oss som har fötts i fredens Europa.

Hundra år senare är krig och våld fortfarande verklighet i många delar av världen. Kriget i Syrien är inne på sitt fjärde år. Fler än 150 000 har dödats, och nästan tio miljoner är på flykt. Vi ser en av de största flyktingströmmarna till vårt land sedan andra världskriget.

Så snabbt kan det gå att rasera ett samhälle. Så svårt är det att få stopp på en negativ våldsspiral.

Våldets gränslöshet och våldets tendens att sprida sig från ett land till ett annat ser vi också i Irak, där extrema krafter med våld och förtryck utmanar en bräcklig statsbildning. Det är en svår utmaning att skapa frihet, demokrati, ekonomiskt välstånd och förtroende i ett samhälle.

Ännu närmare oss ser vi Rysslands annektering av Krim. Situationen i Ukraina är en fara för Europa. Det är en utmaning mot den internationella rättsordningen. Rysslands agerande utgår från en kalla-kriget-mentalitet som bara har förlorare.

Homs, Kirkuk, Donetsk – alla tre ligger långt bort, men de är våra grannar. Det finns mänskliga broar mellan våra länder. Många svenskar

har nära band till Syrien, Irak, Libyen, Afghanistan och Somalia, och många är oroliga.

Det finns politiska krafter i Europa, också här hemma, som profiterar på motsättningar, som får sin näring ur ett vi-och-de-tänkande och som ser människors olikheter som ett hinder, inte som en möjlighet.

Till dem vill jag säga: Det är den sortens människosyn som har skapat så många krig och konflikter i världen.

Vår uppgift är att tydligt stå upp för tolerans, sammanhållning och ömsesidig respekt.

(Applåder)

Herr talman! Om 88 dagar går svenska folket till vallokalerna. Då folkomröstas Sverige om arbetslinjen. Vi vill att över fem miljoner människor ska ha ett jobb år 2020.

Ett jobb utvecklar oss som människor. Det ger oberoende och möjlighet att stå på egna ben. Det skapar en känsla av tillhörighet och gemenskap att ha ett jobb att gå till. Man får jobbkompisar, fikapauser, ny kunskap, trygghet och sommaresemester.

När fler jobbar stärks sammanhållningen mellan människorna i vårt land. Jag vill att fler människor ska få uppleva allt det som det innebär att ha ett jobb.

Sedan 2006 har jobben vuxit med över 250 000. Över en kvarts miljon fler människor har fått allt det som kommer med ett jobb – och det är bara början. Vi har satt upp ett ambitiöst mål för hur jobben ska bli fler. Det bygger på att det är fler som arbetar, och det kan bara nås om jobben blir ännu fler. Vi vill att över fem miljoner människor ska ha ett jobb år 2020, vilket är 350 000 fler än i dag.

Mot oss står Socialdemokraternas arbetslöshetsmål och därtill bristen på besked från övriga vänsterpartier. Arbetslöshetsmålet kräver inte ett enda nytt jobb. Det är med andra ord som vanligt med Socialdemokraterna. När de hade makten stod var femte svensk i arbetsför ålder utanför arbetsmarknaden. Varje dag fick 140 människor veta att det var dags för förtidspension.

En regering som sätter jobben främst kan aldrig acceptera en sådan väg. Vi har konsekvent satt jobben främst, för alla människor vill och kan bidra utifrån sina egna förutsättningar. Närmare 200 000 människor som tidigare gömdes och glömdes i åtgärder och program har lämnat utanförskapet. Många av dem är nu en del av arbetskraften och söker jobb.

De som tidigare sökte jobb har i stor utsträckning fått jobb, i flera fall sedan länge, med god löneutveckling. Många av dem är dessutom födda i ett annat land.

Herr talman! Vårt fokus på jobben har gett resultat. Vi har högst sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande i hela EU. Vi ligger i topp när det gäller hur många kvinnor som jobbar. Det är fler kvinnor som jobbar heltid. Nästan dubbelt så många äldre jobbar. Reallönerna och de disponibla inkomsterna har vuxit. Människor har fått mer kvar av lönen.

(Applåder)

Vårt jobb mål kräver att vi fortsätter att hålla arbetslinjen tillsammans med nya åtgärder och reformer och att vi fortsätter att ta ansvar för ordning i ekonomin så att människor och företag vågar tro på framtiden och så att vi bygger skyddsvallar inför nästa kris.

När vi säger att över fem miljoner ska jobba år 2020 står vi inför en ny typ av utmaning. Trösklarna till att få ett jobb är allt högre samtidigt som många som söker jobb står längre från arbetsmarknaden och möts av högre krav än kanske någonsin tidigare.

Den skoltrötta 20-åringen som inte gick klart gymnasiet, 59-åringen som blev av med jobbet för flera år sedan men som inte kunnat komma tillbaka, kvinnan som i vuxen ålder kommit till Sverige från Afghanistan och försöker hitta en plats i samhället eller den rullstolsburna som mitt i livet tvingas möta en arbetsmarknad som inte är anpassad – alla är de exempel på hur utmaningen ser ut i vår tid.

Men vi säger: Alla människor behövs. Alla jobb behövs.

Detta kräver en regering som tar ansvar för att jobben ska komma alla till del. Vi vill att det ska gå snabbare att komma in på arbetsmarknaden för människor som kommit hit från andra länder. Fler ska kunna påbörja sfi så snart de fått uppehållstillstånd. Insteigsjobben ska kunna kombineras med komvux. Utländska akademiker ska få snabbare hjälp med över-sättning av sina meriter och större chans till kompletterande utbildning.

Vi vill ge mer stöd till människor med funktionsnedsättning och bättre möjlighet till studiemotiverande kurser. Fler ska få chans att jobba inom Samhalls verksamhet och på så sätt få in en fot på arbetsmarknaden.

Vi vill satsa mer på unga som vill gå sin egen väg och starta eget. Starta-eget-bidraget ska kunna omfatta fler. Ung Företagsamhet och Drivhuset ska få mer resurser.

Vi vill fortsätta våra förändringar av den svenska skolan. Vi vill ha tioårig grundskola, skolstart vid sex års ålder, mindre klasser, mer matematik och fler behöriga lärare.

Fram till valdagen kommer vi att presentera fler förslag för hur jobben ska komma fler till del. Vill man att jobben ska bli fler måste man ha politiken för det.

Herr talman! Aldrig tidigare har så många människor haft subventionerade anställningar som i dag. Därtill är arbetsmarknadspolitikerna väl utbyggda. De viktiga skattefinansierade välfärdsjobben beräknar vi kommer att bli fler.

Allt är dock beroende av en långsiktig strategi för att fler företag ska kunna växa. Många tänker nog på stora företag som Volvo, ABB och Ericsson när man talar om Sverige som exportland. Men jag har under våren träffat många mindre företag runt om i landet som har tillverkat och exporterat allt från pepparkakor, underställ och plastförpackningar till fröer och motorvärmare. Deras beskrivning är att om man vill växa måste man ut i världen. Ett växande företag i Sverige blir snabbt ett exportföretag. Den svenska marknaden är för liten.

Att svenska företag växer är bra för Sverige. Då växer vår ekonomi, och jobben blir fler. Vi ser hur världsekonomin förändras. Om vi ska kunna behålla företagen här hemma måste de tycka att det är värt det – att starta, att växa och att stanna i Sverige.

Sverige är ett av världens mest konkurrenskraftiga länder. Vi behöver mer frihandel och ännu bättre företagsklimat. I detta läge ser vi partier på vänsterkanten som skulle förskjuta den politiska tyngdpunkten längre ut till vänster än någonsin tidigare. Arbetstiden ska förkortas, det ska bli

dyrare att anställa unga, valfriheten ska begränsas och skatterna ska höjas för människor som jobbar och för företagen som anställer.

I en tid när vi verkligen behöver människor från andra länder som kommer hit och jobbar vill Socialdemokraterna försvåra arbetskraftsinvandring. Ge svenska jobb åt svenskar först, heter det. Hur kan det vara bra för Sverige? Hur kan det vara bra för svenska företag och för jobben?

Partierna på vänsterkanten har en sak gemensamt: De är emot arbetslinjen. Deras politik är direkt skadlig för jobben och för företagen i Sverige – Socialdemokraterna: minus 80 000 jobb, Miljöpartiet: minus 70 000 jobb och Vänsterpartiet: minus 140 000 jobb.

Resultatet av en vänsterpolitik är färre jobb. Det hotar ekonomin och resurserna till skolan, äldreomsorgen och allt som är vårt gemensamma.

Herr talman! I våra fyra partier i Alliansen förbereder vi oss tillsammans. Vi har satt upp ett ambitiöst jobbmål. Våra förslag och reformer är helt inriktade på detta. Vi kommer aldrig att släppa tyglarna om Sveriges ekonomi. Vi lovar inte allt till alla. På vänsterkanten verkar man ha en annan syn på politiskt ansvarstagande.

I allt fler frågor är partierna på vänsterkanten splittrade. De har inga förberedelser, inga gemensamma förslag och ingen som helst aning om vägen framåt. Väljarna förtjänar att få veta vad som skulle vänta med en eventuell vänsterregering, men när kommer svaren?

Sverige är på rätt väg. Svensk ekonomi är starkare än på 40 år. Sedan 2006 har jobben blivit över en kvarts miljon fler, och det är ändå bara början.

(Applåder)

Anf. 3 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tackar statsministern.

Jag håller i min hand statsministerns första regeringsförklaring från den 6 oktober 2006. När jag läste den fastnade jag framför allt på ett stycke som handlar om skolan. Nu talade statsministern inte särskilt mycket om skolan, men då sade han så här: ”Fler elever skall lämna skolan med kunskaper och förutsättningar för att tryggt kunna fungera som medborgare och i arbetslivet. Genom att sätta kunskap i centrum och satsa på kvalitet skall resultaten i den svenska skolan förbättras.”

Hur har det gått under åtta år med detta löfte till svenska folket? Jo, under dessa år har resultaten sjunkit dramatiskt i svensk skola. Sverige har de snabbast fallande kunskapsresultaten i hela PISA-undersökningen. Sammanlagt 91 000 elever har lämnat skolan utan att ha behörighet att komma in på gymnasiet under dina regeringsår, Fredrik Reinfeldt.

PISA-studien visar också att förklaringen till kunskapsresultaten stavs ökad ojämlikhet. Skolresultaten skiktas och segregeras mycket mer än tidigare. Skolverket konstaterar att en av huvudförklaringarna till de fallande skolresultaten är den bristande likvärdigheten i skolsystemet.

Jag lyssnade på statsministern i en radiointervju för inte så länge sedan. Då förnekade han att det är ett problem att segregationen mellan skolor ökar i Sverige. Men faktum är att andelen elever som går i skolor med riktigt låga resultat har fördubblats under din tid vid makten, Fredrik Reinfeldt.

I dag presenterar vi socialdemokrater ett nytt förslag om att satsa stort på de skolor som har stora problem och utmaningar. Under de kom-

mande fyra åren satsas 2 miljarder kronor på att höja resultaten för alla elever.

Jag vill fråga statsministern: Hur tänkte du, Fredrik Reinfeldt, när du tog bort det nationella stödet till de skolor som har tuffast utmaningar och i stället prioriterade skattesänkningar?
(Applåder)

Anf. 4 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag har väntat på detta. Inför valet 2006 sade Socialdemokraterna: Vi överger det här med jobben. Det var likadant inför 2010, och nu är det dags igen. Det spelar ingen roll vad de skriver i sina eftervalsanalyser om att de en gång för alla ska lova att aldrig mer släppa jobben. Varenda gång vi närmar oss valet gör de det. Då är det andra frågor som gäller. Det är aldrig jobb och ekonomi när det verkligen blir skarpt i mötet med väljarna. Det är det första beskedet.

Det andra är att det ni föreslår för att möta detta ungefär är vad vi föreslår, det vill säga att resurser riktas till de skolor som är mest utsatta. Det jag sade i intervjun var att PISA och de experter som har uttolkat det säger att skillnaderna mellan elever är mer påfallande och större än den mellan skolor.

Men viktigast av allt är kanske att säga att Mikael Damberg inte fångar den känsla som nu sprids när man går genom skolans korridorer. Det är inte känslan av att alla är på väg att dö och att allting är förskräckligt. Känslan är att man kämpar med att skapa en bättre skola och att man pratar mycket om alla reformer som har kommit.

Vi får inte beröm hela tiden. Jag har varit ute och träffat många gymnasieelever som tycker att det är otroligt mycket betyg: A har blivit tuffare än MVG – vem är ansvarig för det? När jag säger att det är jag säger de: Då ska du få höra vad vi tycker. Så pratar man i svensk skola. De säger: Oj, vad mycket prov och tester det är! Föräldrar märker att nio- och tioåringar kommer hem och säger: Jag ska ha nationellt prov, och jag är lite nervös. Det är svensk skola.

Mikael Damberg har missat alltihop. Han är bara stolt över att framställa det så här: I det här landet dör allting, allt bara faller ihop och vi socialdemokrater är så himla glada över det.

Men jag är inte glad över det. Jag är glad över att det finns lite framtidstro i svensk skola och att de reformer vi har satt in är på väg att göra den svenska skolan bättre. Försök lyssna på det någon gång, Mikael Damberg! Försök tro på någonting! Försök stå för något som riktar sig framåt! Det gör vi.

Vi begär stöd av väljarna för att fortsätta med vår inriktning: tidigare skolstart och mer matematikundervisning. Det är den vägen vi ska välja.
(Applåder)

Anf. 5 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Jag börjar förstå varför Moderaterna rasar i opinionen. Statsministern är tondöv om han inte hör vad svenska folket säger om svensk skola, nämligen att det har varit fel väg att gå att prioritera skattesänkningar framför skolan. I år – i den budget som du, Fredrik Reinfeldt, lade på riksdagens bord i slutet av förra året – prioriterar man att satsa tjugo gånger mer på skattesänkningar än på insatser till skolan.

Det är inte första gången, Fredrik Reinfeldt. Du prioriterade krogmomsen framför skolan, du prioriterade bolagsskatten framför skolan och du prioriterade jobbskatteavdrag 1, 2, 3 och 4 och sedan 5 framför skolan. Då hamnar man till slut i en situation där skolan inte orkar med sitt uppdrag och där lärare och rektorer känner att de inte får det stöd och den hjälp de behöver.

När du dessutom tog bort stödet till de skolor som har tuffast utmaningar hamnade du väldigt snett, herr statsminister. Resultatet är ingenting att vara energisk över. Resultatet är fallande skolresultat – vi faller snabbast i hela OECD-området. Det behövs en ny skolpolitik där vi vågar prioritera skolan. Tyvärr har du prioriterat skattesänkningar i åtta års tid, Fredrik Reinfeldt.

(Applåder)

Anf. 6 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Ska vi avslöja för Socialdemokraterna vad vi andra vet? Har ni sett deras opinionskurva? Mikael Damberg har missat det – vad tråkigt.

(Applåder)

Jag vill återigen säga att när det gäller de skattesänkningar vi har föreslagit är vi stolta över att folk har mer kvar av lönen. Vi har noterat att ni inte tänker ta bort dem – Socialdemokraterna accepterar 90 procent av skattesänkningarna. Har ni hört det, svenska väljare? Vilket hyckleri det är. De står i vartenda tal och låtsas som att de är emot, men om de får makt och inflytande tänker de inte ta bort dem. Och vi får se vad det blir när Vänsterpartiet och Miljöpartiet är klara – då kommer det inte att vara så roligt. Det är så det låter.

Vi ska göra mer av det vi redan har påbörjat. Utmaningen att svenska skolelever ska lära sig mer tar vi på allvar – mer matematikundervisning, fler lärare och fler behöriga lärare. Vi är på rätt väg.

Sedan ska vi berätta för eleverna när de skriver PISA-proven att det är på allvar. Det verkar möjligen inte ha nått fram. Men det är mycket prov, och det är en förändrad skola. Det kommer att leda rätt. Med en vänsterregering blir det högst oklart vad som sker, men det de brukar göra är att ta bort kunskapslinjen. Det är farligt.

(Applåder)

Anf. 7 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Ojämställdheten har ett pris, statsministern, ett pris för de talanger som inte tas till vara i ett näringsliv där manligt kön fortfarande väger tyngre än kompetens, ett pris för de tjejer som slås ut i en skola där självkänslan reduceras till prestation, ett pris för de kvinnor som slits ut på en arbetsmarknad där kvinnor slits så mycket hårdare än män. 10 miljarder är den årliga samhällskostnaden direkt ur statsbudgeten för att kvinnor får bära välfärden på sina axlar, själva får bära det som vi behöver bära tillsammans.

För 30 år sedan var kvinnors sjukskrivning inte högre än mäns. Men sedan kom 90-talskrisen, nedskärningar i vården, omsorgen och skolan, slimmade organisationer, färre medarbetare och hårdare villkor – och i dag får vi betala priset: 10 miljarder årligen. Så hög är kostnaden för kvinnors högre sjukskrivning än mäns.

Under de 30 år som har gått har en del gjorts för männens arbetsmarknad. I flera manligt dominerade branscher har man förhandlat sig till bättre villkor i avtalen. I Byggnads, Pappers, Metall och Unionen finns det avtal om arbetstidsförkortningar. Det finns kvar arbetsmiljöutmaningar, men just detta har man lyckats med, och detta är bra, för när medarbetarna mår bra blir också lönsamheten bättre.

Men för kvinnor som sliter i äldreomsorgen finns inte den chansen. När kroppen tar stryk får man i stället betala själv eller be om deltid eller också fastnar man i sjukersättning, och när pensionen kommer tackas man med lägsta möjliga pension.

Vi vill att de arbetstidsförkortningar som har kommit männen i industrin till del också ska bli möjliga för kvinnor i omsorgen. Jag har förstått att det är ett krav som har fått flera moderater att protestera högljutt. Därför vill jag nu ge statsministern möjlighet att förklara: Varför ska kvinnor i omsorgen inte få den möjlighet till arbetstidsförkortning som män i industrin har fått?

(Applåder)

Anf. 8 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Detta kommer att vara dagens tema: vänsterpartiernas attack på arbetslinjen, hur mycket jobb som ska försvinna, hur mycket kortare våra arbetsdagar ska bli, hur mycket friår och ledighet vi ska introducera i Sverige när de får inflytande.

Då vill jag säga till alla svenska väljare: Nyckeln till allt vi vill är arbetade timmar. Det vet varenda suppleant i kommunfullmäktige i vartenda land som har läst en budget. Nyckeln sitter i att man får upp antalet arbetade timmar, för att finansiera skolan, för att finansiera äldreomsorgen, för att klara det stora välfärdsåtagandet.

Kom ihåg att vi lever på en kontinent som har bara 7 procent av världens befolkning. Bara 25 procent av världens bnp-tillväxt skapas här – det är snabbt på väg nedåt – men över hälften av världens sociala välfärdskostnader finns på vår kontinent. Ska den ekvationen hålla är nyckeln arbete: arbete därför att det är bra för människor, arbete därför att det utvecklar vårt samhälle och inte som Miljöpartiet säger är hotet mot mänskligheten – jag håller inte med. Där finns det vägval som svenska folket står inför.

Låt mig säga: Jag respekterar om man i avtal väljer att gå fram med arbetstidsförkortning. Man kan välja det – jag tror på den svenska modellen. Man kan välja att ta en del av löneutrymmet för att förkorta arbetstiden. Men jag tror inte på att tvinga fram detta med lagstiftning, och jag tycker inte att Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som föreslår detta, är ärliga med att det kraftigt skulle minska bnp och skapa stora problem för Sverige.

Jag delar uppfattningen att omsorgstrycket är ett tecken på att Sverige fortfarande är ojämförbart – det ligger tyngre på kvinnor än på män. Men jag delar inte beskrivningen av att det stora problemet och utmaningen i svensk skola bara skulle handla om unga tjejer, för det tycker jag är en felaktig beskrivning. Vi ser snarare en utveckling där många tjejer har väldigt bra skolresultat medan vi har problem med många av pojkarna, de unga, arga männen, som kommer ut ur en skola där de inte riktigt

finner sig till rätta och inte verkar klara de bästa skolresultaten. Det är också en samhällsutmaning.

Jag tror på att se hela samhället – inte bara halva.
(Applåder)

Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Den riktigt stora utmaningen i svensk skola är att vi har haft en regering som har lagt på lärarna nya pappersuppgifter, samtidigt som man har skurit bort medarbetare från skolan. Nio av tio lärare vittnar om att de har fått ägna mer tid åt att fylla i papper, och samtidigt har nästan 10 000 medarbetare skurits bort från svensk skola.

Man behöver inte ha högsta resultat i PISA-provet för att inse att om färre medarbetare ska ägna mer tid åt att fylla i papper blir det mindre tid över för eleverna, mindre tid över för den bråkiga killen som har svårt att koncentrera sig, mindre tid över för den oroliga tjejen som behöver någon som ser just henne bortom prestation, prov och betyg. Det är resultatet av Alliansens skolpolitik.

Herr talman! Statsministern måste ha missat hur det faktiskt ser ut i svensk äldreomsorg i dag, att många kvinnor tvingas lämna arbetsmarknaden eller gå ned till deltid redan vid 50–55 års ålder. Var är arbetslinjen i det? Var är arbetslinjen i att slita ut människor långt före pensionen? Det är den stora samhällskostnaden i dag – inte Miljöpartiets förslag.
(Applåder)

Anf. 10 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Vi har skjutit till resurser till svensk skola. Jag delar inte Gustav Fridolins beskrivning, men jag har svårt att förstå hur lösningen på det problem som du beskriver är att vi låter lärarna lämna strax efter lunch, med din arbetstidsförkortning.

(Applåder)

Du hade en fråga till mig. Ursäkta, nu tappade jag bort den.

(GUSTAV FRIDOLIN (MP): Nu är jag mest intresserad av varför du tycker att detta är ett bra tillfälle att hitta på saker om andras politik.)

Det var inte din fråga.

(GUSTAV FRIDOLIN (MP): Nej, min fråga var: Har du sett hur det ser ut i äldreomsorgen?)

Ja, det har jag!

(GUSTAV FRIDOLIN (MP): Har du sett hur människor lämnar ...)

(TALMANNEN: Nu är det replikrunda!)

Så här borde vi ha det oftare – det är en härlig dialog! Låt mig då säga när det gäller äldreomsorgen ...

(GUSTAV FRIDOLIN (MP): Eller så lyssnar man från början!)

Jag har varit mycket i svensk äldreomsorg. Min uppfattning är att det absolut är viktigt att lyssna på den personal som finns där. Man jobbar nu ofta med utrustning som avlastar de lyft som fanns förr. Många kommuner börjar bli bättre på att inte dela på passen.

Det finns mycket att lyssna in. Men jag delar inte din uppfattning när du beskriver alla som uttröttade och utan möjlighet att arbeta. Det tycker jag återigen är en vanbeskrivning av ett område där många gör uppskattade insatser.

(Applåder)

Anf. 11 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte göra statsministern glad genom att prata lite jobb – det var det han ville, sade han.

Det är en mycket positiv bild som målas upp i Fredrik Reinfeldts anförande. Han är oerhört stolt över vad regeringen har åstadkommit under de åtta år som han har haft makten, och han får applåder av församlingen för detta. Det är naturligtvis fantastiska resultat att ha skapat 250 000 nya jobb i Sverige. Det är oerhört många.

Däremot hörde jag inte Fredrik Reinfeldt i anförandet nämna arbetslösheten över huvud taget. Jag tror inte att han nämnde det en enda gång. Men det är inte så konstigt.

Samtidigt som sysselsättningen har ökat med säkert fler än 250 000 har arbetslösheten ökat. Vi har alltså en ökad sysselsättning men en arbetslöshet som ligger kvar på väldigt höga nivåer. Förklaringen till det är att vi ständigt fyller på arbetskraften mer än vad vi lyckas skapa jobb, mer än vad man lyckas öka sysselsättningen. Det är det jag inte riktigt får ihop.

För ett par veckor sedan lovade Fredrik Reinfeldt och regeringen: Till 2020 ska vi ha fem miljoner människor sysselsatta. Det innebär ungefär 350 000 nya jobb. Då är min fråga till Fredrik Reinfeldt: Med hur många människor kommer man att öka arbetskraften under samma tid?

Anf. 12 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Det finns inte bara ett ord eller en siffra som kan beskriva svensk arbetsmarknad, utan man måste beskriva sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraft och titta på olika former av sysselsättningsdeltagande. Jag nämnde faktiskt flera av dessa.

Vi har byggt en politik för att inte förtidspensionera stora delar av arbetskraften. Det har gjort att arbetskraften växer mycket snabbt i Sverige. Till det bidrar att vi har en av de snabbast växande befolkningarna i Europa, både därför att vi har ett barnafödande som är positivt men också därför att människor kommer från andra länder.

Jag har många gånger diskuterat med Jimmie Åkesson att det inte är ett statiskt förhållande att man kommer hit och kanske inte får jobb dag ett, utan det är mer en fråga om hur snabbt man kommer i arbete. Det är en samhällsutmaning som vi har anledning att ta på allvar.

Jag delar inte uppfattningen att de som ännu saknar jobb bara skulle vara människor som kommer från andra länder. Det är inte experternas mening när de går igenom detta, utan de nämner flera grupper. De nämner människor över 55 år som har varit arbetslösa länge och som har dålig kontakt med arbetsmarknaden och oftast inte grundläggande ut-

bildningar. De nämner människor som lever med funktionshinder av olika slag. De nämner unga som har svårt att komma in. De nämner också gruppen utrikes födda, framför allt dem som inte har lärt sig svenska språket eller kommer med kort eller ingen utbildningsbakgrund. Vi har ganska goda kunskaper om detta.

Mitt svar blir inte: Sätt en dörr i ansiktet på dem, skyll dem för allt ont! Så tycker jag att Sverigedemokraterna gör – absolut. Jag säger snarare: Anpassa och förändra våra system och möjliggör för människor att lära sig svenska språket snabbare och se till att de kommer i arbete!

Dessutom: Det fungerar! En stor del av den sysselsättningsutveckling som jag redovisade gäller utrikes födda som kommer in i arbetsmarknaden. Vi har haft en mycket kraftig ökning av just människor från andra länder som får jobb. Vi får det också i sektorer som har varit viktiga med vår RUT-reform och med restaurangmomsen, för att bara nämna två av branscherna.

Så bygger vi Sverige långsiktigt starkare. Minns vad jag sade om arbetade timmar! Många av dessa arbetade timmar utförs av människor från andra länder.

(Applåder)

Anf. 13 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det råder ingen tvekan om att många av dessa arbetade timmar utförs av människor från andra länder – så är det – därför att väldigt många människor i vårt land är just från andra länder, och de blir fler.

Även om Fredrik Reinfeldt försöker ta sig runt detta problem genom att inte tala om det förekommer det. Det är klart att vi har långtidsarbetslösa och andra som står långt från arbetsmarknaden. Men det är inte dessa människor som varje år fyller på arbetskraften med 50 000–60 000 nya människor, utan det är invandringen som gör det. Det råder ingen som helst tvekan om det. Hade vi inte haft den stora invandring som vi har hade arbetslösheten legat väsentligt lägre än vad den gör i dag. Det var inte så länge sedan vi hörde statsministern ge uttryck för exakt den uppfattningen genom att säga att massarbetslöshet inte existerar bland etniska svenskar mitt i livet. Så är det, även om det nu säkert också finns andra som är arbetslösa.

Min fråga kvarstår: Har man från regeringens sida kapitulert inför arbetslösheten? Och med hur många människor kommer arbetskraften att växa när jobben blir 350 000 fler?

Anf. 14 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Återigen vill jag säga att det beror på hur man ser på människor. Är människor ett problem, tynger de, ska de räknas som en kostnad eller är de en tillgång och någonting att arbeta med att utveckla? Sverigedemokraterna har den förra synen, och jag har den senare. Jag tycker att man kan påverka ett samhälle. Man ska skapa förutsättningar för människor att komma i arbete.

Vi vet naturligtvis inte hur mycket arbetskraften kommer att växa av det enkla skälet att vi är en återspeglning av en värld i krig och i oro. När jag tillträdde som statsminister kom stora grupper från Afghanistan och Somalia. Nu kommer de största grupperna från Syrien. Vi ska inte bli

förvånade om det nu i stället kommer att komma många människor från Irak. Det beror alltså på hur krig och sekteristiskt våld utvecklar sig över världen. Det skapar fruktansvärda samhällen som vi ger människor andrum och möjlighet att komma undan från. Hit kommer driftiga människor som väldigt ofta snabbt kommer i arbete, startar företag och bidrar till vår välfärd. Hur mycket vi underlättar för dem att komma i arbete är också en fråga om vår egen välfärd och vår egen framtid. Så ser jag på människor. Återigen, Jimmie Åkesson: Det är det som avgör. Är de ett problem, är de möjliga att påverka eller är de en kostnad och ett hinder? (Applåder)

Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Statsministern! Ska Sverige vara ett land där det är fritt fram för arbetsgivare att säga upp fast anställda för att sedan ta tillbaka dem som timanställda eller deltidsanställda? Om det handlar den stora konflikten om Öresundståg. Men egentligen handlar det om hela den svenska arbetsmarknaden.

Jag var nere på Malmö central och talade med några av dem som nu strejkar för sina fasta jobb. Jag talade med en ung kvinna som berättade om sin oro för att inte veta om hon kan försörja sig och sin familj och för att inte kunna få ett hyreskontrakt därför att hon inte längre har ett fast jobb. Hon blev uppsagd efter att ha jobbat i flera år åt samma arbetsgivare.

Det handlar inte bara om Öresundståg. På Stadium i Norrköping får flera hundra gå, inte för att de inte behövs utan för att det är enklare för arbetsgivaren att ha dem i otrygga anställningar. Ni har ett ansvar för detta, Fredrik Reinfeldt.

Men vi vill ta ett ansvar för att lägga om politiken. Vi behöver en lex Veolia. Vi vill att lagen om anställningsskydd och medbestämmandelagen ska stärkas vid upphandlingar. Vi vill ta bort anställningsformen allmän visstid. Visst behöver vi visstidsanställningar ibland, men inte år efter år. De bör begränsas. Vi vill inte heller att man ska kunna sparka folk för att i stället ta in bemanningsföretag.

Det är detta som det handlar om på svensk arbetsmarknad i dag, och vi har tagit ställning. Men vad säger statsminister Fredrik Reinfeldt? Ska Sverige vara ett land där arbetsgivare fritt ska kunna sparka gamla trotjänare för att sedan ta tillbaka dem på nåder som deltidsanställda eller timanställda?

Anf. 16 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Vänsterledaren vet att vara domare i en svår arbetsmarknadskonflikt. Den ena parten har rätt, och den andra har fel.

Jag tror på den svenska modellen. Jag tror att arbetsmarknadens parter ska lösa detta, och de har också konfliktinstrument som de nu använder för att göra det.

Om vi gör det som Jonas Sjöstedt sade har vi en annan modell. Då står vi här i riksdagen och berättar vem som har rätt och vem som har fel. Och gör de inte som vi säger lagstiftar vi. Då kommer vi att förbjuda det som vi inte tycker om. Då ska visstidsanställningen väck. Bemanningsföretagen ska bort. Här ska inte någon flexibilitet få finnas.

Ljuger alltså alla företag i hela Sverige och alla arbetsgivare som säger att de möter en ny typ av konkurrens där de ofta ser kortsiktiga cykler i sin efterfrågan? Ljuger de? Hittar de på att de behöver flexibilitet? Har det bara kommit ondska av detta?

Mitt besked är att vi behöver vara tydliga med att grunden för trygghet på svensk arbetsmarknad är tillsvidareanställning. Och, mina vänner, över 80 procent av dem som har jobb i Sverige har fast anställning. De som finns i olika former av tidsbegränsade anställningar ligger stabilt under 20 procent och har gjort det mycket länge, också under de år som Vänsterpartiet har varit med och påverkat politiken i Sveriges riksdag. Är det den flexibiliteten som nu ska väck?

Jag har dessutom noterat att vi har ett stort flöde av dem som har visstidsanställning över till tillsvidareanställning. Det har redovisats att 70 000 per kvartal på det sättet faktiskt kommer över i fast anställning.

Det verkar vara som vi säger, nämligen att det behövs en sänkt tröskel för att sedan komma vidare. Vad är det som detta återspeglar på svensk arbetsmarknad? Jo, det återspeglar att man vill testa lite och att man lite grann vill veta vilka man anställer eftersom det är så höga kostnader och risker förknippade med modernt företagande om man felrekryterar. Ljuger alla företagare som säger detta? Är det vad vänsterpartierna i Sveriges riksdag säger?

Jag tycker att man ska respektera den svenska modellen och balansen. Om det finns någon som använder det på ett felaktigt sätt ska det rättas till. Men Jonas Sjöstedt påstod att det ska försvinna med lagstiftning. Det är vad som väntar.

(Applåder)

Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Om otrygghet hade gett arbete hade Sverige haft full sysselsättning i dag. Men ditt problem, Fredrik Reinfeldt, är att vi inte har det. Vi har bara en växande otrygghet. Vem drabbar den? Den drabbar främst kvinnor och unga. Hur påverkas de? De är mycket mindre villiga att kritisera sin arbetsgivare när det uppstår fel och brister. De är mycket mer oroliga för hushållets ekonomi. De är mycket mer oroliga för att bli arbetslösa. När de blir fler och när man provocerar grunden i den svenska modellen på detta sätt har statsministern ingenting att säga. Det är ett ja till arbetsgivarna att inte säga något när de provocerar på det sättet.

Ännu längre går allianspartiet Folkpartiet som inte svarar med en politik för trygga jobb utan med en politik för att begränsa strejkrätten i Sverige. Vad säger statsminister Reinfeldt om det förslaget? Är det Alliansens politik?

(Applåder)

Anf. 18 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Det är det uppenbart inte, eftersom vi inte har ändrat proportionalitetsregler eller andra regler på svensk arbetsmarknad.

Återigen: Den här beskrivningen av att alla i Sverige upplever otrygghet – det finns naturligtvis exempel på detta – är det sanningen? Är det så att nära nog alla upplever att de är på väg att förlora jobbet? Är det rätt beskrivning av Sverige?

Jag vill hävda att vi har en mycket trygg arbetsmarknad. Över 80 procent har fast anställning. Inom många yrken som ungdomar väljer att utbildas till i gymnasieskolan har vi en mycket stor trygghet och knappt någon arbetslöshet alls. Om man blir förskollärare, lärare eller polis, finns det då en stor arbetslöshetsrisk i dessa yrken?

Den omvandling som sker sker mycket i den konkurrensutsatta industrin och inom vissa sektorer. Där behöver vi omvandlingsstöd, och vi behöver jobba med människor för att de ska kunna komma vidare i arbetslivet. Ett sätt att göra det är att skapa flexibilitet i kombination med den trygghet som den svenska modellen erbjuder. Det är vårt alternativ. (Applåder)

Anf. 19 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Pensionärsskatt, riskkapitalbolag i skolan, läx-RUT, tvåågs-LOV, utförsäkrad och fas 3 är sex ord och uttryck som den moderatledda regeringen har berikat det svenska språket med och vilkas innebörd för åtta år sedan skulle ha uppfattats som lätt bisarra.

Varför ska pensionärer betala högre skatt än löntagare? Varför ska staten ge skatterabatt till de föräldrar som har råd att ge sina barn läx-hjälp? Varför ska svårt cancersjuka i Sverige bli av med sin sjukersättning?

Man skulle kunna raljera över Alliansens nya ordlista och göra sig lite rolig, men för mig och många andra är det allvar. Vi är många som känner att det Sverige vi har byggt upp tillsammans håller på att förändras – att vårt land håller på att glida isär, bli kallare och hårdare. Grupper ställs mot varandra: sjuka mot friska, män mot kvinnor, arbetslösa mot dem som har jobb och pensionärer mot löntagare.

I dag är över 400 000 människor arbetslösa i vårt land. Statsministern nämner inte dem i sitt anförande. I dag sjunker skolresultaten i Sverige snabbast av alla jämförbara länder. Statsministern talar inte om det i sitt anförande. Jag tror att det är därför förtroendet för Moderaterna och regeringen rasar. Efter åtta år blir det alltmer uppenbart att människor har tröttnat. Svenska folket säger: Det är nog nu. Det räcker. Allt i livet stannas faktiskt inte privatiseringar, skattesänkningar eller utförsäkringar.

Socialdemokratin har *ett* övergripande syfte: Vi drivs av en vilja att skapa ett mer jämlikt samhälle där vi alla kan lyckas tillsammans. Det finns dock två stora hinder för att vi ska lyckas med det. Det första är den höga arbetslösheten, och det andra är de låga skolresultaten. Jag vill säga till statsministern att de hänger ihop, för vi kommer aldrig att klara framtidens jobb om vi inte klarar utmaningarna i skolan.

Det finns ingenting som skapar så stora klyftor i ett samhälle som arbetslöshet. Den bryter ned, släcker drömmar och är oerhört dyr för både den enskilde och samhället som helhet. Det finns heller ingenting så fundamentalt orättvist i ett samhälle som en skola där ett barns kunskap och framtid avgörs av vilken familj man tillhör, vilken samhällsklass man tillhör eller vilket bostadsområde man råkar växa upp i.

Därför finns det ingen viktigare framtidsinvestering än en skola som ger alla barn samma goda förutsättningar i livet. Därför finns det inget radikalare än att se till att varje ung kille och tjej får ett jobb. Alla människor borde få uppleva den där härliga känslan – den där friheten – när man får sin lön i slutet av månaden. Därför är jobben, skolan och välfär-

den Socialdemokraternas viktigaste prioriteringar. Därför ska skolresultaten upp och arbetslösheten ned under nästa mandatperiod. Det kommer att vara vårt huvudfokus under hela nästa mandatperiod.

(Applåder)

Herr talman! Sanna är 16 år. Hon bor i Sundby i Stockholm, och i hennes skola är nästan alla niondeklassare behöriga till gymnasiet. Bara några minuters bilväg därifrån, i Tensta, bor Alex. I hans skola är det 60 procent som inte kommer in på gymnasiet – 60 procent! De bor så nära varandra men har så olika förutsättningar inför framtiden.

Förra veckan firades skolavslutning över hela landet. Många elever fick säkert frågan: Vad vill du bli när du blir stor? Jag hoppas att ingen höll tillbaka. Jag hoppas att både Sundbyttejen och Tenstakillen med självklarhet svarade: Jag ska bli spelprogrammerare. Jag ska bli frisör. Jag ska bli veterinär. I skolor där utmaningarna är stora är nämligen drömmarna ofta alldeles för små. Det ska inte spela någon roll vem du är, vilka dina föräldrar är eller var du bor – Sverige ska vara ett land där alla barn kan drömma storslagna drömmar.

Herr talman! För att skapa en jämlik och topppresterande skola måste vi ha samma förväntningar på bilmekanikernas barn som på läkarnas. Vi vuxna måste utgå från att alla barn kan och ska klara skolan. Vi socialdemokrater är beredda att avsätta de medel som krävs för att lärarna och rektorerna ska kunna vända utvecklingen i svensk skola. För oss går skolan före skattesänkningar varje dag i veckan.

Vi har redan föreslagit mindre klasser, investeringar i lärarna, läxhjälp till alla barn, sommarskola för dem som inte når målen och obligatoriskt gymnasium. I dag går vi vidare och riktar under de kommande åren en miljardsatsning för att lyfta resultaten i de skolor som har tuffast utmaningar. Det handlar om att ge alla barn en bra start i livet, och det kommer mer. Vi socialdemokrater kommer att fortsätta prioritera skolan till dess vi ser resultat. Vi kommer att ta stöd av forskningen, söka brett samarbete och agera långsiktigt. Det är vad svensk skola behöver, inte fler oneliners eller fler skott från höften.

Herr talman! De senaste åren har jag besökt otroligt många små och medelstora företag. Jag har samtalat med Astrid Friborg i Kista, vars största problem har varit att få tag i kapital för att kunna utveckla sin helt nya produkt. Jag har lyssnat till Anders Tunestam i Borlänge, som startade ett upprop mot att små företag inte får betalt i tid. Bengt Lundberg tröttnade på de dåliga kommunikationerna och gick så långt att han köpte in ett eget flygplan för att kunna flyga in kunder från Tyskland och Polen till sin fabrik.

Även om Sveriges företagare är fantastiska är det inte alla som går riktigt lika långt för att leverera resultat. Därför behövs det en aktiv näringspolitik. Vi socialdemokrater har utvecklat vår politik för små och medelstora företag och lagt fram en lång rad förslag för att fler ska våga anställa, för att fler ska vilja expandera och för att fler ska gå på export och sälja sina produkter på en global och växande marknad.

En anledning till att vi lägger så stort fokus på näringspolitiken är att Sverige år 2020 ska ha lägst arbetslöshet i EU. Det är Socialdemokraternas mål. Vi ska göra det genom att öka sysselsättningen – så ska vi nå EU:s lägsta arbetslöshet.

Först sade Moderaterna att det inte går att sätta upp mål för jobben. Sedan presenterade de en budget som var kliniskt ren från jobbinsatser. Nu har de backat och formulerat ett eget jobbmål, och moderatmålet innebär att arbetslösheten år 2020 beräknas vara 6,2 procent – 6,2 procent! Det är ungefär lika högt som när de tog makten för åtta år sedan. Moderatmålet rymmer ingen ambitionshöjning utan är en framskrivning av liggande prognos. Så kan man ju också göra.

Moderatmålet skulle innebära att Sverige efter 14 år med Reinfeldt och Borg är tillbaka på den arbetslöshetsnivå som samma personer kallade massarbetslöshet 2006. Det duger inte, herr talman. Så agerar en regering som har gett upp om jobben. Så agerar en regering som inte längre har någon egen jobbpolitik. Så agerar bara en regering som faktiskt är slut.

Herr talman! En del menar att det inte finns några skillnader i politiken, men mot en regering som har gett upp om arbetslösheten står en socialdemokrati som säger att det faktiskt går att få ned arbetslösheten till EU:s lägsta nivå om vi jobbar tillsammans. Mot en skattesänkingspolitik som har lett till en skolkris står socialdemokratiens investeringar för att alla elever ska nå målen i skolan. Mot en statsminister som är otroligt nöjd med allt, som är väldigt tondöv för vad som diskuteras i Sverige i dag, står ett svenskt folk som faktiskt säger: Det räcker nu.

Jag är övertygad om att vi är många som vill att Sverige återigen ska vara ett föregångsland. Sverige ska vara ett land vi är stolta över och ett land där vi ser positivt på framtiden, där vi tror att nästa generation kan få det bättre än vi själva och där full sysselsättning och solidaritet ersätter växande klyftor och rasism. För att åstadkomma den förändringen måste vi dock rösta bort den här trötta regeringen i höst.

Rösta på Stefan Löfven som Sveriges nästa statsminister! Det räcker nämligen nu. Det är dags att låta en ny tid ta vid. I september är det vi tillsammans som bestämmer vilka ord och begrepp som kommer att prägla Sverige under de kommande åren. Jag ser fram emot att svenska folket ska göra det valet. Det är dags för ett bättre Sverige för alla.
(Applåder)

Anf. 20 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Alla miljöpartister och vänsterpartister här inne – ni hörde att ni inte finns, eller hur? Det var inte ett ord om er. Mot en regering står S, och ni finns inte. Jag är stolt att ha vänner i politiken; Socialdemokraterna vill inte veta av er.

Då ska vi alltså jämföra målen. Det är ett jättebra mål att säga att det ska vara 5 miljoner i jobb 2020; det innebär att 350 000 fler ska få sysselsättning. Nej, det är för mesigt, säger Socialdemokraterna. Det är intressant. Hur många fler ska få jobb med er? Om 350 000 är för lite, hur många fler? Nämn en siffra, Mikael Damberg, så ska vi diskutera vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma det.

Det finns tre problem med Socialdemokraterna.

Det första är det som de öppet föreslår, och det är inte mycket. Det som de föreslår är att vi ska höja skatter på dem som jobbar och med det finansiera en kraftig bidragsutbyggnad. Det slår mot jobben; det är dåligt.

Det andra är alla de eftergifter de kommer att göra till partierna de nu låtsas inte existera, nämligen Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är bara att gå igenom vad Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår. Det är en bred attack på arbetslinjen. De föreslår arbetstidsförkortning. Stäng ned branscher, förbjud bemanningsföretag! Ni har redan hört i en del repliker vad det handlar om. Naturliga förhandlingar kommer att följa, eftergifter kommer att följa. Ingenting av detta vet ni. Den som röstar på Socialdemokraterna vet alltså inte vilka eftergifter de röstar på till partier till vänster om Socialdemokraterna. Det är det andra problemet.

Det tredje problemet är att ni oförberedda. Ni har lagt er till med en attityd där ni så fort ni får en fråga säger: Det grejar vi. Det är ett skojigt svar. Kan vi få lite mer svar på hur, med vad, vilken skatt, vilket förslag? Det som händer när man får makt och inflytande är nämligen att människor förväntar sig att man gör någonting konkret. De förväntar sig lite bättre än det grejar vi eller hänvisning till breda överenskommelser, det vill säga: Vi har ingen aning om vad vi tycker, men det verkar bra att säga breda överenskommelser, för då kanske vi slipper en följdfråga.

Det är alltså inte svaret. Genom att vara oförberedd blir det något annat än vad man har sagt. Det blir dyrt och dåligt, och det kommer senare. Det är vad som väntar svenska folket.

(Applåder)

Anf. 21 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna har till skillnad från Moderaterna en jobbpolitik. Ni har ju tagit paus från er jobbpolitik. Er jobbpolitik var skattesänkningar. Nu har ni pausat dem något år, och vi får se vad som händer sedan. Det är tomt i regeringens verktygslåda, och det märker folk.

Vår jobbpolitik bygger på tre ben. Först är det fundamentalt att vi har stabila statsfinanser. Vi kan diskutera någon annan gång hur vi i Sverige nu har en situation med väldigt stora underskott. 89 miljarder i underskott är inte bra för framtiden. Men givet stabila statsfinanser bygger vår jobbpolitik på tre ben.

Det första benet handlar om investeringar i bostadsbyggande, infrastruktur och i forskning och utveckling – sådant som bygger och driver utvecklingen framåt och skapar efterfrågan på nya jobb.

Det andra benet i vår jobbpolitik handlar om näringspolitik, om samverkan, om innovationsprogram, om de små och medelstora företagens möjligheter att växa och nå ut på exportmarknader. Vi har lagt fram en lång rad förslag här och driver gärna regeringen framför oss på det området. Ni har kallat näringslivet för särintresse. Vi vill samverka för Sveriges bästa.

Det tredje benet handlar om utbildningspolitik. I dag fungerar svensk arbetsmarknad allt sämre. Bara jämfört med för sex år sedan är det 80 000 jobb som kunde ha funnits och tillsatts på svensk arbetsmarknad om arbetsmarknaden hade fungerat bättre. Men då måste man orka prioritera utbildning, och statsministern talar bort utbildningen. Då måste man bygga ut högskolan, då måste man bygga ut yrkeshögskolan, då måste man permanenta yrkesvux, då måste man se till att Arbetsförmedlingen faktiskt fungerar och ger den utbildning som krävs för att de arbetslösa ska gå från arbetslöshet till ett nytt jobb.

Allt det här är nedprioriterat i Moderaternas Sverige. Förstår man inte vad som skapar förutsättningar för jobb förstår jag att man väljer att sätta ett jobb mål som är enligt prognos. Men prognosen visar att Sverige år 2020 med ert jobb mål skulle ha 6,2 procents arbetslöshet. Det var ju det du kallade massarbetslöshet när du blev vald till statsminister, Fredrik Reinfeldt. Hur kan ditt mål för nästa mandatperiod och mandatperioden därefter vara att vi ska tillbaka till det som du kallade massarbetslöshet när du blev vald till statsminister? Den ambitionen är för låg, Fredrik Reinfeldt.

(Applåder)

Anf. 22 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Var det någon som fick med siffran som Mikael Damberg svarade med? Har ni skrivit ned den? Vad mer än 350 000, om det nu är för mesigt, är siffran? Till slut måste man ju svara på frågor.

Sedan har jag en fråga till svenska folket. Mikael Damberg säger att ingenting har gjorts förutom skattesänkningar. Jag har varit statsminister i åtta år. Har någon av er sett att det byggs någon väg, att någonting sker runt våra större städer när det gäller att dra nya trafikleder och att göra nyinvesteringar i järnväg? Har någon av er som jobbar med forskning noterat att det kommit mer resurser? Har någon av er noterat att det har kommit ett nytt betygssystem i svensk skola och att fler nu söker till läraryrket?

Finns det någon i Sverige som har noterat något av detta, ring Mikael Damberg! Han har missat alltihop. Ingenting av detta har han sett, ingenting av detta har skett. Snacka om att blunda för verkligheten!

(Applåder)

Anf. 23 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Nu känner vi igen statsministern. Han är så oerhört nöjd, nästan så att han kan explodera av stolthet.

Problemet är att arbetslösheten är högre än när du tillträdde. Problemet är att skolresultaten sjunker snabbast av alla jämförbara länder. Statsministern säger: Åk ut och se allt vi har gjort! Men då kanske ni har gjort fel saker.

Om utvecklingen innebär att arbetslösheten är högre än när ni tillträdde och om skolresultaten faller snabbare i Sverige än i alla andra länder, då säger jag: Tänk om, gör något nytt! Det som jag tror att svenska folket nu vill se är någonting annat som prioriterar annorlunda än ni. Och det ser jag fram emot att svenska folket faktiskt ska göra.

Tror verkligen statsministern att han kan bli vald på att bara skrämmas med vad andra tycker? Jag tror att det är helt fel strategi. Man vinner val på att berätta vad man själv vill.

Vi socialdemokrater prioriterar jobben, skolan och välfärden, och vi prioriterar det före fortsatta skattesänkningar och privatiseringar, som är den politik som du har stått för i åtta år. Jag tycker att du borde vara man nog att stå för den politik du har bedrivit.

(Applåder)

Anf. 24 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja be Micke Damberg att precisera skillnaden mellan Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna när det gäller synen på arbetskraftsinvandring.

Jag läste en intervju med Jan Larsson, Socialdemokraternas valgeneral, i Dagens Industri. Där står det så här: Enligt Jan Larsson finns det inga problem med att formulera en tydlig politik som handlar om exempelvis behovsprövning vid arbetskraftsinvandring, som kan locka såväl väljare på vänsterkanten som SD-sympatisörer.

En ledande socialdemokratisk riksdagsledamot i denna kammare intervjuades nyligen i Radio Skaraborg om skillnaden mellan Sverigedemokraternas och Socialdemokraternas syn på arbetskraftsinvandring. Han svarade så här: Vi hade den politiken innan Sverigedemokraterna ens fanns. Det handlade alltså inte om att redogöra för skillnaden, utan vad det handlade om var att Socialdemokraterna var först med att stoppa arbetskraftsinvandringen.

Jag tror att den syn på arbetskraftsinvandring som finns inom LO, inom socialdemokratin och inom Sverigedemokraterna är att när en arbetskraftsinvandrare kommer hit tar han eller hon ett jobb, och då blir en svensk arbetslös. Men sanningen är att så fungerar det inte i verkligheten.

Muhammed Ali är en indisk dataingenjör som kom till Sverige och anställdes ute i Kista. I *Rapport* frågade man Muhammed Alis chef: Men är det inte så att när han kommer hit från Indien tar han ett jobb från en svensk dataingenjör? Chefen svarade: Nej, det är precis tvärtom, för när vi anställer honom ökar vi vår kompetens, och det skapar i själva verket nya och fler jobb i Sverige.

Mikael Damberg, vad är egentligen skillnaden mellan Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna när det gäller arbetskraftsinvandring? (Applåder)

Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Folkpartiledaren brukar vara raljant i sina repliker, och det är han nu också. Han säger att Socialdemokraterna vill stoppa arbetskraftsinvandringen. Vilket enormt påstående!

Socialdemokraterna tror på arbetskraftsinvandring. Vi behöver mer arbetskraftsinvandring. Vi kommer aldrig att klara den demografiska utmaningen i Sverige om inte fler människor kommer till vårt land från Europa men också utanför. Stora delar av svenskt näringsliv hittar inte arbetskraft med rätt kompetens i dag. Industrin letar efter ingenjörer, forskningen behöver toppforskare som kommer till Sverige för att berika våra miljöer och dataspelsprogrammerare måste rekryteras från Israel, USA och runt om i världen. Alla dessa behöver vi för att vi ska klara framtiden och vår konkurrenskraft.

Däremot finns ett problem i Sverige som innebär att människor utnyttjas. Jag förstår inte varför den borgerliga regeringen har så svårt att tala om det.

Vad säger egentligen Jan Björklund om de bärplockare som vi har sett reportage om år ut och år in? De kommer hit och jobbar på sommaren och åker sedan hem utblottade och skuldsatta. Är det ett problem för Sverige? Ja, det tycker vi, för vi tycker att de här människorna utnyttjas.

Vi ser rapporter om att byggnadsarbetare får komma hit och jobba för 50 kronor i timmen. Då brukar vi i den här kammaren oftast säga att svenska kollektivavtal ska gälla i Sverige, men 50 kronor i timmen är inte en lön för en byggnadsarbetare i Sverige. Dessa människor utnyttjas.

När det gäller hotell- och restaurangbranschen granskade Hotell- och restaurangfacket alla arbetsgivare som har tagit in arbetskraft, och man hittade inte en enda arbetsgivare som klarade sig utan en prickning.

Kan det här regelverket vara lite konstigt i dag? Kan det vara så att människor faktiskt utnyttjas därför att regelverket inte finns där?

Vi har varit väldigt tydliga med att för de människor som kommer till Sverige och får erbjudande om ett jobb ska den lön som arbetsgivaren lovat dem vara den som gäller, att det ska vara juridiskt bindande. Tycker Jan Björklund det?

Vår bild är väldigt tydlig. Vi tycker att det är bra med arbetskraftsinvandring, men det ska vara sjysta villkor på svensk arbetsmarknad. (Applåder)

Anf. 26 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Mikael Damberg svarar inte på frågan om arbetskraftsinvandring. I stället ägnar han hela inlägget åt att tala om anställningsvillkoren och återupprepa EU-debatten om huruvida man ska ha kollektivavtal eller inte. Där är vår linje glasklar. Självklart gäller svenska kollektivavtal i Sverige. Men det är inte det den här debatten handlar om. Den handlar om att ni vill införa behovsprövning, Mikael Damberg. Det var det både Jan Larsson och Urban Ahlin svarade på, och det är det som er partiledare har sagt. Ni vill införa behovsprövning och låta facket få avgöra vilka som ska få komma hit och inte.

Är man bagare önskar man självklart att det inte ska finnas så många andra bagare, för då går ens egna affärer bättre. Jag förstår att ett fackförbund önskar att det ska vara brist på arbetskraft i det egna yrket, för då kan man driva upp lönerna långt över avtalen. Men hur ett politiskt parti som värnar om Sveriges framtid kan tillägna sig den uppfattningen är mer svårbegripligt. Sverige har i själva verket varit beroende av arbetskraftsinvandring sedan medeltiden. Människor som vill bidra till vårt välstånd ska vara välkomna hit. Ni borde skämmas, Mikael Damberg! LO ska inte få bli vår nya gränspolis. (Applåder)

Anf. 27 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Det finns en avgrundsdeep skillnad mellan socialdemokratin och SD i synen på andra människor. Det gäller också arbetskraftsinvandringen. Vi hörde tidigare här SD:s ledare stå och säga att han tycker att det är fel att människor kommer hit och ökar arbetskraften. För min del tror jag att det är bra att människor kommer hit och jobbar i Sverige. Men man ska komma till Sverige på sjysta villkor. Det ska vara ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det är väldigt viktigt.

Jag tycker faktiskt att Folkpartiet bör fundera på varför det är så provocerande för borgerliga politiker när man säger att en polack och en thailändare ska ha samma lön som vi andra i Sverige. Vad är det som är så svårt med att konstatera det? Vad är det som är så omöjligt med att säga att det arbetserbjudande människor får när de ska komma till Sve-

rige ska vara juridiskt bindande? Det är ganska enkla förändringar som skulle skapa ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Människor ska komma till Sverige och jobba. Det är bra för vårt land. Men de ska göra det på sjysta villkor.
(Applåder)

Anf. 28 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det Mikael Damberg kallar jobbpolitik är inte annat än en skattechock för mer bidrag och fler Amsplatser. Den saftiga notan skickas till unga, företagare och landsbygd. Man ger ett antal miljoner med ena handen, men med den andra håvar man in miljarder från just företag, landsbygd och unga. Kostnaden för att anställa unga kommer att fördubblas. Restaurangmomsen kommer att fördubblas. Faktum är att unga människor används som kassako. I stället för de riktiga jobb de har i dag kommer de att erbjudas en 90-dagarsgaranti från 90-talet. De kommer att erbjudas höjda bidrag och fluffiga visioner, men också nya fräscha ord som ”innovationskatapulter”. Det är nya ord för gamla grejer. Det är en politik som snarare hör hemma i *Antikrundan* tillsammans med andra gamla saker som inte funkar men är riktigt dyra.

Och tyvärr stannar det inte där. Hur gärna Mikael Damberg än vill få det att framstå som att Socialdemokraterna kommer att ha egen majoritet i riksdagen är det långt ifrån sanningen. Inför valet 2010 hade Socialdemokraterna 727 dagar på sig att forma en gemensam politik med sina kompisar. Det gick visserligen så där, men man hade ändå en gemensam grundsyn om ekonomi och jobb. Om Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet skulle vinna i höst har de 15 dagar på sig att jämka ihop sig.

Frågorna är: Ska vi förbjuda tillväxt, som Miljöpartiet vill, eller ska vi ha fler som jobbar? Ska man förkorta arbetstiden? Ska RUT-avdraget avskaffas? Ska friåret införas? Ska fastighetsskatten införas? Säger man ja eller nej till arbetskraftsinvandring?

Vilken jobbpolitik kommer egentligen att införas om Socialdemokraterna vinner makten?
(Applåder)

Anf. 29 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Det känns som att den här repliken har hållits någon gång förut. Men det är väl bra. Då tar vi det en gång till.

Ni i Centerpartiet tar väldigt lite intryck av två saker: verkligheten och forskningen. När ni talar om ungdomsarbetslöshet tänker ni bort att ungdomsarbetslösheten är högre nu än när ni började er resa. Att 40 000 ungdomar har varit arbetslösa längre än sex månader kan man inte tro när man hör Annie Lööfs berättelse om hur bra regeringens politik är för ungdomar. Att allt fler ungdomar hamnar i fas 3 – då har man varit arbetslös väldigt länge – har hon glömt bort att berätta. På något sätt är detta symtomatiskt för Centerpartiet.

Vår politik redovisade jag förut. Vi vill öka investeringarna i utbildningspolitik men också smart näringspolitik och samverkan. Det är politik som driver nya jobb, nya marknader och ny export men även ger bättre möjlighet för de arbetslösa att ta de jobb som finns. Det är smartare.

Centerpartiets devis är: Köp en, betala för fyra! De dyra åtgärder som näringsministern hänvisar till kostar. För varje nytt jobb som kan ha skapats har staten betalat för fyra jobb. Då förstår jag att staten hamnar i budgetunderskott. Då förstår jag att staten i dag lånar 10 miljoner kronor i timmen för att finansiera de skattesänkningar man genomför.

Problemet för Annie Lööf är nu att till och med Finansdepartementet har sagt att nedsättningen av arbetsgivaravgiften för 25-åringar inte gav någon effekt. Den har kostat samhället 15 miljarder kronor, men den gav ingen effekt. Snacka om slöseri med skattepengar! Vi vill i stället rikta de pengarna till de arbetslösa ungdomar som behöver jobb och utbildning. Det är en mer effektiv politik.

Jag har lyssnat till Centerpartiet i många olika debatter den senaste tiden, och jag kan avslöja för Anders Borg och statsministern att det inte finns en skatt som Annie Lööf inte lovar att sänka efter valet. De borgerliga partierna talar om splittring på den rödgröna sidan, men splittringen på deras egen sida är enorm. Det enda man brukar komma överens om är nya skattesänkningar.

(Applåder)

Anf. 30 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag förstår varför Mikael Damberg duckade för min fråga. Vilken jobbpolitik ska gälla efter valet? Faktum är att det är er 90-dagarsgaranti för unga som är utdömd av en enig forskarkår som ineffektiv och dyr.

Jag tycker att Mikael Damberg låter ungefär som jag gissar att Tage Erlander lät på 60-talet, då man snuddade vid 50-procentsgränsen. Nu ser inte verkligheten riktigt ut så. Ni är beroende av att samarbeta, och din partiordförande har tydligt pekat ut Miljöpartiet som ett av samarbetspartierna. Stå inte här och låtsas som att frågan inte är relevant!

Centerpartiet har fått igenom mycket i vårt allianssamarbete för jobben, företagen, miljön och landsbygden. Men frågan är nu vad ni är beredda att kompromissa om. Är ni beredda att avskaffa RUT? Är ni beredda att införa förmögenhetsskatt? Är ni beredda att lagstifta om förkortad arbetstid? Är ni beredda att förbjuda tillväxt? Svara på frågorna!

(Applåder)

Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Annie Lööf drar lans mot 90-dagarsgarantin, som har införts i två länder med lägre ungdomsarbetslöshet än Sverige, nämligen Finland och Österrike. Ni kan lära er lite av andra länder för att se vad man kan åstadkomma mot ungdomsarbetslösheten om man tänker lite smartare än vad denna regering gjort.

När det gäller opinionen blir det lite konstigt. Vem ska ta vem och regera med vem efter valet? Dessa angrepp känns lite svagare i dag än för en tid sedan. Tittar man på mandatfördelningen i de senaste opinionsundersökningarna kan man se att de allianspartier som kommer in i riksdagen tillsammans är ungefär lika stora som Socialdemokraterna. Då måste man fundera på vad det blir av er jobbpolitik. Vem ska ni förhandla med? Är det SD som ska avgöra hur er jobbpolitik ska se ut nästa mandatperiod? Eller ska ni förhandla med oss? Jättegärna! Vi har ett annat förhållningssätt till detta. Vi tror att blockpolitik är skadlig för Sverige. Vi tyck-

er att vi partier ska redovisa för väljarna vad vi vill göra nästa mandatperiod. Blockpolitiken har skadat Sverige. Vi tror att det behövs mer samarbete i svensk politik, inte mer blockpolitik. Det går vi till val på.
(Applåder)

Anf. 32 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det var ett intressant meningsutbyte om arbetskraftsinvandringen alldeles nyss mellan Mikael Damberg och Jan Björklund. Det är alltid kul att höra andra berätta vad jag tycker. Jag har ingenting emot arbetskraftsinvandring. Den kan vara bra, men den ska vara behovsprövad. Jag tycker att frågan till Mikael Damberg är relevant, men han svarar inte på den. Är socialdemokratin för en behovsprövad arbetskraftsinvandring? Det kan inte vara så svårt att svara på det. Det är bara att säga ja eller nej. Egentligen var det inte det jag tänkte prata om, men jag ställer ändå frågan.

Jag vill följa upp en annan sak som jag och Mikael Damberg pratade om för ungefär ett halvår sedan, senast jag deltog i en sådan här debatt, nämligen rätten till heltid. Det är något som Göran Persson lovade för 13 år sedan. Det har man sedan upprepat i varje valkampanj sedan 2002.

Senast vi stod här sade Mikael Damberg: Vi tänker inte vänta till valrörelsen med den här frågan. Vi kommer att kunna se resultat redan innan valet. Vid årsskiftet kommer socialdemokratiska kommuner att ha fattat beslut om att gå vidare med den här frågan i respektive kommun. Det är ett väldigt viktigt löfte för oss.

Min första fråga till Mikael Damberg är: Hur många socialdemokratiska kommuner har fattat de besluten sedan vi diskuterade det för ett halvår sedan? Jag förutsätter att det är alla, eftersom det är ett väldigt viktigt löfte för Socialdemokraterna.

Den andra frågan är: Varför saknas det pengar till detta i Socialdemokraternas budgetar? I varenda budget har man inte anslagit en enda krona till detta, inte ens i den vårmotion som man kom med nu senast, trots att det är ett väldigt viktigt löfte för Socialdemokraterna.

Jag undrar: Varför saknas det pengar? Vi har sett det senaste utspelet om att man ska lägga över det på arbetsmarknadens parter i stället. Det är förvisso väldigt intressant. Men har man då släppt det som ett väldigt viktigt vallöfte? Jag vill ha ett besked av Mikael Damberg. Kommer det inga pengar till rätt till heltid i offentlig sektor?
(Applåder)

Anf. 33 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Vi vill inte gå tillbaka till någon arbetsmarknadsprövning och den behovsprövning på det sättet som fanns förut. Det vill vi inte ha. Däremot måste man kunna gå in och reglera tydligare i fall vi har problem på arbetsmarknaden som vi inte kan lösa i de branscher som har stora problem. Det är vår linje. Det är ingenting konstigt. Vi vill inte tillbaka till det gamla systemet.

Jag uppfattade mycket väl att Sverigedemokraternas ledare sade att det var ett problem att arbetskraften växte. Det var det stora problemet i replikväxlingen med statsministern. Jag menar att det är bra om arbetskraften växer. Det är bra om människor kommer till vårt land och jobbar som ingenjörer, dataspelsprogrammerare eller i andra yrken som speci-

alistkockar. Det kan vara jättebra för Sverige, och det är bra för Sverige långsiktigt. Däremot ska inte människor utnyttjas på svensk arbetsmarknad.

När det gäller den andra frågan om rätten till heltid och att vi vill göra heltid till norm på svensk arbetsmarknad kan jag glädjande nog berätta att jag tror att i stort sett alla socialdemokratiska kommuner i Sverige har fattat ett sådant beslut att vi ska gå mot heltid. Vi har också haft flera kommuner som har varit pådrivande nationellt i Dalarna och i Nynäshamn som har infört olika modeller.

Deras erfarenheter är att när de har gjort det har det inte kostat mer pengar. Det är rationellt att jobba med personer på heltid på ett helt annat sätt. Man minskar kostnader för sjukskrivningar, man kan jobba mer smart med kompetensutveckling för personalen och man kan höja kvaliteten på verksamheten. För oss är det en viktig fråga.

Vi har också tagit ett nytt steg, som du själv noterat. Stefan Löfven har sagt att om vi får chansen vill vi lösa ut frågan i ett centralt avtal med de fackliga representanterna på kommun- och landstingssidan för att visa att vi gör modellen till norm på hela den offentliga arbetsmarknaden i kommuner och landsting för att se till att heltid blir en norm på svensk arbetsmarknad. Vi jobbar på med den frågan väldigt hårt.

(Applåder)

Anf. 34 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! När det gäller växande arbetskraft och liknande är det klart att det är bra om arbetskraften växer. Men den ska inte växa så mycket som den har gjort, så att den växer väsentligt mer än antalet jobb. Då ökar arbetslösheten, och arbetslöshet vill vi inte ha, åtminstone inte jag. Det är problemet. Det är inte att det kommer hit människor och jobbar, utan att det kommer så många som inte får möjlighet att jobba.

När det sedan gäller frågan om rätt till heltid är problemet att man inte anslår pengar. Jag håller med om att på sikt ska det inte behöva kosta någonting. När man inte anslår pengar åtminstone initialt blir följderna av rätt till heltid fler delade pass och fler helgpas. Det är problemet. Det vittnar också kommuner om runt om i hela landet i dag som har infört det.

Det saknas alltså pengar. Det man behöver för att lösa ut det och för att inte mer heltid ska leda till fler delade turer och fler helgpas är pengar. Det handlar om en ambitionshöjning i välfärden. Det föreslår vi, men det föreslår inte Socialdemokraterna. När man talar om rätt till heltid borde man berätta vilka följder det får när man inte anslår pengar.

(Applåder)

Anf. 35 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Det är viktigt att se att vi socialdemokrater alltid har prioriterat insatser för kommuner och landsting och välfärdens kärna. Vi är beredda att prioritera det före stora skattesänkningar. Tyvärr kan jag konstatera att Sverigedemokraterna gång på gång under den här mandatperioden har stött regeringens skattesänkningar.

Det betyder att kommunerna får allt mindre pengar för att klara den löpande verksamheten. Det blir allt svårare att fixa heltid för personalen. Det blir allt svårare att fixa de löneökningar och villkorsförbättringar

som många kvinnor i offentlig sektor drömmer om när de jobbar i offentlig sektor. Det har du varit med och bidragit till, Jimmie Åkesson.

Sedan kan man säga att Sverigedemokraterna alltid i sin fantasibudget har extra pengar till allt. Ni har pengar till allt. Det är jätteenkelt att vara politiker om man säger: Vi har hundratals miljarder som vi kan fördela på vad som helst. Men det är inte riktigt på riktigt. Därför kan man inte ta era löften på riktigt stort allvar.

När vi ser hur ni har röstat här i riksdagen, så har ni röstat för skattesänkningar gång på gång. Det har urgrävt finansieringen av den offentliga sektorn. Det ansvaret får ni bära med er in i valrörelsen.
(Applåder)

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! För något år sedan genomlevde vi i Sverige och i Europa i stort en stor skandal som handlade om hästlasagne. Vi som konsumenter kände oss väldigt lurade när det handlade om produkter som man trodde innehöll en viss sak men man fick ut någonting helt annat. Varudeklarationen stämde inte.

Vi har väl alla uppfattningen att det är viktigt att man som konsument ska kunna göra informerade val och välja själv, och då måste det finnas en tydlig innehållsdeklaration. Politik är lika viktigt som mat. Demokrati är betydelsefullt.

(Applåder)

Det finns hästlasagne i politiker, herr talman, som försöker ta svenska folket genom valrörelsen utan att ge några som helst besked om innehållet i den anrättning som man erbjuder.

(Applåder)

Häromdagen såg jag en intervju med Karl-Petter Thorwaldsson på SVT. Han är LO:s ordförande och ingår i Socialdemokraternas partiledning, och i det mäktiga verkställande utskottet är han en kollega till Mikael Damberg.

Karl-Petter Thorwaldsson är ofta väldigt tydlig i sina besked. Han ger i tre punkter en väldigt klar analys. Han säger: Miljöpartiets politik hotar jobben. Det är oansvarigt att som Miljöpartiet kräver stänga minst två kärnkraftsreaktorer under nästa mandatperiod.

Han säger att Miljöpartiets politik skulle leda till försämrad svensk konkurrenskraft. Han får frågan: Hur skulle det gå att samarbeta med det partiet om du är så kritisk? Nej, jag tror att det blir väldigt svårt att få det att gå ihop, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

Vad är Mikael Dambergs besked? Delar han Karl-Petter Thorwaldssons analys av situationen?

(Applåder)

Anf. 37 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Vi gick till val i Europaparlamentet för en tydligare innehållsdeklaration för maten och även för dessa produkter. Det är väl Moderaterna som har bromsat det väldigt länge. Det är ett problem för er.

Jag hade också kunnat använda debatten till att diskutera den borgerliga splittringslistan, eller hur? Men då hamnar vi lätt i en sandlåda där du ska ha blåa hinkar och spadar och jag ska ha röda hinkar och spadar. Jag vill inte sitta i den sandlådan med dig.

Alla vet att de borgerliga partierna tycker olika om kärnkraften, akassan, föräldraförsäkringen, Nato, huvudmannskapet i skolan, huvudmannskapet i sjukvården, skattepolitikens inriktning och det tredje och det fjärde. Så är det.

Vi kan tjafsas om det. Jag tycker att man ska vara tydlig som parti om vad man vill och vad man går till val på. Problemet för de borgerliga partierna nu är att ni är fyra partier som enligt opinionen inte har en chans att få en egen majoritet, i varje fall som det ser ut just nu.

Om ni inte har det, hur ska ni då få ihop er matematik? Vem ska ni då regera med? Är det Sverigedemokraterna som ska avgöra de frågorna för er, eller är det något annat parti som ska göra det?

Jag tror att väljarna förtjänar inte bara pajkastning mellan partierna utan att företrädarna för partierna säger: Jag står för de här sakerna. Jag vill göra det här. Vi prioriterar jobben, skolan och välfärden.

Vad Kristdemokraterna prioriterar är lite oklart än så länge i valrörelsen. Men det kanske kommer vad det ger sig. Om Kristdemokraterna vill hålla sig över 4 procent tror jag att de ska ägna mer tid åt att berätta vad de själva skulle vilja göra i valrörelsen så att väljarna kan ta ställning.

Än så länge blir det bara ett politiskt spel av detta. Det tror jag inte väljarna uppskattar.

(Applåder)

Anf. 38 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Mikael Damberg lämnar *ett* tydligt besked: Man är för innehållsdeklarationer när det gäller mat. Det är bra. Men det var inte det som frågan gällde, utan en innehållsdeklaration när det gäller politiken. Vad vill Socialdemokraterna?

Vi kristdemokrater lämnar besked om vad vi vill. Vi kommer att förhandla med våra kamrater inom Alliansen för att vi vill ge ett tydligt besked till svenska folket om vad vi vill göra om vi får förtroendet. Vi är inte där än; valdagen inträffar i september. Hur svenska folket väljer är upp till dem. Men vi vill berätta vad vi vill.

Min fråga till Mikael Damberg var: Vad vill ni göra tillsammans? Ni ska samarbeta med ett parti som på fundamentala punkter tycker någonting annat. Det här är inte en sandlådediskussion. En spade är en spade. Lämnna besked om huruvida er politik är kompatibel med Miljöpartiets eller inte! Hur blir det med energipolitiken? Hur blir det med tillväxten? Kommer ni att kunna samarbeta?

Jag tror att svenska folket vill rösta för en politik men också för ett regeringsalternativ.

(Applåder)

Anf. 39 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Då kan jag lugna Kristdemokraterna med att vi socialdemokrater verkligen ser Miljöpartiet som ett parti som funderar över hur man skapar framtidsjobb. Hur kan den gröna omställningen bidra till nya innovationer och ny teknik? Där har vi mycket som vi har gemensamt. Vi tycker inte exakt likadant om kärnkraftsfrågan – det gör vi inte – precis som Centerpartiet inte tycker likadant som Folkpartiet i kärnkraftsfrågan. Så är det.

Vi har sagt att energipolitiken behöver en långsiktig överenskommelse över blockgränserna. Det har den här regeringen varit dålig med. Det är att svika industrin, det är att svika jobben och det är att svika Sveriges framtid att inte orka med att förhandla med andra partier utanför den lilla Alliansen i frågor som är så viktiga för vårt land. Sverige behöver samarbete – inte stenhård blockpolitik. Om det kommer valet att handla också i höst. Jag ser fram emot det valet.
(Applåder)

Anf. 40 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det går inte att stå still i en värld som förändras. Politik kan aldrig vara att lova att allting blir precis som det är, för politik är att möta förändringen, möta de utmaningar vi står inför och skapa möjligheter för människor – vilket får mig att vilja tala om miljöfrågorna. Jag har förstått att de inte ligger så där väldigt högt upp på dagordningen. Jag trodde möjligen att de skulle komma fram när Göran Hägglund började tala om hästlasagne, men där gick jag bet.

Jag surfade in på Alliansens kampanjhemsida och gick in på stycket som heter Vår vision för Sverige. Där kan man läsa om jobb, sysselsättning, ekonomi, ansvar, skola, omsorg, sjukvård, kriminalpolitik, globalisering, öppenhet, migration, jämställdhet, trygghet, gemenskap och tillit men inte ett enda ord om miljön och klimatet.

Låt mig träka er med följande.

1. Klimatförändringarna händer nu. Arktis smälter allt snabbare. Låg-länta länder riskeras att översvämmas. Naturkatastroferna börjar bli fler och värre.
2. Redan nu börjar de första arterna dö ut av klimatförändringar. Bara under våra barns livstid hotas en tredjedel av den naturliga levnads-miljön för växter och djur.
3. Tidigare drabbades Östafrika av en allvarlig svältkatastrof per årtionde. I dag drabbas man av allvarlig torka vartannat år.
4. I resursbristens spår växer krig och konflikter. Vattenbristen håller på att gå om oljan som främsta konfliktorsak, och i våldets spår tvingas miljoner människor på flykt.
5. Det handlar om nu. Forskningen är öronbedövande enig. Vad vi gör nu avgör om vi kan undvika en fullskalig klimatkatastrof eller inte.

Nästa år möts världens ledare för ett klimattoppmöte i Paris. Det är sannolikt sista chansen att få till ett bindande avtal om utsläppsminskningar. Valet i höst blir en omröstning om vilken miljöminister svenska folket vill skicka till det kanske viktigaste politiska mötet under vår livstid och om vad den ministern ska säga. Vi vet precis vad som behöver göras. Tekniken finns. Lösningarna finns. Det som saknas är det politiska modet.

Varje gång jag har mött statsministern i en klimatdebatt här i kammaren har han svarat: Det spelar liten roll vad Sverige gör. Vi är så små. Varje gång har jag undrat: Hur ser det egentligen ut där på diskbanken i Rosenbad? Vi vet ju alla vad som händer när ingen tar ansvar och när

alla bara hoppas att någon annan ska göra något. Det som börjar med en sked, en tallrik, en kopp eller en kastrull blir snart ett berg av disk som ligger där och gror in. Alla tänker: Varför skulle just jag börja diska? Jag har ju bara bidragit med en sked, en kopp, en tallrik och en kastrull. Så börjar de arga lapparna fylla skåpluckorna med upplysningen om att din mamma minsann inte jobbar här. Det brukar liksom inte hjälpa – inte förrän någon går före, kavlar upp ärmarna och börjar ta ansvar. Då sluter snart någon annan upp – i varje fall om man har sjysta kolleger – och tar torkhandduken och gör sitt. Om man bara är tillräckligt många sätter man ett exempel där alla till slut börjar diska sin kopp.

Sveriges möjligheter att påverka världen handlar om vad vi gör här hemma, om vi skyller på andra eller om vi faktiskt börjar ta ansvar. Sverige kan. Vi har bland de bästa förutsättningarna i världen att bygga ett helt förnybart energisystem. Vi har ett näringsliv i framkant. Vi har ett jordbruk som kan och vill tillverka klimatsmart mat till våra skolor och äldreboenden. Vi har skolor i behov av upprustning, och vi har behov av klimatinvesteringar i tåg som går i tid och upprustade förorter. Vi äger gemensamt Vattenfall – i dag en av Europas största klimatbovar med större utsläpp än Sverige som land och som Alliansen vill låta bryta ny kol. Det kan i stället användas för att bygga ett förnybart energisystem här hemma.

Allra mest har vi människor som vill – människor som varje dag gör klimatsmarta val. De sätter sig på cykeln, de hoppas trots allt på tåget, de väljer den Kravmärkta varan och försöker göra sin del. Vi har sjysta kolleger i det här landet – sådana som diskar sin kopp. Jag hoppas att de också finns i pentryt på Regeringskansliet.

Det finns en sak som skiljer en överfull diskho från ett övertrasserat klimatkonto. Om man inte diskar sin kopp drabbar det mest en själv och kollegerna, men om vi inte tar ansvar för klimatet är det barnen som får betala. Vi är den första generationen som vet precis vad våra barn kommer att fråga oss: Vad gjorde ni? Ni fick forskarrapporterna. Ni såg Europa översvämmas. Ni såg människor fly från torkan i Afrika. Så vad gjorde ni? Jag vill att Sverige ska kunna svara: Vi gör allt för att du ska få växa upp i en trygg värld.

(Applåder)

Herr talman! Det är lätt att skrämmas av förändringar. Jag tänkte på det när jag följde Alliansens konvent och hörde er säga att den stora frågan är jobben. Det kan man förstå. Arbetslösheten är högre än när ni tillträdde. Långtidsarbetslösheten är högre. Ungdomsarbetslösheten är högre. Man frågar er: Vad är ert stora förslag för att fler unga ska få komma i jobb? Då svarar ni i kör: Vårt stora förslag är att inte genomföra oppositionens politik. Det var ju oväntat.

Tidigare har ni lovat jobbskatteavdrag lite oavsett vad frågan har varit. Skatterna har sänkts en, två, tre, fyra och fem gånger. Men det har liksom inte hjälpt. Nu lovar ni i stället att ni inte ska sänka skatten – i varje fall inte just nu. Alliansens förslag för att få fler jobb är alltså att göra ingenting. Det var ju ett väldigt nytänkande.

För mig handlar jobbpolitiken i stället om att se förändringen och ta del av den. Det är inte bara Sverige som behöver moderniseras. Över hela världen letar man efter smartare transportsätt, bättre stöd för energi och grönare sätt att bygga städer. Fråga SKF, vars största exportsuccé är

kullager till vindkraften! Fråga ABB, som förser den förnybara energin över världen med smarta elnät! Fråga Volvo, som säljer hela bussystem till världens största städer!

Framtidens jobb kommer inte av sig själva; det har de aldrig gjort. Den politiska debatten fylls nu av mål om jobben, men om vi ska nå något av målen handlar det om vad vi faktiskt gör. Det handlar om det politiska modet att fatta de beslut som gör att ny teknik utvecklas här och att vi här hittar lösningar som också resten av världen behöver. Så har Sverige byggts starkt – genom att vi har varit först med det nya snarare än sist med det gamla. Det handlar om teknik, om utveckling och om värderingar.

Herr talman! Ingen förändring tycks skrämman så mycket som jämställdhet. När statsministern i SVT:s *Agenda* blev utfrågad om Moderaternas resultat i EU-valet ville han inte alls tala om Moderaterna, utan om Grön ungdom och dess kamp om att man är redo för en feministisk revolution. Jag vet inte vad det är, sade statsministern, eller hur den ska drabba Sverige.

Låt mig berätta hur feminismen kan drabba Sverige, statsministern. I dag har vi en våldtäktslagstiftning som gång på gång gör rättegången till ett andra övergrepp mot offret. Juridiskt sett är det inte kvinnans bedömning av om hon ville ha sex utan mannens bedömning av vad kvinnan ville som faller avgörandet. Vi behöver en samtyckesparagraf i den svenska våldtäktslagstiftningen. Så skulle feminismen drabba Sverige.

I den här taktiken kommer kvinnor och män inte att ha jämställda löner förrän år 2138. Inkomstskillnaderna har till och med ökat under Alliansens tid vid makten. Vi behöver jämställda ledningar i de största börsbolagen, jämställd föräldraförsäkring och bättre villkor i offentliga kvinno-dominerade yrken. Så skulle feminismen drabba Sverige.

Unga tjejer mår allt sämre. Självkänslan reduceras till en tävling om poäng på proven, om likes på Instagram och om att se ut som de retuscherade modellerna i reklamen. Till slut äter prestationsångesten upp tjejen där under. Vi behöver en skola som klarar av att se elever, också bakom prov och betyg. Vi behöver en skola där det finns lärare med tid, elevhälsa och normkritisk pedagogik. Så skulle feminismen drabba Sverige.

Herr talman! Avslutningsvis: Det blåser kallt i Europa, och Sverige är en del av Europa. Vi får inte blunda för den växande rasismen här. Den romska diskriminerade personen som räcker ut handen i hopp om solidaritet men möts av glåpord kan inte blunda. Det älskande paret som får sin bil vandaliserad och som inte vågar gå ut på grund av att deras kärlek inte uppskattas av hatande homofober kan inte blunda. Den muslimska kvinnan som inte längre tar spårvagnen sedan den gången hon blev påhoppad, slöjan drogs av henne och hon blev ombedd att åka hem trots att hon alltid har bott här kan inte blunda. Därför ska ingen av oss blunda.

Vi är nu många som säger: Det räcker nu. Vi är många som står upp för att vår arbetsplats är mot rasism, som fyller en nedklottrad skola med kärlek, som tar tillbaka ett förortstorg från rasisterna och som hjälper flyktingarna som har flytt krigets helvete och kommit till vår by. Det är det varma Sverige, det är det Sverige som jag älskar och det är det Sverige som vi faktiskt kan vara.

(Applåder)

Anf. 41 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag vill först berömma Gustav Fridolin för de viktiga orden på slutet och för att han kopplar det till ord som värme och till det som vi tycker om med Sverige när vi står upp mot rasism. Det viktiga är att vi gör det över politiska gränser och andra typer av gränser i samhället.

När vi lyssnar på Gustav Fridolin kan vi konstatera att ett problem är att han gärna vill vara vår reporter i världen och i verkligheten. Men om 88 dagar kan alltså svenska folket rösta fram en rödgrön majoritet som helt plötsligt lägger en annan typ av ansvar på Gustav Fridolin och som vi sällan får höra någonting om. Vad tänker Miljöpartiet göra om de får makt och inflytande? Vi hör socialdemokrater som står och berättar vad de ska göra med skolan som om ni inte har någonting med det att göra, trots att ni inte har samma förslag. Vem är det som ska bestämma över svensk skola?

Gustav Fridolin har gjort en poäng av att ständigt berätta om alla dessa höjda löner och alla dessa förstärkta resurser. Men noterar Gustav Fridolin att Socialdemokraterna alltså inte föreslår samma sak? Om man röstar på Gustav Fridolin, får man Socialdemokraternas skolpolitik då? Eller är det tvärtom? Jag tror att man runt om i Sveriges skolor är ganska intresserade av beskedet om det.

Dessutom blir jag inte riktigt klok på om det ska bli stor förändring eller om det inte ska bli det. Jo, det ska bli stor förändring. Vi ska avskaffa kärnkraften, miljöskatterna ska höjas med 17 miljarder, vi ska höja bensinskatten, vi ska höja skatten på vattenkraft, vi ska höja skatten på kärnkraft – innan den avvecklas – och sedan ska vi införa flygskatt. Samhället ska ställas om, och tillväxten ska bekämpas. Ibland har Gustav Fridolin fått frågan: Hur ska det påverka enskilda? Det är en jätteförändring av samhället. Gustav Fridolin svarar då: Nej, det är bara en hundring. Svenska folket behöver inte vara oroliga. Det är en jätteförändring, men för just er – allihop som bor i Sverige – är det ingen förändring, en klimathundring. That's it!

Jag har lite svårt att få ihop det där. Och jag tror inte på den typen av budskap. Antingen är det revolution, Gustav Fridolin – då ställer man samhället på ända – eller också är det inte det. Ni får ta och bestämma er! (Applåder)

Anf. 42 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Ja, vi vill höja lärarlönerna, och vi är beredda att backa skattesänkningar på inkomster över 40 000 för att kunna höja lärarlöner och anställa fler i skolan.

Ja, vi vill avveckla kärnkraften. Och ja, vi kommer ibland in från olika håll när vi ska sätta oss ned och förhandla med Socialdemokraterna. Det är så det är att vara två olika partier. Ni tycker också olika om skola, a-kassa, jämställdhet, vårdnadsbidrag, hbtq-rättigheter, om snart sagt allting. Ni sätter er ned och förhandlar för att komma fram till en politik i respekt för varandra. Så fungerar politik; så fungerar det politiska hantverket. Jag har varit med om det, och Fredrik Reinfeldt har varit med om det.

Herr talman! Det är lite intressant att statsministern hoppar till för orden feministisk revolution som Grön ungdom använder. Vi har sett många revolutioner i historien som har varit av det slag att man har bytt ett tänkande mot ett nytt utan att någon hand har lyfts mot en annan människa – den industriella revolutionen, den agrara revolutionen och it-revolutionen. Ja, statsministern borde veta eftersom man i Moderaternas nya idéprogram kan läsa om behovet av en frihetsrevolution. Ändå är det något med feministisk revolution som någonstans retar statsministern så mycket.

Vet ni vad? Jag tror inte att det är det andra ordet i ordparet som är statsministerns problem. Jag tror att kritiken mot det kommer upp eftersom han inte vill tala om det första, om feminism. Han vill inte tala om att inkomstskillnaderna har ökat mellan män och kvinnor under Alliansens tid vid makten, om att unga tjejer mår allt sämre och om att vi inte har fått en vettig våldtäktslagstiftning med en samtyckesparagraf i Sverige. Jag vill därför fråga statsministern rakt och öppet: Är du feminist?

Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag kan avslöja att jag är moderat. Jag är trygg i den be-
teckningen.

(Applåder)

Jag misstror dem som tror att etiketter och ismer ska staplas på varandra, dessutom ismer och etiketter som uttolkas av andra och som meddelar att det du tycker är fel. Jag vill inte leva på det sättet. Jag vill leva som fri. Jag vill kunna tycka fritt, men jag tillhör partiet Moderaterna. Ja, det är ett öppet och brett parti. Och ja, det finns meningsskiljaktigheter mellan våra fyra allianspartier. Men du har missat det lilla datumet den 14 september. Titta i din almanacka! Där står det: Val till riksdagen.

Skillnaden är alltså att vi före valet kommer att berätta för väljarna hur vi har stämt av mellan våra partier. Ni tänker ha nattliga förhandlingar och chocka svenska folket efter valet. Det är den stora skillnaden. Du kan inte stå här och lova högre löner. Du har nämligen ingen aning.

Jag tycker på något sätt att det spelar lite roll om man står och håller i Miljöpartiets valsedel och tänker att nu ska Gustav Fridolin få inflytande så att det blir högre löner. Man röstar, och sedan kommer du att dyka upp efter en förhandling och säga: Det blev inte det. Det blev något annat. Vad synd!

Folk gillar inte sådant. Det bygger inte tillit, men det är det ni kommer att chocka folk med efter valet.

(Applåder)

Anf. 44 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Ja, man kan vara säker. Om man tar Miljöpartiets valsedel kommer Miljöpartiet att få större inflytande i de förhandlingar som sker efter valet. Ju större vi blir, desto större blir möjligheterna för en bra klimatpolitik där vi tar barnens framtid på allvar och desto större blir möjligheterna för en skolpolitik där vi faktiskt anställer fler och höjer lärarlöner. Det är vår inriktning som vi går in i förhandlingar med andra partier om.

Om man röstar på Alliansen är det mer osäkert. Ni har flera partier som inte ens vet om de kommer att klara spärren. Gäller då det som de har fått igenom i era förhandlingar? Ska ni föra kristdemokratisk politik om vårdnadsbidrag även om Kristdemokraterna inte sitter i riksdagen och trots att ingen av er gillar det? Det vet man inte.

Politik bygger på förhandlingar, respekt för varandra och att man sitter ned och kommer överens. Ju större vi blir, desto större styrka har vi i förhandlingarna för att göra verklighet av våra krav och våra löften om miljön och skolan.

En sak kan man dock vara säker på. Det finns en tydlig prioriteringskillnad i svensk politik mellan de som har prioriterat skattesänkningar i varje läge de har haft och vi som nu vill prioritera arbete för skolan och miljön.

(Applåder)

Anf. 45 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Efter ett framgångsrikt EU-valsresultat, som jag gratulerar Miljöpartiet till, är självförtroendet på topp. Jag hörde ordet statsbärande uttalas på Miljöpartiets kongress, och ni uppträdde redan så. Men då ställs det vissa krav. Jag tänkte tala om säkerhets- och försvarspolitik i det Europa som vi nu lever i.

Åsa Romson fick frågan i en intervju i vintras vad som är farligast med den ryska krigsmakten. Hon svarade: Det är att deras fordon just nu rostar sönder, så att det blir lokala miljöproblem.

Därefter inträffade den ryska aggressionen mot Ukraina och annekteringen av Krim i en stil som man måste jämföra med Anschluss på 30-talet.

Försvarsberedningen fick förlängd tid, och då trodde man att alla hade tänkt efter. Sedan landade Försvarsberedningen i bland annat en miljöpartistisk reservation där ni ville skära 12 miljarder på försvaret under de närmaste åren.

Jag vill bara ställa en mycket blygsam fråga i stor ödmjukhet av ren och skär nyfikenhet: Hur kommer det sig att Miljöpartiet – precis när vi ser ett mer aggressivt och upprustat Ryssland än på mycket länge, ett Ryssland som begår det grövsta övergreppet på folkrätten i modern tid i Europa – då signalerar att det är lämpligt att Sverige ska genomföra en massiv nedrustning?

Anf. 46 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Vilken tur att vi inte har föreslagit det då. Den här diskussionen handlar ju om vad vi tror ger bäst säkerhetsförutsättningar för Sverige och hur Sverige får ett försvar som man är trygg med. Vi är tveksamma till att köpa in ytterligare 60 eller 70 super-JAS till en kostnad av 40 000 kronor för varje svensk familj. Gör det svensk försvarsmakt bättre i ett läge när man inte ens kan bemanna de flygplan som man har? Vi i Miljöpartiet vill hellre satsa på ett försvar med bättre bemanning – det har vi försökt samarbeta om i riksdagen. Om inte alla pengar läggs på JAS-plan kan man också ha en del pengar över till skolan och andra insatser.

Så nej, vi föreslår ingen massiv nedrustning, men vi har andra försvarsprioriteringar.

Utbildningsministern talade om fordon. Är utbildningsministern medveten om att en del av dessa fordon är atomubåtar? Ja, det är en stor säkerhetspolitisk fara om Ryssland låter radioaktivitet läcka ut i världen.

Ryssland är ju en stormakt i dag, inte för sin ekonomi, den är något mindre än Italiens. Det är inte en stormakt för sin stora krigsmakt, den är faktiskt en tredjedel så stor som EU:s samlade krigsmakt. Ryssland är en stormakt på grund av Europas energiberoende.

I morgon startar Ringhals med bland annat ryskt kärnkraftsbränsle köpt av ett av Putins företag som är djupt invecklat i det ryska kärnvapenprogrammet. Om man går in på hemsidan kan man se stolta bilder av de ryska kärnvapnen samtidigt som man kan klicka på en länk där det står: Vi får nu sälja kärnbränsle också till Vattenfall.

Det finns två problem med detta. Det ena är att det är kärnkraftsbränsle och det andra är att det är ryskt.

(Applåder)

Tycker vice statsministern att det är vettigt att svensk kärnkraft laddas med ryskt kärnkraftsbränsle från ett företag som är djupt invecklat i det ryska kärnvapenprogrammet?

(Applåder)

Anf. 47 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Gustav Fridolin svarade inte på frågan. Ni föreslår nästan 12 miljarder i nedskärningar av försvarsbudgeten under de närmaste fyra åren. Det är i genomsnitt uppemot 3 miljarder per år. Det är det som återfinns i ert budgetförslag. Men Gustav Fridolin säger att det inte är så, att man bara inte vill ha nya flygplan.

De är inte bara de nya flygplanen som ni är emot, Gustav Fridolin. Ni har också varit emot de flygplan som vi har. Ni har alltid varit emot inköp av flygplan till det svenska flygvapnet. Ni röstade nej när JAS-besluten togs 1992, ni röstade nej när JAS-beslutet togs 1996 och ni röstar nej nu. Men JAS är de enda flygplan vi har. Ska vi ha ett flygvapen utan flygplan?

Det finns ett antal länder i Europa som inte har ett flygförsvar. Det är Andorra, San Marino, Vatikanstaten och Liechtenstein, men samtliga länder står under Natos beskydd. Och nu vill Miljöpartiet att också Sverige ska tillhöra den listan.

Det är möjligen populistiskt att lova dessa pengar till allting annat som är lite mer populärt i väljarkåren på valdagen. Men det är sannerligen ansvarslöst när det gäller Sverige.

(Applåder)

Anf. 48 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Det är så roligt att debattera med Jan Björklund. Man vet aldrig riktigt vilket årtionde som man befinner sig i. Nu tog han upp försvarsbeslut från 1992. Men jag har svårt att tro att Miljöpartiet röstade emot några vapen med tanke på att vi inte satt i riksdagen då. När vi diskuterar skolpolitik brukar vi vara tillbaka på 70-talet i de olika skolpolitiska diskussionerna.

Jag svarade på frågan. Vi tycker att de JAS-plan som finns i dag bör uppgraderas för att Sverige ska ha ett tryggt försvar. Man måste också satsa på att bemanna dem på ett bra sätt så att det går att flyga med dem. Det är en viktigare prioritering än att nu köpa in 70 nya så kallade super-JAS. Det är vår försvarspolitiska ingång, och det är den som vi förhandlar med andra partier om.

Du svarade däremot inte på frågan. Inte med ett ord berörde du det som gör att Ryssland kan agera folkrättsvidrigt i Ukraina och bryta mot de mänskliga rättigheterna på hemmaplan, som gör att Ryssland i dag får bete sig som en stormakt utan hänsyn till mänskliga rättigheter och folkrätt, nämligen Europas beroende av rysk energi.

Du brukar stå här och prata om rysk gas. Ja, Europa måste minska beroendet av rysk gas. Men hur kommer det sig att du inte vill svara på frågan om dina kärnkraftverk ska laddas med Putins uran?

(Applåder)

Anf. 49 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag vill återge ett kort stycke ur en bok som jag bläddrade i nyss:

Vi som gick i skolan på 90-talet fick lära oss att vi var ett problem, i varje fall för kommunens budget. Varför skulle man annars skära ned på vikarier och studiematerial, slå samman klasser eller hålla gymnastiklektioner ute medan idrottshallen stod tom? På Bjärnums skola stavades alltså dogmen köpstopp.

Kanske känner Gustav Fridolin igen de här raderna. De är nämligen han själv som har skrivit dem i sin bok *Blåsta – nedskärningsåren som formade en hel generation*.

Jag känner verkligen igen mig i den boken. Gustav Fridolin och jag är årsbarn. Det var samma sak i Värnamo: köpstopp, alltmer slitna skolböcker, sämre mat, håltimmar och alltmer stressade lärare. Vi är båda uppväxta under 90-talskrisen, och vi är den första generation sedan andra världskriget som har fått uppleva nedskärningar i välfärden.

I början av 90-talet minskades Sveriges ekonomi med ett par procent per år. Det var en ekonomi utan tillväxt, och vår generation betalade för den.

Gustav Fridolin har skrivit en hel bok om det här, om åren då Sverige inte hade någon tillväxt. Men i dag lutar de politiska funderingarna åt ett annat håll. Fast förankrad i vänsterburen drömmer sig Miljöpartiet tillbaka till en tid då människor producerade vad de själva behövde. Den unga generationen kan nu knappast drömma om att få det bättre än den äldre generationen.

Mina frågor är: Hur blir välfärden bättre om man förbjuder tillväxt? Hur blir skolan bättre om vi återupplever 90-talet? Hur kan man få en bättre skola om man ska ha ett ekonomiskt system som ”inte bygger på tillväxt” – för att citera Miljöpartiets valmanifest?

(Applåder)

Anf. 50 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag har faktiskt två boktips till Annie Lööf. Det ena är att läsa ut boken som jag gav ut för några år sedan. I slutet av den finns rätt så viktiga resonemang om hur man ska kunna fortsätta att satsa på

skolan i en tid när vi inte kan förlita oss på en ekonomisk utveckling där vi tär på naturresurserna för kommande generationer och släpper ut alltmer växthusgaser.

Sedan har jag ett annat lästips till Annie Lööf, och det är Centerpartiets idéprogram. Där står det:

Tillväxtbegreppet behöver kompletteras med andra mått som gör att vi kan mäta välbefinnande ur ett mer långsiktigt, ekologiskt och socialt perspektiv.

Jag har faktiskt lite fler lästips till kollegerna här. Som sommarlektyr till Jan Björklund rekommenderar jag Klas Eklunds föreläsning på Bertil Ohlin-institutet 2011. Han säger:

För mig känns bnp otidsenligt och analytiskt irrelevant. Ska vi sätta upp mål för den ekonomiska politiken, låt oss sätta upp det som vi siktar på: folkhälsa, medellivslängd, barnadödlighet, inkomster, budgetsaldo, bankstabilitet. Men tro inte att hög bnp-tillväxt såsom vi mäter den i dag nödvändigtvis är vägen dit.

Och så har jag en bok till Göran Hägglund från den kloka Anders Wijkman som ifrågasätter ett ekonomiskt system där det ser ut som pluspost om vi fiskar ut den sista fisken eller hugger ned det sista trädet, trots att vi såklart blir fattigare och inte rikare.

Avslutningsvis har jag ett lästips till Fredrik Reinfeldt. Det är ett utredningsdirektiv som ni fattade beslut om så sent som den 15 maj med önskemål om ”mått på livskvalitet” som kan komplettera traditionella välfärdsmått. Där ska man mäta också från ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv.

Miljöpartiet är inte blinda motståndare till tillväxt. Men vi är motståndare till blind tillväxt.

(Applåder)

Våra förutsättningar för en ekonomisk utveckling får inte bygga på att vi förstör möjligheterna för våra barn att leva på en planet med hållbart ekosystem och deras förutsättning till ekonomisk utveckling. Och detta borde vi inte vara oense om, för ni säger ju samma sak.

(Applåder)

Anf. 51 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Gustaf Fridolin för att han så tydligt lyfter fram hur vi partier påverkar regeringen och att vi från regeringens sida nu har tillsatt en utredning för att titta på kompletterande mått av bnp, såsom livskvalitet och miljömässighet. Bland annat har Klas Eklund suttit med i regeringens framtidskommission.

Men repliken handlar inte om det. Kompletterande mått på bnp är vi eniga om. Det som står i ert valmanifest, Gustav Fridolin, det som ni vill genomföra under de kommande fyra åren, handlar om en ekonomi utan tillväxt. Då frågar jag mig: Vad menar Gustav Fridolin med det? Förstår du inte vad tillväxt är?

Tillväxt är att elever ska lära sig mer i skolan. Tillväxt är ny cancermedicin som kan gå på export. Tillväxt är fler solceller. Tillväxt är att dra räls över Sverige. Tillväxt är Volvo som utvecklar nya elbilar. Det är tillväxt. Det ni går till val på – enligt ert valmanifest – är en ekonomi utan tillväxt. Så står det.

(Applåder)

Anf. 52 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Först citerar Annie Lööf ur en bok som hon inte läst ut. Sedan klarar Annie Lööf inte av att läsa innantill. Det står inte en ekonomi utan tillväxt. Du läste det korrekt i förra repliken, Annie Lööf. Det står ”ett hållbart ekonomiskt system som inte bygger på tillväxt”. Vi har i dag en tillväxt som är beroende av ökande utsläpp och av att vi tar upp alltmer resurser ur jorden. Vi håller på att lämna över en planet till våra barn som förstör deras förutsättningar för ett gott liv. Vi lever varje år lite mer på kapitalet av naturresurserna i stället för att ha ett hållbart ekonomiskt system som gör att vi lever på räntan.

Det vill vi förändra, och det borde inte vara kontroversiellt. Det är något man tittar på i alla utvecklade ekonomier, och man frågar sig hur vi ska få nya mått på ekonomisk utveckling. Det är någonting som ni är stolta över att ha fått den nuvarande regeringen att titta på. Låt oss då jobba med det tillsammans i stället för att använda det som ett medvetet missförstående av varandra.

Det kommer en dag också efter valet, Annie Lööf, och då kommer vi att behöva samarbeta. Det samarbetet förbättras inte av att vi medvetet missförstår varandra.

(Applåder)

Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta lite grann på det spår som tagits upp i de senaste replikerna, tillväxtens betydelse. Jag tror att Miljöpartiet många gånger i resonemanget förväxlar tillväxt med vissa effekter som kan uppkomma när det gäller tillväxt för att vi inte gör rätt.

Jag önskar att jag kunde förklara det på ett bra sätt. Hade jag befunnit mig i ett annat sammanhang skulle jag kanske ha jämfört med bilen och sagt att det är korkat att vara emot bilen och att det är bättre att vara emot utsläppen från bilen. Men det är ett argument som ju inte biter på miljöpartisterna.

Vi kan se på den ekonomiska tillväxten förra året. Vi hade en ekonomisk tillväxt i Sverige på ungefär 1 ½ procent. Det ledde till att vi hade skatteintäkter på ungefär 20 miljarder kronor mer än året dessförinnan. Det gjorde att vi kunde satsa mer pengar på äldreomsorg. Det gjorde att vi kunde ge mer resurser till skolan. Det gjorde att vi kunde köpa bättre läkemedel när det kom fram nya innovativa sådana.

Det är svårt att tänka sig en tillvaro där vi inte har ekonomisk tillväxt. Det är svårt att tro att vi skulle kunna möta de utmaningar vi har som land och folk om vi inte hade ekonomisk tillväxt. Jag har suttit i förhandlingar om budgetar under år när det varit riktigt, riktigt tufft. Utan tillväxt finns bara nedskärningar att fördela. Jag kan försäkra Gustav Fridolin att det inte är en situation man som politiker vill hamna i, att ta ansvar för att spara på område efter område på grund av allt mindre resurser. Men det värsta är inte att det är synd om politiker. Det värsta är att det drabbar människor där ute i verkligheten. Det vill Miljöpartiet med berätt mod ta bort.

(Applåder)

Anf. 54 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Det här blev en intressant debatt. Jag lyfte fram jämställdheten och miljön. Jämställdheten har mötts av en raljerande statsminister, och miljön möts av borgerliga politiker som ifrågasätter vårt engagemang för att vi ska kunna lämna över en jord i hållbart skick till våra barn.

Vi behöver en miljöpolitik och ett hållbart ekonomiskt system där människor får möjlighet att utvecklas och växa, där verksamheter får möjlighet att utvecklas och växa. Vi lägger varje år fram en budget i riksdagen där vi satsar mer än Alliansen på skolan, äldreomsorgen och andra viktiga saker som socialministern lyfter fram. Det gör vi eftersom vi inte tycker att skattesänkningar är den viktigaste prioriteringen. Det är där skiljelinjen går.

Det här blir lite märkligt, herr talman. Göran Hågglund säger att människor skulle drabbas av att vi funderar på hur vi kan bygga en hållbar ekonomi, men det är ju den ohållbara ekonomin som människor drabbas av. Vi ser hur människor i Sydeuropa slås ut i arbetslöshet med stora sociala problem som följd. Vi har hört det grekiska lärarfacket berätta för oss att barn svimmar under lektionerna för att de är undernärda. Det är resultatet av en ohållbar ekonomi där tillväxten hållits uppe av lånebubblor som till slut spruckit. Därför tycker vi att hushållens skuldsättning bör vara en indikator för den svenska ekonomin och vägas in tillsammans med bnp-tillväxten.

Nu ser vi hur utsläppen fortsätter att öka. Vi ser hur våra barn går mot en fullskalig klimatkatastrof där en tredjedel av levnadsytan för djur och växter kan slås ut redan under deras livstid om vi inte gör någonting. Den ohållbara ekonomin kommer att drabba våra barn. Därför behöver vi nya ekonomiska spelregler.

(Applåder)

Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÅGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har fört ett filosofiskt resonemang som är mycket intressant och handlar om att styra politiken så att det finns korrektiv – sociala, ekologiska och så vidare – när det gäller vår utveckling. Det är oerhört viktigt, men det nya i det här sammanhanget är att Miljöpartiet i sitt valmanifest säger att vi ska ha ett ekonomiskt system som inte bygger på tillväxt. Det är någonting nytt som inte har funnits i världen tidigare.

Fredrik Malm, folkpartistisk ledamot, har bett Pensionsmyndigheten titta på vad det skulle innebära för pensionärerna. De säger att för en pensionär som får 14 000 kronor i månaden skulle pensionen i stället bli 11 620 kronor. Den pensionären skulle alltså förlora 2 380 kronor – per månad. Dessutom skulle man gå miste om uppräkningsarna, alltså de löneökningar som sker årligen för pensionärerna.

Med precision riktar sig Miljöpartiet mot den grupp som har mycket små möjligheter att hantera det.

(Applåder)

Anf. 56 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är tufft att slåss mot fyraprocentsspärren. Men Göran Hågglund, sluta tramsa! Du vet att vi står för att vi be-

höver hållbara pensioner i det här landet. Det är ni som infört högre skatt på pensioner än på lön. Det är ni som infört ett system som innebär att man, när man går i pension och får ut lite mindre, plötsligt ska betala högre skatt. Det är ni som har infört det systemet. Det är vi som vill någonting annat.

Hur tror du att den ekonomiska situationen är för pensionärer i de länder som haft en ohållbar ekonomisk utveckling? Hur är situationen i dag för pensionärerna i södra Europa, när ekonomin efter uppblåsta lånebubblor kraschat och man jagat tillväxt snarare än att ha hållbara ekonomiska system där det finns pengar att fördela också för nästa generations beslutsfattare, också för nästa generation som vandrar på den här planeten?

Vi behöver ett hållbart ekonomiskt system. Att vi i dag har problem med ekonomin beror inte på att Miljöpartiet påtalar det. Det är ett nationalekonomiskt faktum som påtalas av allt fler seriösa bedömare i allt fler länder.

(Applåder)

Anf. 57 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Min högsta önskan är att få vara pojke. Då kan jag leva ett annat liv. Orden kommer från en flicka som heter Shaista. Hon är tio år och bor i Afghanistan. Mer kärnfullt kan man inte uttrycka behovet av ökad jämställdhet. Avståndet från Shaista till flickor i Sverige är långt. Här har generationer av kvinnor och män, ofta med liberala förtecken, banat väg för jämställdhet.

Liberaler stred för kvinnors rätt till rösträtt, utbildning, bättre arbetsmiljö, avskaffad sambeskattning och en mer jämställd föräldraförsäkring. Vi lyckades så långt att Sverige i dag är ett av världens mest jämställda länder, kanske det mest jämställda landet i världen.

Men vi har fortsatt en lång väg kvar att gå. Även om löneskillnaderna minskar mellan kvinnor och män tjänar en kvinna i genomsnitt 3,6 miljoner kronor mindre än en man under sitt yrkesliv. Likvärdiga utbildningar och lika långa universitetsutbildningar som är mansdominerade och kvinnodominerade genererar olika löner. Trots att kvinnor har bättre utbildningsresultat är det männen som oftare går vidare i yrkeskarriären. Detta är den största kompetensförlust som finns i vårt samhälle.

De karriärtjänster för lärare som vi nu inför är en viktig jämställdhetsreform. Läraryrket är vårt största kvinnodominerade akademikeryrke. Det här innebär att de skickligaste lärarna får en kraftigt högre lön. Lönespridningen ökar, karriärmöjligheterna också. Vi i Folkpartiet skulle vilja titta på hur den modellen kan överföras till andra delar av välfärdssektorn, där många av de stora kvinnodominerade akademikeryrkena finns. Det ska nämligen löna sig att utbilda sig i Sverige, inte bara för män utan även för kvinnor.

(Applåder)

Ett jämställt arbetsliv kräver ett jämställt vardagsliv. Därför behöver vi fortsätta att reformera föräldraförsäkringen, med öronmärkning av ytterligare en pappamånad.

Vänstersidan talar med vackra ord om jämställdhet, men utan en ansvarsfull ekonomisk politik blir det ingen jämställdhet. Det är kvinnorna som ytterst får betala för en politik där intäkter och utgifter inte går ihop

och där den sociala välfärden måste skäras ned när ekonomin är misskött. Vägen till ökad jämställdhet går via en stark svensk ekonomi med fokus på jobb och företagande. Det är liberal feminism utan socialism.

(Applåder)

Herr talman! Sverige genomgår ett reningsbad på skolområdet. Det är ett systemskifte med målet att nå kunskapsskolan. Det handlar om att återupprätta läraryrkets status. Det är läraren som ska bestämma i skolan och i klassrummet. Det är inte de bråkigaste eleverna som ska bestämma. Det är också läraren som ska bestämma vilka pedagogiska metoder man ska använda.

Hallstahammar är ett tydligt exempel på vad som väntar. Det finns stora och brett spridda värderingar i de rödgröna partierna om att man på olika sätt ska skapa jämlikhet i skolan genom att sänka kraven, nu senast genom att förbjuda läxor. Eftersom alla inte kan läsa sina läxor ska läxor förbjudas, i stället för, som regeringen föreslår, att man ska hjälpa de elever som har svårt med läxorna.

Några partier vill också att kommunalråden återigen ska bestämma vilken skola eleverna ska gå i. Politiker kan vara bra på mycket men att välja skola åt andras barn är inte en av de sakerna. Det kan föräldrarna göra bättre.

Det finns en tydlig ideologisk skiljelinje i fråga om vem som vet bäst när det gäller att fatta beslut som gäller människors egna liv. Den debatten har existerat under de årtionden som jag har varit verksam i politiken, och svaret från socialister är alltid detsamma.

Vem ska bestämma vilket äldreboende din mamma ska bo på? Det är politikerna. Vem ska bestämma vilken förskola barnen ska gå på? Det är politikerna.

Attityden att politiker är bäst på att göra individers livsval måste få ett slut. Varför denna förkärlek för att kommunförvaltningen ska vara lärarnas överförmyndare? Många kommuner klarar ju inte ens av att garantera det barnen har rätt till. Skolan ska vara likvärdig. Då kan inte eleverna vara föremål för kommunpolitikernas prioriteringar. Hallstahammar har bara givit oss ytterligare ett argument för att skolan borde återförstatligas.

(Applåder)

Herr talman! Vi ser också positiva tecken i skolan, även om PISA går nedåt. Det börjar vända uppåt, och allt börjar med lärarna. Antalet sökande till lärarutbildningen ökar nu kraftigt för tredje året i rad. Det är 65 procent högre än bottenåret 2008. Tidigare hade det bara gått utför under ett par årtionden.

Att antalet ungdomar som vill bli lärare ökar kraftigt beror på reformer som vi har gjort. Det är bland annat en ny lärarutbildning med högre krav, lärarlegitimation, högre lärarlöner och en karriärreform. Vi måste fortsätta att reformera skolan. Det handlar till exempel om mer studiero och studiedisciplin och tidigare uppföljning i form av betyg.

Herr talman! En kvarts miljon fler har kommit i arbete sedan 2006. Bakom den siffran döljer sig vanliga människor som i dag har ett jobb att gå till, som kan försörja sig själva och som bidrar till vår gemensamma välfärd. Att leva på eget arbete är inte bara en ekonomisk fråga. Det handlar om frihet.

Det är företagen som skapar vår välfärd. Därför måste vi fokusera på dem. Vi liberaler vill förändra arbetsrätten. LAS skapades för ett fabriks-samhälle där människor var utbytbara mot varandra på stora fabriks-golv. Så ser det inte längre ut. I dag är det varje individs unika kompetens som är en förutsättning för många företags överlevnad. LAS borde utgå från kompetens, inte bara från anställningstid. Det handlar om individualism, inte kollektivism.

Vi behöver en energipolitik som värnar både klimat och jobb. Alliansregeringen har tiofaldigt vindkraften, men det kommer inte att räcka. Klimatmålen – så långt är jag överens med Gustav Fridolin – uppnås bäst med grön el. En av de gröna energikällor som ger allra mest säker elektricitet stavas kärnkraft.

Herr talman! Utan tillväxt blir det ingen välfärd. Just det verkar oppositionen ha glömt. Ni är världsmästare på att skapa höga förväntningar – det kan ingen ta ifrån er. Men hur jobben ska komma och hur de ska skapas är höljt i dunkel. Det är arbetstidsförkortning och betald ledighet i form av friår, kryddat med en ekonomi utan tillväxt. Lägg därtill alla skattechöjningar. Det är höjd inkomstskatt och höjd skatt på företagande. Det är dyrare att anställa. Det är höjd skatt på allt som rör sig, höjd bensinskatt, höjd restaurangmoms, höjda miljöskatter och höjd bolagsskatt. Man ska minska ROT och minska RUT och återinföra fastighetsskatt och arvsskatt.

Det är lite grann som frågesporten *Jeopardy!* på tv. Svaret är alltid höjd skatt, oavsett vad frågan är.

Herr talman! Alliansregeringen har styrt i Sverige i snart åtta år. Trots den djupaste finanskrisen i världen sedan 1930-talet har vi under dessa åtta år klarat att bygga ut välfärden i Sverige. Vi har fler läkare i Sverige än 2006, fler sjuksköterskor, fler vårdcentraler, fler apotek, kortare värdköer, högre täthet av utbildade lärare och högre personaltäthet när det gäller skolsköterskor, skolkuratorer och skolpsykologer.

Vi har 80 000 fler barn i förskolan, med samma gruppstorlekar, det vill säga att det är avsevärt fler som jobbar där. Sverige har aldrig haft så många studenter på universitet och högskolor som under alliansregeringens tid. Vi har byggt ut välfärden under dessa åtta år. Vi har samtidigt klarat av att sänka skatten för vanliga människor. Vi har samtidigt klarat av att skapa en kvarts miljon fler människor i arbete. Och Sverige går ut ur den djupaste finanskrisen på 80 år som en av västvärldens i särklass starkaste ekonomier. Det är ett gott betyg, och det är den linjen vi vill fortsätta i fyra år till.

(Applåder)

Anf. 58 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att jag uppskattade folkpartiledarens inledning om feminism och jämställdhet i världen. Det kändes befriande att höra vice statsministern tala engagerat om feminism, till skillnad från statsministern tidigare.

Jag ville nästan ta en replik på jämställdhetsområdet – jag funderar över varför du tillåter att kristdemokrater agerar tvångströja för den liberala feminismen i den borgerliga regeringen. Men jag hoppar över det, för jag har tänkt på en annan fråga som handlar om en annan debatt som Folkpartiet var engagerad i.

År 2006 presenterade ni första gången utanförskapskartan. Ni startade en viktig debatt i Sverige som handlade om det utanförskap som finns i en del bostadsområden runt om i Sverige. Där är arbetslösheten väldigt hög. Där är skolresultaten väldigt låga, och där är valdeltagandet farligt lågt.

Det var en viktig debatt. Frågan är lite grann: Vad har hänt sedan dess? OECD har konstaterat att klyftorna växer snabbare i Sverige än i något annat land som de kan jämföra med just nu. Man kan titta på samma karta. Det ser inte så roligt ut nu efter åtta år. Fler människor bor i de så kallade utanförskapsområdena. Andelen niondeklassare som går ut med behörighet till gymnasiet har minskat. Andelen som jobbar i de här områdena är lägre än i andra grupper. I 80 procent av utanförskapsområdena har glappet mellan andelen kvinnor som jobbar och män som jobbar vidgats.

Vem bär ansvaret för detta misslyckande? Jag ställer frågan därför att jag kommer ihåg från valrörelsen 2006 att Folkpartiet var oerhört tydligt: Statsminister Göran Persson var ansvarig för att utanförskapet hade vuxit. Vem bär nu ansvaret för att utanförskapet inte har blivit mindre utan har blivit värre i dessa områden? Är det statsminister Fredrik Reinfeldt Jan Björklund vill peka på, eller är det integrationsminister Erik Ullenhag som bär ansvaret?

Anf. 59 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Regeringen och riksdagen är naturligtvis alltid ansvariga. Regeringen är ansvarig för situationen i Sverige.

Det går dock inte att komma ifrån – bara att nämna i förbigående, om Mikael Damberg inte har noterat det – att under dessa åtta år har Sverige gått igenom den djupaste ekonomiska krisen i vår omvärld sedan 1930-talet. Det går inte riktigt att bara förbise det faktumet.

Damberg hänvisar till OECD, och då vill jag påpeka att OECD säger att Sverige är ett av världens mest jämlika länder. Skillnaderna mätt på ett visst sätt – det går att mäta på många sätt – kan sägas ha ökat något. Det har de gjort sedan 90-talet. Den stora ökningen skedde i själva verket mellan 90-talets mitt och 2008, men Sverige är ett av världens mest jämlika länder.

Jag tycker att vi ska erkänna att det finns problem med integrationen. Jag tycker inte att de problemen är så stora att de motiverar att stänga Sverige, som en del andra tycker. Det finns utmaningar. De kan hanteras och lösas. Vi måste jobba steg för steg för att göra det.

Det finns ett par riktigt stora reformer som är viktiga och som regeringen har gjort. På den socialdemokratiska tiden låg samhällets ansvar för integrationspolitiken på den kommunala socialtjänsten. Det var kommunerna som hade ansvaret.

Varför lägger man ansvaret för integration på socialtjänsten? Bakom det ligger ett omsorgs- och omhändertagandeperspektiv. Sedan ett par år tillbaka ligger ansvaret på Arbetsförmedlingen. Det är ett jobbperspektiv som ligger bakom. Människor som kommer hit ska inte i första hand tas om hand, utan de ska jobba så fort som möjligt.

Eftersom denna reform införs mitt under en lågkonjunktur är det klart att det är svårt för alla att få jobb direkt. Jag erkänner att det finns stora

utmaningar, men det är ett annat perspektiv som har introducerats jämfört med vad som gällde tidigare.

Ja, det finns även i fortsättningen utmaningar i fråga om utanförskap, men jag menar att det med hjälp av ett antal reformer som har gjorts och ytterligare ett antal framöver finns bättre förutsättningar att möta utmaningarna än Sverige haft tidigare.

Anf. 60 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att folkpartiledaren är något mer ödmjuk när det gäller ansvar nu när han själv sitter vid makten än vad han var i opposition 2006.

Det här är inga enkla frågor. De utgör en stor utmaning för Sverige. Men när man efter åtta år gör någon form av bokslut över hur det har gått – man gjorde en stor poäng av att detta var den stora utmaningen för Sverige – går utvecklingen ändå åt fel håll för både skolan och arbetsmarknaden. Det har faktiskt ljusnat något när det gäller valdeltagande. Det kan vi vara tacksamma för. Men i de tunga frågorna går det åt fel håll när det gäller jobb och skola.

Socialdemokraterna presenterade i dag ett nytt förslag om att rikta en satsning på 2 miljarder kronor för att lyfta upp resultaten i de skolor som har tuffast förutsättningar. När regeringen kom till makten valde man att fasa ut det tidigare stödet till skolorna med tuffast utmaningar. Jag bedömer att det var ett felaktigt vägval. Regeringen gjorde väl det vägvalet för att få pengar till att göra de investeringar som har gjorts i andra frågor, framför allt i skattesänkningar. Jag tror att det var ett felaktigt val.

Det var ett felaktigt val att införa ett vårdnadsbidrag i Sverige. Det påverkar kvinnors förvärvsfrekvens. Jag skulle vilja höra vad statsrådet har att säga om huruvida vägvalen de senaste åren har varit riktiga eller inte.

Anf. 61 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jag har sett det förslag Socialdemokraterna presenterade i morse. Det är lite lägre ambitionsnivå på det förslaget än det regeringen lägger fram.

Damberg talar om 2 miljarder. Sanningen är 500 miljoner under vart och ett av de kommande fyra åren. Regeringen har i vårpropositionen aviserat större satsningar för de kommande åren på skolorna som finns i områden med utanförskap.

Vi ökar mängden svensklektioner för invandrarelever. Vi höjer lönerna för lärare på utsatta skolor så att det ska vara lättare att locka dit de duktigaste lärarna. Det är lite för låg ambitionsnivå, men jag välkomnar Socialdemokraternas förslag. Jag har även sagt det i samband med kommentarerna före debatten.

Invandrarnas sysselsättningsgrad har sjunkit, säger Mikael Damberg. Men det är inte riktigt sant. Den grupp där sysselsättningen växer allra mest just nu är invandrarna. På grund av krisen finns problem med arbetslösheten, men den grupp där sysselsättningen växer mest är de nyanlända i Sverige. Det är ändå ett kvitto på att den politik som vi har fört med bland annat införande av RUT- och ROT-avdrag och överflyttande av ansvaret till Arbetsförmedlingen fungerar bättre än den gamla politiken som du vill återinföra.

Anf. 62 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Efter förskolan i går skulle jag ge min dotter ett äpple. Jag delade det i två och gav henne ena halvan. Hon tittade på mig, tre år gammal, och sade: Pappa! Jag vill hellre ha en fjärdedel.

Det är tydligen mattetema på förskolan just nu.

Om det finns något i svensk skola som det fortfarande åker internationella delegationer till Sverige för att inspireras av är det förskolan. Förskolan gör ett oerhört bra jobb. Det börjar nu också synas i statistiken. OECD konstaterar till exempel att de elever som har fått en bra skolgång har bättre resultat på PISA-proven än andra.

Pedagogiken i förskolan bygger mycket på lek och tid, att barn utmanas, skapar, får tid med kunniga pedagoger. Men om den tiden naggas och varje lärare får ansvar för allt fler barn i allt större grupper drabbar det också det pedagogiska innehållet.

Sedan Jan Björklund blev ansvarig för skolan har de allra största barngrupperna, de med över 20 barn, vuxit i antal med 50 procent. En vanlig förskoledag lämnas 113 000 barn till grupper som Skolverket tidigare bedömde vara för stora. Jag säger ”tidigare” eftersom Alliansen har låtit Skolverket ta bort de riktlinjer som har funnits för barngruppernas storlek.

Mot detta vill jag ställa tre frågor till utbildningsministern:

1. Om det är för många barn per förskollärare, tror du inte då att det blir svårare att se till att pedagogiken verkligen når fram till varje barn?
2. Om du tror det, hur kan du då tillåta att riktlinjerna för barngruppernas storlek avskaffas?
3. Är du nöjd med att de största barngrupperna i förskolan har ökat med 50 procent i antal under din tid som minister? 113 000 barn lämnades i morse i för stora barngrupper.

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Personaltätheten i förskolan är exakt densamma som den var 2006. Skillnaden är att antalet ungdomar som vill bli förskollärare har ökat under alliansregeringens tid.

Antalet förskollärare var katastrofalt lågt 2006. Det berodde på den flummiga lärarutbildningsreform som ni införde 2001. Då lades förskolläraryrket ned och buntades ihop med grundskolläraryrket. Sedan sade man att det kan vara samma utbildning. Men när ungdomarna väl hade kommit in på utbildningen ville de flesta bli lågstadielärare och ingen ville bli förskollärare.

Nu har vi återinfört – i strid med er reform, ni röstade emot i kammaren – en riktig förskolläraryrket. Plötsligt finns återigen ett mycket starkt söktryck till förskolläraryrket i Sverige. Vi avskaffade er flummiga utbildning. Plötsligt vill många bli förskollärare. Det är fantastiskt. De är under utbildning just nu. De första kommer ut i dagarna – de började januari 2011. Det är fantastiskt att fler vill bli förskollärare.

Nu kan vi öka förskollärartätheten. Som Fridolin vet finns det olika personalgrupper på förskolan. Vi tycker att det är angeläget att inte bara räkna antalet huvuden och antalet vuxna. Personaltätheten är densamma. Men personaltäthet är bara ett mått. För att få riktig kvalitet i verksam-

heten behöver vi en högre andel förskollärare inom den personalkategorin. Den trenden svänger nu, och det tycker jag är bra.

Jag ser gärna att grupperna blir mindre. Jag skäller på de kommuner som har för stora grupper, men till sist är det kommunerna som bestämmer. Storleken på genomsnittgruppen är densamma, personaltätheten är densamma, men förskollärartätheten håller på att gå upp jämfört med när Miljöpartiet var med och bestämde sist. Det är ett bra resultat.

Anf. 64 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! I förra replikskiftet talade Jan Björklund om 1992. Nu har han kommit nio år fram i tiden och talar om 2001. Jag vill tala om hur det är *nu*. Sedan du blev ansvarig minister har de största barngrupperna, de med över 20 barn, ökat med 50 procent i antal i förskolan. I morse lämnades 113 000 barn i förskolegrupper som tidigare bedömdes som för stora.

Jan Björklund säger att han skäller på kommunerna som har för stora barngrupper. Vad tror ni väger tyngst för kommunerna – Jan Björklunds skäll eller en riktlinje utfärdad av en myndighet? Jag tror att det senare väger tyngre. Alliansen har låtit avskaffa den riktlinje för barngruppernas storlek som Skolverket tidigare utfärdade.

Argumentet har varit att det är så många kommuner som har brutit mot riktlinjen. Det är lite som att ta bort hastighetsbegränsningen för att folk kör för fort.

Jag ställde tre frågor till Jan Björklund. Du svarade inte på en enda av dem. Jag upprepar dem: Tror du inte att pedagogiken har svårt att nå fram om barngrupperna är för stora? Om du tror det, hur har du då kunnat tillåta att riktlinjerna avskaffades? Är du nöjd med att 113 000 barn i morse lämnades i för stora barngrupper?

Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jag sade just att förskollärartätheten ökar. Miljöpartiet räknar bara personaltäthet som om det vore det pedagogiskt avgörande. Det är mängden förskollärare som är det avgörande. Ni nedvärderar högre utbildning. Ni nedvärderar förskollärarnas arbetsinsats. Det spelar roll om det bara är barnskötare eller förskollärare. Det spelar stor roll för kvaliteten. Det är inte bara att räkna huvuden, utan det handlar om vilken utbildning och kompetens personerna har.

Jag kan inte låta bli att kommentera det förslag som ni antog på er stämma om sex timmars arbetsdag. Vad skulle det komma att betyda för den svenska förskolan?

Herr talman! Om Sveriges förskollärare skulle gå ned till sex timmar i stället för åtta timmar om dagen skulle det betyda att varje barngrupp skulle öka med mellan fem och sju barn. Det är sanningen. Det är effekten av er politik, Gustav Fridolin. Tala om er egen politik i stället för att tala om vår.

(Applåder)

Anf. 66 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte fortsätta på det spår som Mikael Damberg tog upp, utanförskapet. Vi har denna regering sedan åtta år tillbaka. År 2006 gick man till val på att framför allt bryta utanförskapet. För att illustrera

den utmaning som man stod inför tog Folkpartiet fram en rapport som kallades för *Utanförskapets karta*. I den hävdades det att det 1990 fanns tre utanförskapsområden i Sverige. När man 2006 tog över regeringsmakten fanns det 156 utanförskapsområden.

Nu har man haft åtta år på sig i regeringsställning att anta utmaningen och göra någonting för att bryta utanförskapet. Folkpartiet är det parti som kanske haft allra störst möjlighet genom att de har haft ansvaret för framför allt integrationspolitik och utbildningspolitik. Man har genomfört ett antal integrationspolitiska reformer som subventionerade jobb och mer pengar till de här områdena. Man har till och med genomfört den största integrationspolitiska reformen på 25 år.

Hur har det gått? I replikskiftet mellan Jan Björklund och Mikael Damberg lät det som att Jan Björklund ändå är ganska ödmjuk inför resultaten. Man har inte riktigt lyckats, säger han.

Frågan är om man är beredd att ändra någonting. Det normala i min värld är att när man har misslyckats med en politik under en så lång tid som åtta år omvärderar man den förda politiken och försöker hitta en ny politik för att komma till rätta med de problem som finns.

Frågan är om Jan Björklund är beredd att förändra till exempel invandringspolitiken, som rimligen är den största orsaken till att utanförskapet ökat genom åren.

Anf. 67 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jag förstår att om man stänger gränserna och inte får några invandrare hit har man inga integrationsproblem. Det förstår jag också. Det är bara det att den politiken är vi inte beredda att föra.

Sverige berikas av invandring. Sverige har alltid varit ett land med öppna gränser. Människor har sökt sig hit. Många människor har också sökt sig härifrån för att till exempel flytta till USA, som man gjorde på 1800-talet. Sverige är ett land med både in- och utflyttning. Vi berikas av det.

Jimmie Åkesson brukar säga ungefär så här: Eftersom vi har så stor invandring blir vi väldigt fattiga. Sanningen är att i förhållande till vår befolkning har vi – Jimmie Åkesson har rätt när det gäller den statistiken – med europeiska mått mätt en stor migration till Sverige. Ändå är vi det ekonomiskt mest framgångsrika landet i Europa. Om det vore så att vi blev jättestor av invandring skulle vi, med den invandring som vi har, ligga i botten. Men vi ligger i toppen. Det beror på att invandring och rörlighet är en framgångsfaktor.

När vi talar om integrationsproblem talar vi om de första åren när invandrare kommer hit. 700 000 invandrare går till jobbet varje dag i Sverige. De tjänar en lön, betalar skatt och lever inte på de bidrag som Jimmie Åkesson talar om. 70 000 av dessa 700 000 invandrare är egna företagare och sysselsätter en kvarts miljon människor i sina företag. Sverige tjänar på det; vi förlorar inte på det. Det är viktigt av humanitära skäl att möjliggöra invandring, men Sverige tjänar också på det.

Det är klart att de allra första åren när människor kommer hit har vi integrationsutmaningar innan dessa människor har lärt sig svenska och allt det andra. Därför ska vi fokusera på sådana åtgärder att de snabbare ska lära sig svenska och snabbare komma i jobb. Jag erkänner utan omsvep att vi har för stela system i Sverige. Vi har mjukat upp dem en del

under alliansregeringen, men de behöver bli ännu mer flexibla. Men vägen går inte via att stänga gränserna och bygga murar runt Sverige, Jimmie Åkesson.

(Applåder)

Prot. 2013/14:128
18 juni

Partiledardebatt

Anf. 68 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det kom en ny rapport för ett par veckor sedan som är en uppdaterad version av den tidigare. Den visar att antalet utanförskapsområden har ökat från 156 till 186 under den tid som Folkpartiet har haft ansvar för integrationspolitiken. År 2012 levde 566 000 personer i dessa utanförskapsområden. Det är en ökning med 16 procent.

Man kan som Jan Björklund säga att invandring berikar oss och är bra och att det bara är de första åren som det inte fungerar och blir en belastning för samhället. Men faktum är, Jan Björklund, att utvecklingen går i motsatt riktning. Utvecklingen går i fel riktning. Det blir mer utanförskap. Fler människor lever i utanförskap, och utanförskapsområdena blir fler.

Jag menar att den rimliga slutsatsen att dra av det är att den politik man för är fel, och då måste man förändra någonting. Men Jan Björklund säger att de tänker fortsätta samma politik och göra precis likadant. Tyvärr kommer utvecklingen då att fortsätta i fel riktning. Det tycker jag är oerhört problematiskt.

Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Det sade jag inte. Jag sade inte att vi ska fortsätta exakt som vi gör nu. Vad jag sade är att vi inte tänker stänga Sverige. Däremot behöver vi göra ännu mer på integrationsområdet.

Det första steg som vi har tagit, stort och viktigt, i och med att flytta över ansvaret för integration från socialtjänsten till Arbetsförmedlingen är att skifta perspektiv. Vi behöver göra mycket mer när det gäller svenskundervisning, både för elever i skolan och för invandrare.

Den svenska invandrarundervisningen byggdes upp när invandrarna kom från Finland och Jugoslavien på 70-talet. Rätt mycket har den fortfarande samma former. I dag kommer det barn och ungdomar i tolvårsåldern till svensk skola från länder där de inte gått en dag i skolan därför att skolan blivit sönderbombad. Det är naturligtvis helt andra förutsättningar i Somalia och Afghanistan. Flickor har inte gått i skolan när de kommer hit.

Svenskundervisningen behöver byggas upp på ett annat sätt. Mycket mer fokus bör vara på svenska. Skolplikten behöver förlängas till efter 16 års ålder. Sfi-undervisningen behöver kunna paras med arbete och praktik.

Lösningen menar jag ligger i att fortsätta att arbeta för att förbättra integrationen i Sverige men inte, Jimmie Åkesson, genom att bygga upp en mur runt Sverige.

(Applåder)

Anf. 70 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vi går mot storkonflikt på arbetsmarknaden, Jan Björklund. Nu i midsommar kommer det en rad varsel runt om i landet. Det här är ingen vanlig konflikt. Den här konflikten handlar inte om löner

och inte om en normal avtalsförhandling. Den handlar om en arbetsgivare som vill säga upp fast anställda för att göra om anställningarna till otrygga timanställningar och deltider. Det handlar om en princip på arbetsmarknaden.

Jag var nere i Malmö och träffade många av dem som strejkade. De var oroliga för sin egen framtid. Kan jag försörja mig? Kan jag försörja min familj? Hur kommer det att se ut? Men de var också stolta på ett sätt därför att de inser att de tar striden för alla på den svenska arbetsmarknaden. De vet att efter dem kommer någon annan som bara kan få sparken och sedan får ett otryggt jobb i stället.

Samtidigt som jag var där lade ni i Folkpartiet fram ett förslag, inte om att göra fler jobb till trygga jobb, utan om att begränsa löntagarnas rätt att ta till konflikt. Ni vill begränsa strejkrätten. Om det inte var så att talmannen skulle avbryta mig för ovärdat språk skulle jag citera vad man sade på Malmö central den dagen. Tyvärr kan jag inte göra det i riksdagen.

Det är lite ovanligt att inskränka strejkrätten. Vi brukar inte vilja jämföra oss med de länder som gör det. Det brukar vara en lite annan politik som inskränker strejkrätten för folk. Men nu har du chansen, Jan Björklund, att förklara vad ni vill. Hur vill ni inskränka strejkrätten? När vill ni inskränka strejkrätten? När räknar ni med att lägga förslagen på riksdagens bord? Är ni över huvud taget ett parti för löntagare, eller är ni bara ett parti för grevar och majorer?

Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Den konflikt som pågår är helt i enlighet med den svenska modellen. Jag är väldigt förvånad över att Jonas Sjöstedt anser att man från staten ska gå in och ta ställning i denna konflikt. Den svenska modellen är uppbyggd så att två parter står mot varandra, och till sist kan man ta till konflikt. Att gå in och ta ställning till vem som har rätt och vem som har fel tycker jag är i strid med den svenska modellen. Så gör vi inte.

Det är riktigt att dåvarande arbetsmarknadsminister Mona Sahlin på 1990-talet begärde en utredning om sympatistrejker – proportionalitetsprincipen. Jag vet att Mona Sahlin är ett hatobjekt i huvuddelen av denna kammare, också bland Socialdemokraterna. Men det var hon som begärde denna utredning, och bakgrunden handlade om sympatistrejker.

Att man strejkar i Skåne för att man är emot förhållanden på sina egna arbetsplatser är helt okej, men inte när man vidtar sympatiåtgärder som drabbar tredje man. Plötsligt strejkar elektriker i Bohuslän i sympati med dem i Skåne, och då drabbas verksamheter och personer som inte alls har med detta att göra. Då måste det finnas en rimlig proportionalitetsavvägning. Det var innebörden i Mona Sahlins utredning.

Det är den diskussionen som jag tycker att det är rimligt att ta upp. Vi har inget färdigt förslag, men det är helt rimligt att diskutera detta: Hur långt kan sympatiåtgärder som riktas mot några helt andra, som inte alls har med detta att göra över huvud taget, tillåtas gå? Det är det som kallas proportionalitetsprincipen, och det resonemanget fördes av Svante Öberg i den utredningen.

Jag tycker att det efter en sådan här konflikt där sympatiåtgärder nu vidtas i stor utsträckning måste föras en diskussion: Vilka åtgärder är det rimligt att tillåta när det gäller sympatistrejker som inte har att göra med dem som är inblandade i själva konflikten?
(Applåder)

Anf. 72 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag kom att tänka på uttrycket att se grandet i sin nästas öga men inte bjälken i sitt eget.

Jan Björklund gör en stor poäng av att man inte ska lägga sig i en konflikt. Det kommer från det parti som föreslår att man ska inskränka strejkrätten just för att den används. Vad är det om inte att lägga sig i en konflikt, att påstå att man ska begränsa arbetstagarnas konflikträtt, och det i ett läge när hela konflikten beror på arbetsgivarparten?

Konflikten beror ju uteslutande på att man aktivt vill försämra för löntagarna. De har inte bett om en förbättring. De går emot att få sparken för att i stället bli timanställda. Då väljer Folkpartiet att inskränka konflikträtten.

Det här är ett tydligt budskap till alla som riskerar att förlora jobbet, till lagerarbetarna i Norrköping, kabinpersonalen på Norwegian och vilka det nu är: Folkpartiet är er motståndare; de är beredda att ta ifrån er rätten att ta till konflikt på arbetsmarknaden för att skydda det fasta arbetet.

Det är det valet handlar om i september. Vänster står mot höger.

Anf. 73 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Det var alltså ett förslag från Mona Sahlin, så du får väl definiera det där, Jonas Sjöstedt.

Jag tycker att det är fullt rimligt att vi diskuterar proportionalitetsreglerna. Grundläggande spelregler runt konflikter på en arbetsmarknad måste finnas. Vi är ett land som har ordnade regler på arbetsmarknaden. Det är inte som i Paris, där man plötsligt strejkar i tunnelbanan varannan vecka. Det är möjligt att Jonas Sjöstedt drömmer om den där fackliga kampandan, när man ständigt strejkar och samhället står still. Det är möjligt att det är så.

I Sverige har vi en annan ordning, den svenska modellen. En del av det är att vi har ett proportionalitetstänkande kring sympatiåtgärder. Alla kan inte strejka för att några är missnöjda. Reglerna för hur det går till kommer ju upp av och till när sympatiåtgärderna vidtas. Jag är helt övertygad om att Jonas Sjöstedt kommer att vara helt emot detta, men alla som vill ta ansvar för att svensk arbetsmarknad och svenskt samhälle ska fungera måste vara beredda att föra den här diskussionen, precis på det sätt som Mona Sahlin gjorde i slutet av 1990-talet.

(Applåder)

Anf. 74 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Ungas jobb och ungas möjlighet att få fortsätta att jobba har väl aldrig varit så utsatta som inför höstens val. Den samlade oppositionen vill göra dem som i dag har ett jobb arbetslösa och parkera dem i Amsplatser – från lön till bidrag. Mitt huvudfokus i debatten i dag kommer att vara ungas möjlighet att få fortsätta att jobba.

Ljudet från studentflaken har precis slutat att dunka, och ännu en ungdomskull springer ut på en arbetsmarknad som inte är byggd för dem. De är välutbildade. De är bland de bästa i världen på problemlösning. De föddes med internet i handen och världen vid sina fötter. Och de gör entré på en arbetsmarknad där grundpelarna skapades när mormor och morfar var barn. Saltsjöbadsavtalet satte spelreglerna – en fullgjord grundskola räckte ofta för en livstidsförsörjning, en guldklocka och en trygg pension.

Sverige ser inte likadant ut i dag – på gott och på ont. Till det goda kan vi räkna in att unga faktiskt inte drömmer om en guldklocka utan drömmer om ett omväxlande arbetsliv, om både trygghet och flexibilitet och om utvecklande arbetsuppgifter.

På minuskontot kan vi konstatera att svensk arbetsmarknad sedan länge lider av stelbenta regler och ett utbildningssystem som under lång tid inte har matchat arbetsmarknaden. Konsekvensen blir att den som faller utanför normen alltför ofta får kämpa för att få ett jobb, ibland förgäves ju längre bort från arbetsmarknaden man står.

Arbetslöshet för unga, utrikes födda, äldre och funktionsnedsatta är ett strukturellt problem. Det är inte beroende av konjunktur, för med små hack i kurvan har det varit så i decennier.

På vissa platser, ofta förorter eller gamla bruksorter på landsbygden, krossade utanförskapet framtidstron och förvandlade den till trötthet och ilska, och en grogrund för extremism växte fram. Politikerna vände bort blicken, tittade ned i marken och fixade statistiken. Det var så det var för åtta år sedan – fix och trix, gömma och glömma människor.

Herr talman! Med alliansregeringen 2006 vändes ett tyst socialdemokratiskt accepterande till en kamp för att få bukt med problemen. Listan på reformer kan göras lång.

Kunskapen både i händer och i huvud värderades upp. Yrkeshögskolan skapades, och en lärlingsutbildning på gymnasiet återinfördes. Satsningarna på skolan ökades kraftigt: mer kunskap och mer fokus på lärarna.

Kostnaderna för att anställa har sänkts, både på bredden och riktat mot de grupper som behöver det bäst. Sveriges största ungdomsarbetsgivare är hotell- och restaurangföretagen, och nästan hälften av de anställda där är under 26 år. De har fått sänkt moms. Det har gett resultat. Faktum är att sysselsättningsgraden bland unga är högre i dag än under den brinnande högkonjunkturen 2006. Tre av fyra nya jobb som har skapats under dessa år har gått till utrikes födda. Jag tycker att det är något att vara stolt över.

Herr talman! Utvecklingen går åt rätt håll, men den går för långsamt. Människor stångar fortfarande huvudet blodigt för att få in en fot, eller åtminstone en liten tå, på en arbetsmarknad som inte fattar hur mycket de har att bidra med. Ibland beror det bara på att de ser annorlunda ut eller inte har lyckats med bedriften att skaffa sig tio års arbetslivserfarenhet innan de fyllt 23. Vi har en arbetsmarknad som har blivit mycket krävande.

Jag har träffat dem som från djupet av sitt hjärta hatar meningen: Tack för ditt intresse, tjänsten har tillsatts av annan sökande. Jag förstår dem. Varje gång någon sorteras bort, varenda gång någon får nobben, är det en personlig tragedi som skulle kunna undvikas. I grunden stavas lös-

ningen jobb. Men jobben kommer inte att trilla ned från himlen eller dikteras fram av en statlig arbetsförmedling. Det krävs att företag kan och vill anställa.

För några år sedan föreslog Centerpartiet ungdomsavtal för att unga ska få in en fot genom att jobba en begränsad tid med lägre ingångslön. Då var upprördheten total. Fönster krossades och lokaler vandaliserades för att vi hade den oerhörda fräckheten att vilja göra det lättare för unga att få jobb.

I dag är förståelsen stor och tonläget annorlunda, och förslaget är verklighet i form av så kallade YA-jobb. De innebär att arbetsgivaren får kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter om man anställer en ung person utan jobb. Arbetsgivaren åtar sig att erbjuda utbildning en dag i veckan. Den som anställs får minst 75 procent av ingångslönen.

Tyvärr är resultatet långt ifrån vad man skulle önska. Fack och näringsliv har fått ett verktyg i handen, men de verkar ha svårt att greppa hur de ska använda det. Självpåtagna höga krav och överbyråkratisering riskerar att kväva en reform som kan skapa tusentals jobb. Med tiden kommer YA-jobben att vinna mark – det är jag helt övertygad om. Men det krävs att företag och fack faktiskt använder dem.

Samtidigt vill Centerpartiet att fler personer ska ha möjlighet att lära på jobbet, dels äldre arbetslösa, särskilt långtidsarbetslösa, som kan behöva utbildning för att hitta en ny yrkesbana, dels nyanlända invandrare som kan behöva språkutbildning på arbetstid.

Dessutom tycker vi att det är fullt rimligt att småföretag som saknar kollektivavtal ska kunna använda detta verktyg i framtiden. Den möjligheten saknas i dag trots att vi vet att fyra av fem jobb skapas i just småföretag, som ofta saknar kollektivavtal.

Tillsammans med ett fungerande lärlingssystem, sänkta kostnader för att anställa och en rättvisare arbetsrätt kan även människor som saknar jobb få en chans, och vi kan sluta vinka av studentkull efter studentkull när de går ut på en arbetsmarknad där var fjärde ung som vill hitta ett jobb inte gör det.

Herr talman! På andra sidan står ett parti som en gång i tiden slogs för dem som arbetar, för solidaritet och för rättvisa. I dag tar man 15 miljarder från dem som behöver jobben mest, de unga, och lägger pengarna på bidrag. Som plåster på såren skapas en 90-dagarsgaranti – en kopia på en berömd Persson-flopp från 90-talet, nämligen 100-dagarsgarantin. Så stor är alltså Socialdemokraternas förnyelse. På 16 år har man höjt ambitionsnivån med tio dagar. Med den takten kommer hjälp från första dagen att vara en socialdemokratisk vision om 144 år.

Jag har mött både arbetslösa unga och företagare som tittar på mig med förvåning i blicken. Deras fråga är ganska enkel: Varför vill man göra det dyrare att anställa unga? De ser svart på vitt hur unga skulle förlora det jobb som de precis har fått, hur ett uppbyggt självförtroende skulle raseras och tryggheten bytas mot otrygghet. Det, herr talman, är förmodligen så långt från solidaritet och rättvisa man kan komma.

Herr talman! Valet i höst kommer att handla om jobben. Om jobben blir fler eller färre kommer att vara avgörande för Sveriges ekonomi framöver. Det är nämligen så vi betalar för skolan, vården och omsorgen om våra gamla. Men det är också genom jobben vi får pengar till våra järnvägar, våra klimat- och miljöinvesteringar och våra pensioner.

Den socialdemokratiska jobbpolitiken funkade inte, vare sig i staden eller på landsbygden. En rad ledande forskare har dömt ut den som kontraproduktiv. Tusentals hotell- och restaurangföretagare kallar den en dubbelstöt. Faktum är att inte ens Socialdemokraternas egna väljare tycker att det är en bra idé att höja kostnaden för att anställa unga.

Sverige har inte råd med en politik som inte skapar jobb. Vi har inte råd med en politik som stjäl jobben från de unga. Vi har inte råd med tandlösa garantier och fluffiga målsättningar som leder till fler förtidspensioneringar.

Vi behöver i stället se till att företag kan och vill anställa. Det gör vi genom sänkta kostnader, genom minskat krångel och genom att förändra en stelbent arbetsmarknad med höga krav som har stängt dörren för dem som behöver komma in allra mest. Det är att bry sig om både dem som i dag har ett jobb och dem som i dag saknar ett jobb. Det är att ta ungas framtid på allvar. Vi har inte råd att göra något annat.

(Applåder)

Anf. 75 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, näringsministern, för anförandet!

Jag tänker ställa en fråga om något som inte riktigt togs upp i anförandet, vilket jag hade hoppats på, och som jag tycker att den politiska debatten i Sverige handlar lite för lite om. Du, Annie Lööf, och jag pratar om den ibland i olika sammanhang. Det handlar om vad som egentligen skapar den efterfrågan på arbete som gör att ett litet företag blir ett medelstort företag och kanske till slut ett stort företag.

Vad är det som driver det här? En av de sakerna – jag säger inte att det är den enda – är export. Sverige är ju ett litet, exportberoende land; det brukar vi vara överens när vi talar om det här. Exporten är viktig för hela vårt välstånd – den motsvarar i princip hälften av landets bnp. Den är liksom avgörande för vårt land.

Det vi har sett under de senaste åren är att exporten har minskat. Räkna i fasta priser från 2006 fram till i dag har exporten faktiskt backat. Jag skulle vilja fråga lite grann om hur näringsministern ser på vad regeringen har gjort för att åstadkomma en ökad export, en vändning, och hur näringsministern ser på vad man borde göra i dag.

Jag ser ju att den stora potentialen för export ligger hos små och medelstora företag. Det är där vi har den stora potentialen och möjligheten för Sverige, och det är också där den stora frågan om jobben kan komma in.

Jag har blivit fundersam, för regeringen har dragit ned ganska kraftigt på exportfrämjande insatser. Man har stramat åt anslagen till Business Sweden och lagt ned ambassader på viktiga tillväxtorter som Angola, Argentina, Moçambique, Vietnam – marknader som i andra sammanhang beskrivs som centrala för att få exporten att gå i gång och få växande marknadsandelar.

Jag förstår inte riktigt regeringens strategi här. Jag vet att man har satt upp tydliga mål för exporten, men man har de facto dragit ned på Exportfrämjandet och lagt ned ambassader på viktiga tillväxtmarknader. Hur anser regeringen att man ska öka exporten från Sverige?

Anf. 76 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Först ska jag bara konstatera att det var Socialdemokraternas politik för ett antal år sedan som ledde till att regeringen fick lägga ned ett antal ambassader runt om i världen. Det beklagar jag.

Jag ska förklara för Mikael Damberg hur exporten går till. Export bygger ju på efterfrågan. Den bygger på att det finns länder, företag och människor som vill handla med oss och köpa våra varor, tjänster och produkter.

Under de senaste åren har det varit lågkonjunktur. Faktum är att det har varit lågkonjunktur i nästan hela världen, men framför allt i Europa. Svensk export är beroende av hur det går i Europa. Våldigt många av våra företag handlar framför allt med länder inom EU. I ljuset av den finanskris, den eurokris, som har varit har det varit lite tufft för väldigt många länder i EU att handla. Det har haft stor påverkan på svensk export men också på svenska jobb och svenska företag.

Ska vi lyckas öka vår export, vilket är viktigt, krävs det att vi har ett EU som växer, en ekonomi som går bra i Sverige och Tyskland men också i till exempel Italien och Spanien. Det är grunden för en framgångsrik export.

Utöver det är det viktigt att komma ihåg att det är ungefär 100 företag i Sverige som står för 75 procent av exporten. Därför är det viktigt att se till att dessa företag kan fortsätta bedriva forskning, innovation och verksamhet här. Av den anledningen har den här regeringen sänkt bolagsskatten från 28 procent till 22 för att främja dessa företags påverkan på exporten.

Vi har också sett till att främja små företags möjlighet till export. Det är precis som Mikael Damberg säger väldigt viktigt. Vi har till exempel infört internationaliseringscheckar. Vi har också förstärkt Business Swedens verksamhet genom att hjälpa dem att fokusera mer på små och medelstora företags möjligheter ute i världen.

Anf. 77 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Ja, Annie Lööf, jag är väl medveten om att vi har gått igenom en finanskris. Men finanskrisen kan inte förklara varför andra europeiska länder har klarat sin export bättre än Sverige. Vi har ju gått igenom samma finanskris.

Finanskrisen kan inte heller förklara varför Sverige har tappat marknadsandelar på viktiga tillväxtmarknader runt om i världen. Andra länder har uppenbarligen flyttat fram sina positioner under de här krisåren. Sverige har inte lyckats med det.

Jag tror att man ska titta på en del av våra grannländer, som verkar ha haft en väldigt framgångsrik strategi. Danmark och Storbritannien har tagit flera initiativ som har visat sig flytta fram deras positioner på det här området. Jag tror faktiskt att man ska vara lite nyfiken.

Vi socialdemokrater har lagt 300 miljoner kronor mer än regeringen på just exportfrämjande insatser. Vi vill öppna ambassader på ett antal tillväxtmarknader. Vi vill subventionera garantiavgifter för förstagångsexportörer eftersom vi vet att första gången man ska exportera finns det hinder för att göra det, och vi vill få fler småföretag att göra det. Vi vill jobba med Arlanda för att få en direktlinje.

Varför har ni halverat Exportfrämjandet sedan 2006, och hur blir det fler jobb och mer export av det?

Anf. 78 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det låter som om Mikael Damberg behöver läsa på lite. Svensk export är beroende av den efterfrågan som finns i omvärlden. Därför är det helt naturligt att svensk export går ned när det krisar i omvärlden, inte minst i EU.

Det vi kommer att se under de kommande åren är, tror jag, att exporten kommer att öka. Jag hoppas att den kommer att öka både för industrin och för den viktiga tjänstesektorn.

Jag hade hoppats att Mikael Damberg i sin replik skulle lyfta fram inte bara den viktiga exporten utan också hur det går för näringslivet i Sverige generellt sett. För några dagar sedan tog vi emot en rapport där man förklarade att Sverige utvecklats exceptionellt under de senaste åtta åren. Nyföretagandet har fördubblats, antalet informella investerare i Sverige är högst i världen och antalet kvinnor som driver företag är högre än i andra jämförbara länder.

Jag var väldigt stolt när jag tog emot denna globala entreprenörskapsrapport. Mikael Damberg var där. Vi talade då också om den framgångsrika exporten, som ska fortsätta göra Sverige starkt i världen.
(Applåder)

Anf. 79 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Centerpartiet har talat om att kombinera arbetslinjen med en jobbskaparlinje. Det är en mycket vettig tanke. Man kan inte bara kräva av människor att de ska söka jobb som inte finns, utan man måste också driva en politik som gör att fler jobb faktiskt växer fram. Därför är vi nog båda oroliga över att Världsbanken nyligen rankade Sverige som sämst i Norden när det gäller regelkrångel för småföretag och flyttade ned oss 22 pinnhål i en rankning på bara tre år.

Vi har båda många olika förslag för att minska regelkrånglet. De saker som företagarna själva oftast tar upp är sjuklöneansvaret och arbetsgivaravgiften. Miljöpartiet vill avskaffa sjuklöneansvaret för småföretag. Alliansen har sagt nej till det men väljer nu att förändra i det högkostnadsskydd som de flesta småföretagare tidigare stått utanför. Det är bra, även om vi fortfarande tror att ett avskaffat sjuklöneansvar vore bättre.

Miljöpartiet vill också sänka arbetsgivaravgifterna för de små företagen. I en tid när det är viktigt att prioritera hårt med statens pengar väljer vi att successivt banta den ineffektiva nedsättningen av arbetsgivaravgifter som baseras på ålder, oavsett arbetstagarnas utbildningsnivå eller anknytning till arbetsmarknaden, och som inte har gett särskilt många nya jobb, enligt alla bedömare av svensk arbetsmarknad, och i stället göra en kraftig sänkning av arbetsgivaravgifterna för småföretag. I stället för en stor subvention av hamburgerkedjorna, som inte i nämnvärd utsträckning har anställt särskilt många fler genom regeringens nedsättning, gör vi en stor sänkning av arbetsgivaravgiften för småföretag och egenföretagare med ungefär 76 000.

Det är i dag småföretagarna som jobbar fler timmar än arbetsdagen har och som skulle vilja anställa fler. Jag förstår att du, Annie Lööf, måste försvara regeringens politik, men jag vet att ni i Centerpartiet är

för både nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga och vårt förslag om sänkta arbetsgivaravgifter för småföretag. Om du skulle tvingas välja, vilket tror du då är mest effektivt – den modell som provats och inte gett några jobb eller en sänkning av arbetsgivaravgifterna för småföretagare som vänder på kronorna och gärna skulle vilja anställa en till?

Anf. 80 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det var oväntat att Gustav Fridolin skulle välja min hjärtefråga, de små företagen och jobben. Annars brukar ni vilja tala om den antijobblinje som ni är för, med kortare arbetstid, antitillväxt och friår.

Låt mig tala om några saker som regeringen ändå har stoppat under min tid som näringsminister när Miljöpartiet har krävt olika saker i riksdagen. Man har tillsammans med övriga oppositionspartier krävt månadsuppgiftslämning. I stället för att en företagare ska lämna uppgift en gång om året kräver Miljöpartiet att det ska göras tolv gånger om året. Man har också krävt lönekartläggning varje år. I dag gör man det vart tredje år. Man kräver också en rad andra saker som innebär att regelbördan ökar för småföretag.

Tittar man på vad regeringen har gjort kan man konstatera att vi har minskat regelkrånglet med 7 procent. Vi är ledande i Europa när det gäller att minska krånglet, men mer behöver göras. Därför kommer vi snart att trycka på startknappen för ett uppgiftslämnarregister – En dörr in. En småföretagare ska kunna lämna in en uppgift till ett ställe. Detta kommer att träda kraft under nästa år, 2015. Detta är något som vi har jobbat med tillsammans med de svenska myndigheterna under en lång tid.

Låt mig ta detta med sjuklöneansvaret. Det system som regeringen nu har presenterat i vårens budget är krångelfritt, men det riskeras om Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommer till makten. Vårt system innebär att det kommer att falla ut automatiskt för alla småföretag efter andra sjukdagen per år och anställd. Man fyller i en liten, liten ruta, och så faller ersättningen ut automatiskt.

Vi vill göra det enkelt för företag. Därför har vi stoppat en hel del regeliver från riksdagen och Miljöpartiet, och vi tänker fortsätta minska krånglet och sänka kostnaderna.

Anf. 81 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Tyvärr blir det här replikskiftet ganska symtomatiskt. Jag kom med en fråga om hur Centerpartiet prioriterar sänkta arbetsgivaravgifter för småföretag, så att de kan anställa fler. Efter åtta år i regeringsställning väljer ändå Centerpartiet att kritisera Miljöpartiets förslag. Dessutom är flera av dem hon tar upp sådana som vi själva inte står för, inte har lagt fram och varit med om att stoppa i riksdagen. Ni har tyvärr också stoppat alla förslag som vi har lagt fram för miljön, för jämställdheten och för skolan. Vi kan ha en stor debatt om det.

Just nu handlar det dock om kostnaderna för att anställa i småföretag. Vi är överens om att kostnaden ska vara så låg som möjligt, men vi är inte överens om hur det ska gå till. Vi vill ha en bredare nedsättning som inte är åldersbunden utan riktar sig mot dem som i störst utsträckning behöver nyanställa, alltså småföretag.

Ekonomiskt sett skulle de flesta företag gynnas av vårt förslag. Riksdagens utredningstjänst räknar med att 80 procent av företagen får bättre ekonomi med vårt förslag om att växla den ineffektiva nedsättningen för unga mot att i stället sänka arbetsgivaravgifterna för småföretag.

Så ställer jag frågan så här: Kommer det i Alliansens valmanifest att finnas arbetsgivaravgiftssänkningar för småföretag?

Anf. 82 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det är ingen hemlighet att Alliansen går till val på att bibehålla de sänkningar av arbetsgivaravgifter för bland annat småföretag som vi har varit med om att genomföra. Sedan 2006 har Alliansen sänkt arbetsgivaravgifter och egenavgifter med 22 miljarder. Det har vi gjort för att vi tror att jobben växer fram i småföretag. En av de viktigaste delarna är sänkt arbetsgivaravgift för unga människor.

Hur skulle det då påverka småföretag om Miljöpartiets politik fick genomföras? För ett kafé med två anställda skulle det innebära 90 000 i ökade kostnader. Det är ett litet företag. För ett litet åkeriföretag innebär det ½ miljon i ökade kostnader, för Miljöpartiet vill införa en ny lastbils-skatt som beskattar avstånd och inte utsläpp.

Det är med den här regeringen och med Centerpartiet som vi sänker kostnader och minskar krånglet. Vi gör det för att vi tror att med fler företag skapas fler jobb. Företag ska inte ha straffbeskattning utan uppskattning.

(Applåder)

Anf. 83 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Näringsministern! Privatiseringarna i välfärden och de privata vinsterna i välfärden kommer att bli en av valets huvudfrågor. Vi har kunnat se hur riskkapitalbolagen, som tar över alltmer av utbildning och hälsovård i Sverige, inte bara gör enorma vinster utan också är mästare i att smita från skatt. De betalar knappt något alls i skatt på sina vinster. Det är vad man kan kalla en dubbelstöt: Först tar man vinsterna, som skulle ha gått till välfärden, och sedan låter man bli att betala skatt.

Om man skulle räkna om dessa överskott till jobb handlar det om kanske 20 000 arbetstillfällen, som vi alltså har betalat för men inte får. Det är betecknande att Annie Löf aldrig bryr sig om att man tappar så många jobb: Ungdomar som hade kunnat jobba i skolor eller på äldreboenden är visst inte viktiga. De blir privata vinster på någon brittisk kanalö, och då spelar det ingen roll att jobben försvinner.

Vi har skolor som går i konkurs. Det finns förskolor som erbjuder vatten och bröd. Vi har underbemanning på privata äldreboenden.

Ett av dina argument för att fortsätta denna extrema privatiseringspolitik, Annie Löf, är att den skulle gynna kvinnor. Detta kan man ha olika åsikter om, men fakta är tydliga. En ny rapport från Kommunal visar att de tidsbegränsade anställningarna är fler hos de privata arbetsgivarna. Man är mer otrygg, och företagen byter personal oftare.

Det är fler som arbetar ofrivillig deltid och därmed har svårare att försörja sig. Lönerna är betydligt lägre, och då är lönerna låga redan från början för till exempel undersköterskor. Man trivs mindre bra.

Detta är vad de säger som arbetar i välfärden – de hundratusentals kvinnor – för det är mest kvinnor – som får Sverige att fungera varje dag. Vad säger du om detta, Annie Lööf? Är inte detta ett stort misslyckande för jämställdheten i Sverige?

Anf. 84 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag har aldrig vaknat upp med drivkraften att öka vinsterna och att riskkapitalbolagen ska få en motorväg in i svensk äldreomsorg. Det som är min drivkraft är i stället högre kvalitet, bättre pedagogik för eleverna, större tillgänglighet när det gäller omsorg och en bättre hemtjänst, där äldre får bestämma vem som kommer hem för att tvätta dem på kvällen eller klä dem på morgonen. Det är självbestämmandet, den nära politiken, som driver mig.

Självklart ska företag som verkar i Sverige också skatta i Sverige. Här har regeringen tagit en rad initiativ för att klämma åt dem som inte gör det. Men kom aldrig och säg att det var bättre förr! Kom inte och säg att det är ett offentligt monopol som kommer att leda till högre kvalitet, större nöjdhet eller bättre löner! Det är en mångfald av aktörer som sporrar kvalitet.

Jag besökte Evas hemtjänst i skärgården utanför Västervik för ett antal månader sedan och träffade då 89-åriga Maj-Britt. Hon hade kommunal hemtjänst, men de vägrade putsa hennes fönster, byta gardiner och gå ut med soporna. Evas hemtjänst erbjöd det, och Maj-Britt bytte. Hör och häpna, efter bara någon månad erbjöd även kommunen detta.

Jag tar upp detta exempel för att visa att konkurrens utvecklar och ser till att den äldre får en bättre hemtjänst. Med höga kvalitetskrav, skarp tillsyn och med samma peng ska man få god omsorg oavsett om det är ideella, kommunala eller privata aktörer.

(Applåder)

Anf. 85 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Annie Lööf säger att hon inte vill skapa en motorväg för riskkapitalbolagen. Men det är ju precis det ni har gjort. Sverige är unikt i att man bara kan plocka ut miljarder som vi har betalat för våra äldre, våra förskolebarn och våra sjuka och stoppa i egen ficka utan att betala skatt. Och du har egentligen inget att säga om det, Annie Lööf.

Sedan blandar du, medvetet skulle jag tro, ihop valmöjligheter med vinstintresse. Man kan ha olika utförare och valmöjlighet utan att tillåta vinstintresse. Det är där konfliktlinjen går. Jag förstår att du inte vill tala om hur vinstintresset utarmar välfärden, men det är ett faktum.

Nej, det var inte tillräckligt bra förut. Men det är sämre nu för dem som arbetar i det privata. Det säger Kommunals egna medlemmar. Eller tror du inte undersköterskorna när de säger att de har lägre lön, får jobba mer deltid och har mindre trygga jobb? Menar du att alla de hundratusentals som varje dag utför välfärden i Sverige har fel när de säger att det är sämre hos de privata med vinstintresse?

Anf. 86 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Låt oss komma ihåg att de flesta aktörerna inom välfärden är små och har färre än 20 anställda. Dessa bolag startas av undersköterskor och sjuksköterskor och ska leverera en god kvalitet eller en

bra pedagogik till eleverna. Det är för deras möjlighet och elevernas och föräldrarnas rätt att välja som jag slåss för mångfald.

Enligt Svensk Kvalitetsindex, som med jämna mellanrum mäter hur det ser ut inom offentlig och privat verksamhet, är anställda i privata vårdföretag mer nöjda på alla punkter som rör lön, arbetsmiljö, möjligheten att påverka sin arbetstid och liknande.

På en enda punkt är de inte nöjda, och det gäller anställningstryggheten. Det förstår jag med tanke på vad Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet går till val på.

(Applåder)

Anf. 87 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Vi befinner oss i slutet av mandatperioden, och detta blir följaktligen den sista debatten av det här slaget för denna gång.

Till skillnad från förra mandatperioden har vi under denna haft en minoritetsregering som emellanåt har haft svårt att acceptera att man inte haft stöd av en majoritet i riksdagen vid alla tillfällen.

Det är också en regering som sedan man tillrädde för snart åtta år sedan har misslyckats med det mesta. Man ärvde 2006 ett budgetsaldo på drygt 18 miljarder. Nu lämnar man efter sig ett minus på över 100 miljarder. Det får anses vara det enskilt största underskottet sedan över-skottsmålet infördes.

Den totala arbetslösheten har ökat från 6,1 procent till 8,5 procent. Långtidsarbetslösheten har ökat från 25 ½ procent till 30 procent. Ungdomsarbetslösheten har ökat från 18,4 procent till 25 procent.

Antalet vårdplatser har minskat från 2,9 till 2,6 per 1 000 invånare, vilket gör att Sverige numera ligger i det absoluta bottenkiktet bland jämförbara OECD-länder.

Skolresultaten utifrån PISA-index har debatterats flitigt under de senaste månaderna. När det gäller naturvetenskap har vi gått från plus 3 till minus 15. I läsförståelse har utvecklingen gått från plus 7 till minus 17. I matematik har resultaten utvecklats från plus 2 till minus 22.

När det gäller brottsligheten har antalet anmälda brott ökat från 13 490 till 14 734 per 100 000 invånare, enligt Brottsförebyggande rådet.

Dessutom har det så kallade utanförskapet ökat, enligt alldeles färsk siffror.

Herr talman! Jag skulle kunna fortsätta denna uppräknings av misslyckanden hela dagen, men denna uppräknings räcker gott för att med fog kunna jämföra statsminister Fredrik Reinfeldt med kung Midas – dock med den lilla skillnaden att det Fredrik Reinfeldt rör vid inte förvandlas till guld utan till något annat.

När det gäller sysselsättningen är det anmärkningsvärt vilken hög svansföring regeringen har haft beträffande sina resultat. Man stoltserar med hög sysselsättning. 250 000 jobb har minsann skapats under regeringen. Man glömmer dock bort att berätta att arbetskraften under denna period ökat med ungefär dubbelt så många människor, inte minst till följd av en ansvarslös invandringspolitik. Sysselsättningen har ökat, men arbetslösheten har också ökat och ligger kvar på en hög nivå.

När man nu sätter upp ett nytt mål om 350 000 nya jobb är det precis samma sak. Man nämner inte och problematiserar inte det faktum att ett mål om antalet människor i sysselsättning i numerära tal inte är särskilt intressant om det inte ställs i relation till en förväntad befolkningsökning. Det säger egentligen ingenting om effekten på arbetslösheten.

Även om regeringen själv inte lyfter fram det har det under dessa åtta år blivit tydligt att en stor invandring är en avgörande ingrediens i regeringens extrema utbudspolitik. Därför är det rimligt att förvänta sig en fortsatt stor invandring och därmed fortsatt hög befolkningstillväxt och därmed fortsatt hög arbetslöshet även framöver med Fredrik Reinfeldt som statsminister.

Vi kan också vänta oss ett fortsatt stort utanförskap. Trots alla stora ord och trots den största integrationspolitiska reformen på 25 år ökar nämligen utanförskapet.

Herr talman! I min värld är det minst sagt anmärkningsvärt att man till slut inte omvärderar sin politik efter alla misslyckanden. Det är ju en politik som så uppenbart inte fungerar, som cementerar hög arbetslöshet och ett stort och permanent utanförskap för stora delar av befolkningen. Särskilt anmärkningsvärt är det eftersom regeringen för åtta år sedan gick till val på att bryta detta, på att bekämpa arbetslöshet och utanförskap. Man hade det som sin högsta prioritering.

Herr talman! Vi behöver bekämpa arbetslöshet, inte enbart skapa sysselsättning genom att befolkningen växer. Vi behöver få stopp på det ständiga tillflödet till mer eller mindre permanent utanförskap.

För att komma till rätta med arbetslöshet och utanförskap behöver vi satsningar på företagande. Vi behöver göra det billigare att anställa och mindre riskfyllt att anställa för små och medelstora företag. Vi behöver satsningar på infrastruktur och utbildning så att inte minst landsbygdens näringar inte stoppas upp utan kan fortsätta utvecklas och växa. Vi behöver utbildningssatsningar för att ställa om den befintliga arbetskraften till behov som finns på den svenska arbetsmarknaden. Vi behöver en politik för att hålla ihop Sverige, inte fortsatt splittringspolitik mot mer och mer av utanförskap.

Herr talman! Jobben, sysselsättningen och arbetslösheten har en tydlig koppling till vår förmåga att just hålla ihop landet och motverka ytterligare splittringstendenser. Det gäller också vår förmåga att upprätthålla och utveckla välfärden. Hur bra vi lyckas med jobben och bekämpandet av arbetslösheten är helt avgörande för hur väl vi i framtiden klarar det gemensamma offentliga åtagandet och att hålla ihop vårt land.

Det skrämmer mig att vi i dag har en regering som gör sitt bästa för att urholka förutsättningarna för sammanhållning och välfärd. Det skrämmer mig lika mycket att alternativet egentligen inte är något alternativ i detta avseende. Vi vet över huvud taget väldigt lite om vad en röst på Socialdemokraterna betyder i praktiken.

Jag läste Expressens partiledarintervju med Stefan Löfven häromdagen. Han var minst sagt luddig när det gällde regeringsfrågan. På ett sätt har han rätt i att vi först måste rösta och att man sedan bildar regering. Det är inget konstigt, så fungerar det.

Men vi kan ställa krav på att man ska ge åtminstone vissa grundläggande besked före valet. Vilket inflytande tänker Socialdemokraterna ge Miljöpartiet och Vänsterpartiet? Inom vilka områden tänker man ge dem

inflytande? Hur blir det med skatterna? Hur blir det med energipolitiken? Hur blir det med den generella arbetskraftsinvandringen? Vad menar egentligen Stefan Löfven i praktiken när han säger att han inte tänker medverka till att vi får en svag minoritetsregering som är beroende av Sverigedemokraterna?

Jag kan inte minnas att Mikael Damberg någonsin under en sådan här debatt har tagit replik på mig, men han är välkommen upp för att ge svar på dessa och andra frågor.

Hur blir det med a-kassan? Hur blir det med den orättfärdiga beskattningen av pensionärerna? Vad tänker man göra med sitt vallöfte om rätt till heltid? Det finns många frågor, herr talman, men tyvärr har svaren hittills lyst med sin frånvaro.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram en sak som jag tycker är angelägen i detta sammanhang. Jag vill nämligen vädja om en sjyst valkampanj och en valrörelse utan våld, hot och andra övertramp. Med EU-valet i färskt minne känns detta oerhört angeläget. Jag fick själv vid ett antal tillfällen erfara hur grundläggande demokratiska principer sattes ur spel och hur antidemokratiska krafter lyckades uppnå sin målsättning att stoppa till exempel politiska möten genom att uppträda hotfullt och aggressivt, föra oväsen och kasta allehanda föremål och liknande.

Jag menar att det är viktigt att alla partier och i synnerhet riksdagspartierna respekterar de spelregler som följer av att vi lever i en demokrati med fria val.

Det är naturligtvis en sak att i ord ta avstånd från denna typ av handlingar. Det är inte särskilt svårt, även om det för vissa ibland sitter väldigt långt inne. Det är en helt annan sak att göra slag i saken och i praktisk handling visa att man menar allvar med det man säger och att man som partiledare tydligt och konsekvent markerar sin ställning och var gränsen går och sedan är beredd att agera därefter.

Det finns tyvärr extrema avarter också i vårt system, ibland kanske på närmare håll än vad man tänker sig. Jag hoppas, herr talman, att vi alla i den här församlingen är överens om var dessa gränser går och att vi ska ha en sjyst valrörelse där övertramp inte tolereras.

(Applåder)

Anf. 88 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Kriget i Syrien går in på sitt tredje år. Kemiska vapen har använts, och 10 000 barn beräknas vara döda. Vittnen har rapporterat att barn, spädbarn och gravida utsätts för krypskyttar, summariska avrättningar och tortyr. 1,2 miljoner barn är på flykt. Ungefär hälften av dem är under fem år, och många är skilda från sina föräldrar.

Ytterligare en miljon barn som är kvar i Syrien lever i städer som närmast är under belägring. De är utan mat och vatten och har inte medicin ens mot de enklaste sjukdomar. Och nu sprids kriget i Irak.

Sverigedemokraternas vidlyftiga löften i debatten baseras på pengar som ni, Jimmie Åkesson, låtsas kunna dra in genom att säga nej till nio av tio som kommer till Sverige och söker en fristad. Hittills har ni inte svarat på vilka ni ska skicka tillbaka till krigets helvete, men nu säger Sverigedemokraterna att vi inte ska ge uppehållstillstånd till flyktingar från Syrien.

Asylsystemet finns inte av en tillfällighet. Efter andra världskrigets fasor och första världskrigets grusade förhoppningar när det gäller att kunna stoppa framtida krig utfäste vi i alla fall detta löfte till varandra: Om någon av oss i mänsklighetens familj utsätts för krigets helvete igen ska vi kunna lita till rätten att fly och få en fristad i ett annat land. I FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna uttrycks detta så här: ”Envar har rätt att i annat land söka och åtnjuta fristad från förföljelse.”

Låt mig fråga Jimmie Åkesson detta: Om Sverigedemokraterna inte anser att det krig där barn nu dödas och lemlästas i Syrien är av sådant slag som avsågs när deklarationen om de mänskliga rättigheterna undertecknades, vad krävs då för att en flykting ska betraktas som en flykting med mänskliga rättigheter också av Sverigedemokraterna?

Anf. 89 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi ska inte skicka tillbaka någon till krigets helvete. Det har aldrig varit och kommer aldrig att vara min avsikt.

Vad som är problematiskt i den här debatten är att det tyvärr inte går att lyfta fram en viktig fråga som flyktingpolitiken utan att det blir denna typ av överdrifter i debatten. Jag tycker att det är tråkigt, för det skapar inte en sund debatt.

Min ambition när vi diskuterar flyktingpolitiken är att lyfta fram frågorna: Hur hjälper vi bäst? Hur hjälper vi flest? Hur hjälper vi mest effektivt? Det är mina frågeställningar. Jag tycker inte att det sätt vi hjälper på i dag är det mest effektiva.

Jag har själv besökt ett flyktingläger utanför Amman i Jordanien liksom enskilda flyktingfamiljer som bor i det jordanska samhället i lägenheter och så vidare. Jag hade då samtal om dessa frågor med ordföranden för Jordaniens utrikesutskott.

Jag är övertygad om att min hållning är den rätta. Det är inte rimligt att vi till en kostnad av tiotals miljarder kronor varje år hjälper ett fåtal som är litet i det större sammanhanget – människor i Sverige – när vi har kanske uppemot tio miljoner människor som har flytt från krigets helvete i Syrien men som finns kvar antingen som internflyktingar i Syrien eller i det omedelbara närområdet.

Bara i Jordanien finns uppemot en miljon syriska flyktingar i dag. Då kan väl ändå inte det bästa sättet att hjälpa dessa människor vara att hjälpa ett fåtal som kommer till Sverige. Det bästa sättet att hjälpa måste väl vara att rikta om resurserna till de områden där de allra flesta flyktingarna finns.

Jag lovar, Gustav Fridolin, att min politik hjälper väsentligt fler flyktingar än vad din orimliga flyktingpolitik gör.

(Applåder)

Anf. 90 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson talar om överdrifter. Jag undrar vad som är överdrifter. Är det de kemiska vapnen? Är det de 10 000 döda barnen? Är det krypskyttarna som siktar mot spädbarn och gravida? Det är inte överdrifter, det är krigets fakta.

Jimmie Åkesson säger att det är bättre att hjälpa i närområdet, men det finns inget antingen eller. Vi måste både göra vårt för att krig inte ska uppstå och hjälpa till när det ändå gör det. Vi måste både bistå UNHCR, Röda Korset och andra organisationer som kan hjälpa till i krig och i de flyktingläger som växer upp runt krig och solidariskt och medmänskligt ge fristad åt dem som kommer hit. Det finns inget antingen eller. Det finns bara solidaritet eller inte solidaritet.

I de massiva och okontrollerbara flyktingläger som växer fram under ett krig som det i Syrien rekryteras pojkar till att bli soldater, och flickor gifts bort mot beskydd. Det är de uppgifter som kommer från Jordanien. Det är dit Jimmie Åkesson vill skicka tillbaka dem som kommit till Sverige. Det är lika illa som att skicka tillbaka människor direkt in i en brand. Det är detta närområde du talar om, Jimmie Åkesson.

Anf. 91 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det problematiska med Gustav Fridolin – det gäller inte bara detta ämne utan alla ämnen – är att han alltid ska göra allt. Han ska alltid göra både och. Det saknas aldrig resurser.

Det är bara att gratulera Miljöpartiet till att ha hittat ett språkrör som har så mycket pengar i sina fickor att han kan spendera precis allting på precis allting. Men så fungerar inte verkligheten. I verkligheten har man en begränsad mängd pengar. Vi har politiker som väljs av folket och som bestämmer hur vi ska prioritera och fördela pengarna. Det är ganska grundläggande.

Ofta vill man göra mer än en sak, och då har vi olika verksamheter som vi fördelar pengarna mellan. Man kan inte ge så mycket pengar som behövs till alla verksamheter, utan man måste prioritera. Då menar jag att det är mer effektivt att hjälpa de människor som är flyktingar där de allra flesta finns och där kostnaderna för hjälpen är väsentligt lägre än i till exempel Sverige.

Min politik är mycket mer effektiv än din, Gustav Fridolin. Så enkelt är det.

(Applåder)

Anf. 92 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna vill spara 118 miljarder kronor på invandringen de kommande fyra åren. Förutom att så stora nedskärningar i flyktingmottagandet sannolikt skulle innebära att vi bryter mot internationella konventioner, att det är djupt osolidariskt och att budgeten är ett hafsverk utdömt av de flesta är det ett effektivt sätt att dra undan mattan för Sveriges framtida välfärd.

Vi blir nämligen allt äldre. Beräkningar visar att om 15 år kommer en fjärdedel av invånarna att vara över 65 år. Det är inte svårt att räkna ut att detta kommer att medföra stora utmaningar för samhället. Pensionsavgångarna kommer att vara stora, och allt färre kommer att behöva både försörja och ta hand om allt fler äldre.

Redan i dag är var fjärde anställd inom äldreomsorgen utlandsfödd. I Stockholm är det hälften av de anställda. Var tredje läkare och var fjärde tandläkare är född i ett annat land.

Sverige är på många sätt beroende av människor från andra länder. Med Sverigedemokraternas politik skulle möjligheterna att komma hit kraftigt begränsas – för dem som flyr undan krig och förtryck, från bomberna i Syrien, men också för dem som vill komma hit och jobba. I sin rädsla för människor med andra språk och andra erfarenheter drar Jimmie Åkesson undan mattan inte bara för Faribah från Iran eller Ashra från Syrien utan också för Sveriges möjlighet att klara jobben och välfärden i framtiden.

Hur ska Jimmie Åkesson klara den demografiska utmaning som Sverige står inför? Hur ska vi få fler händer i välfärden, när Sverigedemokraterna vill stoppa dem vid gränsen?

Anf. 93 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag måste ställa frågan – jag har gjort det vid ett antal tillfällen förut: I vilken verklighet lever Annie Lööf? Den verklighet som hon ger uttryck för här är inte den verklighet som åtminstone jag lever i. I den verklighet som jag lever i har vi i dag en gigantisk utmaning vad gäller utanförskap, till följd av en för stor invandring på för kort tid. Problemet stavas arbetslöshet, särskilt bland utlandsfödda och särskilt bland dem som är födda i länder utanför Europa.

Det är klart att det finns en framtid där det inom vissa yrken och i vissa sektorer kan uppstå tillfälliga luckor, tillfälliga behov av arbetskraft. Jag har ingenting emot att det kommer hit människor och fyller de luckorna. Jag har aldrig haft några problem med det och kommer aldrig att ha några som helst problem med det.

Men att påstå att den asyl- och anhöriginvandring som vi har i dag på något sätt skulle ha som syfte att rädda välfärden långsiktigt är fullständigt absurt, för så är det ju inte. Tvärtom kostar den asyl- och anhöriginvandring som vi har i dag oerhörda pengar, och den drar isär det svenska samhället och skapar utanförskap. Det har ingenting med att rädda framtidens välfärd att göra.

Jag förstår heller inte hur man räknar här. På något sätt utgår hela den idé som Annie Lööf ger uttryck för från att de människor som kommer hit ger välfärd, att de bara kommer att arbeta i välfärden, att de inte har något eget behov av välfärd.

Så fungerar det inte, utan även invandrare blir äldre. Även invandrare blir sjuka. Även invandrare har behov av välfärd. När befolkningen ökar, då ökar också behovet av välfärdstjänster. Det är inte bara så att de som kommer arbetar i välfärden, utan de har också behov av den.

Detta går helt enkelt inte ihop. Det är en fullständigt orimlig verklighetsbeskrivning som vi får av Annie Lööf. Problemet i dag stavas utanförskap och arbetslöshet. Det är det problem som vi står inför nu.
(Applåder)

Anf. 94 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det blir alltmer uppenbart att jag och Jimmie Åkesson lever i olika verkligheter. Jimmie Åkesson väljer att stänga av tv:n när bomberna haglar i Syrien. Jimmie Åkesson väljer att blunda när krig och förtryck drar fram i olika länder. Jimmie Åkesson väljer att skicka tillbaka barn och kvinnor till krigets Syrien, i stället för att de ska få en fristad i Sverige.

Jimmie Åkesson valde att inte svara på min fråga. I verklighetens Sverige är var fjärde anställd i äldreomsorgen från ett annat land. I Stockholm är varannan anställd från ett annat land. Var tredje läkare och var fjärde tandläkare är från ett annat land.

Svara nu på frågan, Jimmie Åkesson: Hur ska vi få fler händer som jobbar i välfärden, när du drar undan mattan för dem att vara här? Hur ska vi få fler händer i välfärden när ni vill porta dem vid gränsen?

Anf. 95 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Först och främst är detta äpplen och päron. Å ena sidan lyfts den här frågan fram utifrån något slags solidariskt perspektiv. Jag vill hjälpa flyktingar. Jag vill hjälpa väsentligt fler flyktingar än vad Annie Lööf eller den regering som hon företräder hjälper, den regering som tar pengar från biståndet och lägger på bidrag och bostäder till invandrare i Sverige. Det är ingen solidarisk flyktingpolitik, utan det är en direkt inhuman flyktingpolitik, skulle jag vilja påstå.

Kom inte och prata med mig om flyktingpolitik och att hjälpa flyktingar!

Om man sedan i nästa andetag påstår att den flyktinginvandring som vi har av solidariska skäl också handlar om att rädda välfärden långsiktigt tycker jag att det är ett dåligt sätt att rädda välfärden på, för det innebär stora kostnader för Sverige i dag. Det innebär så stora kostnader att det faktiskt begränsar vår möjlighet att upprätthålla och utveckla välfärden.

Jag är väl medveten om att det finns massor av människor här i landet som är födda i ett annat land eller har sin bakgrund i ett annat land och som arbetar i Sverige i dag, till exempel i välfärden. Jag tycker att det är jättebra. Problemet är att väldigt många av dem som kommer hit från andra länder inte får en möjlighet att arbeta. Det är det som är utmaningen. Det är det som är problemet.

(Applåder)

Anf. 96 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det finns, Jimmie Åkesson, några i det svenska samhället som är mer utsatta för brott än andra. Tyvärr finns det en grupp där det är många allvarliga brottsoffer. Det är bland de kvinnor som flyttar hit och gifter sig med en svensk man. Självklart gäller det inte de flesta av dem, för de flesta kommer hit och lever i kärlek och gifter sig av kärlek. Men det finns de som lockas hit av en man som utnyttjar, misshandlar och våldtar kvinnor som kommer hit.

Det finns ett speciellt problem för de utsatta kvinnorna: Om de lämnar mannen riskerar de att skickas ut från Sverige. Det finns en tvåårsregel. Det känner en del av männen till. En del har tagit hit kvinnor flera gånger.

Vi vill ta bort tvåårsregeln för den som har misshandlats och blivit utsatt för våld på det här sättet, för den innebär att man gör kvinnorna mer utsatta, skyddar förövaren och straffar brottsoffret, kan man säga. Det vill inte vi.

Jag menar att ni för en politik som skyddar personer som begår allvarliga brott, vilket ökar utsattheten för de här brottsoffren. Ni vill i stället ha en tioårsregel. Ni vill att man ska vänta i tio år med att bevilja permanent uppehållstillstånd, så att de kvinnor som nu kanske härdar ut

och står ut, i förhoppning om att få stanna i Sverige – de kanske inte har något att åka tillbaka till, och de kanske också har barn med sig – kanske måste göra det i tio år i stället.

Jag menar att det är inhumant, att det skyddar brottslingar och att det inte hjälper brottsoffer.

(Applåder)

Partiledardebatt

Anf. 97 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur utbrett det problemet är, men det förekommer säkert, och säkert i alldeles för hög utsträckning. Det är naturligtvis oerhört problematiskt att det är på det sättet.

Men eftersom tvåårsregeln finns i dag är det rimligen en majoritet av personerna i den här församlingen som också är inhumana och hemska, enligt Jonas Sjöstedt, och att det är Jonas Sjöstedt som sticker ut.

Att vi har den här regeln kan bero på att det någonstans kan bli konsekvenser om man tar bort den. Vilka blir konsekvenserna av att ta bort en sådan här regel, Jonas Sjöstedt? Det har säkert Jonas Sjöstedt tänkt på, men han kanske inte bryr sig så mycket om de konsekvenserna. Vilka konsekvenser kan det få för den reglerade invandringen? Jag menar att det kan bli oerhörda konsekvenser, om vi väljer att ta bort en sådan regel. Därför är det rimligt att den finns kvar.

Sedan ska naturligtvis brottslingar straffas i Sverige. Det är fullständigt orimligt att så inte sker. Vad jag vet vill Vänsterpartiet inte skärpa straffen, till exempel. Man vill väl över huvud taget inte ha straff för grova brottslingar. Men det tycker vi att man ska ha.

Anf. 98 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Om Jimmie Åkesson verkligen var intresserad av att straffa grova brottslingar skulle han känna till att detta är ett allvarligt problem. Prata med landets kvinnojourer om vilka som kommer till dem, om vad de har varit utsatta för och hur rädda och slagna de har varit!

Men du vet, jag tror inte att du bryr dig. Jag tror inte att du bryr dig om de här kvinnorna, eftersom det för dig – det visar du så tydligt i den här debatten – är viktigare att misstänkliggöra deras motiv för att komma till Sverige än att komma åt en brottsling och att skydda ett brottsoffer.

Jimmie Åkesson! Det säger en hel del om vad som skiljer oss åt.

(Applåder)

Anf. 99 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Eftersom vi har en regel finns det väl ingen anledning att misstänkliggöra de motiv som dagens kvinnor har. Om man däremot tar bort den regeln kan det bli problematiskt. Det förstår Jonas Sjöstedt, även om han inte tar upp det i den här debatten.

Man får inte begå brott. Det är i rimlighetens namn kriminellt att begå kriminella handlingar. Gör man det ska man naturligtvis straffas. För det har vi rättsvårdande myndigheter. Jag vill stärka deras resurser så att de får möjlighet att göra det i större utsträckning än tidigare.

Vad jag vet har Vänsterpartiet inga sådana förslag, utan de riktar in sig på en sådan här fråga som jag tyvärr inte tror förändrar särskilt mycket för kvinnorna i denna grupp eller för andra människor som far illa i olika familjekonstellationer och familjeförhållanden.

Det som vi måste göra är att stärka rättsväsendet så att vi kommer åt grova brottslingar som till exempel misshandlar sin livspartner. Det tycker jag är viktigt.

(Applåder)

Anf. 100 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar mina partiledarkolleger för den här debatten. Jag tycker att den ger en ganska bra bild av vad svensk politik handlar om just nu och var svensk politik står någonstans.

Vi som kommer från de rödgröna partierna har talat om klimatutmaningen och vad Sverige måste göra. Vi har talat om hur vi ska få ned arbetslösheten. Jag har talat mycket om hur vi kan få fler trygga jobb och inte bara otrygga anställningar. Vi har berört utmaningarna i den svenska skolan och hur vi vill göra den bättre. Det har förts fram en rad idéer och initiativ. De har varit lite olika, men väldigt mycket har handlat om samma problem och utmaningar.

Regeringens företrädare har också talat om oss. Ni har egentligen bara talat om oss. Jag har faktiskt suttit och väntat och undrat om det kommer ett enda nytt förslag om vad ni vill göra, och som ni inte redan gör, under de kommande åren. Men jag tror faktiskt inte att jag har prickat in något – inte ett enda. Ni har använt nästan all er tid till att tala om vad som händer när ni har förlorat valet. Det är nästan som att ni har tagit ut det i förskott.

Vad händer när vi har förlorat valet? Så argumenterar en regering som är trött, som har slut på idéer och vars sista chans är att försöka gå i opposition mot sig själv. Man pratar inte om sin egen politik därför att det inte finns så mycket kvar. Man är ganska nöjd, och man är ganska färdig. Då talar man bara om motståndaren. På det sättet är detta en god ögonblicksbild av var svensk politik finns i dag.

Göran Hägglund tog upp liknelsen med hästköttslasagnen och den stora hästköttskandalen. Han frågade: Vilken sorts kött finns i den rödgröna lasagnen? Är det nötkött, eller kan det vara hästkött?

Jag kommer osökt att tänka på någonting som hände i samband med denna lasagneskanal. Den gjorde att man plötsligt runt om i Europa började ta prover för att få reda på vilket kött vi egentligen äter och som finns i vår mat. Man upptäckte allt möjligt konstigt. Det allra märkligaste i samband med denna skandal var när Islands livsmedelsverk testade en köttpaj. Den köttpajen innehöll inget kött alls. Det är nog Alliansens paj. Ert problem är att medan vi har någonting i vår paj eller i vår lasagne är det faktiskt helt tomt i Alliansens paj. Det finns så att säga ingenstans att gå och ingenting att komma med.

Jag väljer hellre mellan olika sorters kött i en paj, eller ett vegetariskt alternativ, än en paj som inte innehåller någonting som man vet vad det är. Det är dessa val som vi står emellan.

Vi kan inte vara nöjda. Vi måste våga förändra, förbättra och utveckla detta land till någonting mer och någonting bättre än vad det är i dag. Sverige är ett jättefint land på många sätt, och det är bra för de flesta människor som bor här. Men vi blir ett alltmer ojämnt samhälle. Vi blir ett samhälle som präglas av stor otrygghet för många människor.

Om du får ett besked om att du blir arbetslös eller sjuk kan det få enorma konsekvenser för ditt liv, din trygghet och din framtid. Uppdelningen mellan dem som har och dem som inte har blir allt tydligare. På viktiga områden står vi stilla – när det gäller klimatet och när det gäller jämställdheten mellan män och kvinnor. Jag tror att det är därför den politiska debatten i Sverige har förändrats så snabbt under den senaste tiden.

Nej, vi vill inte bara ha en tävling om vem som är bäst på att sitta still i båten någonstans i den politiska mitten. Vi vill tala om det som är viktigt. Hur ska vi äntligen få en större jämställdhet mellan män och kvinnor? Hur ska vi få en levande landsbygd – den som ständigt utarmas? Hur ska vi göra någonting åt klimatfrågan? Det är dessa saker som valdebatten borde handla om. Det borde vara ett val om värderingar och ett val om vilket Sverige vi ska ha.

(Applåder)

För mig börjar den debatten i dag på Malmö Centralstation. Där står de som kämpar för ett bättre Sverige, ett Sverige där oseriösa arbetsgivare inte ska kunna ge dig sparken för att det är lättare att ta tillbaka dig i morgon som timanställd. De gör någonting bra för hela det svenska samhället.

Det normala på vår arbetsmarknad ska vara det trygga fasta jobbet. Visstidsanställningen ska vara det tillfälliga. Det ska vara undantaget. Man ska inte få sparka folk och ta in bemanningsföretag i stället. Det är det som är Reinfeldts Sverige – otryggheten som breder ut sig, där du alltid är ersättningsbar och där du inte vågar säga ifrån mot chefen när han gör någonting som du inte gillar. Jag vill inte se ett sådant Sverige. Jag vill se ett Sverige där man har arbete men där man också har ett tryggt och bra arbete. För mig är det detta valet handlar om.

Det handlar också om hur vi ska organisera vår välfärd – skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Vem är välfärden till för? Är den till för dem som smiter från skatt och stoppar pengarna i egen ficka, eller är den till för förskolebarnet, för den äldre eller för den som blir sjuk? Marknaden passar inte överallt. Marknaden skapar en ojämlik välfärd där det är upp till dig att välja rätt skola och där det inte är ett gemensamt ansvar att alla barn ska gå i en bra skola.

För mig handlar valet om sådant, alltså det som håller ihop ett samhälle och som gör att vi är jämlika och kan skapa ett bättre samhälle.

Vid detta val har Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett val för sig. Som det ser ut i dag kan de välja att regera antingen höger ut eller vänster ut. Det gör skillnad. När vi säger: trygga jobb, säger Folkpartiet: inskränk strejkrätten. När vi säger: använd resurserna i välfärden till barnen och till de äldre, säger de borgerliga partierna: brassa på med privatiseringarna, och låt riskkapitalbolagen dra i väg med pengarna. Det är skillnad mellan om man regerar vänster ut eller höger ut efter valet i september.

Vänsterpartiet är i detta val inte bara det tydligaste idépartiet när det gäller vilket land vi vill leva i. Vi är också det tydligaste partiet när det gäller att vi vill ha en regering fri från borgerliga ministrar.

(Applåder)

Vi är i dag den enda politiska kraft som säger att den nya regeringen i september inte ska innehålla några rester av Alliansen – inga rester av den isländska köttpajen i den nya regeringen. Det ska vara en rödgrön

regering därför att vi vet att det är en sådan regering som kan lösa problemen, inte bara med välfärden, inte bara med arbetsrätten utan också med de andra stora utmaningarna.

Det gäller till exempel jämställdheten, så att vi äntligen kan få en ekonomisk politik som väger in jämställdheten i varje beslut. En sådan politik skulle sänka skatten för de pensionärer som har lägst pension, och de flesta av dem är kvinnor. Men den skulle inte sänka skatten för storbankerna med miljarder, som den här regeringen har gjort. En sådan regering skulle ändra våldtäktslagstiftningen, så att den inte är så svag som den är i dag och så att den inte lämnar så många tjejer och kvinnor i sticket som den faktiskt gör i dag. En sådan regering skulle ta jämställdheten på allvar.

Vänsterpartiet är också det parti av alla partier i Sveriges riksdag som föreslår de största klimatinvesteringarna, inte bara på järnvägen och inte bara för att renovera de slitna bostadsområdena utan faktiskt för att bygga om Sverige i grunden för att vi ska klara den stora klimatutmaningen. Då är det lite skillnad mellan att regera tillsammans med någon som tar klimatfrågan på allvar och vill investera för att minska utsläppen och därmed skapa de nya jobben och att göra det med dem som är trötta, nöjda och inte riktigt ser problemet.

Därför har vi en alldeles särskild roll i den här valrörelsen. Vi är inte bara garanten för trygga anställningsförhållanden och för en välfärd fri från privata vinster – vi är garanten för en regering fri från borgerliga ministrar.

(Applåder)

Anf. 101 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Den svenska vänsterledaren har nu deklarerat att det farligaste med de partier som finns i Alliansen är att de inte vill någonting. Det farligaste med oss är alltså att vi är ofarliga – vi föreslår ingenting. Så har det inte alltid låtit, utan det har alltid hetat att vi i grunden vill riva ned samhället och förstöra allting. Så låter det inte nu.

Det är dock inte ett korrekt återgivande av det anförande jag höll eftersom jag påpekade flera förslag vi vill se under nästa mandatperiod för hur jobben ska kunna komma fler till del. Jag nämnde funktionshinder, och jag nämnde människor som kommer från andra länder. Det är ett tag sedan jag talade, men det var trots allt det jag talade om. Jag talade om förslag jag vill se när det gäller förbättringar i svensk skola. Det handlar om tidigare skolstart och mer matematikundervisning, för att bara nämna några av de förslag jag framförde.

Jag lovar inte allt till alla, av det enkla skälet att jag tror att vi har en period framför oss då vi måste ha ordning i svensk ekonomi. Jag tycker att det är viktigt att vara ansvarsfull inför väljarna. När Jonas Sjöstedt säger att han ska ha en regering kliniskt fri från alliansföreträdare blir det också en regering kliniskt fri från dem som tar ansvar för ekonomin, förstår företagen och ser till att jobben blir fler. Det är alltså den framtid som väntar Sverige.

Den stora gåtan för mig är hur man ska betrakta Vänsterpartiet. Det är samma sak som med Miljöpartiet, nämligen att det finns en ohyggligt lång lista över saker man *verkligen* tänker förändra Sverige med. Jag kan tyvärr inte räkna upp allt, men man ska till exempel anställa otroligt

många fler i offentlig sektor och ta bort gränserna för sjukersättning. Man ska ta bort gränserna för sjukersättningen, och man ska höja nivåerna samt ha helt andra bedömningsgrunder. Fler ska få a-kassa; den ska både höjas och ges till många fler. Man ska ha lagstiftad rätt till heltid, och samtidigt ska arbetstiden förkortas. Staten ska bekosta bostäder, och kollektivtrafik ska vara gratis. Det är en procentmål för kultursektorn, och miljonprogrammen ska rustas upp.

Det finns inget slut på listan. Det är en löftesretorik av allt till alla. Sedan frågar vi Miljöpartiet, som har ungefär samma resonemang: Okej, men hur påverkar era förslag svenska folket? Då säger de: Det blir en klimathundring. Det betyder att man förminskar varje effekt inför befolkningen. Därför blir min fråga till Jonas Sjöstedt: Hur är din beskrivning av förminskningen av hur detta ska påverka svenska folket?

Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag tror att det här kommer att påverka svenska folket ganska mycket.

Jag tror att vi kommer att få fler arbetstillfällen, och vi kommer att få en bättre välfärd. Vi kommer antligen att sätta fart på bostadsbyggandet för att bygga bort bostadsbristen, och vi kommer att renovera gamla slitna förorter. Vi kommer att ta tillbaka privatiseringarna i välfärden och i stället skapa en välfärd att lita på, med inflytande för personal och brukare med valmöjligheter för dem som vill välja någonting annat – men utan att vinstintresset utarmar det. Jag skulle vilja att vi verkligen blev föregångare på jämställdhetsområdet och klimatområdet.

Ja, vi vill förändra Sverige. Vi är garanten för att förändra Sverige på det sättet. Det är något helt annat än de korta små saker du nämnde att ni ändå vill göra, för vi är inte nöjda med hur det faktiskt ser ut i dag. Det är det som skiljer oss åt, och historiskt har det alltid varit så – Vänstern har drivit på med de nya idéerna, alltså med tankarna om välfärdsstaten, arbetsrätten, jämställdheten och vad det nu är. Sedan har ni kommit efter. Nu står ni här och har egentligen inte speciellt mycket att komma med. Det är därför vi behöver en annan regering i Sverige och en regering som faktiskt vågar förändra saker.

Vi kommer dock aldrig att riskera Sveriges ekonomi. Vi kommer alltid att ta hänsyn till att förslagen ska finansieras till varje krona. Grunden för vänsterpolitik är stabila statsfinanser och en god ekonomi. Jag vill bara påminna dig, Fredrik Reinfeldt, om att det jämfört med den tid då vi hade ansvar för Sveriges budget inte bara är högre arbetslöshet utan även sämre budgetsaldo och sämre ekonomi i dag. För mig är det viktigt att vi ska klara både och.

Det kräver till exempel att de som tjänar riktigt mycket, som du och jag, får betala lite mer i skatt medan de flesta löntagare inte behöver göra det. Vi tror nämligen att jämlikhet är någonting bra. Vi tror att jämlika samhällen mår bättre än ojämlika och orättvisa samhällen. Där skiljer vi oss åt.

(Applåder)

Anf. 103 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att inför svenska folket vara tydlig med att vi inte ser år framför oss då vi kan spendera allt till alla.

Jag tänker fortsätta vara en ansvarsfull politiker och inte drabbas av valfeber. Vi tänker dock förbereda kloka förslag för att barn ska lära sig mer i skolan och för att jobben ska bli fler, och vi kommer att fortsätta detta enträgna arbete. Vi kommer att berätta före valet vad vi vill göra med denna ansvarsfulla politik.

Om nu Jonas Sjöstedt tror att de här stora förändringarna är något svenska folket längtar efter – förändringar som ska påverka Sverige i alla delar och ställa det svenska samhället på ända – och om Miljöpartiet nu har samma uppfattning, kan ni då inte kalla till en presskonferens och berätta detta för svenska folket? Berätta om den stora förändringen ni ska genomföra, om vad den är och hur den påverkar människor i deras vardag!

I stället är det ju en tystnadens samarbete vi ser breda ut sig, där hela idén är att ingen ska ta er på riktigt stort allvar. Ingen ska gå igenom era listor, och ingen ska berätta vad ni föreslår. Framför allt ska ingen ens tro att det kommer att ske i verkligheten. Ni samarbetar med ett stort parti som inte vill ha med er att göra och som har som idé att inte ge några besked i några frågor. Svenska folket har inte en aning om vad som väntar dem, Jonas Sjöstedt.

Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det finns en ironi i att Fredrik Reinfeldt säger att man inte vet vad som kommer med vår politik när vi precis har haft en hel debatt då vi har talat om vår politik. Också *ni* har talat om vår politik i stället för att tala om er egen, eftersom ni knappt har någon att komma med. Det är så det ser ut inför valet 2014.

Ja, det finns skillnader mellan vår politik. Vi ser dock problemen. Det är inte bra nog med klimatpolitiken. Valfärden är inte bra nog. Skolan har stora problem, och för många unga går arbetslösa. Vi kan göra mycket mer, och vi ser problemen. Vi har många gemensamma lösningar. Det faktum att vi är tre skilda partier innebär också att väljarna har makten att lägga tyngdpunkten där de vill. Läger man rösten på Vänsterpartiet lägger man tyngdpunkten på det parti som är tydligt med att det inte vill ha borgerliga partier i regeringsställning. Vi vill ha trygga jobb, och vi vill ha en välfärd fri från privata vinstintressen.

(Applåder)

Anf. 105 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt sade att Socialdemokraterna har ett val om de rödgröna får majoritet, nämligen att regera åt antingen höger eller vänster. Jag antar att "höger" betyder jag eller Annie Lööf – eller kanske Göran Hägglund, vad vet jag? Kanske skulle Fredrik Reinfeldt ingå. Göran Hägglund såg lite frestad ut en stund när han hörde att Sjöstedt skulle vara med, men sedan ångrade han sig.

Sanningen är att jag kan lugna Jonas Sjöstedt. Du får ha Socialdemokraterna för dig själv. Du behöver inte vara orolig; ingen av oss kommer att sätta sig i en regering med de rödgröna om det skulle bli ett sådant flertal. Jag kommer att göra allt jag kan för att det ska undvikas, men om svenska folket röstar så får Vänsterpartiet vara med och styra. Jag lovar. Ni får vara med.

Ett besked har vi fått, inte bara här i dag utan framför allt de senaste dagarna, och det är att Vänsterpartiet tycker att man inte ska ha läxor i skolan. Jag håller alltså med; ni ger en del besked som är viktiga. Det är ingen liten fråga, utan det handlar om hur skolan ska arbeta och om våra undervisningsresultat i Sverige. Det handlar om att kunskapsresultaten har sjunkit under 20 års tid i svensk skola.

Jag tror att en av de åtgärder som måste vidtas för att lyfta resultaten är att elever behöver anstränga sig mer. Det är inte den enda åtgärden – vi behöver en bättre lärarutbildning, mer resurser och allt möjligt – men elever måste anstränga sig mer, och det måste vi våga säga. Jag fattar ju att skolungdomar som intervjuas säger: Läxfritt? Jippie, då kan jag göra annat! Vi vuxna har dock ett lite större ansvar, och vi måste våga säga detta.

Då säger Vänsterpartiets ledande skolpolitiker – jag hade en debatt häromdagen – att det inte är läxor ni är emot. Läxorna ska dock få göras i skolan, så det är *hemläxor* ni är emot. Det är alltså något försök till nyspråk – jag trodde liksom att läxa var samma sak som hemläxa. Annars kallar vi det lektioner. Men berätta gärna varför ni vill stoppa hemläxor i den svenska skolan, Jonas Sjöstedt.

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det är en gammal sanning, inte minst i den politiska debatten, att man kan missförstå allt bara man anstränger sig lite. Jan Björklund brukar vara duktig på att anstränga sig på det här området.

Vad är det man har föreslagit i Hallstahammars kommun, som styrs av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet? Jo, det är att alla barn ska få hjälp med sina hemuppgifter i skolan. De ska kunna gå till ett rum där det finns en lärare som hjälper dem. Jag hörde en av de elever som uttalade sig på tv säga: Det här är så bra, för ibland arbetar min mamma kväll och då kan hon inte hjälpa mig. Då kan min skolkamrat få hjälp med sina läxor, men jag kan inte få det. Därför vore det så bra om jag också fick den hjälpen.

Det är precis det här det handlar om, nämligen att ge barn och ungdomar samma chans och samma möjligheter. Alla barn har rätt att få hjälp med den uppgift de har fått till nästa lektion. Man ska kunna göra hela skoldagen i skolan om man vill det.

Om man sedan ger uppgifter eller inte till nästa lektion, eller hemuppgifter, är naturligtvis upp till skolan att bestämma. Men tanken att alla barn ska få den här hjälpen är en väldigt fin tanke. Det är ju så vi hjälper de barn som har störst behov, och det är det som vi står för.

Vad är det ni står för? Jo, ni står för att den som har råd, och man måste tjäna ganska bra, ska få RUT-bidrag om man tar hem någon, som inte ens behöver vara en utbildad pedagog, som kan hjälpa just mitt barn. Det är ineffektivt, det hjälper mycket färre, det är orättvist, och det är en hårdare sortering i skolan.

Jag tycker att det här är en så tydlig bild av att vi vill olika saker. Vi vill ha en skola som hjälper alla, och allra mest dem som verkligen behöver det. Ni verkar inte tycka att det är ett mål.

(Applåder)

Anf. 107 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt försöker nu vrida sig ur det här förslaget, beslutet och synpunkterna från Vänsterpartiet som har åskådliggjorts de senaste dagarna. Läxfritt Hallstahammar är rubriken på Vänsterpartiets förslag.

Jag håller med om att man ska ha stödmöjligheter i skolan, också för att göra hemuppgifter. Man kan gå dit och få hjälp med olika saker och med hemuppgifter. Men det där är ett läxfritt Hallstahammar, Jonas Sjöstedt, och er skolpolitiska talesman sade att det betyder att man inte ska ha hemläxor längre. Och det är en väldigt stor skillnad.

Jag säger att vi behöver ha mer hemläxor i Sverige. Sedan håller jag med om – och vi föreslår från regeringens sida 400 miljoner, mycket mer pengar än vad Vänsterpartiet någonsin har föreslagit – att vi ska ge statsbidrag till kommunerna för läxhjälp och extra stödundervisning för elever som behöver det. Men grunden för detta är att det ges hemläxor. Elever kommer att behöva arbeta mer i framtiden, inte mindre.

Jonas Sjöstedt hänvisar till elever i en skola som tyckte att ert förslag var toppen. Det förstår jag också, och jag kanske till och med själv hade tyckt när jag gick i skolan: Vad bra att slippa hemläxor. Då kan jag göra annat än ett skolarbete som är trist. Men vi måste våga stå för, Jonas Sjöstedt, att skolarbete är viktigt, och vi måste våga säga det till våra unga, både du och jag.

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Hade jag haft de resultat av min skolpolitik som Jan Björklund har haft skulle jag ha haft lite större ödmjukhet i debatten om den svenska skolan. Vi har ju ett fall i skolresultat och en ökande ojämlikhet som är katastrofal.

Jag lyssnade på vad man sade i Hallstahammar. Och det man sade var att alla barn skulle få hjälp med sina hemuppgifter och ha möjlighet att göra dem i skolan med den här hjälpen. Du försöker förvränga det till någonting annat.

Jag tycker att du ska välkomna att kommunpolitiker runt om i Sverige vill ta ansvar för att alla barn ska få den hjälp med hemuppgifter som de behöver. Det är verkligen att stötta barnen och ungdomarna så att alla ska kunna få samma chans. Men Jan Björklund missar sällan möjligheten att ta en enkel partipolitisk poäng, även om det han säger inte stämmer helt med sanningen.

(Applåder)

Anf. 109 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Över 160 000 barn och 33 000 medarbetare går varje dag till en helt vanlig skola, inte kommunal men snarlik på nästan alla sätt. Det är elever och medarbetare som aktivt har sökt sig till skolor för att de kanske erbjuder en annan pedagogisk inriktning eller för att just den utbildningen inte finns på hemorten.

Nio av tio företag är små företag med en eller två skolor, fjärran från en multinationell skatteplanerande skolkoncern. Nio av tio är små.

Häromdagen gav Jonas Sjöstedt sitt tydliga besked till alla dessa människor, till entreprenörer som Maria på Skolhoppet eller Anita på Glada Hudikgymnasiet och alla deras elever. Han sade så här: Mitt

marknadsråd är att lämna sektorn. Att vara politiker innebär ett enormt ansvar, och jag är inte riktigt säker på att Jonas Sjöstedt inser vidden av ett sådant uttalande från en ledande politiker.

Hur tror Jonas Sjöstedt att det känns för tusentals entreprenörer, eldsjälar, medarbetare och elever när Vänsterpartiet, och Miljöpartiet för den delen, underkänner deras val, krossar deras framtidsdrömmar, grusar deras investeringar och drar undan mattan för elevernas utbildning och pedagogernas försörjning? På vilket sätt blir världen bättre när skolor av hög kvalitet – nio av tio är små – får lägga ned?

Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vad har vinstjakten inneburit för den svenska skolan? Bland annat att vi fått en koncentration där riskkapitalägda Academedia dominerar och köper upp alltmer. Jag vet att Annie Lööf helst talar om de små, men det är riskkapitalbolagen som tar över.

Vad kännetecknar skolorna som drivs av vinstmaximering och girighet i kontrast till dem som har ett långsiktigt perspektiv? Jo, det är lägre lärartäthet. Det är så man tjänar pengarna. Det är pedagogerna som kostar. Det är så man gör vinst på att ha färre lärare och färre speciallärare. Där är skillnaden särskilt stor.

Vem betalar priset? Jo, det gör alla de elever som inte får den hjälp som de förtjänar, alla de som skulle ha behövt någon som satte sig ned bredvid dem och sade: Jag hjälper dig med det här. Vi fixar det tillsammans. Det är de som inte får det på grund av den här vinstjakten, och det är de elever som går i en skola som går i konkurs. Är man från Småland och känner till JB-gymnasiet vet man ju hur det kan gå när en skola går i konkurs, när man blåser både elever och skattebetalare i grunden, därför att girigheten kom före omtanken.

Då får vi en betygsinflation där det är viktigare med reklam för skolan än att berätta för eleven: Du har ett problem här, så du måste läsa på bättre. Då får man fokus på något annat än lärandet.

Vad säger vi då till dem som har en skola som är privat? Jo, vi säger: Om ni är där för utbildningens och elevernas skull är ni välkomna att ombilda ert bolag till ett SVB-bolag och fortsätta. Men om ni är där bara för att tjäna pengar på barnen och sedan dra er ur, då är det dags att planera för en exit och tänka på refrängen, därför att vi tänker sätta elevernas behov före vinstintresset. Vi kommer att sätta omtanken före girigheten.

(Applåder)

Anf. 111 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Som vanligt väljer Jonas Sjöstedt att trycka på repeatknappen och prata vinster och riskkapital. Han väljer att se världen genom väldigt skitiga glasögon, och då missar man lätt helheten.

Som jag sade i inledningen är nio av tio aktörer små. Många av de här entreprenörerna har belånat hus och hem för att lyckas med sin vision om en bättre skola. Maria, Krister, Anita, Magnus, Lillemor och Jörgen sade själva orot i Aftonbladet för några veckor sedan: Det lilla överskott vi eventuellt kan åstadkomma behöver vi få bestämma över själva för att kunna vara långsiktiga och få tillbaka det vi satsat av egna pengar.

På skolor med duktiga elever och lärare kommer både Vänsterpartiet och Miljöpartiet att tvinga dessa att sätta upp denna lapp: Stängt på grund av ideologi.

Jonas Sjöstedt! På vilket sätt blir världen bättre med färre skolor av hög kvalitet som får stänga ned?
(Applåder)

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Eleverna på Karlstads idrottsgymnasium kom till skolan på morgonen, fick ett besked om att de skulle samlas i samlingssalen där de fick beskedet: Ni kan gå hem nu, därför att er skola har gått i konkurs. Sedan fick kommunen ta hand om dem. Ta din lapp, åk till Karlstads idrottsgymnasium och sätt upp den på dörren! Det är så ert system fungerar i dag.

(Applåder)

Vi har en skola som blir alltmer ojämlig där det handlar om vilken skola man går i om man ska få en bra start i livet. Det tvingar oss som föräldrar att tänka så här: Hur ska jag välja rätt skola för mitt barn?

Jag vill ha ett samhälle där vi gemensamt ser till att alla barn börjar i en bra skola. Inget barn ska börja i en dålig skola. Inget barn ska börja i en skola som går i konkurs. Därför ska omtanken, inte girigheten, styra välfärden.

(Applåder)

Anf. 113 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! I mitt anförande vädjade jag om en sjyst valrörelse. Jag riktade mig till hela församlingen och till samtliga partiledare, för jag tycker att det är viktigt i allmänhet. Men jag vill rikta mig specifikt till Vänsterpartiets ledare, därför att det finns en undervegetation i Vänsterpartiet som jag tycker är ganska obehaglig. Jag har själv mött den vid olika tillfällen, senast under våren när jag försökte bedriva valkampanj runt om i landet. Jag stötte då på allehanda motdemonstrationer, människor som uppträdde, som jag sade, oerhört aggressivt, förde oväsen och på olika sätt försökte störa ut möten, så att jag eller andra politiker med min uppfattning inte skulle få möjlighet att tala till folket på det sätt som är rimligt att kunna göra inför ett val.

Några exempel: I Göteborg försökte jag hålla ett valmöte. Där hade Ung Vänster organiserat en motdemonstration som gjorde det helt omöjligt att genomföra mötet. Denna protest, motdemonstration eller aktion hyllades av en partistyrelseledamot i Vänsterpartiet som skrev så här på sin Facebook:

”Jag ser på GTs livesändning att ni jagat bort Jimmie nu. Heja heja, ni är bäst!” Min fråga till Jonas Sjöstedt är: Kan man rimligen sitta i Vänsterpartiets partistyrelse och hysa den typen av uppfattningar?

I Karlstad såg vi en av de högsta riksdagskandidaterna för Vänsterpartiet – möjligen den allra högsta, jag låter det vara osagt – elda på motdemonstranterna som kastade ägg och förde allmänt oväsen. Kan man kandidera till riksdagen för Vänsterpartiet och samtidigt elda på den här typen av motdemonstranter, vars agerande får till följd att politiska möten inte kan genomföras?

Ett tredje exempel gäller en av Vänsterpartiets högsta EU-kandidater, som vid två tillfällen under valveckan fördes bort av polis för att han stört sverigedemokratiska valmöten. Kan man kandidera för Vänsterpartiet och störa valmöten på det sättet?

Prot. 2013/14:128

18 juni

Partiledardebatt

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! För Vänsterpartiet är yttrandefriheten och mötesfriheten absoluta. Det innebär att du, Jimmie Åkesson, har rätt att hålla dina valmöten. Ingen har rätt att på något sätt förhindra dig att hålla dem. Men det innebär också att den som vill demonstrera mot rasism har rätt att göra det. Man har rätt att synas, höras och manifesteras vad man tycker, men inte på ett sätt som förhindrar dig att genomföra ditt valmöte. Mötesfriheten och yttrandefriheten gäller bägge inblandade parter. I Karlstad sade polisen att det hade varit fullt möjligt att genomföra mötet om man från er sida hade velat göra det.

Det här har vi varit alldeles kristallklara med. Jag tror att du känner till detta, Jimmie Åkesson. Vänsterpartister springer inte omkring med järnrör.

(Applåder)

Anf. 115 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska tolka detta. Jag ställde tre konkreta frågor. Den första gällde att en av Jonas Sjöstedts kolleger i Vänsterpartiets partistyrelse tyckte att det var bra att man jagade bort en folkvald politiker från ett torg. Den andra gällde en riksdagskandidat som eldade på en folkmassa och uppmanade den att låta ännu högre, så att mitt tal inte skulle höras. Man störde ut en tillståndsgiven manifestation, vilket är ett brott mot nuvarande lagstiftning. Den tredje frågan gällde en av Vänsterpartiets toppkandidater till Europaparlamentet. Denne fördes vid två tillfällen under valveckan bort av polisen för att ha stört våra valmöten.

Kan man göra så här och samtidigt företräda Vänsterpartiet? Det är väldigt enkelt att svara ja eller nej på den frågan.

Anf. 116 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag har varit väldigt tydlig, och det var jag även för en minut sedan. Man har rätt att synas och höras när man demonstrerar mot rasism, men man har inte rätt att förhindra någon annan att hålla ett valmöte. Det har jag tyckt hela tiden, och jag kommer att fortsätta tycka det. Det är det som är Vänsterpartiets politik. Vi är inte ett parti som springer omkring med järnrör.

(Applåder)

Anf. 117 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! En av de senaste årens snabbast växande sektorer i Sverige är hemservice genom RUT-avdrag. På några år har vi gått från en situation där det existerade en ganska stor svart arbetsmarknad, med otrygga jobb för människor som ibland utnyttjades på ett alldeles förfärligt sätt, till en situation där 16 000 arbeten kommit till. Fler människor

har fått ett jobb att gå till, och det är arbeten med sjysta villkor. Svart-arbetet har trängts tillbaka.

För många barnfamiljer innebär det här en större möjlighet att leva sitt liv på det sätt de vill. För många äldre har det inneburit en möjlighet att bo kvar i sitt hus eller sin lägenhet längre genom att de har kunnat köpa städning, fönsterputs, gräsklippning eller vad det nu kan vara.

Socialdemokraterna sopar till – om uttrycket tillåts – den här sektorn genom att reducera avdraget, men vill behålla ROT-avdraget på oförändrad nivå. Vänsterpartiet vill göra rent hus och säger att det där med RUT-avdrag är dåligt och ska tas bort. Detta kostar 16 000 jobb. Det förändrar situationen för barnfamiljer och äldre, som gärna vill köpa de här tjänsterna för att få sin tillvaro att gå ihop. Det gynnar en svart sektor som de flesta av oss inte vill ska växa i styrka.

Min fråga till Jonas Sjöstedt blir helt enkelt: Varför brinner ni av iver att förstöra ett populärt system som underlättar tillvaron för många människor och ger 16 000 arbetstillfällen?

(Applåder)

Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Man får gärna anlita och betala någon som kommer hem till en och hjälper till med att städa, ta hand om ens barn, putsa matsilvret eller vad man nu vill ha gjort. Det står var och en fritt. Jag har ingen som helst moralisk aspekt på att man gör det. Det är fritt fram. Men man kan inte räkna med att någon annan betalar. Jag kan inte räkna med att du ska betala åt mig, Göran Hägglund, när jag tar hem någon som gör jobbet om jag inte vill städa hemma själv. Jag får betala det själv med mina egna pengar. Det är där det skiljer sig.

Vilken har då effekten blivit av RUT-bidraget? Göran Hägglund säger att de svarta jobben är borta. Det stämmer inte. Tvärtom finns det tydliga både forskningsresultat och tecken som visar att den svarta och den vita sektorn växer ihop och att det finns betydande problem med svart arbete inom RUT-bidragssektorn. Därmed underkänner jag det argumentet.

Fördelningspolitiskt är det här ytterst tveksamt. Var använder man RUT-bidraget mest? Jo, det gör man till exempel i de kranskommuner till Stockholm där de verkliga höginkomsttagarna bor. Det gör man inte i Degerfors eller Sorsele, utan det gör man där de allra rikaste finns. Det är de som vinner på detta. Men i Degerfors och Sorsele får man betala för att de här personerna ska ha hjälp i sitt hem på det här sättet. Jag tycker att det är en bakvänd fördelningspolitik att göra så.

Inte heller är det gratis. Om man använde de här pengarna till att bättra på hemtjänsten – och gudarna ska veta att det behövs på många ställen i Sverige – och sänkte hemtjänsttaxan till 100 kronor, då skulle fler kunna använda hemtjänsten. Fler med lägre inkomster skulle kunna göra det, och väldigt många fler skulle kunna få ett riktigt bra arbete med kollektivavtal och heltid på ett sätt som fördelar servicen på ett rättvist sätt.

(Applåder)

Anf. 119 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Jag har ändå lite svårt att frigöra mig från att det finns andra tankar bakom avskaffandet än de som Jonas Sjöstedt här framför. När arbetet påbörjades för att införa RUT-avdraget sade Konjunkturinstitutet att det skulle komma att vara självfinansierat om man kom upp till 10 000 anställda på området. Nu är det 16 000 personer som jobbar där. Det här är en sak som förändrar tillvaron för en sektor som växer fram, ger människor jobb och underlättar för andra människor att få tillvaron att gå ihop.

Hur är det med ROT, Jonas Sjöstedt? Gäller samma argument där? Borde ROT-sektorn och möjligheterna till avdrag avskaffas? Det är huvudsakligen män som jobbar där.

Jag tycker att det är rimligt med tanke på de – för att använda en teknisk term – skatteklar som vi har i Sverige att vi underlättar för människor att köpa tjänster, för det förbättrar tillvaron för dem som får jobb och för de människor som köper tjänsterna.

(Applåder)

Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det är inte så att alla städfirmor skulle försvinna om man inte hade ett RUT-bidrag. En hel del av dem skulle finnas kvar. Vi lever i ett samhälle som präglas av ökade klasskillnader och inkomstskillnader. En effekt av det är att människor har råd med sådant i större utsträckning. Men det finns ingen anledning till att pensionären som du har gett högre skatt ska vara med och finansiera städning i Danderyd hemma hos den som tjänar miljoner, Göran Hägglund. Det är en helt bakvänd fördelningspolitik.

Vad säger vi då om ROT? Vi vill sänka taket för ROT, men behålla systemet ett par år. Sedan räknar vi med att vi har fått fart på bostadsbyggandet i det här landet. Det är det som ni har misslyckats med. Ni har bara utrett saker, så mycket att ni skulle kunna bygga ett litet hus av alla utredningar ni gjort under Attefall. Vi kommer att ha fått sådan fart på bostadsbyggandet i Sverige att vi kommer att behöva varenda byggnadsarbetare som finns för att bygga bort bostadsbristen, och det tycker vi är viktigare.

(Applåder)

Anf. 121 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det har fallit på min lott att summera och runda av mandatperiodens sista partiledardebatt. Jag tackar för det förtroendet.

Sverige går till val om mindre än tre månader. Ibland hör man människor säga att det inte spelar någon roll hur man röstar, men det gör det förstås. Det spelar en roll, och det kommande valet är ett verkligt viktigt vägval. Det är utan tvekan mycket som står på spel. En del av de frågorna har belysts under debatten tidigare i dag.

Det handlar om energipolitiken, trygg försörjning eller ett gigantiskt experiment som äventyrar välstånd och välfärd. Arbete är grunden för välfärd och välstånd. Ändå kommer alliansregeringens arbetslinje att ställas mot en ledighets- och arbetsförkortningslinje i valrörelsen. Valet avgör om den lilla valfrihet som finns inom barnomsorgen ska finnas

kvar eller om den socialistiska standardiseringspolitiken över människors livsval ska segra.

Herr talman! Det har gått så långt att valet till riksdagen om fördelningen av föräldraförsäkringen ska voterats och kvoterats av riksdagens kammare eller avgöras av människor själva.

Ett annat vägval handlar om skatter. Alliansregeringen har fört en politik som har gett enskilda och alla familjer mer pengar i hushållskassan. Samtidigt har det genererat stora ökningar av skatteintäkter till välfärden genom att fler kommit i arbete. Vänstersidan planerar att dramatiskt höja skattesatserna och kommer på det viset, om de får chansen, att minska tillgången till arbete.

Försvaret har berörts. Det stundande valet avgör om vi ska ta hänsyn till att omvärlden har förändrats eller om försvaret ska genomgå en kraftig nedrustning.

Svenska folkets val av valsedlar avgör också om det som vi alldeles nyss diskuterade här, om hemservicebranschen ska pressas tillbaka, kanske avvecklas, eller om den ska få möjlighet att växa vidare till nytta för barnfamiljer, äldre och alla dem som har fått jobb i den sektorn.

Valet avgör om skola, vård och omsorg ska bli offentliga monopol eller om makten ska ligga hos medborgarna att välja mellan olika aktörer.

Sverige kommer inte att fortsätta att vara som det är vid ett eventuellt regeringskifte. Man kan inte tro att man får Alliansens trygga ekonomiska politik, den valfrihet vi har infört, växande resurser till välfärden och sedan bara lägga till oppositionens ofinansierade förslag. Att välja oppositionen är som jag ser det, herr talman, ett spel med mycket höga insatser.

Herr talman! Jag vill varna väljarna för en vänstrigare vänster. Hittills under de tidigare perioderna när Socialdemokraterna har styrt har de försökt att balansera i en vänster-mitten-position. Nu vill en försvagad socialdemokrati samarbeta med Miljöpartiet. Det är ett parti som sedan Maria Wetterstrands och Peter Erikssons dagar med full kraft dragit sig vänsterut och nu knappast kan skiljas från Vänsterpartiet. Vänsterpartiet vädrar morgonluft och blir alltmer ultimativt och mindre kompromissvilligt.

Oppositionspartierna formulerar vart och ett för sig önskelistor som är betydligt längre än de som jultomten har att hantera i december månad. Men de partierna har inte ätit sin spenat, det vill säga förberett sig på ett sådant sätt att önskingarna kommer att kunna förverkligas.

Jag tror att det finns tre alternativ om det skulle hända. Partierna har utgiftskrav som de bara till en tredjedel finansierar gemensamt. Vad händer om det är så? Vad händer med en sådan politik?

Det första sättet är att familjer och företag kommer att drabbas av ännu större skattehöjningar än de som redan har aviserats och som är stora nog. Det andra alternativet är att en ny regering tvingas svika de löften som man vitt och brett delar ut till väljare och som väljarna kan tänkas ta på allvar och tro att de ska genomföras. Ett tredje alternativ är att svensk ekonomi kapsejsar. De som får betala det högsta priset är de med de minsta marginalerna. Detta är inte partier som har presenterat en trovärdig finansiering av sina förslag.

Herr talman! När jag växte upp fanns det ett fenomen – åtminstone i Degerfors, och jag tror på många andra håll – inom framför allt föreningslivet. Det var en dagsresa med abonnerad buss till vilken man

kunde anmäla sig och betala en mindre avgift. Det kallades för en resa mot okänt mål. I konceptet ingick att man inte visste var man skulle hamna. Det skulle bli en överraskning.

Varför nämner jag det? Jo, därför att vänstersidans erbjudande är just en resa mot okänt mål. Ingen vet vart man är på väg, och ännu värre: Ingen vet riktigt vem det är som kommer att hålla i ratten. Är det Sjöstedt? Är det Fridolin? Eller är det Damberg och Löfven som ska bestämma? En sådan resa i politikens värld skulle jag vilja avråda från, herr talman.

Herr talman! Politik måste hänga ihop. Politik kan inte vara ett antal post-it-lappar där man bara anger önskemål, utan det måste hänga ihop. Det måste finnas en stabil grund för att det ska fungera. Vänstersidans utgiftskarneval är inte förenlig med den ansvarsfullhet som krävs för att Sverige ska ha en fortsatt positiv ekonomisk utveckling med nya jobb, större skatteintäkter och förstärkt välfärd.

Man har massor av idéer om vad man ska göra men inte finansiering. Det handlar om massanställningar inom offentlig sektor, att höja bidrag och ersättningar, att betala människor för friår och arbetstidsförkortningar, att lägga ned en betydande del av vår energiproduktionskapacitet och att slå mot hemservicesektorn. Det är i varierande grad begränsningar av möjligheterna för medborgarna att själva välja utförare inom skolan, vården och omsorgen. Listan över oppositionspartiernas önskningar är oändligt lång. Det finns en uppenbar risk att det enda löftet man klarar av att infria är Miljöpartiets löfte om nolltillväxt.

(Applåder)

Herr talman! Jag har tidigare under debatten försökt att illustrera tillväxtens betydelse. Det spelar roll hur det går för ett lands ekonomi inte bara för att vi ska kunna skapa löneökningar för oss som löntagare utan också för ökande skatteintäkter för att kunna finansiera de utmaningar vi har inom offentligt finansierad verksamhet. Det hänger ihop och är väldigt viktigt.

Jag tror inte att den politik som siktar på att inte ha tillväxt skulle vara någon försäkring om en bättre miljö, en bättre välfärd och en bättre tillvaro, snarare tvärtom, skulle jag säga. Min slutsats är, som jag har sagt tidigare, att utan tillväxt kommer det bara att finnas nedskärningar för riksdagen att fördela i kommande budgetarbete. Dit ska vi inte, herr talman.

Det trygga och kloka alternativet är att rösta på Kristdemokraterna och allianspartierna, för Sverige behöver väldigt mycket mer. Det är ingalunda så, som man ibland har fått intrycket av från inläggen här, att vi på något sätt skulle vara färdiga.

Vi bedriver politik varje dag för att det ska komma till fler arbetstillfällen, för att välfärden ska kunna utvecklas och finnas där tryggt för mig när jag blir gammal, eller när jag blir sjuk, eller för de små när de börjar skolan.

Jobbet fortgår. Det är ibland ett grått arbete, men likafullt ett viktigt arbete. Det som utmanar står för ett ganska stort äventyr. Det står väldigt mycket på spel för svenska folket i det kommande valet, herr talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annelie Enochson (KD).

Anf. 122 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar socialministern. Hur ser Kristdemokraterna på att Ringhals i morgon startar en av sina reaktorer med kärnkraftsbränsle från ett av Putins företag i Ryssland?

Anf. 123 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Det är inte vi som på politisk väg bestämmer varifrån de företag som producerar el i Sverige köper sina insatsprodukter. Det är någonting som företagen bestämmer själva. Jag tror att det skulle vara olyckligt om vi i kammaren beslutade om sådana saker.

Däremot är det viktigt att varje företag har framförhållning och tänker igenom att man fattar beslut som är grundade i det som är tryggt, säkert och långsiktigt bra för Sverige. Det finns uppgifter om att Sverige skulle köpa en liten, liten del från gruvor som finns i Ryssland. Här har företagen alla möjligheter att köpa från annat håll om de skulle komma fram till det. Men ansvaret för att besluta om inköpen ligger hos företagsledningarna.

Anf. 124 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Vattenfall, som äger Ringhals, är alltså ett statlig bolag som regeringen styr över. De köper nu kärnkraftsbränsle från Rosatom. Jag visar här företagets hemsida, där de stolt visar upp kärnvapen som det paraderas med framför Kreml på Röda torget i Moskva. Även ett litet, litet kärnvapen är ett stort problem, Göran Hägglund.

Därför kvarstår min fråga: Tycker Göran Hägglund och Kristdemokraterna att det är bra säkerhetspolitik och bra energipolitik för Sverige att vi köper bränsle till våra kärnkraftverk från ett företag som är djupt invecklat i Putins kärnvapenprogram?

Jag ser bara två problem med ryskt kärnkraftsbränsle. Det ena är att det är kärnkraftsbränsle, och det andra är att det är ryskt.

Anf. 125 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik:

Herr talman! Här försöker Gustav Fridolin på något sätt få mig att framstå som att jag skulle vara för kärnvapen. Det kan jag deklarera att jag inte är – så får vi det fört till protokollet för ordningens skull.

Jag är inte heller för att vi här i riksdagen bestämmer om var inköpen ska göras. Den ordning som vi har är att de företag som vi äger, i den mån de är statliga, ska hanteras på ett sådant sätt att de själva avgör detta. Jag utgår ifrån att man gör det här på ett sätt som är tryggt, framtidsinriktat och bra för vårt land och för den verksamhet man är satt att sköta.

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

Protokollet för den 12 juni justerades.

3 § Anmälan om nya riksdagsledamöter

Följande berättelser från Valprövningsnämnden upplästes och lades till handlingarna:

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Annika Hirvonen (MP) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 24 juni 2014 sedan Peter Eriksson (MP) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 17 juni 2014

Marianne Eliason

ordförande

/Mattias Andersson

sekreterare

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Per-Johan Emtell (MP) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 24 juni 2014 sedan Bodil Ceballos (MP) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nye ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 17 juni 2014

Marianne Eliason

ordförande

/Mattias Andersson

sekreterare

4 § Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2013/14:FPM90 Strategi för att minska tunga fordons bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp *KOM(2014) 285* till trafikutskottet

5 § Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2014:13 Att gå i pension – varför så krångligt?

6 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2013/14:241 till trafikutskottet

Skrivelse
2013/14:240 till socialutskottet

7 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:
Näringsutskottets betänkanden 2013/14:NU22 och NU26
Socialutskottets utlåtande 2013/14:SoU29
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU27
Civilutskottets betänkanden 2013/14:CU31 och CU38
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2013/14:AU8–AU10

*Strandskyddet vid små
sjöar och vattendrag*

8 § Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU26
Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag (prop. 2013/14:214)
föredrogs.

Anf. 126 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Det vi ska diskutera i dag – strandskyddet – handlar om en uppluckring av detta skydd. Innan vi börjar luckra upp det kanske vi ska fråga oss vad vi har strandskyddet till över huvud taget.

Till att börja med kom strandskyddet till som en del av allemansrätten – för att säkra tillgången till stränder inte bara för människor som har råd att själva bygga och bo vid stranden utan också för andra människor. Sedan kom den biologiska mångfalden till som ytterligare ett skäl för att värna våra strandmiljöer. På senare tid har också medvetenheten om att klimatförändringarna kommit att innebära risker för bebyggelser i strandnära lägen tillkommit som ett ytterligare argument, även om det hittills inte har satt några spår i själva lagstiftningen.

Allmänhetens intresse av tillgång till stränder för friluftssändamål är av naturliga skäl större där det finns mycket allmänhet, alltså där människor bor och vistas. Det gäller våra storstadsregioner men också i skärgårdar, till exempel. Därför kan man, om man bara utgår från friluftsintrasset, tycka att det är rimligt att ha en viss differentiering av strandskyddet mellan högexploaterade och lågexploaterade områden. Av den anledningen har vi från Miljöpartiet föreslagit att det ska bli svårare att bevilja dispenser för strandskyddet i högexploaterade områden.

Även om det finns delar av Sverige som har gott om stränder i förhållande till friluftsintrasset behöver det dock inte innebära att det är oproblemiskt, om man ser till andra syften som biologisk mångfald, att luckra upp strandskyddet i dessa områden. Även strandmiljöer som inte

är viktiga för friluftsintrasset kan ha höga biologiska värden. Stränder är helt enkelt viktiga för den biologiska mångfalden. Nästan en tredjedel av alla djur- och växtarter i landet som har rödlistats som hotade eller missgynnade är knutna till strand- eller vattenmiljöer.

Den begränsning till mindre sjöar och vattendrag som regeringen nu föreslår är inte heller oproblematiske. Även små sjöar och vattendrag kan ha höga naturvärden som riskeras av bebyggelse. Det kan handla om gölgrödor i Skåne, smålom i norrländska tjärnar och gölar, salamandrar och dvärgnäckros – bara för att ta några exempel på arter som trivs i små vattensamlingar.

Å andra sidan kan jag ha förståelse för synpunkten att vi inte kan ha en sådan trubbig strandskyddsreglering att exakt varenda sjö och vattendrag betraktas som omistlig. Det är inte rimligt att ett människoskapat dike som kanske inte ens har vatten i sig hela året betraktas som så viktigt att man inte ens kan bygga i närheten. Men redan i dag finns möjlighet för länsstyrelsen att i det enskilda fallet upphäva strandskyddet i ett område som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Om man gör bedömningen att det inte har varit tillräckligt för att möjliggöra bebyggelse till exempel vid sådana här tidvis vattenförande diken har jag inga problem med att man vill återkomma med förslag för att ta hand om just den problematiken.

Det förslag som vi nu har att diskutera öppnar dock upp för en större uppluckring än så. Visserligen kommer inte det stora dråpslaget riktigt ännu. Regeringen har sagt att man helt vill upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, och det gör man inte i detta ärende. Det ska komma sedan. Däremot gör man det lättare för länsstyrelsen att upphäva strandskyddet vid sjöar och vattendrag om de är små. Detta definierar regeringen som mindre än ett hektar respektive två meter brett. Det motsvarar två tredjedelar av Sveriges sjöar och ca 80–90 procent av stränderna utmed vattendrag.

Förslaget är inte heller begränsat till lågexploaterade områden, utan regeringen argumenterar för att begränsningen i praktiken kommer att innebära att det bara blir lågexploaterade områden som kommer i fråga. Men med tanke på att det varje år trots ambitioner om motsatsen ges ca 700–800 dispenser och upphävanden i storstadsområden vore det befogat med en tydlig begränsning till områden med lågt exploateringsstryck.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1. Om regeringen sedan vill återkomma med ett lite mer begränsat förslag för de smådiken som vi har diskuterat är jag beredd att lyssna då.

Anf. 127 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Strandskyddet gäller vid hav, insjöar och vattendrag i hela Sverige. Dess syfte är att långsiktigt trygga förutsättningarna för den allmänrättsliga tillgången till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Vänsterpartiet anser att dessa syften fortsatt måste värnas.

Ändringarna i strandskyddet från 2009 innebar ökade möjligheter för kommunerna att satsa på landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Vänsterpartiet stod bakom att glesbefolkade områden med god tillgång till obebyggda stränder skulle kunna få fler dispen-

ser utan att strandskyddets syften äventyrades. Vi menar att införandet av dessa områden skapade sådana möjligheter.

I propositionen motiverar regeringen nu de ändringar vi debatterar i dag med att man strävar efter en mer hållbar utformning av strandskyddet genom att göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden. Vi har svårt att se var det hållbara finns i regeringens inriktning och förslag och vill påminna om att det generella strandskyddets syfte även är att vara förebyggande och framåtsyftande. Med andra ord handlar det om att genom strandskyddet säkerställa även framtida behov för både allmänhetens tillgänglighet och växters och djurarters fortlevnad.

Många remissinstanser har lyft fram de små vattendragens betydelse för den biologiska mångfalden. Då i stort sett varje vattendrag är betydelsefullt för den biologiska mångfalden och definitionerna i förslaget av mindre sjöar och vattendrag inte är helt tydliga är konsekvenserna av propositionen också svåra att överblicka. De små vattendragen är, som vi har hört tidigare, många gånger de mest artrika, och naturmiljön har betydelse som spridningskorridorer och tillflyktsorter för olika arter. Vi menar också att en analys av hur förslaget tryggar allmänrättslig tillgång till strandområden saknas.

Enligt Naturvårdsverket är ca 5 procent av våra djur och växter så starkt hotade att de riskerar att dö ut i Sverige. Och i strand- och vattenmiljöer finns upp emot en tredjedel av de arter som löper risk att försvinna i Sverige, enligt Artdatabankens så kallade rödlista. De mindre vattendragen är också viktiga lek- och uppväxtområden för fisk.

Av miljöbalken framgår att det inom strandskyddsområde inte får vidtas åtgärder som väsentligen förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. I förarbetena till miljöbalken står det uttryckligen att även storleksmässigt obetydliga bäckar och tjärnar ofta har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Vidare står det att strandskyddet ska ses i just ett långsiktigt perspektiv; områden som inte har några speciella naturvärden eller värden för friluftslivet i dag kan med tiden utveckla höga värden. Dessutom bör försiktighetsprincipen tillämpas eftersom en ordentlig konsekvensanalys saknas.

Då utarmningen av biologisk mångfald i Sverige med nödvändighet måste brytas för att vi ska nå internationella åtaganden och våra miljömål är propositionen enligt Vänsterpartiet inte förenlig med en sådan inriktning. Förslaget motverkar också en utveckling för stärkt bevarande av ekosystemtjänster och högre naturvärden.

Mot den bakgrunden, herr talman, anser jag att propositionen bör avslås och yrkar härmed bifall till reservation nr 1.

Anf. 128 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Förslaget som debatteras här i dag ska enligt regeringen syfta till att öka förståelsen och acceptansen för strandskyddet. Det ska samtidigt förbättra möjligheterna till bebyggelse och andra åtgärder i strandnära områden som angränsar till små sjöar och vattendrag.

Syftet, att det ska öka förståelsen och acceptansen, är bra. Men många ser med stor oro på att både den långsiktiga tanken och helhetssynen bakom vårt unika strandskydd kan gå förlorade med den här urholkningen. De anser att riksdagen behöver säkra att det svenska strandskyddet, i linje med miljöbalken, i praktiken skyddar den biologiska mångfalden

och naturens möjlighet att leverera de ekosystemtjänster vi är beroende av vid små sjöar och vattendrag. Över 200 000 små sjöar och tusentals mil vattendrag är berörda.

Regeringens utgångspunkt i förslaget är att ett fortsatt generellt strandskydd i hela landet ska gälla men att länsstyrelsen ska få möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag om det område som upphävandet avser har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Förslaget innebär att det blir lättare att upphäva strandskyddet i denna typ av områden än vad som i dag krävs för upphävande i andra strandskyddsområden. Där är kravet att det ska vara uppenbart att området helt saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Den här ändringen måste, som mina företrädare i talarstolen har sagt, ses i skenet av övriga ändringar som regeringen har genomfört under sina år vid makten.

Herr talman! Under 2009 ändrades strandskyddsreglerna för att ge ett ökat lokalt och regionalt inflytande över strandskyddet. Bland annat ändrades ansvaret för prövningen av dispenser på så sätt att kommunerna som huvudregel övertog ansvaret för prövningen från länsstyrelserna. Enligt regeringen skulle förändringen leda till en åtstramning i de hårt exploaterade områdena och lättnader i de områden där trycket på dispenser från strandskyddet inte var särskilt hårt, exempelvis i de norra delarna av Sverige. De signaler som vi politiker får är att regeringens syften med de tidigare ändringarna inte verkar ha fått något genomslag. Det verkar varken ha blivit lättare att göra undantag i de områden som avsågs eller ha blivit åtstramningar i de delar av Sverige där det var ett hårt tryck på dispenser från strandskyddet.

När den förra förändringen genomfördes ville vi socialdemokrater – för att signalera att riksdagen ville göra en åtskillnad vad gällde dispenser – vara mer restriktiva för områden med riksintressen, vilket i princip omfattade kuststräckan från Strömstad till Höga kusten. Här skulle det fortfarande vara länsstyrelserna som gav dispenser. På övriga områden skulle kommunerna få rätten till dispensgivning.

Det förslag som ligger på bordet i dag föreslår att länsstyrelsen ska få möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag om det område som upphävandet avser har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Vi socialdemokrater tycker att det förslaget är bra.

Det har under åren varit många samtal med personer som med all rätt har tyckt att nuvarande regel haft liten eller ingen betydelse för att skydda den biologiska mångfalden eller för att ge allmänheten tillträde till ett visst område. I förslaget till ändringar som ligger på bordet i dag har regeringen föreslagit att länsstyrelsen ska få möjlighet att upphäva det strandskyddet. Vi tillstyrker förslaget.

Vi hade helst velat se att detta beslut hade kopplats ihop med tidigare ställningstagande och återfört dispensmöjligheterna från kommunerna till länsstyrelserna för de områden där det finns riksintressen. Rimligtvis är det så att länsstyrelserna står för den biologiska kompetensen och kan göra rätt avvägning. Denna kompetens finns inte i alla kommuner.

(Applåder)

Anf. 129 CHRISTER AKEJ (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera ett betänkande om strandskydd utifrån regeringens proposition om strandskydd vid små sjöar och vattendrag. Strandskyddet berör och engagerar många, och det är bra.

Man kan också ha flera olika infallsvinklar när det gäller strandskyddet. Vi ska självklart vara rädda om vårt landskap så att det inte överexploateras och tillgången till våra stränder hindras. Att allmänheten har tillgång till våra stränder är väl en av de saker vi är särskilt stolta över i vårt land. Strandskyddet ska också hjälpa till att bevara goda livsvillkor för flora och fauna i strandnära lägen. Samtidigt kan vi inte ha ett skydd som hindrar all exploatering och bebyggelse i strandnära områden. Det måste ske ett övervägande med sans och balans.

I vårt land har vi ett stort antal skydd mot olika riksintressen. Vi har, för att nämna några, skydd mot kulturminnesvård, landskapsbildskydd, strandskydd, skydd för naturvård, skydd för friluftsliv och numera diskuteras även att man ska införa ett skydd mot exploatering av högvärdig åkermark. Adderas alla dessa skydd blir det inte stora områden kvar och möjliga att bygga på.

År 2009 gjordes i vårt land en översyn av strandskyddsreglerna. Syftet var då att de skulle bli mer flexibla och bättre lokalt anpassade. Syftet var också att där exploateringstrycket var lågt skulle det bli lättare att bygga och tvärtom där det var högt exploateringstryck. I realiteten anses det dock att det i princip har blivit svårare överallt. Därför har nu regeringen valt att göra en ny översyn.

Herr talman! Då vi talar om strandskydd är det naturligt att vi först och främst tänker på våra havsstränder. Dock utgör dessa bara en del av alla de områden där det finns strandskydd. Huvuddelen av strandskyddet finns kring alla våra vattendrag. I vårt land finns det 412 000 kilometer vattendrag som är smalare än sex meter, alltså en total längd motsvarande drygt tio varv runt jordklotet.

Flera av dessa vattendrag som är smalare än sex meter är under delar av året uttorkade eller kanske bara rännilar. Strandskyddet är generellt 100 meter, men det kan om så anses befogat utökas till 300 meter genom beslut av länsstyrelsen. Räknar vi enbart på dessa små vattendrag smalare än sex meter – som motsvarar 412 000 kilometer – och med 100 meter strandskydd på ömse sidor innebär det en total yta på 80 000 kvadratkilometer eller nästan 20 procent av landets totala yta. Ökas sedan gränsen för strandskydd till 300 meter, som har skett på många ställen, kan man själv dra slutsatsen att det blir avsevärt större områden.

Sedan har vi större vattendrag, bredare än sex meter, och insjöar med en strandlängd på 346 000 kilometer. Stränder runt våra öar är på drygt 60 000 kilometer och längs fastlandskusten på 11 000 kilometer. Totalt blir det således rejält stora områden som ligger under strandskydd. Jag tycker inte att det är rimligt att vi har en lagstiftning som på detta sätt begränsar exploatering i vårt land. Dessutom drabbar lagstiftningen ojämnt.

Av de bredare vattendragen och kring sjöar och fastlandskusten är 13 procent av den totala strandlängden i dag påverkad av bebyggelse inom 100 meter. Fördelningen är ojämn. I norra Sverige, till exempel i Arjeplogs kommun med nästan 20 000 kilometer kust, är bara 2 procent bebyggda. Liknande situation råder i andra Norrlandskommuner.

När det gäller de smala vattendragen, alltså de som är mindre än sex meter, är bebyggelsepåverkan inom 50 meter på ömse sidor blott 1,3 procent i hela landet. Störst påverkan finns i Stockholms län där den är 3,7 procent jämfört med 0,2 procent i Norrbotten.

Strandskyddet gäller inte enbart på land utan också ute i havet. Detta gör att många av dem som bedriver strandnära verksamheter, till exempel musselodling, är för sin näring beroende av att få dispens från strandskyddsreglerna. Det är en viktig näring som måste kunna garanteras en fortlevnad.

Herr talman! Spontant kan det tyckas bra och något vi ska vara glada och stolta över att en så stor del av vår strandnära natur är skyddad och oexploaterad, men samtidigt finns det ett par faror med detta.

I de områden som har ett lågt bebyggelsetryck med stora mängder sjöar, öar och vattendrag är det önskvärt med bebyggelse. Ett av bekymren i landet i dag är urbaniseringen, att folk flyttar från landsbygden in till tätorterna. Det känns då motsägelsefullt att understödja detta genom att försvåra byggnation för den som önskar bosätta sig i trakter som folk flyttar ifrån.

Sedan har vi andra områden i vårt land, till exempel i södra Sverige, där det är ett högre bebyggelsetryck. På många ställen är områdena belagda med strandskydd. Ska man fullt ut följa strandskyddsbestämmelserna blir det i princip en totalt död hand över dessa områden, och det är självklart inte heller realistiskt. Tvärtom känns det rimligt att det i dessa trakter görs en översiktlig bedömning utifrån helheten där man bestämmer att vissa områden ska skyddas och där blir det ett totalt förbud mot byggnation. I andra områden däremot måste det accepteras en måttlig och väl anpassad byggnation.

Vill vi skapa nya attraktiva, funktionella boendemiljöer och nya områden för industri och hantverk som hjälper till att skapa arbetstillfällen och därmed stödja välfärden i vårt land måste det till en förändring i strandskyddslagstiftningen.

Herr talman! Regeringen tar nu ett första steg för att se över strandskyddslagstiftningen då man i den proposition som vi nu diskuterar föreslår att för vattendrag som är smalare än två meter och sjöar som är mindre än ett hektar ska strandskyddsreglerna luckras upp. Jag ser detta som ett steg i rätt riktning. Min förhoppning är självklart att vi kan få en fortsättning på detta så att man ytterligare kan se över strandskyddslagstiftningen och ytterligare anpassa den bättre till de verkliga förhållandena.

Dessutom tycker jag att det vore rimligt att kommunerna fick ett större inflytande. Vi har i vårt land kommunalt planmonopol, och i linje med detta måste vi visa förtroende för att kommunerna kan besluta fullt ut när det gäller strandskyddsfrågan utan en statlig övervakning. Det borde ligga i kommunpolitikernas intressen att se till att områden i kommunen inte blir överexploaterade på ett felaktigt sätt, utan man bör prioritera och bevara attraktionen från turist- och miljösynpunkt.

Herr talman! Med detta vill jag slutligen yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på båda reservationerna.
(Applåder)

Anf. 130 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill bara fråga en sak. Det som ofta lyfts fram när man diskuterar strandskydd är speciellt de norra delarna av landet. Jag känner också igen mig lite grann hemifrån Bohuslän. Man säger att om det införs lättnader i strandskyddet ökar befolkningen helt plötsligt, för då byggs det många bostäder.

Jag undrar: Är det verkligen den tron regeringen har, att om man släpper på strandskyddet uppe i norra Sverige bygger plötsligt en massa folk åretruntbostäder för att de så gärna vill bo där? Sedan ska de jobba i Stockholmstrakten eller någon annanstans.

I min hemkommun i Bohuslän finns det ett väldigt hårt tryck på bostäder, och det byggs mycket. Jag är säker på att man under de senaste tio åren har byggt 2 500–3 000 bostäder. Befolkningen har gått från 10 000 till 8 900. Det beror ju på att bostäderna omvandlats till sommarbostäder.

Det är ju inte på något vis tryck på bostadssituationen i utflyttningskommunerna. Det handlar inte om det för att folk ska stanna kvar uppe i Norrland. Det handlar om att kunna få jobb, till exempel i Bohuslän. Ni använder argumentet att det blir en ökad åretruntbefolkning om man lättar på strandskyddet. Är det vad ni tror?

Anf. 131 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Herr talman! Självklart krävs det inte bara simsalabim med en åtgärd, utan det krävs många åtgärder. Det är givetvis många faktorer som påverkar var en människa väljer att bosätta sig. Det är situationen i kommunen, det politiska ledarskapet och icke minst den lagstiftning som vi har.

Där känner jag mig oroad utifrån de förslag som i dag kommer från den rödgröna sidan. Jag upplever dem som ett kraftfullt hot mot just landsbygden. Det gäller lastbilsskatter, höjda drivmedelsskatter och – som jag upplever det – en jobbfiendlig politik.

Det är alltså många delar som hänger samman och måste verka, och inte bara en del.

Anf. 132 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis många delar. Men ni tror att om man släpper på strandskyddet och tillåter byggande av åretruntbostäder, då strömmar det dit folk på grund av detta. Det kostar 2–3 miljoner kronor att bygga ett hus, och sedan får man 200 000 kronor nästa dag om man ska sälja huset. Jag tror inte att det är lösningen för att öka befolkningen.

När det gäller lastbilsskatter, eller vägslitageavgifter, vet jag att i alla fall i Bohuslän skulle alla de utländska lastbilsförarna, med tanke på all den norska export som går på våra svenska vägar, också vilja vara med och betala, precis som vi får vara med och betala när vi åker till Norge. Det är väldigt få bland allmänheten som har någon annan uppfattning. Det påverkar inte heller konkurrensen, för det blir lika för alla. Alla får betala lika mycket.

Anf. 133 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Herr talman! Låt mig upprepa, Jan-Olof Larsson, att det inte är fråga om en enda åtgärd, utan det är många olika åtgärder som samverkar. Jag

ser det dock som ett steg på vägen att man luckrar upp strandskyddslagstiftningen. Vi hör från många håll att man upplever att det är ett hinder för att kunna bygga.

För mig känns det väldigt motsägelsefullt att vi i de områden som folk flyttar från, och i områden där bebyggelsestrycket är lågt, skulle hindra någon från att bygga. Det sker i dag. Jag har hört att det förekommer i norrländska kommuner, även om det självklart inte är i någon oerhört stor omfattning. Varje sådant exempel är ett steg i fel riktning.

Återigen är det helheten som gäller. Där har du ett bekymmer, Jan-Olof Larsson, för de partier du planerar att regera med, om du skulle hamna i majoritet efter valet, är partier som bedriver en landsbygdsfientlig politik med avsevärt höjda skatter, vilket skulle göra det svårare att leva och bo på landsbygden. Där finns inte möjlighet att bygga ut kollektivtrafiken, utan många är beroende av bil och lastbil för sina transporter.

Också på sysselsättningssidan är den politik vi för viktig. Vi har till exempel infört halverad arbetsgivaravgift och halverad restaurangmoms, som jag ser som viktiga åtgärder för att fler ska ha möjlighet att bo och jobba, inte minst på landsbygden där den typen av näringar är viktiga.

Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Så diskuterar vi åter strandskyddet. Vi gör det med jämna mellanrum, för strandskyddet kräver att man successivt ser över och förändrar det. I dag behandlar vi propositionen *Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag* och en del följdmotioner samt ett antal yrkanden från allmänna motionstiden i höstas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på de två reservationerna.

Vi kan konstatera, vilket också sagts tidigare i debatten, att vi har en ny strandskyddslagstiftning som tillkom den 1 juli 2009. Den innebär i grunden ett fortsatt starkt strandskydd där nationella och i ännu högre grad kommunala intressen ansvarsfullt samverkar för att uppnå strandskyddets syfte, det vill säga att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet kring stränderna. Dessutom innebär lagen att det blir möjligt att göra lättnader i lågexploaterade områden. Det betyder att kommunerna fått en större roll beträffande möjligheterna att bygga i lågexploaterade områden. Det var syftet när lagen infördes.

Jag vill från Folkpartiets sida vara tydlig på en punkt, nämligen att strandskyddet över tid har gagnat oss väl, både vad gäller tillgänglighet och att bevara biologisk mångfald. Det dubbla syftet är viktigt att ha med sig. Folkpartiets utgångspunkt har konsekvent varit att strandskyddet är ett nationellt intresse och att det ska finnas en skyddsbestämmelse i miljöbalken samtidigt som det måste finnas möjlighet till lokal anpassning utifrån exploateringsstryck, tillgång till stränder och så vidare.

Herr talman! Det är viktigt att vi kontinuerligt följer upp och ser om tillämpningen av lagstiftningen verkligen följer det som vi lagstiftare hela tiden haft som syfte när vi fattat beslut. Vi måste naturligtvis vara öppna för att göra korrigeringar om vi ser att det inte fungerar riktigt som vi tänkt oss. De farhågor som lyftes fram 2008, när vi diskuterade frågan, har definitivt inte besannats. Det är ju inte så att åtstramningen inte fungerat i de högexploaterade områdena. Snarare har inte de lättnader som vi avsåg att lågexploaterade områden skulle få slagit igenom.

Ledstjärnan vid varje förändring av strandskyddet måste vara att vi inte får äventyra de grundläggande syftena med tillgänglighet och skydd av strändernas natur och djurliv. Jag är dock övertygad om att det finns goda möjligheter att skapa bra balans mellan bevarande och utveckling. Jag är också övertygad om att det är absolut nödvändigt att vi har en ändamålsenlig och välmotiverad lagstiftning som givetvis ska uppfylla sina syften. Samtidigt ska man inte gå längre än vad som krävs för att syftena ska uppfyllas.

Herr talman! I dag handlar det om att ytterligare anpassa strandskyddslagstiftningen vid små sjöar och vattendrag. Det handlar inte om att generellt upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Att absolut definiera vad det betyder är inte speciellt viktigt, utan det kommer att prövas i varje enskilt fall. Det är viktigt att det finns två kriterier som båda måste vara uppfyllda. Det ena är att det verkligen rör sig om en liten sjö eller litet vattendrag. Det kommer praxis och de enskilda prövningarna att visa över tid. Det andra är att aktuellt område har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syfte. Det är alltså fråga om ett ”dubbellitet” som måste uppfyllas.

I grunden, och i praktiken kan man säga, handlar det om att det i glesbebyggda områden med lågt exploateringstryck ska vara lite lättare att kunna bygga i strandnära lägen. Det ska tilläggas, återigen, att det naturligtvis inte får äventyra strandskyddets syfte. Skillnaden, som någon tidigare talare redogjorde för, är att man slipper åberopa särskilda skäl och inte behöver ompröva allt. Är det upphävt så är det upphävt.

Det är viktigt att notera att annan lagstiftning gällande strandskyddet inte upphävs i och med det här förslaget. Den lagstiftning som finns – att man närmast strandlinjen ska ges möjlighet till fri passage och att där i övrigt ges goda förutsättningar för djur- och växtlivet – ligger kvar, ovanpå den nya. Man ska också notera att det i det förslag som nu föreligger finns möjlighet att upphäva delar av strandskyddsområdet. Man kan till exempel bestämma att skyddet ska gälla ett visst antal meter från strand. Det går alldeles utmärkt att göra så. De sista metrarna kan ju vara väldigt värdefulla, medan skyddet fram till den gränsen kan upphävas.

Herr talman! Det finns ett regeringsuppdrag från april i år som innebär att Naturvårdsverket ytterligare ska se över strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, och länsstyrelserna har i sina regleringsbrev för i år i uppdrag att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen, det som vi i riksdagen kallar LIS. Många vet nog inte vad det egentligen betyder, men vi använder ju förkortningar ibland. Det är viktigt att det som vi tänkt ska hända verkligen också händer. Det finns vissa indikationer på att lagstiftningen inte fått det genomslag som vi hade hoppats att den skulle få. Om det beror på lagstiftningen i sig eller på tillämpningen i kommunerna tycker jag är viktigt att få klarlagt.

Från Folkpartiets sida kommer vi att följa frågan noggrant. Vi har inga som helst avsikter att godkänna förändringar som på något sätt äventyrar strandskyddets syften, vilka jag lyft fram tidigare i mitt anförande. För vår del handlar det om att vi hela tiden, för varje steg vi tar, ska säkra det.

Som ni naturligtvis har förstått av mitt resonemang är ändamålsenligheten, att lagstiftningen är välmotiverad, det som skapar acceptans och

förståelse för den. Jag kan utan att darra på manschetten säga att det stärker lagstiftningens legitimitet och därmed lagstiftningen som sådan.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag göra en liten reflexion kring de reservationer som finns i betänkandet. I reservation 1 yrkar Miljöpartiet och Vänsterpartiet avslag på propositionen, men jag kan konstatera att Miljöpartiet i reservation 2 ändå öppnar upp för viss flexibilitet i frågan. Jag känner att där finns en klar öppning från Miljöpartiets sida. Från Folkpartiets sida tycker vi att de farhågor som lyfts fram i reservation 1, och som leder till slutsatsen att propositionen ska avslås, är obefogade. Jag tycker att de frågorna har behandlats väl i propositionen. Man har definitivt inte tagit steg som på något sätt skulle äventyra strandskyddets syfte. Det blir direkt kontraproduktivt om reglerna inte är ändamålsenliga. Det gäller i allra högsta grad strandskyddet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 135 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, åhörare och ledamöter! Vi debatterar i dag, som flera har varit inne på, strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Det förslag som vi har på riksdagens bord i dag är en fortsättning på den reform när det gäller strandskyddet som regeringen gjorde 2009 och 2010.

För mig som centerpartist och för regeringen som helhet är det viktigt att åstadkomma ett mer ändamålsenligt strandskydd som tar hänsyn till behovet av utveckling i hela Sverige, särskilt på landsbygden, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras. Utgångspunkten är natur- och friluftsvärden, som är strandskyddets syfte.

Men det är också något annat som är viktigt för oss som lagstiftare. Förståelsen och acceptansen för en lagstiftning är beroende av dels att reglerna är ändamålsenliga, dels att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå regleringens syfte. Då, herr talman, är det viktigt att konstatera att regeringen mot den här bakgrunden arbetar för att göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden med lågt bygghänsyntryck.

Det var syftet med det första steget i förändringen av regleringen 2009 och 2010. Det är också ett viktigt syfte med den här förändringen. Därför tycker jag att det är ett bra förslag som nu läggs fram. Det handlar om att ge länsstyrelserna möjlighet att i det enskilda fallet upphäva strandskyddet vid en liten sjö eller ett litet vattendrag om området enbart har liten betydelse för strandskyddets syfte, det vill säga att långsiktigt bevara friluftslivet och naturvärdena.

Man kan titta på bakgrunden till det här förslaget. Redan 2002 rapporterade Naturvårdsverket att en anledning till problem vid tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna var att det inte fanns – och det har inte funnits fram till nu – någon angiven nedre storleksgräns för vilka sjöar och vilka vattendrag som ska omfattas.

Naturvårdsverket konstaterade – och jag håller med – att det uppfattades som orimligt att små vattendrag som kanske inte ens var vattenförande hela året skulle ha samma skydd för sina stränder som stränderna vid kusterna eller de större sjöarna.

Jag har sett exempel där det räcker att det är ett blått streck på kartan för att strandskyddet ska inträda.

Detta har gjort att det har tillämpats lite olika över landet, av olika länsstyrelser och olika kommuner. Det har gjort att legitimiteten för strandskyddsbestämmelserna har blivit onödigt låg. Det är viktigt att vi upprätthåller en stor legitimitet för ett strandskydd som har till syfte att bevara friluftsvärden och naturvärden. Men det blir helt felaktigt att ha generella regler som också slår in när det inte finns skyddsvärden att värna om.

I det här sammanhanget kommer det att avgöras från fall till fall. Hur ser skyddsvärdena ut? Vad är en liten sjö, och vad är ett litet vattendrag? Inriktningsmässigt har definitionen varit att en mindre sjö är upp till ett hektar och ett litet vattendrag är upp till två meter brett. Jag tycker att det är en bra inriktning, men praxis får stå för den definitiva bedömningen där.

Sedan ska man komma ihåg, herr talman, att strandskyddet inte bara gäller vid naturliga sjöar och naturliga vattendrag utan även vid skapade. Vi har ett landskap där vi har dikat ut vattendrag. Vi har dikat ut våtmarker. Vi har nu blivit klokare och inser att vi behöver återskapa våtmarker. Vi behöver återskapa vattendrag i vårt landskap.

Förr i världen fanns det bidrag för att dika ut. I dag finns det stöd för att återskapa vattendrag och våtmarker. Man kan tycka att det man gjorde tidigare var oklokt, men det var rationellt då. Jag tycker att till exempel de stöd som finns inom landsbygdsprogrammet från EU är riktiga, att man kan nyskapa våtmarker. Men det räcker inte att det finns ett stöd. Om en sådan våtmark är tillräckligt nära ett bebyggelsecentrum på en gård kan det blir fråga om strandskydd. Då kan man inte kompletteringsbygga där. Då har vi skapat en motsättning. Ingen har nämnt det, men det är ett viktigt perspektiv att ha med. Vi får inte ha strandskyddsregler som hindrar att man vidtar bra miljöåtgärder som kan bidra till att minska övergödningen.

Jag vill med det yrka bifall till det liggande förslaget och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill avsluta med att konstatera något. Jan-Olof Larsson var tydlig med att Socialdemokraterna står bakom det här förslaget. Samtidigt tycker jag att argumentationen i Jan-Olof Larssons anförande väldigt mycket liknade den argumentation som Socialdemokraterna hade när det första steget av reformen gjordes, 2009 och 2010. Jag blir lite osäker. Det fanns nämligen en överenskommelse inför valet 2010, då Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet förhandlade ihop sig om vad man tyckte. Då fanns det en överenskommelse om att riva upp de här bestämmelserna och att riva upp reformen.

Jag blir lite osäker på vad som gäller. Gäller den överenskommelse som många socialdemokratiska kommunalråd har försökt distansera sig från? Eller var det bara retorik från Jan-Olof Larsson här? Är det så att grundreformen från 2009 och 2010 ligger kvar och att vi kan glädja oss åt att Socialdemokraterna nu står bakom de förändringsförslag som ligger på riksdagens bord och som det ska beslutas om i dag?

(Applåder)

Anf. 136 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! För att inte Roger Tiefensee ska ligga sömlös fram till hösten är det lika bra att vi tydliggör vår inställning. Vi står helt bakom den överenskommelse som vi gjorde med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det var precis det jag sade i talarstolen. På de områden som är riksintressen är det länsstyrelsen som ska ha dispensmöjligheterna, inte kommunerna. För att tydliggöra detta sade vi att kommunerna ska ha dispensmöjligheterna där vi vill ha lättnader. Detta sade vi för att göra det tydligt.

Nu blir det ett mischmasch av alltihop. Nu blir det varken så att man skärper kraven där vi har hårt tryck eller att man lättar på kraven där vi vill lätta på kraven. Nu blir det ingenting av någonting. Men vi står fast vid den del som vi var överens med de här två partierna om.

Anf. 137 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Först kan jag lugna Jan-Olof Larsson. Jag är ett sovgeni. Jag hör lite dåligt på ena örat. Då lägger jag mig på det friska örat – jag somnar överallt. Det är praktiskt när jag ska sova, inte när jag sitter i riksdagens stol och ska rösta eller något sådant.

Jag tycker att det är bra och ärligt att Jan-Olof Larsson nu tydligt säger att den överenskommelse som man gjorde inför 2010 års val ligger fast. Den reformering av strandskyddsreglerna som gjordes av alliansregeringen ska rivas upp. Jag tycker att det är ett bra besked. Jag hoppas att du också talar om det för socialdemokratiska kommunalråd runt om i landet som har försökt distansera sig från överenskommelsen och som har tyckt att den kanske inte var helt lyckad. Jag tackar för din ärlighet.

Anf. 138 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte inte så mycket på hur bra eller dåligt Roger Tiefensee hör när det gäller detta. Jag tänkte mest på tankarna som snurrar runt i huvudet och oron över det här, som skulle hålla honom vaken.

Jag träffar också en del kommunalråd. Det finns säkert ett och annat kommunalråd som inte håller med om all vår politik. Jag hoppas att det är så även i Centerpartiet, att man inte står upp för allting som hittas på centralt. Det var en viss debatt för ett tag sedan när man skulle anta ett nytt partiprogram. Då var det rätt mycket liv och väsen.

Men vi står fast vid de överenskommelser som vi gör. Vi brukar göra det, till skillnad från andra partier, och det kommer vi att göra nu också. Vi kommer säkert att komma överens med det fåtal socialdemokratiska kommunalråd som eventuellt har en viss tveksamhet.

Anf. 139 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Christer Akej var inne på att intentionen i reformeringen av lagstiftningen har för Centerpartiet och alliansregeringen varit tydlig. Vi vill underlätta möjligheten att bygga på landsbygden och i lågt exploaterade områden.

Det ska ärligt sägas att när lagstiftningen ska tillämpas har intentionen i praktiken inte fått fullt genomslag. Det är därför vi signalerar förändringen och underlättar för att bygga vid små sjöar och små vattendrag. Vi signalerar också att vi behöver fortsätta att titta på strandskyddslagstift-

ningen för att underlätta byggande där det är lämpligt att bygga och bevara där det är viktigt att bevara naturvärden och friluftsentressen.

Det är ärligt av Jan-Olof Larsson att säga att det inte är Socialdemokraternas och de rödgrönas linje. Ni vill gå tillbaka till den tidigare lagstiftningen med centraliseringen, där länsstyrelserna, inte kommunerna, ska ha makten. För mig som centerpartist, decentralist, tycker jag att det är naturligt att flytta ned makten så långt som möjligt. Det blir naturligt att om man får ett ansvar tar man ansvar.

I den tidigare regleringen var varje dispens som en kommun lyckades få till kommunens egen dispens. När man får ett tydligare ansvar blir det naturligt att tänka på att skydda, att utveckla naturvärden och friluftsvärden, att här går det att bygga och exploatera. Det är därför möjligheten till LIS-områden har inrättats. Men det är viktigt att följa frågan så att möjligheten tillämpas i praktiken.

Det är ärligt av Jan-Olof Larsson att säga att ni inte vill gå den vägen.

Anf. 140 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Dagens tre betänkanden kan göra att klockan går fortare än vad jag hinner säga vad jag vill ha sagt. Det händer inte alltid. Men när det är fullt av intressanta ämnen blir det så.

Jag tror att det är på sin plats att göra en mycket kort historisk exposé av strandskyddet.

På 1940-talet beslutades att vi skulle skydda natursköna områden med särskilda naturförhållanden. Det var på grund av stark exploatering inte minst i tätortsnära lägen och i skärgården.

1952 års strandlag blev en naturvårdslag 1964. Fram till 1975 skulle länsstyrelserna peka ut särskilda områden där allmänheten skulle ha tryggad tillgång till platser för bad och friluftsliv.

Från 1975 blev det ett generellt förbud mot att bygga strandnära vid kust och inland kopplat till möjligheter till dispens från förbudet. Där gick vi in med miljöbalken så småningom. Jag kommer tillbaka till den.

Från 1994 skulle också skyddet av växt- och djurliv in i detta sammanhang. Det bakades samman i miljöbalken.

Herr talman! Allt detta var vällovt och gott på många sätt – en del av förvaltarskapet. Vi ska värna vår natur och sköta den på ett sådant sätt att kommande generationer kan ha nytta av den. Men vi har sett på många håll att bestämmelserna också har lagt en död hand på landsbygdsutvecklingen. Med anledning av Jan-Olof Larssons kommentarer tidigare i debatten vill jag säga att detta naturligtvis inte löser alla delar av frågorna om landsbygdsutvecklingen, men det är en viktig pusselbit.

Länsstyrelserna har mer eller mindre på godtyckliga grunder också utökat skyddet från 100 till 300 meter på flera håll utan att ge tydliga skäl för det. Det är inte acceptabelt.

När jag var ute på studiebesök för ett tag sedan fick jag frågorna: Hur räknar ni fallhöjden på 50 meter ned till stranden? Ska jag räkna med den eller inte? Vertikalt, horisontellt eller både och?

I dag återfinns strandskyddet i miljöbalken 7 kap. När alliansregeringen tillträdde konstaterade vi att vi behöver göra en översyn för att tydliggöra lagstiftningen, göra den mer transparent och acceptabel. Lagstiftningen måste äga en legitimitet.

Därför gjordes en uppföljning som resulterade i betänkandet *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.* från 2008/09. Kommunerna skulle ges möjlighet att utpeka så kallade LIS-områden, som Lars Tysklind har varit inne på – landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kommunerna ska peka ut var de ser utvecklingsmöjligheterna.

I många kommuner, herr talman, har invånarna kilometervis med stränder till sitt förfogande. Snarare är det markägare som har kilometervis med stränder – om vi dividerar med antalet kommuninvånare.

Det beslut som fattades riksmötet 2008/09 var ett beslut i rätt riktning. Det var också ett beslut som har visat att länsstyrelserna måste bli mycket tydligare med att förklara varför de har lagt en 300-metersgräns. De har fram till det kommande årsskiftet att beskriva varför och därmed slå fast strandgränserna. I annat fall hävs de.

I dagens betänkande behandlar vi en liten del i detta arbete. Det är en ändring som är liten. Det finns behov av att göra mer, och det har flera av mina allianskolleger också berört. Nu ges det möjlighet att undanta vattendrag på en bredd upp till två meter och mindre sjöar på ett hektar, och kanske till viss del det Roger Tiefensee berörde, nämligen artificiella vatten. Det är de vatten vi vill ska skapas.

Jag brukar åberopa min gamle far, och jag gör det även denna gång. Hur många gånger har han inte sagt att de fick bidrag för att dika, och nu ska de ha bidrag för att lägga igen dem. Det finns olika synsätt över tid. Det betyder att lagstiftningen inte kan vara kontraproduktiv.

Om vi vill ha en ökad biologisk mångfald och därmed vill anlägga en våtmark, ska det inte per automatik följa ett strandskydd på den våtmarken som gör att det hus vi vill bygga för nästa generation på fastigheten inte kan byggas.

Frågan behöver ses över. Regeringen har beslutat att gå vidare med ett uppdrag till Naturvårdsverket att fortsätta arbetet för att göra det möjligt med en förändring där det inte bara handlar om dispenser utan även om permanenta förändringar.

Det är olika i olika delar av Sverige. Vi har olika förutsättningar. Det finns områden som är skyddsvärda och ska värnas, men det finns också områden som är mindre skyddsvärda. Allmänheten kan genom ett gott arbete på det sättet få större tillgång till sjön och vattendraget.

Jag kan titta på min egen hemkommun, och jag konstaterar att tack vare etableringen av ett nytt bostadsområde har helt plötsligt tätortens invånare upptäckt att området är så vackert och att de kan gå runt sjön. Det hade de tidigare inte en aning om eftersom området var totalt igenbuskat.

Herr talman! Det är glädjande att se att vi nu med det betänkande som ligger på riksdagens bord tar myrsteg i rätt riktning. Någon gång vill jag ta på mig sjumilastövlarna och ta ett rejält kliv, men det kräver en utredning och genomsyn för att vi ska komma vidare. Vi behöver se att olika delar av Sverige är olika, och vi behöver olika förutsättningar för att utveckla hela vårt land. Då behövs regelverk som gör det möjligt. Kommunerna har möjligheterna i dag, men mer kan göras. Mer kan göras för att hela Sverige ska leva. Det som har börjat på sina håll som ett bra arbete med LIS-områden kan göras på ett enklare sätt än till dags dato.

Att vi i dag har en gräns på 200 meter för ett vattendrag som är två meter brett är inte vad jag kallar bondförnuft. Därför behöver vi se över

regelverket, och jag är glad att i dag kunna yrka bifall till regeringens proposition och avslag på samtliga reservationer i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 141 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Mitt anförande handlar om möjligheten till ökad turism främst i glesbygd.

Kronobergs län är ett litet skogslän och är lite av de tusen sjöarnas land. Det är ofta långt mellan stugorna men nära mellan människorna.

I Kronobergs län bor ca 180 000 invånare i åtta kommuner. Ca 80 000 av dem bor i Växjö, som är den största kommunen. De övriga sju kommunerna består till stor del av glesbygd. Där brottas man med vikande befolkningsutveckling och minskande arbetstillfällen.

I Kronobergs län med mycket skog är det 1 320 sjöar, vilket sammanlagt blir 650 mil strand. Det gör Kronoberg till ett mycket naturvackert landskap. Det i sin tur gör att Kronoberg kan vara med och konkurrera om de ökade turistströmmar som man kan förvänta sig i framtiden. Av egen erfarenhet och efter samtal med människor vet jag att det är många som tycker att det är attraktivt att kunna sitta vid stugan i kvällssolen, grilla och äta sin nyfångade fisk eller rent av ta sig ett dopp.

Detta, herr talman, var innehållet i mitt första anförande i kammaren för snart 16 år sedan. Det handlade precis om den fråga som debatteras här och nu. Det gällde strandskyddet och hur vi använder det.

Lyssnar man på debatten kan man tro att det över huvud taget inte har hänt någonting på dessa nästan 16 år, men så är det inte. Det här är en svår och knepig fråga. Det gäller att göra ordentliga utredningar och att inte ta, Irene Oskarsson, sjumilakliv utan försiktiga steg framåt. Man ska beakta att det ser olika ut i vårt land.

Jag tar Kronobergs län med dess 650 mil strand som exempel. Om vi bebygger tre eller fyra kilometer av dessa mil för boende men lämnar öppet så att det finns möjlighet för djur att röra sig, värnar den biologiska mångfalden men framför allt ser till att människor kan promenera där, har vi fortfarande oerhört mycket sjöliv kvar i orörda områden. Det är detta man behöver ha som bakgrund.

I min hemkommun, Uppvidinge, har vi mer än 200 sjöar som är större än ett hektar. Om alla kommuninvånare skulle ställa sig hand i hand skulle invånarna ändå inte räckta till mer än att motsvara ungefär en av sjöarna. Vi skulle fortfarande ha mycket sjöliv kvar.

Mot denna bakgrund, herr talman, är jag oerhört glad för att vi ska fatta beslut i det här ärendet. Jag känner på något sätt att påsen har knutits ihop. Det är en viktig fråga för framför allt glesbygden att få strandnära boenden men också ökad turism. Jag hoppas att vi kan fortsätta att utveckla frågan om strandskyddet med respekt för såväl djur som natur. Det gläder mig att vi tar små steg framåt i fråga om strandskyddet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU27

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141)
föredrogs.

*En svensk strategi
för biologisk mångfald
och ekosystemtjänster*

Anf. 142 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill inleda denna debatt med att citera Evert Taube. De här textraderna kan vi alla:

Kalla den änglamarken eller himlajorden om du vill
Jorden vi ärvde och lunden den gröna
Vildrosor och blåsippor och linblommor och kamomill
Låt dem få leva, de är ju så sköna

Men även om det är vackert, sant och värt att kämpa för vore det att förringa den här frågan att säga att det är vad det handlar om, för det handlar om så mycket mer. Det handlar om det som den svenske forskaren Johan Rockström tillsammans med en stor grupp andra forskare skrev om i tidningen Nature, om planetens gränser, där en gräns handlar om just biologisk mångfald.

Det Rockström beskriver är ekosystem som komplexa nät av arter som agerar tillsammans och cirkulerar, bearbetar och uppgraderar grundämnen till näringsämnen. Utan en mångfald av arter fungerar det inte. När arter försvinner sluter sig nätet igen, anpassar sig och ser ut att fungera som tidigare. Men för varje gång en art försvinner blir nätet tunnare och systemets motståndskraft minskar. Slutligen ”kraschar” det, och produktionen upphör. På så sätt är också den biologiska mångfalden nyckel till motståndskraft mot klimatförändringarna.

Därför är krisen för den biologiska mångfalden akut och berör vår egen överlevnad. Den mat vi äter, den luft vi andas och det sötvatten vi behöver, byggnadsmaterial, energi och mer därtill, produceras av ekosystemen.

I FN-konventionen om biologisk mångfald, som skrevs i Rio 1992 och som utvecklades i Nagoya 2010, har världens länder enats om att miljöer som är viktiga för hotade arter ska skyddas. Vi socialdemokrater står bakom konventionen om biologisk mångfald och överenskommelsen i Nagoya. För att klara Nagoyamålen måste Sverige arbeta med nya metoder och former av skydd parallellt med att öka bevarandet på det klassiska sättet med naturreservat och nationalparker. Vi vill också se fler marina reservat för att klara målet att skydda 10 procent marina områden.

Alla länder världen över har unika områden som det finns ett globalt värde i att bevara. Indonesien har regnskogarna på Borneo, Australien har Stora Barriärrevet och Indien har djunglerna kring Himalayas sluttningar. Här i Sverige har vi ett viktigt globalt uppdrag att förvalta den världsunika skandinaviska taigan, alltså barrskogsbältet.

Herr talman! Det ska finnas en balans mellan det allmännas rätt att bevara värdefulla naturmiljöer och den enskildes rätt att bruka sin egen mark. För oss socialdemokrater har det alltid varit lika viktigt att bevara tillfällen till sysselsättning och inkomst från skogen som att säkerställa att vårt naturarv bevaras till kommande generationer. Denna balans är

skör men absolut nödvändig för att bevara både jobb och biologisk mångfald. Skogen ska skötas så att den långsiktigt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och hänsyn tas till det allmännas intressen.

En viktig fråga är hur tillväxten ska kunna öka utan att miljöhänsynen minskar. Vi menar att delar av den produktiva skogen kan skötas med en särskild miljöhänsyn. De skogsvårdande insatserna som röjning, gallring och återplantering behöver öka. Det behövs en modern skogsvårdslag som säkerställer balansen mellan miljömål och produktionsmål och som tydliggör behovet av skogsvårdande insatser och skogens roll i klimatpolitiken.

Den biologiska mångfalden är en viktig del av flera av riksdagens beslutade miljömål. De senaste åren har både Naturvårdsverket och regeringen i budgetpropositionen konstaterat att med nuvarande beslutade åtgärder uppnås inte 14 av de 16 miljömålen före målåret 2020, ett målår som regeringen befäster i miljömålspropositionen 2010.

I förra veckan deltog jag i ett seminarium i samband med att OECD kritiserat Sverige för att vi inte klarar våra miljömål. Där angav Lena Ek att denna nu debatterade proposition skulle innehålla lösningen på hur vi ska nå 10 av de 14 miljömål som vi annars inte når. Hon lyfte i sitt engelska tal fram propositionen som ett "lagstiftningspaket" för att klara miljömålen. Problemet för mig är att jag inte ser detta när jag läser propositionen. Var finns lösningarna? Var finns åtgärderna?

Vi har i den av regeringspartiernas företrädare ofta hyllade Miljömålsberedningens arbetat intensivt för att få fram förslag för att klara miljömålen och vårt åtagande i FN:s konvention om biologisk mångfald. Men denna proposition om biologisk mångfald är ett tydligt exempel på hur förändringarna i det svenska miljömålssystemet, som den borgerliga regeringen drev igenom förra mandatperioden, hittills har lett till att miljöarbetet har tappat fart.

Regeringen ger uppdrag till den parlamentariska beredningen. Miljömålsberedningen, med små resurser och kort om tid, utreder etappmål och hur målen ska nås. Under tiden står alltför mycket i vänteläge. Regeringen levererar inte tillräckligt med aktiva åtgärder, och myndigheterna lämnar inga förslag till regeringen i avvaktan på nya etappmål.

När Miljömålsberedningen sedan presenterar förslag till regeringen visar det sig att dessa inte är förankrade, trots att regeringspartierna har representanter i Miljömålsberedningen. Vi är tillbaka där vi började. Det är nya förlorade år för miljön.

Miljömålsberedningen föreslog nämligen att vi ska skydda 20 procent av landytan i Sverige. Regeringen har anammat det förslaget, och det är bra. Men Miljömålsberedningen hade en mycket noggrann beräkning på hur detta skulle gå till. Genom att addera skyddad hektar i en rad befintliga åtgärder med det vi kan skydda med hjälp av ett antal nya metoder, som beredningen föreslog, fick beredningen ihop 20 procent av landytan.

Regeringen har i den proposition som nu är lagd på riksdagens bord plockat bort och sagt nej till ett antal av de åtgärder som beredningen föreslog i bred samverkan men får ändå summan att motsvara 20 procent av landytan.

Vad är det här för siffertricksande? Är det seriöst? Kan någon från regeringssidan förklara hur det hänger ihop?

Det är också så att det inte bara är mängden mark som ska skyddas enligt FN-överenskommelsen om biologisk mångfald. Det handlar också om kvaliteten, vilken mark som ska skyddas. Det ska vara mark som är viktig för biologisk mångfald, och den ska vara representativ. Det ska vara rätt biotoper som skyddas – det ska vara områden av särskilt stor betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

En viktig del i den svenska planen för att nå målet är de frivilliga avsättningar som skogsbolagen gör. Det är nödvändigt för att Sverige ska klara målet. Skogsbolagen får självklart välja att spara den skog de vill, eftersom det är just frivilliga avsättningar. Men om staten ska kunna räkna in dem som en del av det vi ska skydda enligt FN-konventionen behöver vi ha koll på kvaliteten på de frivilliga avsättningarna.

Därför är det viktigt att de är permanenta och att bolagen inte bara flyttar skyddet mellan skogar som står i väntan på slutavverkning. Det är också viktigt att det finns en vetenskaplig bedömning av om de frivilliga avsättningarna verkligen är värdefull skog med stor biodiversitet, som FN-konventionens strategiska plan kräver.

Därför bör kvaliteten på de frivilliga avsättningarna granskas innan de räknas in i det svenska åtagandet. Regeringen bör, i enlighet med Miljömålsberedningens förslag, göra denna granskning i dialog med skogsbolagen så att de frivilliga avsättningarna blir just transparenta, kontinuerliga och kvalitativa nog att vara en del av Sveriges uppfyllande av mål 11 i den strategiska planen.

Men det förslaget överlevde inte processen i Regeringskansliet – trots att det var framtaget i Miljömålsberedningen i bred enighet mellan partierna.

Herr talman! Resultatet är att åtta år av regeringsmakt inte har lett till åtgärder som kan göra att miljömålen nås till 2020. Kort tid återstår, och för att klara miljömålen krävs ett betydligt mer aktivt, åtgärdsinriktat arbete – något mycket ambitiösare än detta som den moderatledda regeringen nu presenterat kring biologisk mångfald.

Krisen för den biologiska mångfalden är akut och berör vår egen överlevnad. Den mat vi äter, den luft vi andas och det sötvatten vi behöver, byggnadsmaterial, energi och mer därtill produceras av ekosystemen. Den biologiska mångfalden är en motståndskraft mot klimatförändringarna. Därför räcker det inte med stora ord, utan nu krävs åtgärder som på riktigt kan göra skillnad i rätt tid.

Jag står självklart bakom alla socialdemokratins förslag till åtgärder men vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservation nr 8.

(Applåder)

Anf. 143 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Efter den här propositionen kan regeringen inte gärna skylla på att man inte förstod bättre, att man inte visste att vi är beroende av friska ekosystem som förser oss med luft, rent vatten, mat, energi, råvaror, klimatreglering och många av de andra ekosystemtjänster som vi ofta tar för givna trots att vi är helt beroende av dem för att kunna leva ett gott liv, eller ett liv över huvud taget.

Ibland ställer politiker miljön mot jobben, tillväxten, välfärden eller vad det nu kan vara, ungefär som om miljön var någonting vi kunde välja bort för att få mer av någonting annat. I själva verket är det precis tvär-

tom: Utan en frisk miljö har vi snart heller ingen tillväxt eller vad det nu var vi strävade efter.

Med den här propositionen visar regeringen att man har den insikten, i alla fall i teorin. Propositionen innehåller en många gånger alldeles ypperlig retorik om värdet av ekosystemtjänster, vikten av att värna dem och den biologiska mångfald som är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Men trots den goda retoriken är de förslag man lägger fram helt otillräckliga om man på allvar vill värna den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster man nyss har hyllat.

Även om friska ekosystem i längden är en förutsättning för allt vi håller kärt ska jag inte förneka att det kortsiktigt kan finnas en hel del målkonflikter. På kort sikt kan det vara lönsamt att hugga ned all skog, fiska upp all fisk, gräva upp alla mineraler och lämna en fattigare värld till barn och barnbarn. Långsiktigt är det förstås vansinne, men kanske förklarar det varför den här propositionen till största delen stannar vid retorik.

Låt oss ta skogen som exempel. Vill vi ha en stark skogsnäring också i framtiden behöver vi skogar med mångfald, robusta skogar som står pall för insektsangrepp, stormfällningar och annat som följer i klimatförändringarnas spår. Här och nu kan det däremot vara mer lönsamt att fortsätta med idel hyggen och plantager, trots att det blir mer sårbart. I det läget väljer regeringen den kortsiktigt mest bekväma vägen och slår fast att vi ska fortsätta med den politik som lett fram till dagens miljömålsfiasko.

I dag misslyckas vi med 14 av 16 miljömål – det är ett fiasko – bland annat alla som är knutna till biologisk mångfald. Vi kan inte gärna skylla på andra länder, utan det är i hög grad vi själva som bestämmer om vi vill klara den biologiska mångfalden i Sverige eller inte.

Efter all insiktsfull retorik om värdet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster som läggs fram i propositionen skulle man kunna tro att regeringen också lägger fram en rad förslag på hur vi ska nå de miljömål kopplade till biologisk mångfald som vi misslyckas med i dag – men icke.

Två lagförslag lägger man fram: en uppluckring av biotopskyddet för småbiotoper i odlingslandskapet, som med den här utformningen rent av riskerar att försämra skyddet av den biologiska mångfalden, och därutöver en smärre ändring i skogsvårdslagen, som är bra men ärligt talat ingen revolution.

Det är de konkreta lagförslag man lägger fram. Sedan gör man en rad bedömningar av typen ”det här är viktigt, och det ska vi hålla ögonen på”.

Något mer konkret är de planer man lägger fram för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster, till exempel vägledning till myndigheter och andra aktörer så att de bättre kan jobba med ekosystemtjänstbedömningar.

Det förslag från utredningen om ekosystemtjänster som jag satte störst hopp till, nämligen att öka synligheten av hållbarhetsfaktorer i underlag för finanspolitiska beslut genom att redovisa hållbarhetsindikatorer i rapporter om den ekonomiska utvecklingen, skjuter regeringen däremot på framtiden. Det är synd.

I propositionen redogörs också för de etappmål som regeringen satt upp för att skydda natur. För marina områden har man bestämt sig för att skydda 10 procent av arealen, trots att man i internationella förhandlingar tidigare drivit 15 procent, och trots att forskningen indikerar att vi snarare borde upp mot 20 procent. Även om marina skyddade områden kortsiktigt kan komma i konflikt med fisket innebär skydd av barnkammare och andra viktiga områden för fisken i förlängningen att vi får starkare fiskbestånd i framtiden. Det finns mycket att vinna på högre ambitioner. Sverige borde minst skydda 20 procent av våra havsområden.

För land och sötvatten säger regeringen att man ska skydda 20 procent av arealen, men skrapar vi lite på ytan ser vi att det bygger på en hel del kreativ bokföring. De ytterligare arealer man räknar upp som ska skyddas når inte upp till 20 procent, utan för att nå dit räknar regeringen också med en hel del andra instrument. Det är strandskyddet, som bara skyddar mot bebyggelse och som vi för en stund sedan diskuterade att regeringen vill luckra upp ytterligare. Vi har den generella miljöhänsynen inom skogsbruket, som handlar om skydd av den brukade skogen och inte om skyddade områden. Vi har också skogliga impediment, som bara delvis är skyddade mot åtgärder som kan skada dem. Om man börjar räkna med alla de här sakerna för att nå upp till det mål man säger sig nå är skyddet inte mycket värt. Det är faktiskt direkt vilseledande.

Skyddet är dessutom starkt koncentrerat till vissa naturtyper, som till exempel fjäll, trots att vi lovat internationellt att vi ska skydda områden som är biologiskt värdefulla och ekologiskt representativa. Att vissa värdefulla naturtyper är klart underrepresenterade i skyddet vet vi redan i dag – det krävs ingen ytterligare utredning för att slå fast det.

En naturtyp som är klart underrepresenterad i dagens skydd är den produktiva skogen. Det är också dit många av de hotade arterna i Sveriges natur är knutna. Menar vi allvar med våra internationella åtaganden för biologisk mångfald och våra egna miljömål behöver vi skydda betydligt mer skog. Då duger det inte att slå fast att vi ska fortsätta skydda skogar i dagens takt, den takt som dömts ut av Naturvårdsverket som otillräcklig för att nå miljömålen. Miljöpartiet menar att det långsiktiga målet ska vara att skydda 17 procent av den produktiva skogen.

Förutom att skydda fler skogar behöver vi öka hänsynen till naturvärden och sociala värden i den brukade skogen. Fler skogsägare som vill bruka sin skog hyggessfritt kan vara ett sätt, men vi behöver också större hänsyn i det konventionella trakthyggesbruket. Dagens lagstiftning har visat sig inte vara tillräcklig för att klara miljömålen, och efterlevnaden har i många fall visat sig brista.

Jag tror i och för sig att de allra flesta markägare vill väl, men när det som i dag i praktiken knappast finns några sanktioner är det inte så märkligt om en och annan tar genvägar. Därför behöver vi en ordentlig översyn av skogsvårdslagen utifrån vad som krävs för att klara våra egna miljömål och våra internationella åtaganden.

Herr talman! Jag var övertygad om att jag skulle dra över tiden och att det var lagom att sätta punkt här. Jag inser nu att jag har en minut kvar – jag skulle kunna fylla den med allt annat.

Jag kanske kan tala lite mer om ekosystemtjänster och tillväxt. De av oss som hörde delar av debatten som partiledarna hade tidigare i dag hörde att det var mycket snack om tillväxt. Därför tycker jag att det är

spännande att läsa den ekosystemtjänstutredning som ligger till grund för det här betänkandet.

Utredningen skriver mycket om att vi måste kunna titta på andra faktorer än bara ekonomisk tillväxt. Den skriver så här: ”Om man fokuserar på att maximera bruttonationalprodukten (BNP) blandar man ihop mål och medel. På så sätt osynliggörs naturen som grundförutsättning för välfärd och välbefinnande.” Det är ett misstag, menar jag.

Jag nöjer mig därmed med att yrka bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 144 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi som bekant MJU27, *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster*.

Sverigedemokraterna har i detta betänkande inkommit med sex reservationer som partiet givetvis står bakom, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 5.

Herr talman! I tidigare debatter har jag flera gånger framfört att en av förutsättningarna för en långsiktig och hållbar miljöpolitik är kopplad till ett lands välstånd och tillväxt. För mig är det helt uppenbart att rikare länder på ett bättre sätt och mer aktivt jobbar med kraftfulla miljöreformer än fattiga länder, där befolkningen måste kämpa var dag för att ens sätta mat på bordet.

Precis som Helena Leander sade i ett tidigare anförande har det här diskuterats på förmiddagen under partiledardebatten, då med anledning av Miljöpartiets mål: en ekonomi som inte bygger på tillväxt. Det är deras nya paroll. Jag tycker det var bra att den debatten fördes. Den var ganska klargörande.

Jag menar att ekonomisk tillväxt såklart gynnar reformer för biologisk mångfald, som vi diskuterar här i dag, och att välstånd ger utrymme för långsiktig planering och genomtänkta prioriteringar.

Herr talman! De betande djuren blir allt färre i Sverige, och detta menar vi är ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden.

De svenska ängs- och betesmarkerna har minskat kraftigt de senaste hundra åren. Många växter lever och frodas i de markerna, vilket gynnar ett rikt insekts- och djurliv. Att bevara de här ekosystemen ger förutom höga naturvärden också kultur- och skönhetsvärden och förutsättningar för attraktiva landskap att bo och vistas i. Vi önskar oss därför en handlingsplan för att öka mängden betande djur.

Vi vill också att värdet av skogsbete, fjällbete, skärgårdsbete och så vidare ska kartläggas genom en betesresursinventering. En sådan inventering skulle ge en bild av de värden som skulle kunna tas till vara med modernt jordbruk i kombination med traditionella kunskaper.

Att bruka utmarksbetet skulle kunna generera jobb på landsbygden. Att ha djur på de mycket stora arealerna utmarksbete som finns i Sverige skulle också ge positiva effekter för den biologiska mångfalden, inte minst genom att många svampar och andra organismer trivs och frodas i de betande djurens spillning. Djuren som vistas på utmarksbeten lever också i en trivsamt miljö och har ofta ett mycket gott liv som tillgodoser deras behov.

När det gäller utmarksbetet vill jag särskilt lyfta fram fåbodbruket som, förutom att det levandegör en del av det svenska kulturarvet, beva-

rar svenska lantraser i sin verksamhet. Dessa lantraser, till exempel fjällko och rödkulla, riskerar annars utrotning.

Den svenska fjällkon har långa anor i Sverige, och dess släkte är väl anpassat till vårt lite kallare klimat. Man tror att rasen härstammar så långt tillbaka som till vikingatiden. Mjölken från fjällkon har unika egenskaper jämfört med de vanliga mjölkkraserna i det svenska jordbruket och är särskilt lämpad för tillverkning av ost.

I dag är rasen tyvärr hotad, och ett alldeles för lågt antal individer kvarstår. Det finns särskilda stöd som utgår för att bevara fjällkon, men insatserna har tyvärr inte gett önskat resultat. Vi vill därför intensifiera insatserna för att rädda fjällkon och andra hotade lantraser från utrotning.

Herr talman! Den biologiska mångfalden i världens hav är på många platser hotad, då våra hav ofta dammsugs på vissa arter av fisk och skalldjur. Efterfrågan på fisk ökar ju snabbt globalt i och med att folk både blir fler och får ett högre välbefinnande.

För att minska trycket på överfisket i våra hav menar vi att expanderad fiskodling är vägen framåt. Utveckling på området sker i Sverige. Förhoppningsvis kommer framför allt landbaserad fiskodling att bli en växande sektor där man kan undvika problematiken med övergödning och förstörda bottenar i våra vatten. Vi vill ta ett helhetsgrepp om vattenbruket och stimulera framväxt av den här branschen. Detta skulle också kunna generera tusentals nya landsbygdsjobb i Sverige. Samtidigt kan man minska trycket på fisket i samband med att efterfrågan på fisk ökar.

I Sverigedemokraternas stöder vi också gärna projekt som leder till bättre förutsättningar för vandringsfisk. Man kan jobba med att öppna upp vandringshinder, återställa lekplatser, installera laxrappor och mycket annat. Lyckade försök med ålrännor, vinklade rensgaller och andra enklare åtgärder har gjorts i Ätran. Ett annat sådant projekt är Hertingprojektet i Falkenberg där man, förvisso med en del möda, kunnat återställa ålens och andra fiskarters vandringsleder. En tydlig återhämtning av ål har noterats, och detta får anses vara ett lyckat projekt som med fördel bör kunna implementeras i fler vattendrag.

Herr talman! I en av reservationerna som jag lämnat till betänkandet lyfter vi fram EU:s roll i viltförvaltningen. EU:s klåfingrighet menar vi ställer till det gällande den biologiska mångfalden genom fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Jag menar att svensk viltförvaltning före EU-inträdet var att betrakta som en av världens bästa förvaltningar och att det är rimligt att tro att svenska myndigheter har den bästa kännedomen om just våra unika förutsättningar.

Som exempel skulle man kunna nämna skarvbeståndet. Skarven är en fågel som förstör många öar ute i skärgården, vilket de flesta av oss säkert har sett. Den ställer också till det för fisket genom att den äter upp stora mängder fisk.

I praktiken har det blivit ogörligt att förvalta dessa skarvbestånd. Vi menar därför att fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet ska skrotas eller åtminstone reformeras för att återföra beslutsmakten över viltförvaltningen till Sverige.

Slutligen ska jag säga några ord om allemansrätten. Allemansrätten är en fin tradition vi har i Sverige. Ibland blir det dock så att den utnyttjas av mindre seriösa aktörer. De senaste åren har det blivit vanligare att

mindre nogräknade företag ägnar sig åt att utnyttja allemansrätten och sedan lämnar markägaren att själv sörja för de skador som har uppstått. Det kan handla om nedskräpning och skador på naturen i samband med vinstdrivande näringsverksamhet, inte sällan kopplat till tältläger.

Vi menar därför att regeringen bör tillsätta en utredning för att konkretisera vad allemansrätten innebär, och den bör främst fokusera på att fastslå skillnaden mellan äganderätt och allemansrätt. I detta måste det givetvis bli enklare för en markägare att avhysa ovälkomna gäster som överutnyttjar allemansrättens gästfrihet.

Det vore önskvärt att en gång för alla införa en särskild lag om allemansrätten, så att både privatpersoner och juridiska personer kan fortsätta ha tillgång till naturen, men utan att skada den eller enskilda markägares intressen.

Anf. 145 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att prata om regeringens förslag till ändringar av miljöbalken. Man föreslår undantag från biotopskyddet. Med all respekt för landets jordbrukare, i det här fallet tycker jag att det är väldigt viktigt att vi faktiskt håller fast vid det skydd som vi har.

Vi vet att regeringen med nuvarande politik inte kommer att nå 14 av de 16 uppsatta miljömålen. Två av dessa miljömål är Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Jag förstår inte hur de föreslagna undantagen från biotopskyddet för oss närmare att uppnå miljömålen, i synnerhet inte just dessa två miljömål. Därför säger vi i Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet nej till de utökade dispenserna och nej till ändringen av miljöbalken. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Kära meddebattörer och åhörare! Jag är djupt oroad över tillståndet i de svenska skogarna. Ett av våra 16 miljömål är just Levande skogar. Regeringen konstaterar själv att miljömålet Levande skogar inte kommer att nås till 2020 med nu gällande beslut och styrmedel.

Regeringens bärande tanke i skogspolitiken har varit frihet under ansvar. Jag ställer mig frågan: I vilken annan sektor ger samhället verksamheten så fria tyglar som just inom skogsbranschen? Jag är helt övertygad om att många skogsägare gör ett viktigt arbete och verkligen vill förvalta sin skog på ett bra sätt. Men som utskottets exkursion i Västerbotten lärde oss för några veckor sedan bor de flesta privata skogsägarna i Sverige inte i det område där deras skog finns. För dem är skogen en investering, en placering, och det är någon annan som förvaltar den.

De människor som ser skogen som en investering vill självklart också ha högsta tänkbara avkastning på sin investering. Då är det inte för långsökt att tänka sig att hänsyn till de människor som bor nära skogen och vistas i den inte kommer högst upp på dagordningen. Just därför är det så viktigt att vi politiker sätter tydliga ramar för hur skogen ska brukas i Sverige.

Vi har, ärligt talat, fått larmrapport efter larmrapport om tillståndet i de svenska skogarna. För ett par år sedan kom skogsstyrelsens inventering, som visade att närmare 40 procent av de svenska avverkningarna inte håller måttet. Vi vet också att det ytterst sällan blir påföljder för brott mot skogsvårdslagen i Sverige.

Skogsbruk i Sverige är en extremt intensiv verksamhet. Det är en industri. I vår lagstiftning står det att det ska finnas en balans mellan miljö

och produktion. Vi i Vänsterpartiet tycker inte att det finns en sådan balans i dag. Vi måste ha en tydligare prioritering av miljön. Vi kan inte kortsiktigt prioritera produktion hela tiden, för då har vi till slut ingen hållbar skog kvar med stor biologisk mångfald. Detta visar just det faktum att regeringen med nuvarande politik inte kommer att nå miljömålet Levande skogar.

Herr talman! Det är lovvärt att regeringen och utskottsmajoriteten vill se över hur man ska kunna öka skyddet av skogar med höga naturvärden. Men efter att den borgerliga regeringen nu har styrt Sverige i snart åtta år borde man kunna vänta sig lite mer än bara fortsatta utredningar. Vi behöver till exempel högre anslag för skydd av skog.

Enligt en undersökning från Världsnaturfonden som kom i fjol ligger Sverige på plats 19 av EU:s 27 länder avseende hur stor landareal skog som är skyddad. Om man ser till hur stor andel av budgeten kopplat till bnp som avsätts för miljöarbete hamnar Sverige på 18:e plats bland EU-länderna. Detta är inte särskilt smickrande placeringar för ett land som Sverige, som ju vill värna skogen och miljön.

Med all denna kunskap om läget i våra skogar kan det vara värt att ställa sig några frågor. Tycker vi att det är långsiktighet och hållbarhet som prioriteras i regeringens politik i dag? Är bedömningen fortfarande att det inte behövs några ytterligare styrmedel för att vi ska nå miljömålet om levande skogar? Behövs det verkligen inte mer pengar för att vi ska kunna skydda mer skog? Och är frivilligheten i skogsarbetet fortfarande den framgångssaga som regeringen hävdar, och ska den i så fall spridas till andra näringar? Det vore intressant att höra från de borgerliga i vilka andra industrier vi ska tillämpa frihet under ansvar.

Vi i Vänsterpartiet är inte alls överens med den förda politiken. Vi vill ha en mer aktiv skogspolitik, och vi vill avsätta mer resurser för att skydda skog. För de kommande tre åren har vi i vårt budgetalternativ avsatt 1,4 miljarder mer än regeringen för skydd av skog och annan viktig mark. Vi vill dessutom ha en naturvårdsavgift för att dra in ytterligare viktiga resurser för skyddet av skog.

Även själva bruksmetoderna måste ta betydligt större hänsyn till människor och miljö. Vi vill till exempel främja alternativa skogsbruksmetoder som kontinuitetsskogsbruk. Självklart ska den som bryter mot våra lagar om skogen också vara beredd på att möta sanktioner.

Herr talman! Att skydda mer skog handlar inte bara om att vi ser problemen här i Sverige. Det är också en del av våra internationella åtaganden. Vid det stora mötet i Nagoya i Japan 2010 bestämde Sverige tillsammans med världens övriga länder att 17 procent av våra land- och sötvattenområden ska skyddas och 10 procent av våra kust- och havsområden.

Man antog också ett protokoll, som brukar kallas för ABS-protokollet, som reglerar hur främst utvecklingsländer ska kunna få ekonomisk ersättning för de genetiska resurser som de industrialiserade länderna drar nytta av men som nästan alltid kommer från utvecklingsländerna.

Jag är dock lite bekymrad över Nagoyaavtalet. Det klubbades för fyra år sedan, men Sverige har fortfarande inte ratificerat det. För att Nagoya-slutsatserna ska kunna bli av på allvar och spela en roll måste minst 50 länder i världen ratificera det, alltså anta Nagoyas slutsatser i sin nationella lagstiftning.

I dagsläget är det 36 länder som har gjort det. Vårt grannland har gjort det, Indien har gjort det och en mängd andra utvecklingsländer har ratificerat Nagoyaslutsatserna. Sverige har dock inte gjort det. Jag uppmanar därför alla meddebattörer att trycka på regeringen så att vi fortast möjligt ratificerar slutsatserna från mötet om biologisk mångfald i Nagoya 2010.

Anf. 146 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! I dag gör vi ett viktigt avstamp i det fortsatta arbetet för den biologiska mångfalden genom regeringens beslut om fem nya etappmål, och genom propositionen som vi i dag debatterar om biologisk mångfald och ekosystemtjänster tas stora och viktiga steg framåt.

Propositionen utgör en strategi för det fortsatta arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster och kommer att bidra till att vi förbättrar möjligheten att nå många av de 16 nationella miljö kvalitetsmål som vi har satt upp.

Särskilt betydelsefull är strategin bland annat för målen Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och sist men inte minst Ett rikt växt- och djurliv.

Propositionen omfattar en plan för hur de totalt tio etappmålen som särskilt rör biologisk mångfald ska implementeras. Det handlar om konkreta åtgärder för att skapa en helhetssyn på markanvändning, för att öka miljöhänsynen och variationen i skogsbruket, för att rädda hotade arter och naturtyper samt för att lyfta betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster.

Herr talman! Det finns inte utrymme för mig att i denna debatt redogöra för propositionens fulla innehåll och alla de insatser som regeringen föreslår. Därför kommer jag i stället göra ett antal nedslag och lyfta fram några åtgärder och förslag till lagändringar som propositionen innehåller och som jag tycker är särskilt angelägna.

Låt mig börja med att lyfta etappmålet om betydelsen av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Jag tror att det är helt centralt att synliggöra värdet av naturens artrikedom och de tjänster som våra ekosystem levererar i ekonomiska termer.

Alla är vi helt beroende av ekosystemtjänster, och de utgör kan tyckas en alldeles självklar bas för vår ekonomi och vårt välbefinnande. Men för att nå framgång i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden och säkerställa ett hållbart nyttjande av vår natur är det viktigt att vi blir bättre på att värdesätta ekosystemtjänster i kronor och ören. Genom att göra det blir det tydligt att ett arbete med biologisk mångfald är att investera i de mest grundläggande förutsättningarna för vår ekonomi.

I propositionen presenterar regeringen en rad insatser för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster. Bland annat bör Statistiska centralbyrån få i uppdrag att analysera vilka delar av offentlig statistik som kan sammanställas för att tillgodose behovet av data om ekosystemtjänster för att kunna ta fram miljöräkenskaper, hållbarhetsindikatorer och bättre miljömålsuppföljning.

Detta arbete bör på sikt kunna leda fram till det som Helena Leander efterlyste, nämligen hållbarhetsindikatorer som kan redovisas som underlag till finanspolitiska beslut.

Flera åtgärder handlar om att höja kunskapen i offentliga myndigheter och ge bättre vägledning till kommuner och länsstyrelser i syfte att bland annat förbättra hänsynen till ekosystemtjänster i den fysiska planeringen.

För att höja kompetensen brett i samhället föreslår regeringen också en nationell samordnare för ekosystemtjänster.

Herr talman! Viktigt i arbetet för biologisk mångfald är skydd av värdefulla naturområden. Under Alliansens tid har stora områden getts ett långsiktigt skydd, särskilt skogsmark. Det tidigare delmålet om att jämfört med skyddsnivån 1998 skydda ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark har nåtts.

Samtidigt har respekten för äganderätten skärpts genom att Alliansen har förändrat ersättningsreglerna så att skogsägare blir fullt ut ersatta för markens fulla värde när marken blir inlöst. Detta är viktigt för att skapa ett incitament hos skogsägare att fortsätta bedriva ett skogsbruk som gynnar den biologiska mångfalden och där naturvärdena blir större.

Vid förhandlingarna i japanska Nagoya 2010 om FN-konventionen om biologisk mångfald drev Sverige på för att få på plats ambitiösa målsättningar. Det kanske mest uppmärksamade målet som världens länder enades om var att på global nivå skydda minst 17 procent av land- och sötvattensområden samt 10 procent kust- och havsområden.

I Sverige har regeringen fattat beslut om ännu ambitiösare mål, nämligen att vi ska skydda minst 20 procent av land- och sötvattensområden samt 10 procent marina områden.

Uppfyllandet av målet förutsätter skydd av mer mark genom både formella och frivilliga avsättningar. Särskilt behöver mer skogsmark avsättas. Därför har regeringen helt i linje med Miljömålsberedningens förslag slagit fast att det formella skyddet av skogsmark med höga naturvärden nedanför den fjällnära gränsen ska öka med 150 000 hektar.

Det formella skyddet räcker dock inte, utan skogsbrukets frivilliga avsättningar spelar en viktig roll. Redan i dag har skogsbruket och Sveriges 330 000 skogsägare helt frivilligt och utan ersättning avsatt omkring 1,1 miljon hektar. Det är en fantastisk, stor och viktig insats som förtjänar att uppmärksammas. Vi tror dock att skogsbruket både kan och är beredda att avsätta ytterligare ungefär 200 000 hektar. Det marina skyddet vill vi också öka med 570 000 hektar.

Herr talman! Skydd i all ära, men viktigast för den biologiska mångfalden är dock att naturen nyttjas på ett hållbart sätt. Miljöhänsynen i skogsbruket har utvecklats mycket de senaste årtiondena och då särskilt efter det att nuvarande skogsvårdslag trädde i kraft 1994. Den svenska modellen med frihet under ansvar fungerar i grunden väl. Miljöhänsynen i brukandet ökar stadigt och virkesförrådet likaså.

För att modellen ska fungera ännu bättre tror jag att det är viktigt att tillsynsarbetet skärps. Därför är det bra att Skogsstyrelsen de senaste åren prioriterat upp tillsynsarbetet.

Bra är också att man i propositionen vi debatterar ger Skogsstyrelsen bättre verktyg för en effektivare tillsyn. Skogsstyrelsen ska ges möjlighet att meddela föreläggande eller förbud utan att först ha lämnat råd som inte följts.

Vidare menar regeringen att Skogsstyrelsen också ska upprätta en tillsynsplan för att få till en mer effektiv och ändamålsenlig tillsyn.

Jag välkomnar också förändringarna i skogsvårdslagen som ska underlätta för de skogsägare som vill bruka skogen på annat sätt än genom traditionellt trakthyggesbruk. Därigenom kan ett mer variationsrikt skogsbruk skapas.

Viktigt i arbetet för att utveckla miljöhänsynen blir också det nationella skogsprogram som är på väg fram. Dialog är ett viktigt verktyg för att se till att skogen kan ge oss mer och för att miljöhänsynen ska fortsätta utvecklas på ett bra sätt.

Herr talman! En självklar förutsättning för att miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap ska kunna uppnås är ett aktivt och livskraftigt jordbruk. Att jordbruket under lång tid har minskat i Sverige är därför ett allvarligt miljöproblem. Utan betande djur och utan lantbrukarnas arbete med att hålla vårt landskap öppet försvinner livsmiljöer för mängder av arter.

Dagens biotopskydd syftar till att bevara småbiotoper som är nödvändiga för hotade djur och växter och innehåller ett generellt skydd för bland annat öppna diken, alléer, stenmurar, åkerholmar och odlingsrösen i jordbruksmark.

Syftet bakom skyddet är mycket gott, men dagens regler har blivit föråldrade och tar ingen hänsyn till hur ett modernt jordbruk bedrivs. Diken, stenmurar och odlingsrösen utgör nämligen inte bara värdefulla biotoper utan många gånger allvarliga odlingshinder – hinder som försvårar eller rent av omöjliggör ett aktivt brukande.

I de fallen blir skyddsreglerna rent kontraproduktiva då de ju syftar till att bevara biologisk mångfald men leder till att man slutar att bruka marker. Då försvinner ofta livsnödvändiga förutsättningar för många arter. Det räcker nämligen sällan att bara skydda till exempel en stenmur. För att skydda de organismer som lever där krävs ett aktivt jordbruk som ser till att marken brukas runt om så att stenvuren kan hållas torr och solbelagd. Därigenom skapas en miljö som gör att exempelvis fjärilar kan trivas.

Därför behöver jordbrukets behov av undantag från biotopskyddet tillgodoses. Därigenom kan bättre förutsättningar för ett aktivt och livskraftigt jordbruk skapas och därmed förutsättningar för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald och uppfylla miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Herr talman! Jag ser att jag redan har överskridit min anmälda talar-tid, så jag kan inte gå in på ytterligare områden. Jag har dock förmånen att tillhöra en allians och ser därför fram emot att höra mina allianskolleger från Centern, Kristdemokraterna och Folkpartiet redogöra ytterligare för regeringens arbete för den biologiska mångfalden.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och därmed bifall till regeringens proposition och avslag på samtliga motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 147 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det gläder mig att höra Johan Hultberg lyfta fram vikten av att synliggöra värdet av ekosystemtjänster. Man kan visserligen disku-

tera om det alltid är möjligt att värdera dem i kronor och ören eller om vi ibland behöver redovisa dem så att vi som politiker kan ställning till olika storheter sida vid sida. Men den diskussionen kan vi lämna därhän just nu.

Det jag tycker är spännande är diskussionen om att redovisa hållbarhetsindikatorer där man på ett eller annat sätt värderar ekosystemtjänster vid sidan av de klassiska ekonomiska måtten, såsom bnp, som underlag för ekonomiska beslut.

Jag menar att vi gör ett misstag i dag när vi stirrar oss blinda på att öka bnp som överordnat mål för politiken, som om det vore enda sättet att skapa ett bättre samhälle. Ibland kan det faktiskt vara så att en reform som gör människor lyckliga i stort kan minska bnp i någon mån. Om man då alltid ger bnp företräde får vi kanske ett fattigare samhälle än om vi hade en bredare uppsättning indikatorer som vi tittar på när vi fattar beslut.

Det är inte bara flummiga miljöpartister som säger så utan också den utredning om att synliggöra värdet av ekosystemtjänster som ligger till grund för propositionen. Jag började läsa lite grann ur den i mitt anförande. Deras syn är att man blandar ihop mål och medel om man fokuserar på att maximera bruttonationalprodukten.

De skriver också att nationalekonomer i allmänhet är överens om att bnp inte mäter välfärd eller välbefinnande. Många initiativ har därför tagits för att utveckla indikatorer för välbefinnande och/eller hållbar utveckling.

Ibland tycker jag mig se en panik hos moderater när vi pratar om att bygga upp en ekonomi där tillväxt inte är det överordnade målet och som inte bygger på tillväxt. Även om det fortfarande kan finnas tillväxt behöver det inte vara det överordnade målet. Är detta något som skrämmer Moderaterna?

Anf. 148 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, Miljöpartiets politik skrämmer mig – det gör den. Jag är väldigt bekymrad över att ett parti som just nu har väldigt goda opinionssiffror säger sig ha som politisk idé att bekämpa ekonomisk tillväxt.

Jag tycker att detta är oerhört allvarligt, för tillväxt är ju i någon mening summan av våra framsteg i samhället. Det är alla ansträngningar som företagare och enskilda gör när de jobbar en extra timme och så vidare. Det är genom den ekonomiska tillväxten som vi skapar förutsättningar att bedriva ett ambitiöst miljö- och klimatarbete.

Det är tack vare tillväxt som regeringen haft möjlighet att till exempel göra en extra satsning på att skydda värdefull natur – 330 miljoner de kommande åren.

Ja, det skrämmer mig därför att ni har som idé att bekämpa ekonomisk tillväxt. Helena Leander var lite mer ödmjuk och svävande här och gav i alla fall uttryck för att ekonomisk tillväxt skulle kunna finnas lite på nåder.

Jag tror att målsättningen måste vara att ha en ekonomisk tillväxt för att det skapar viktiga förutsättningar för en aktiv miljö- och klimatpolitik. Naturligtvis måste vi få bättre underlag för vilka investeringar vi ska göra, men vi måste också i större utsträckning ta hänsyn till ekosystem-

tjänsterna vid till exempel finanspolitiska beslut. Jag är därför glad över propositionen, som tar steg i den riktningen. På sikt kommer den, som jag sade i mitt anförande, förhoppningsvis att leda fram till att vi får bra indikatorer som kan hjälpa oss att fatta kloka finanspolitiska beslut.

Anf. 149 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Om Moderaterna är rädda för ett parti som har som politisk idé att bekämpa ekonomisk tillväxt kan jag lugna dem. Det partiet står i alla fall inte i den här talarstolen. Här finns däremot ett parti som är starkt kritiskt till att tillväxt har tillåtits bli det dominerande målet för politiken.

Jag vill att politiken ska skapa en bra värld för oss som lever här, för dem som lever i andra delar av världen och för dem som lever efter oss. Då kan tillväxt vara ett medel men inte ett mål.

Ekosystemtjänstutredningen lyfter fram att man blandar ihop mål och medel när tillväxt tillåts vara det överordnade målet för politiken och hela politiken byggs upp kring det. Det är detta som Miljöpartiet har kritiserat – att vi bygger hela politiken på idén om tillväxt. Det är inte alls samma sak som att tillväxt till varje pris ska bekämpas eller förbjudas.

Det finns tillväxt som är bra, och det finns tillväxt som är dålig. Lika onyanserat som det är att säga att all tillväxt är dålig är det att säga att all tillväxt är bra och att man inte ens kan problematisera tillväxtbegreppet. Den akademiska debatten på det här området har kommit betydligt längre än vad den gjort här i riksdagen. Det är bara att konstatera.

Jag tror att det är väldigt bra om vi kan redovisa olika ekosystemtjänster – värdet av den natur vi har – vid sidan av andra ekonomiska indikatorer. Då kan det vara så att vi kommer fram till att vissa politiska reformer som vi vill göra och som skulle öka tillväxten här och nu faktiskt skulle göra denna planet fattigare på lång sikt. Så kan det vara.

Det är kortsiktigt lönsamt att plocka upp den sista fisken, den sista mineralen och det sista trädet och lämna en fattigare värld till framtiden. Jag säger inte att Moderaterna förespråkar den politiken i alla led, men om man ständigt fokuserar på att tillväxt ska ha företräde oavsett vad som står på spel kan man hamna snett.

Jag tycker att vi behöver en mycket mer nyanserad debatt om tillväxt. Jag tror att Ekosystemtjänstutredningen kan vara en väg dit.

Anf. 150 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Miljöpartiet på sin kongress fattade ett beslut där man sade att man vill skapa ett ekonomiskt system utan tillväxt. Det tycker jag är allvarligt. Jag menar å det bestämdaste att detta skulle äventyra förutsättningarna för bland annat en ambitiös miljö- och klimatpolitik och för att kunna skapa en bättre skola och så vidare.

Ett samhälle utan tillväxt blir ett nollsummespel där ingen kan vinna utan att någon annan förlorar och där vi inte kan skydda mer skogsmark utan att vi måste göra neddragningar i äldreomsorgen. Därför tycker jag att det är oerhört allvarligt att vi på den rödgröna sidan har tre partier som är mer eller mindre tillväxtfientliga. Miljöpartiet har gått i bräsch för detta och lagt fram det ena tillväxtfientliga förslaget efter det andra, till exempel om förkortad arbetstid.

Jag tror inte att miljön vinner på att alla människor som dag ut och dag in sliter för att skapa en bättre miljö går hem klockan 15. Det blir det inte bättre av.

Vi behöver en hållbar tillväxt som gör att resurser växer fram så att vi kan göra investeringar i en bättre miljö. Jag tycker att min regering på ett bra sätt har visat att det går att föra en politik där ekonomisk tillväxt går hand i hand med både sjunkande klimatutsläpp och en ambitiös politik till exempel när det gäller att skydda värdefull natur och annan progressiv miljölagstiftning.

Det är oerhört viktigt att vi, till exempel när vi inför ny miljöbeskattning eller ytterligare miljöregleringar, försöker stärka svensk och europeisk konkurrenskraft genom att exempelvis införa lättnader i beskattningen av jobb och företagande. Det är tyvärr där som Miljöpartiet har gett upp tanken om grön skatteväxling. Nu kombinerar man höga miljöskatter med höga skatter på jobb och företagande. Det tror jag varken svensk ekonomi, svenska ungdomar som längtar efter ett jobb eller vår miljö skulle vinna på.

Anf. 151 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag menar, till skillnad från Moderaterna och den moderatledda regeringen, att biologisk mångfald och ekosystem är avgörande för vår överlevnad och grunden för jobb och välfärd. Jag kan tycka att vi borde kunna vara överens om att 14 av 16 miljömål inte nås. Vi borde också kunna vara överens om att det faktiskt finns en grund här i Sveriges riksdag för mer ambitiösa åtgärder.

När vi jobbade fram de här åtgärderna i Miljömålsberedningen var det en ganska öppenhetlig diskussion, och det lades reservationer och annat, där det fanns en oro kring att det som lades fram av Miljömålsberedningen för regeringen inte var tillräckligt ambitiöst. Men i dag vet vi att det finns en grund i Sveriges riksdag för mer ambitiösa åtgärder än vad regeringen har lyckats presentera i denna proposition om biologisk mångfald.

Då ministern inte är på plats får man välja att ta upp sina frågor med någon av företrädarna för den sittande regeringen. Jag är lite intresserad av vad som egentligen händer, när det uppenbarligen finns en majoritet i Sveriges riksdag för mer ambitiösa åtgärder för att nå miljömålen och klara den biologiska mångfalden.

Vad det var egentligen som händer i regeringen? Kan du beskriva siffertricksandet? Hur får ni ihop 20 procent av skydd av landytan utan att använda det underlag som processades fram av Miljömålsberedningen? Kan du beskriva det lagstiftningspaket som ministern hänvisade till, som skulle göra att den här propositionen ser till att vi når 10 av de 14 mål som inte nås?

Anf. 152 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det är ibland lite tröttsamt. Matilda Ernkrans verkar alltid, när jag håller mina anföranden, lyssna väldigt slarvigt. Den här gången får jag höra att det är märkligt att Moderaterna och Johan Hultberg inte förstår att basen för vår ekonomi är biologisk mångfald och ekosystemtjänster, när det var just det jag sade i mitt anförande.

Sedan kan vi börja med att konstatera att regeringen i den här propositionen går vidare med många av Miljömålsberedningens förslag. Det handlar till exempel om att inrätta ett nationellt skogsprogram, som jag tror kommer att bli ett viktigt verktyg för att utveckla miljöhänsynen i skogsbruket. Det handlar om att göra en del förändringar i skogsvårdslagen för att tydliggöra att det absolut finns alla möjligheter att bedriva ett skogsbruk med andra metoder än traditionellt trakthyggesbruk. Det handlar om att ge Skogsstyrelsen en verktygslåda med fler verktyg i tillsynsarbetet.

Vi föreslår också ett antal uppdrag för vad som ytterligare behöver göras. Flera av de förslag som Miljömålsberedningen lämnade fick svindande kritik av en lång rad remissinstanser. Då tycker jag att det vore ganska tondövt av regeringen att helt bortse från de synpunkter som remissinstanserna gav från domstolar, branschorganisationer, miljöorganisationer och andra. Förslaget om ekolandskap kritiserades till exempel kraftigt, eftersom man inte riktigt såg hur Miljömålsberedningen hade tänkt och hur den här skyddsformen skulle vara utformad exakt. Därför valde regeringen att inte gå vidare med det förslaget.

Men vi har högt ställda ambitiösa mål för skydd av värdefull natur för 20 procent av våra land- och sötvattensområden och 10 av våra marina områden. I propositionen beskriver vi hur de målen ska kunna nås.

Anf. 153 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det var inte riktigt svar på de frågor som jag ställde. Jag sade att vi vet att det finns en grund i Sveriges riksdag, i den här kammaren – en bred majoritet i den här kammaren – för mer ambitiösa åtgärder än vad regeringen presenterar i propositionen för att nå miljömålen och för att klara den biologiska mångfalden.

Då undrar man: Vad var det som hände i regeringen, när man aktivt valde att säga nej till och lägga åt sidan ett antal av de förslag som Miljömålsberedningen presenterade och föreslog, i stället för att lyssna in remissinstanserna och återkomma med ett omarbetat förslag, som naturligtvis möter och förbättrar förslagen utifrån vad remissinstanserna säger.

Jag skulle också gärna vilja ha svar på det som ansvarig minister hävdar, att detta är ett lagstiftningspaket som ska göra att 10 av de 14 miljömål som vi inte når i dag ska nås. Jag skulle verkligen vilja höra Johan Hultbergs beskrivning av det lagstiftningspaketet. Jag tycker inte heller att man i vare sig propositionen eller betänkandet svarar på hur man får ihop siffertricksandet, får ihop till 20 procent av landytan. Det är en sak att säga att man ska skydda 20 procent av landytan. Men hur har ni tänkt er att det ska räknas ut? Vad ska räknas in? Vad ska inte räknas in? Allt det som processades fram av Miljömålsberedningen har ni ju i princip lagt åt sidan.

Till syvende och sist handlar det inte om vad vi pratar om utan om vad vi faktiskt gör.

Socialdemokratiska budgetar – i regeringsställning och i alla oppositionsbudgetar – har innehållit mer pengar till skydd av natur. Det gjorde också vår senaste skuggbudget. Inte minst det är en viktig skillnad gentemot den sittande regeringens mycket oambitiösa politik.

Anf. 154 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Socialdemokraterna brukar prata om långsiktighet i politiken men till exempel lägger budgetförslag som bara sträcker sig ett år framåt. Då vet inte vilka ambitioner som Socialdemokraterna har när det gäller att skydda värdefull natur.

Trots att det nu är mindre än tre månader kvar till valet ger man inte några som helst besked om vilka av alla de förslag som Miljöpartiet lägger och alla de förslag som Vänsterpartiet lägger som man är enig kring eller väljer att kasta i papperskorgen. Mot en enig allians, som i den här propositionen lägger fram ett batteri av förslag som kommer att ta oss närmare tio av våra miljö kvalitetsmål, står en djupt splittrad opposition. Jag tror inte att förutsättningarna för att höja tempot i miljömålsarbetet är de bästa om man är djupt oenig.

I propositionen finns det ett antal förslag om förändringar i lagstiftningen, till exempel förändring av biotopskyddet, som jag tror är jätteviktigt för att vi ska kunna nå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Tyvärr ställer sig Matilda Ernkrans och Socialdemokraterna inte bakom det förslaget. Men man har en reservation där man kräver ytterligare åtgärder för Ett rikt odlingslandskap. Jag tycker att det hade varit en god idé om man kunde ha börjat med att ställa sig bakom de åtgärder som regeringen lägger fram för att vi ska klara just det målet. Vi måste ju skapa förutsättningar för jordbruket att existera.

Jag såg tidigare att ordföranden för LRF Sydost satt på läktaren. Jag föreslår att du bokar in en träff med honom och följer med ut på några av de gårdar som finns till exempel på Öland och i Småland, för att med egna ögon se hur odlingshindren påverkar och äventyrar förutsättningarna för ett aktivt jordbruk och därmed äventyrar våra förutsättningar att nå miljö kvalitetsmålen.

I den här propositionen lägger vi fram ett batteri av åtgärder som kommer att ta oss närmare. Men självklart kommer ytterligare åtgärder att krävas. Det har vi att jobba vidare med bland annat i Miljömålsberedningen.

Anf. 155 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! I mitt inledningsanförande kritiserade jag en av de bärande tankarna med den borgerliga regeringens skogspolitik, nämligen frihet under ansvar. Jag tycker att just frihet under ansvar blir extra tydligt när det kommer till skyddet av skog.

Den största delen av regeringens skydd av skog sker med frivilliga avsättningar av skogen, där skogsbolagen alltså frivilligt säger: Det här ska vi skydda.

Det är jättebra med frivilliga avsättningar, och jag välkomnar verkligen att seriösa skogsägare tar sitt miljöansvar. Men samtidigt är det ett problem när regeringen tillgodoräknar sig detta som ett skydd som en del av det allmänna skydd som man tillgodoräknar sig. Vi vet egentligen inte vilka naturvärden det blir med de frivilliga avsättningarna.

Jag hörde en uppskattning på P1 för några veckor sedan, att ungefär en fjärdedel av de frivilliga avsättningarna hade låga naturvärden. Det lyftes också fram ett exempel med Sveaskog, att man märkte upp en gammelskog för avverkning, medan tallplanteringen inte så långt därifrån var en frivillig avsättning.

Vi i Vänsterpartiet anser att det måste bli bättre ordning på de frivilliga avsättningarna. De måste vara permanenta över tid. Man ska inte kunna flytta runt bland olika avsättningar. Det måste vara bevisat höga naturvärden på dessa avsättningar. Självklart måste vi också kunna granska de frivilliga avsättningarna, så att vi vet att de tillför ett additionellt biologiskt mervärde för svenska folket.

Jag skulle vilja fråga moderaten Johan Hultberg vad Moderaterna föreslår för att vi ska få bättre kvalitet i de frivilliga avsättningarna.

Anf. 156 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att ge Sveriges 330 000 skogsägare en eloge för det stora arbete som de har gjort på frivillig väg med att avsätta en mycket stor del av sin mark i naturvårdssyfte.

Jag kan konstatera att under den förra regeringens tid, innan Alliansen tillträdde 2006, var tempot i skyddsarbetet när det gäller att nå delmålet Levande skogar mycket lågt. Men på den frivilliga sidan lyckades man faktiskt nå dubbelt så långt som man hade sagt. Det förtjänar att uppmärksammas.

Den utvärdering som har gjorts av de frivilliga avsättningarna visade att en klar majoritet av avsättningarna höll ett mycket högt naturvärde och att övriga marker hade potential att utveckla höga naturvärden.

I till exempel mina trakter i Småland har vi mycket skog som historiskt genomgående har brukats med ett produktionsperspektiv. Det är rena granplanteringar och så vidare. Där finns kanske inte i dag de absolut högsta naturvärdena. Men genom att skogsägare frivilligt avsätter en del av sin fastighet och spar den i naturvårdssyfte utvecklas högre värden där när de till exempel väljer att gynna ett ökat inslag av lövskog och ser till att det blir alltmer äldre skog på fastigheten och så vidare.

Vad vi föreslår i denna proposition är ett nationellt skogsprogram som är ett viktigt verktyg för att bland annat hantera frågan om hur vi ska öka transparensen när det gäller de frivilliga avsättningarna. De stora bolagen har påbörjat ett bra arbete med att på en webbplats publicera var i landskapet deras avsättningar finns. Jag vet att familjeskogsbruken har ett intresse av att försöka göra någonting liknande. Men det är naturligtvis lite svårare när det gäller alla de privata skogsägarna som är just små och kanske inte äger mer än en handfull hektar skogsmark.

Anf. 157 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Johan Hultberg mer specifikt om Moderaterna och regeringen är beredda att vidta lagstiftningsåtgärder, så att de frivilliga avsättningarna blir permanenta, så att man inte kan flytta runt och byta skog när man tycker att det passar, och så att det är bevisat höga naturvärden som man skyddar. Det tycker jag skulle vara intressant att få svar på.

När den största delen av skyddet handlar om frivillighet är det mycket viktigt att vi får bättre ordning på detta skydd. Det vore en sak om det bara var lite grann i marginalen som detta arbete gjordes. Då skulle jag kunna leva med det, för då skulle vi ha ett så stort statligt åtagande med nationalparker, naturreservat och så vidare. Men när detta är nästan den bärande delen i regeringens skyddspolitik för skogen är det mycket viktigt att vi får kvalitet.

Skulle ni vara beredda att vidta dessa åtgärder som vi i Vänsterpartiet föreslår?

Prot. 2013/14:128
18 juni

*En svensk strategi
för biologisk mångfald
och ekosystemtjänster*

Anf. 158 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt oss först konstatera att lejonparten av målet om att skydda totalt sett 20 procent av Sveriges land- och sötvattenområden kommer att nås med formella avsättningar. Men det handlar inte bara om skogsmark utan om olika naturtyper, bland annat värdefulla fjällmiljöer och andra naturtyper.

I mina öron låter det lite konstigt att vi, när vi har frivilliga avsättningar och har sett att skogsbruket har tagit ett stort ansvar och hittills har avsatt 1,1 miljoner hektar nedanför den fjällnära gränsen, så att säga skulle möta detta engagemang med lagstiftning från Sveriges riksdag. Då är det Jens Holm som tar över ansvaret. Från att det har varit överenskommelser i certifieringsorganisationerna flyttar vi beslutsmakten till Sveriges riksdag. Jens Holm ska diktera hur de frivilliga avsättningarna ska se ut och reglera desamma.

Jag tror inte på den lösningen. Jag vill i stället uppmuntra frivilligheten. Det tror jag inte att man gör genom att komma med politisk klåfingrighet. Man måste faktiskt försöka jobba vidare i dialogform. Återigen vill jag konstatera att den analys som hittills har gjorts visar att det är höga naturvärden i de frivilliga avsättningarna. Men det är faktiskt också en poäng i att det finns möjligheter att flytta på de frivilliga avsättningarna i landskapet. Det kan vara så att man faktiskt hittar områden med högre naturvärden. Då är det på sätt och vis bra att man har den möjligheten till ett lite mer flexibelt skydd.

Men, som sagt, bolagen har tagit flera viktiga steg för att öka transparensen när det gäller var de har sina avsättningar. Och familjeskogsbruket är mycket intresserade av att göra detsamma. Jag ser därför med tillförsikt på framtiden, men jag tycker att det är jätte viktigt att vi faktiskt uppmärksammar och ser de frivilliga insatserna.

Anf. 159 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Bevarandet av den biologiska mångfalden är en hörnsten och en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att bidra till människors välbefinnande och överlevnad. Därför är fortsatt skydd, förvaltning och restaurering av värdefulla naturområden nödvändiga. Men det är också nödvändigt att vi säkrar det ekologiska sambandet i landskapet.

Ekosystemtjänsterna är en bas för samhällsekonomin och välfärden. Både den offentliga och den privata sektorn är direkt eller indirekt beroende av de tjänster som ekosystemen levererar.

Herr talman! Det finns både ekologiska och ekonomiska argument för att värna miljön. Men i grunden är det ett annat argument, nämligen det moraliska. Det är ett moraliskt ansvar vi tar på oss inför framtida generationer. Vi har inte rätt att lämna över en värld till våra barn och barnbarn som är fattigare än den värld vi ärvde av våra föräldrar. Denna förvaltningsansvar bottnar i en liberal idétradition som syftar till ett ansvarsfullt nyttjande av naturens resurser.

Herr talman! Senast regeringen antog en proposition om biologisk mångfald var 1993. Inte undra på att jag känner en stor tacksamhet här i

dag, och jag utgår från att vi alla delar glädjen att vi nu har denna proposition på bordet.

Propositionen, som behandlas i betänkandet, är en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster fram till 2020 med syfte att intensifiera arbetet för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och ekosystem.

Strategin är framtagen i linje med den strategiska plan som togs fram i Nagoya, och där Sverige för övrigt var mycket drivande. Den är också i linje med EU:s strategi för biologisk mångfald som antogs 2011. Dessutom finns Miljömålsberedningens betänkande som en bas och som en grund i detta arbete.

Herr talman! Jag ska gå in på olika detaljer och kommer in på skogsfrågorna som har varit aktuella här. I betänkandet tas den ökade andelen formellt och frivilligt skydd upp. Det har vi hört här i replikskiften. Men där tas även den nationella dialogen upp som omfattar ekologiska, ekonomiska och sociala värden. Vi har inte lyft fram de sociala värdena så mycket här i dag, men de är och kommer att bli oerhört viktiga. Det är bra att regeringen nu tydliggör det här arbetet och att man tydligt och klart slår fast att de höga naturvärdena ska skyddas långsiktigt.

Nu skulle jag vilja säga någonting som det är viktigt att även oppositionen lystrar till, nämligen att regeringen också säger att frivilliga avsättningar ska vara transparenta så att deras geografiska läge, varaktighet och biologiska innehåll är möjliga att redovisa. Jag tycker även att det är viktigt, herr talman, att regeringen genom detta – och mycket med Miljömålsberedningens goda minne och medskick – tar bort de hinder som fanns för att kunna bedriva alternativa skogsbruksmetoder.

Trots allt det positiva jag nu har lyft fram hade Folkpartiet i den bästa av världar önskat att vi använde Sveaskog ännu mer. Det handlar både om att använda Sveaskogs innehav mer som skydd och om att använda det som utbytesskog. Givetvis finns det alla möjligheter att vad gäller skogsvårdslagen så småningom också gå vidare och bli ännu skarpare och tydligare med den. Det är väl frågor vi får anledning att återkomma till i ett annat sammanhang.

Herr talman! Ett ekosystem där många arter har försvunnit är känsligare för till exempel parasitangrepp och står emot effekterna av klimatförändringar väsentligt mycket sämre. Det är därför oerhört värdefullt att nu få en nationell samordnare på plats för att ta tag i det här med ekosystemtjänster. Det är viktigt att denna samordnare ska kunna fungera som en sammanhållande aktör mellan stat, kommun och näringsliv, för vi behöver den här kunskapen för att kunna arbeta framöver. Ekosystemtjänsternas värde ska kunna nå ut till samhällets alla aktörer. Ett ekologiskt sammanhang i landskapet utgör en förutsättning för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja de viktiga ekosystemtjänsterna.

Herr talman! Några av oss härifrån riksdagen hade i går möjlighet att lyssna till en oerhört intressant forskare från SLU. Hon heter Matilda Annerstedt van den Bosch, och hon beskrev vikten av naturen ur ett folkhälsoperspektiv. Det är väldigt viktigt att bli påmind om vad skogen och naturen bidrar med för att vi människor ska må bra och för att vi ska få möjlighet att läka kropp och själ. Det är för övrigt en fråga friluftslivet har lyft fram åtskilliga gånger, och man har gjort beräkningar på hur

mycket vi som samhälle skulle tjäna inte bara mänskligt utan även rent ekonomiskt.

För folkhälsans skull är det alltså också viktigt att det finns attraktiva, upplevelserika natur- och kulturmiljöer i alla delar av landet och att allemansrätten tas till vara på ett rätt och riktigt sätt. Flera myndigheter och branscher har själva uppmärksammat det sociala värdet av våra skogar. Att tillgängliggöra skog och mark genom vandringsleder, ett varsamt brukande, stadsnära tillgänglighet och tecknade naturvårdsavtal är metoder vi borde använda oss av. I det här sammanhanget är jag alldeles övertygad om att skogsprogrammet och de dialoger som nu pågår har stor betydelse.

För att komma in på ett helt annat ämne: Efter narkotika och vapen är miljöbrott den största illegala verksamheten i världen. Det internationella samarbetet mot smuggling och olovlig jakt måste därför fördjupas. Tack vare mycket av det regeringen bidrar med sker nu en förstärkning för att koordinera arbetet mot artskyddsbrott, där regelefterlevnaden när det gäller internationell handel med utrotningshotade arter kommer att kunna skärpas.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag än en gång konstatera att miljöområdet är ett av de områden som tydligast påvisar att det inte fungerar att vara nationalist. Man måste samarbeta över nationsgränserna. Sverige måste fortsatt vara en stark röst i EU och visa att vi har höga miljöambitioner. Vi ska vara redo att fatta de skarpa, bindande besluten – inte minst inför Paris 2015. Vi ska vara med och driva på resten av världen. Varje människa har ett eget ansvar för sina handlingar i rollen som ägare, brukare, producent eller konsument, men det handlar också om att vi nationellt har ett stort och viktigt ansvar.

Kunskap måste till. Ett samhälle som främjar kunskap och nytänkande har bäst möjligheter att ta sig an miljöutmaningarna. Det är därför vi ska bidra med det här i EU-samarbetet, som ett instrument. EU:s ambitioner på miljö- och klimatområdet måste därför höjas, och regelverken måste skärpas. Fler gemensamma beslut på EU-nivå och på global nivå är också nödvändiga, inte bara för miljöns skull utan också för att skapa en rättvis konkurrens och rättvisa möjligheter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 160 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Anita Brodén försöker få det att låta som att det är första gången det görs någonting i fråga om biologisk mångfald sedan 1993. Det är inte riktigt sant; inte ens om man nöjer sig med de propositioner som har orden ”biologisk mångfald” i titeln stämmer det. Jag gjorde en sökning medan Anita Brodén talade.

Det viktiga är dock inte vad man skriver i titeln, eller ens vad man skriver i den vackra brödtexten, utan vad man faktiskt gör. Jag tycker att det är ett problem att den här regeringen har pratpropositioner där man skriver väldigt vackert om biologisk mångfald medan det man gör går åt helt motsatt håll. Vi talade om uppluckringen av strandskyddet alldeles nyss, och i den här propositionen föreslår man uppluckringar av biotop-

skyddet. Vi ska inte ens nämna rovdjurspolitiken – eller det kan vi göra, förresten! Nej.

Vi har en miljöförening, Naturskyddsföreningen, som har granskat naturvårdspolitiken under den här regeringens mandatperiod. De har tittat på sådana saker som bland annat rovdjurspolitiken – så klart – men också skydd av natur både på land och i hav, marina däggdjur, strandskydd och sådant. De sammanfattar kort och gott så här:

Granskningen visar stora brister inom samtliga granskade områden i relation till beslutade mål och internationella åtaganden. Regeringen har, med få undantag, i praktiken inte drivit en politik som stärker skyddet för naturen och de grundläggande ekosystemtjänsterna, även om retoriken ofta handlar om behovet av just detta. Tvärtom finns ett flertal exempel på beslut och åtgärder som under mandatperioden har försämrat förutsättningarna för en stark naturvårdspolitik.

Så säger alltså Naturskyddsföreningen. Tycker man att de är extremister kan man ju lyssna på Naturvårdsverket, den statliga myndigheten som säger att vi misslyckas med 14 av 16 miljömål. Att då stå här och slå sig för bröstet klingar lite ihåligt. Jag vet att Anita Brodén personligen vill väl – det tvivlar jag inte på – men det viktiga är ju inte att vi har en bra retorik utan att vi har en bra politik. Det ser inte jag att vi har, och det ser inte heller OECD att vi har – i sin granskning av miljöpolitiken säger de att de saknar ett trovärdigt svar på frågan hur vi ska klara miljömålen.

Klarar vi miljömålen med det här?

Anf. 161 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Absolut, det handlar både om att vara ödmjuk och om att våga lyfta fram och vara stolt över de positiva saker som händer och sker.

Vi kommer ju att ha ett betänkande till, som tar upp miljömålen. I det samlade arbetet i Miljömålsberedningen har vi nu kommit överens om ett antal etappmål, och flera av dem är och blir skarpa förslag i regeringen. Det handlar om en giftfri miljö. Det handlar om avfallsfrågor. Det handlar om den biologiska mångfalden. Det gör att jag har all anledning att känna att vi har tagit viktiga steg framåt.

Vi har också på ett sätt som inte har skett tidigare kunnat jobba inom EU med till exempel en hållbar fiskeriförvaltning och kunnat ha en internationell dialog men också i de stora internationella sammanhangen med tredje världen. Jag tycker att vi har anledning att lyfta fram alla dessa positiva saker.

Sedan är jag fullständigt medveten om att vi har ett antal utmaningar framför oss, och dem ska vi ta steg för steg. Men vi har nu en plattform vad gäller ekosystem och ekosystemtjänster.

Jag tycker att den tidigare dialogen vad gällde hållbarhetsindikatorer var intressant. Det ligger oerhört mycket i det som sades. Förhoppningsvis, herr talman, kommer det att kunna bli nästa steg som vi tar. Men det som har tagits upp nu, som handlar om invasiva främmande arter, hotade arter, genetisk mångfald och biologisk mångfald, är sådant som jag tycker är värt att lyfta fram från talarstolen här i dag.

Anf. 162 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag lyfter gärna fram också de insatser som Miljöpartiets europaparlamentariker Isabella Lövin har gjort för fiskepolitiken. Men om det ska vara ett argument för att regeringens politik är förnämlig kanske man behöver komma med något bättre.

När det gäller Miljömålsberedningens olika etappmål var det inte på något sätt enighet om de etappmål som regeringen nu har lagt fast i samband med propositionen om skyddade områden i vatten och på land. Tvärtom vill Miljöpartiet bland annat ha större skyddade arealer, inte minst för skog men också för marina områden, så att det bättre stämmer överens med både de miljömål som vi själva antagit och de internationella åtaganden vi gjort på miljöområdet. Frågan hänger alltså lite grann i luften. Tror Anita Brodén på allvar att vi med de miljömål som vi har antagit och med de förslag ni lägger fram i propositionen kommer att klara de miljömål som vi i dag missar?

När jag ändå har någon minut kvar vill jag också slänga in frågan om det svenska artprojektet, som varit lite av en symbolfråga för synen på biologisk mångfald i Sverige. Om man pratar om vikten av biologisk mångfald, att synliggöra värdet av ekosystemtjänster, har artprojektet varit ett projekt som just velat synliggöra den biologiska mångfald vi har i Sverige. Det var många som tyckte att det var otroligt onödigt av regeringen att dra ned med 10 miljoner, som med all respekt är väldigt lite pengar i budgeten för hela Sverige, på det svenska artprojektet. Det urholkar det värdefulla arbete som har bedrivits med att synliggöra värdet av den biologiska mångfalden i Sverige.

Skulle man inte kunna tänka sig att följa Ekosystemtjänstutredningen och ge tillbaka de här pengarna? Det är så lite pengar för Sverige som helhet, men det är väldigt mycket pengar för en viktig insats för den biologiska mångfalden i Sverige.

Anf. 163 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för alla frågor.

Jag är alldeles övertygad om att vi har tagit viktiga steg framåt, men självklart kommer vi att behöva ta fler.

Vi har en jord och ett ansvar, och givetvis kommer vi hela tiden att se vad som behövs ytterligare. Det handlar om avsättningar, om sättet att bruka och om att se en helhet. Vi måste kunna se klimatet, miljön och energin som en helhet. Vi behöver också få med hela det civila samhället, företag och givetvis stat och kommun.

Det är värt att verkligen lyfta fram alla de kommuner, företag och enskilda personer som har gjort sitt yttersta och arbetar intensivt för att ta sitt ansvar. Men, som ett ärligt svar på Helena Leanders fråga: Nej, det kommer inte att räcka i framtiden. Vi är tvungna och bör ta nästa steg. Det är jag övertygad om.

Vad gäller artprojektet är det en hjärtefråga för Folkpartiet. Vi kommer att noga följa det. Där har ju forskningen och kunskapen en bas. Utan kunskap, forskning och dokumentation står vi oss slätt. Därför måste detta viktiga arbete på olika sätt få fortsätta och leva vidare.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni

KrU11 Lättare att läsa

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

284 för utskottet

38 för res. 1

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 103 M, 22 FP, 18 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkt 2 (Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

218 för utskottet

104 för res. 2

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 22 FP, 18 C, 20 SD, 15 V, 17 KD

För res. 2: 104 S

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Etablering av fristående skolor)

18 juni

---

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

104 för res. 2

20 för res. 3

198 avstod

27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

183 för utskottet

104 för res. 2

35 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 22 FP, 18 C, 17 KD

För res. 2: 104 S

Avstod: 20 SD, 15 V

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkt 4 (Vetorätt vid etableringen av en fristående skola)

1. utskottet

2. res. 4 (SD, V)

Votering:

287 för utskottet

35 för res. 4

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 103 M, 23 MP, 22 FP, 18 C, 17 KD

För res. 4: 20 SD, 15 V

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkt 5 (Vinster från skolverksamhet)

1. utskottet

2. res. 5 (MP)

3. res. 6 (SD)

4. res. 7 (V)

Förberedande votering 1:

20 för res. 6

16 för res. 7

285 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

23 för res. 5

21 för res. 6

278 avstod

27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Anders Hansson (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Margareta B Kjellin (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

264 för utskottet

23 för res. 5

35 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 103 M, 22 FP, 18 C, 17 KD

För res. 5: 23 MP

Avstod: 20 SD, 15 V

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkt 6 (Skolinspektionens befogenheter vid tillsyn)

1. utskottet

2. res. 8 (SD, V)

Votering:

284 för utskottet

34 för res. 8

1 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 102 M, 22 MP, 22 FP, 18 C, 17 KD

För res. 8: 20 SD, 14 V

Avstod: 1 V

Frånvarande: 9 S, 5 M, 3 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Jacob Johnson (V) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU26 Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag

Punkt 1 (Lagförslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

282 för utskottet

39 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 102 M, 22 FP, 18 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 1 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 MP, 2 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Ann-Christin Ahlberg (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § (forts. från 9 §) En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (forts. MJU27)

*En svensk strategi
för biologisk mångfald
och ekosystemtjänster*

Anf. 164 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag är glad över att Anita Brodén tar upp de frivilliga avsättningarna. Det är en väldigt stor del av regeringens politik för att skydda skog. När jag tidigare ställde frågan till moderaten Johan Hultberg gav han inte något konkret förslag på skärpningar av kraven på dem som avsätter frivilligt. Som jag tolkade det tyckte han att det inte behövde göras någonting.

Du öppnade för det. Du sade att det står i betänkandet som vi diskuterar att det är biologisk mångfald som ska gälla även i de frivilliga avsättningarna. Hur ska man uppnå det? Det är en sak att man säger att det ska vara biologisk mångfald som gäller även i de frivilliga avsättningarna. Men hur ska vi kunna se till att det verkligen blir på det sättet?

Om vi skulle fatta sådana beslut som vi tar upp i vår reservation där vi slår fast att de måste vara permanenta över tid, att det måste vara höga naturvärden och att man får specificera på vilket sätt det ska vara skulle vi få högre kvalitet i de frivilliga avsättningarna. Är Folkpartiet berett att gå med oss rödgröna om de kraven?

Min andra fråga rör toppmötet i Nagoya i Japan för snart fyra år sedan om biologisk mångfald. Det är jättebra att Anita tog upp det. Det rör en mängd viktiga saker. Det handlar om hur mycket mer mark- och havsytor som vi ska skydda men också hur vi ska hjälpa utvecklingsländerna att få ekonomisk ersättning för de genetiska resurser som vi i dag använder.

Nu har det gått nästan fyra år. Sverige har inte ratificerat Nagoyaprotokollet. Norge har ratificerat Nagoyaprotokollet, Indien har ratificerat Nagoyaprotokollet, en mängd utvecklingsländer har gjort det, men inte

Sverige. Du representerar regeringspartierna, Anita. När kommer Sverige att ratificera Nagoyaprotokollet om biologisk mångfald?

Anf. 165 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Tack för viktiga frågor, Jens Holm! Jag börjar med de frivilliga avsättningarna.

Jag läste vad Miljödepartementet sade, regeringen med andra ord. Där står det väldigt tydligt att de frivilliga avsättningarna ska vara transparenta så att deras geografiska läge, varaktighet och biologiska innehåll är möjligt att redovisa. Det är ett oerhört viktigt steg.

Jag är alldeles övertygad om att också Jens Holm är mycket väl förtrogen med hur det är i naturen. Vissa biologiska värden och naturvärden kan vi se direkt. Andra värdefulla biotoper kan komma efter ett antal år om det är rätt förutsättningar.

Därför är det väldigt svårt att köra den restriktiva linje som Jens Holm för fram att det ska vara här och nu. Det är viktigt att vi skapar förutsättningar. Det står också tydligt. Det finns frivilliga avsättningar av hög klass på längre sikt.

Det ska vi vara medvetna om. Men vi ska också vara medvetna om att det är betydelsefullt att vi har transparensen. Det är någonting som vi förde fram väldigt tydligt i Miljömålsberedningens arbete.

Vad gäller Nagoyaprotokollet och genetiska resurser är det en fråga som egentligen inte har kommit ut så mycket som den borde. Det var ett av de riktigt viktiga besluten som antogs i Nagoya. Jag minns mycket väl Andreas Carlgrens hårda arbete för att få de frågorna på plats.

Vad gäller ratificering är jag svaret skyldig. Eftersom vi var pådrivande borde det i rimlighetens namn vara väldigt nära förestående att också Sverige är berett att ratificera.

Anf. 166 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vad gäller de frivilliga avsättningarna är det lovvärt att regeringen skriver att de ska vara transparenta och att målsättningen ska vara att det ska vara biologisk mångfald som gäller.

Jag måste ändå fråga Anita: Hur ska vi nå dithän? Hur ska avsättningarna blir transparenta? Hur ska vi kunna säkerställa att det blir hög biologisk mångfald som gäller även på de frivilliga avsättningarna?

Det är just det som Naturvårdsverket, alla miljöorganisationer och vi partier på den rödgröna sidan kritiserar. Det är inte det faktum att skogsbolag frivilligt avsätter skog. Det är väldigt bra och viktigt. Men vi kan inte säkerställa innehållet i avsättningarna. Det är problemet.

En annan sak kan vara ifall våra myndigheter, till exempel Skogsstyrelsen, kunde göra stickprovskontroller så att man kunde kontrollera frivilliga avsättningar och åka ut och titta vad de håller för klass. Skulle Folkpartiet vara berett att backa upp ett sådant förslag?

När det gäller Nagoyaprotokollet tror jag att det förhåller sig så här. Det är bra att Anita är ärlig. Man kan inte ha koll på allt som regeringen ansvarar för. När jag har talat med regeringen om den här saken säger man: Vi måste vänta på EU, och EU har som organisation inte ratificerat.

Jag vill understryka att vi var part vid Nagoyatoppmötet. Det är vi som ska ratificera. Vi behöver inte vänta på EU. Vi skulle kunna ratificera. Det har gått tre och ett halvt år. Det är alldeles för lång tid.

Nagoyaprotokollet träder inte i kraft förrän minst 50 parter, det vill säga 50 länder, ratificerar och införlivar slutsatserna i sin lagstiftning. Norge och en mängd andra länder har lyckats göra det. Det är tråkigt att Sverige sackar efter. Vi jobbade hårt efter toppmötet. Men nu måste vi också göra jobbet här hemma med vår lagstiftning.

Anf. 167 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Vad gäller transparens är det transparent i ett antal bolag. Där är de frivilliga avsättningarna mycket transparenta. Det är nästa steg som nu tas. Det står mycket tydligt att de ska vara möjliga att redovisa. Jag känner att vi har tagit ett stort och viktigt steg framåt. Den möjligheten finns självklart.

Här har vi lite olika infallsvinklar vad gäller tilltro. Jag har stor tilltro till skogsbrukare och familjeskogsbrukare, och vi har sett att det sker en utveckling i positiv riktning hos våra bolag.

Jag minns inte om Jens Holm hade möjlighet att vara med till exempel för bara ett par månader sedan när Södra hade en årskonferens. Där visade man på sitt genuina dialogarbete, sitt arbete med frivilliga avsättningar och också arbetet med den sociala dimensionen.

Jag menar att det sker mycket. Vi måste hela tiden genom politiska beslut och genom att ha tilltro till att människorna som arbetar med det här gör goda saker och verkligen anstränger sig. Nog sagt om detta – jag utgår ifrån att man gör stickprov och så vidare i och med att det finns en redovisning.

Vad gäller ratificering och EU kan jag bara säga att jag tar med det. Jag tycker att det är en viktig poäng som har förts fram här i dag.

Anf. 168 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, ledamöter och åhörare! För mig som centerpartist och utbildad ekologisk ekonom är och känns den debatt som vi nu för om en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster lite extra viktig.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster har ett värde i sig, men de utgör också en viktig grund och förutsättning för det samhälle vi har. Ekosystemtjänster och biologisk mångfald förser oss med en hel massa nyttigheter som samhället inte skulle fungera förutan.

Här lyfts fram strategier för att få in värdet av ekosystemtjänster i ekonomiska kalkyler, till exempel. Jag kan dra mig till minnes hur det var under min utbildningstid och även därefter. Då fanns en diskussion om att det är fullt att sätta monetära värden på ekosystemtjänster. De är liksom okränkbara. Men för mig förminskar det inte egenvärdet hos en ekosystemtjänst att man sätter ett ekonomiskt värde på den. Det berikar och förökar snarare möjligheten att få in och förvalta ekosystemtjänster på ett klokt sätt. Det är en viktig förutsättning och en viktig grund i hela tänket i den proposition som vi debatterar.

Jag har också haft förmånen att få vara med och under processen ta fram delar av det underlag som propositionen vilar på. Jag sitter precis som flera andra här i kammaren som ledamot i Miljömålsberedningen. Vi lade fram ett viktigt underlag i juni förra året. Det var en strategi för en långsiktigt hållbar markanvändning inriktat på skogslandskapet.

En viktig utgångspunkt som lades fram i Miljömålsberedningens betänkande med inriktning på skogslandskapet är att vi måste se en helhet – formellt skydd i kombination med frivilligt skydd i kombination med ett hållbart brukande av skogen som helhet. Det är denna helhet som skapar förutsättningarna för att nå miljömålen.

Jag vill understryka att detta skapar en förutsättning för att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap och miljömålet Levande skogar. Men det skapar också förutsättningar om man sätter in detta i en helhet. Det är viktigt att också snegla på andra miljömål. Om man brukar skogen på ett hållbart sätt underlättar det också möjligheten att nå miljömålet när det gäller klimat. Det är viktigt att inte glömma bort det. Man får inte suboptimera och fokusera på ett mål och sedan glömma de andra och hur de hänger ihop. Detta är lite grann tanken med hela Miljömålsberedningen – att se synergier och att få miljömålsövergripande strategier.

I betänkandet och propositionen finns en viktig förändring av skogs- lagstiftningen. Det handlar om hur Skogsstyrelsen ska kunna bedriva sin myndighetsutövning. Om man vill göra en avverkning i dag gör man en avverkningsanmälan. Då måste Skogsstyrelsen först lägga fram ett råd som markägaren inte följer för att först därefter kunna utfärda ett föreläggandeförbud. Det säger sig självt att det blir ett extra moment som gör att Skogsstyrelsen inte kan utöva en snabb och effektiv myndighetsutövning.

Detta mellansteg tar vi nu bort. Skogsstyrelsen kan direkt gå på ett föreläggande om förbud om det kommer in en avvecklingsanmälan i ett område där man ser att det finns höga naturvärden som man måste skydda. Detta kan tyckas vara en futtig lagändring i sammanhanget. Men det här är nog så viktigt. Vi hade denna diskussion i Miljömålsberedningen: Ju tidigare en markägare är med och gör sin traktplanering och om man gör den ordentligt – och det gäller både vad man ska göra och hur man forslar ut virket och så vidare – desto bättre blir det. Det här är ett litet bidrag lagstiftningsmässigt, men jag tror att det kommer att betyda mycket i praktiken.

Herr talman! Ett förslag som Miljömålsberedningen presenterade men som inte finns med i propositionen handlade om en ny skyddsform, ett så kallat ekolandskap. Det fanns med under remissomgången, som Johan Hultberg var inne på. Man kan säga att förslaget sköts i sank från två håll. Det gjordes dels från miljöorganisationer, som tyckte att det var för lite styrning och för lite skydd inbyggt i förslaget, dels från jord- och skogsbrukare, som tyckte att det var för mycket styrning uppifrån.

I stället har regeringen gått vidare med ett förslag som har beretts av Naturvårdsverket. Det handlar om att göra regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Tanken med ekolandskapen var ganska stor. Det handlade om 1 350 000 hektar fördelade på 25–30 områden. Men det gällde just områden i landskapet. Tanken med grön infrastruktur är att de regionala handlingsplanerna ska omfatta alla län. Det ska vara ett tydligt underifrånperspektiv.

Syftet med planerna är att identifiera naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet som skapar ett ekologiskt sammanhang där och som utgör en förutsättning för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster.

Detta är lite intressant. När det gäller tanken från Miljömålsberedningen med ekolandskapen och tanken från regeringen med grön infrastruktur är syftet detsamma. Men de regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur har ett tydligare underifrånsperspektiv. Vi är i Sverige i dag duktiga på att bevara enskilda objekt och enskilda områden i landskapet, men vi är sämre på att få ett samband mellan dem och en konnektivitet. Vi vill få den gröna infrastrukturen så att olika djur och växter kan förflytta sig. De ska inte bli isolerade till en ö i landskapet, utan de ska kunna förflytta sig. På så sätt blir ekosystemen mer resilienta, det vill säga tåligare mot olika störningar. Syftet är alltså detsamma, men arbets sättet är annorlunda.

Matilda Ernkrans framförde kritik mot att regeringen inte gick vidare med förslaget från Miljömålsberedningen. Nej, förslaget sköts i sank från två håll – från miljörörelsen och från markägarna. Då tycker jag att det inte är mer än rätt att man inte går vidare med det utan i stället tar ett berett förslag från Naturvårdsverket.

Herr talman! Ett förslag som inte fanns med i Miljömålsberedningens förslag men som finns i propositionen handlar om att göra en förändring av det generella biotopskyddet och att klargöra förutsättningarna för att få dispens från detta skydd där dispensen avser en åtgärd som underlättar för jordbruket men som inte äventyrar biotopskyddets syften.

I betänkandet finns en reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som motsätter sig förändringen. De skriver i sin reservation: ”Om man vill införa lättnader i biotopskyddet bör dispensmöjligheten snävas in till de områden och de biotoper där biotopskyddet kan utgöra ett problem för jordbruket, såsom diken och stenvägar i skogs- och mellanbygder.”

Jag noterar att det står *om* man vill införa lättnader i biotopskyddet. Detta skriver man alltså i en reservation där man föreslår att regeringens förslag avslås. Men man kommer inte med något annat. Alltså är Miljöpartiet och Vänsterpartiet kvar i status quo. Jens Holm säger att han inte förstår hur detta kan underlätta för att nå miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Jag har haft förmånen att vara på Öland till exempel och har av lokala LRF på ett mycket pedagogiskt sätt fått beskrivet och visat hur biotopskyddet försvårar för rationellt brukande. Det handlar om åkerlappar på kanske en hektar omgärdade av stenvägar med en liten öppning. Oavsett om man bedriver ett konventionellt jordbruk eller ett ekologiskt jordbruk har man ganska stora vallmaskiner, och öppningarna i stenvägar är ganska små. Om man då inte får göra en liten öppning på ytterligare en meter i stenvägen för att över huvud taget komma in med maskinerna blir den åkerlappen inte brukad.

Det som är intressant är att syftet med biotopskyddet för till exempel en stenvägg – Johan Hultberg var inne på det – är att bevara biotopen. Det är viktigt att notera att en biotop i ett odlingslandskap, en stenvägg med insekter, växter och djur som lever där, är beroende av solbelysning. Om man inte kommer in med maskinerna och kan bruka åkerlappen blir det inte brukat. Det behövs inget tillstånd för att sluta bruka och för att det ska börja växa igen. Då blir stenvägen inte solbelyst, och vi får inte ett biotopskydd som uppfyller sitt syfte. Tvärtom motverkar det sitt eget syfte. Då har vi inte ett rationellt biotopskydd, och därför måste det för-

ändras. Och den här förändringen underlättar genom att underlätta brukandet.

Vi har haft ytterligare diskussioner i Miljömålsberedningen där vi tydliggör att själva brukandet av odlingslandskapet är en viktig del för att uppnå miljömålen. Det handlar egentligen om precis samma tema, att underlätta brukandet. Då måste man också kunna underlätta för dispenser från ett generellt biotopskydd.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 169 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag var lite nervös för att inte kunna ta replik på Roger Tiefensee eftersom jag lyckades slarva bort mitt kort under voteringen. Jag sprang runt här, men lyckades hitta det tills det var dags i alla fall. Det innebär också att jag kan svara på Roger Tiefensees frågor om biotopskyddet.

I Sverige är det normalt regeringen som lägger fram förslag till lagstiftning. Anledningen till det är att det ska vara väl berett och att det ska kunna processas genom Lagrådet och alla sådana saker. När oppositionen har synpunkter föreslår man oftast inte egna lagändringar. Det kan man göra om man tycker att man har på fötterna och det kanske är förhållandevis enkla saker, men oftast talar man om hur man tänker sig det hela. Och regeringen får återkomma med ett förslag i den riktningen. Det är så Miljöpartiet har agerat när det gäller biotopskyddet.

Vi ser också att det finns en motsättning i att bevara jordbrukslandskapet där biotoperna ligger. Men vi vill inte ha ett alltför urholkat biotopskydd där viktiga småbiotoper läggs ned i onödan. Vi har försökt fundera på hur man skulle kunna differentiera det här på ett enklare och tydligare sätt än regeringen har föreslagit.

Om man tittar på en rapport som Jordbruksverket har tagit fram, under det generella biotopskyddet, kan man se att de har gjort en enkät med jordbrukare. De ser då att ”ur brukningssynpunkt är biotopskyddsproblemen i stort sett begränsade till diken och stenmurar”. Åkerholmar och sådant ligger däremot ofta där de ligger för att det är svårt att odla där. Därför är de inte ett problem på samma sätt. Jordbruksverket säger också att i slättbygderna är brukningsproblem kopplade till småbiotoper generellt sett små.

Vi menar att man då skulle kunna ha en begränsning som bara handlar om just diken och stenmurarna i skogs- och mellanbygder där det kan vara ett reellt problem men som inte öppnar för urholkning av biotopskyddet i områden där det generellt sett inte är ett stort problem.

Anf. 170 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Helena Leander för frågeställningen.

Det är bra att Miljöpartiet uppenbarligen ser problemet. Men det vore också bra om Miljöpartiet såg problemet med sitt eget agerande. Ni vill avslå en – som jag tycker – nödvändig förändring. Sedan säger ni att regeringen måste komma med förslag i en viss riktning.

Det går att tycka till här i riksdagen och göra ett så kallat tillkännagivande. Men det gör ni inte. Ni vill bara rakt av avslå detta, och sedan

skriver ni *om* man vill. Då är det intressant att veta om Miljöpartiet och Vänsterpartiet *vill* göra en förändring av biotopskyddet för att underlätta att bedriva jordbruk även där det finns odlingshinder som är skyddade genom biotopskydd och för att man ska kunna ha en mer flexibel dispensmöjlighet för att underlätta odling. Det är en bra signal att man vill, men det ni skriver är slirigt. Det står *om* man vill; det är inte tydligt *att* man vill. Det vore bra om ni inte bara ser problemet utan också adresserar det.

I dag funderar många kanske på om det är värt att fortsätta bruka. Vi har mosaiklandskap och små åkermarker och så. Man måste kunna bruka dem rationellt utan specialmaskiner för en liten åkerlapp om man har andra större sammanhängande åkrar och större maskiner. Man måste kunna använda samma maskiner på båda ställena, och det är just det som dispensmöjligheten är till för att åtgärda.

Anf. 171 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det som jag redogjorde för nu är sådant som vi har skrivit i vår motion. Vad vi vill göra är alltså ganska tydligt. Sedan kan man alltid fundera på ordval, och om ordet ”om” är det bästa. I min värld är det ganska tydligt att regeringen vill göra förändringen och luckra upp biotopskyddet. Och om regeringen nu vill göra den förändringen har vi ett förslag på hur man skulle kunna göra i stället. Det behöver egentligen inte vara mycket krångligare än så.

Jag tror att vi måste ha ett smart skydd om vi ska ha en bevarad biologisk mångfald i odlingslandskapet. Och småbiotoperna är en av de viktiga refugerna för biologisk mångfald i dag. Vi ser att småbiotoperna minskar, och de arter som är knutna dit hotas av det.

Även om regeringen tycker sig ha hängslen eller livrem genom att lättnaden inte ska kunna hota den biologiska mångfalden är det ofta en bedömningsfråga. Det är kanske inte lätt för den enskilde bonden att gå ut och göra artinventeringar och leda i bevis att just det stenröset inte är tillhåll för den och den arten. Därför menar jag att om man på ett övergripande plan kan se att vi har ett problem med biotopskyddet här för att över huvud taget hålla landskapet öppet kan man vara tydlig med att vi kan göra begränsningar just där. Att däremot öppna upp för ett större område, fler småbiotoper än vad som är nödvändigt, är bara onödigt. Då är det bättre att begränsa utformningen av lättnaden i biotopskyddet.

När jag ändå står här kan jag passa på och ställa samma fråga som jag ställde till Anita Brodén. Tror Roger Tiefensee att vi kommer att klara de miljömål som är knutna till biologisk mångfald med den här propositionen?

Anf. 172 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag kan börja med den sista frågan. Jag tror att vi kommer närmare att uppnå miljömålen. Det vore förmätet av mig att inte se att vi har väldigt stora utmaningar. Vi kommer också att ha en diskussion om miljömålssystemet som helhet efter den här debatten. Det är bara att inse att vi alla – oavsett parti – har stora utmaningar när det gäller att nå våra miljömål. Men då måste vi också se vilka smarta åtgärder vi kan vidta för att underlätta.

Jag menar att dispensmöjligheten för att förändra ett i dag biotopskyddat odlingshinder i landskapet är en bra åtgärd. Jag beklagar att Miljöpartiet inte ser den positiva miljöeffekt som det innebär. Småbiotoper är viktiga att bevara, men brukandet är en viktig del av bevarandet. Brukandet av åkermarken gör att åkern är öppen och att det biotopskyddade objektet är solbelyst till exempel.

Som jag sade i mitt anförande fordras det inget tillstånd för att sluta bruka en åkerlapp. Därför är detta ett bra förslag som är generellt och väldigt tydligt. Som länsstyrelse går det inte att säga: Nej, det där är lite otydligt. Det har vi svårt att ge dispens för.

Det här är extremt tydligt. I andra sammanhang, när det gäller strand- skydd och sådant, har vi haft ett syfte med lagstiftningen men praxis kanske har blivit annat än syftet. Jag har svårt att se att praxis skulle kunna bli något annat än att man får dispenser och får möjlighet att bedriva ett rationellt jordbruk även när man har den här typen av odlingshinder i landskapet. Då får vi både bättre konkurrenskraft för svenskt jordbruk och en bättre miljö i och med att de biotopskyddade objekten kan fortsätta vara solbelysta till exempel.

Anf. 173 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Det här ärendet handlar om Sveriges strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

I dag debatterar miljö- och jordbruksutskottet ett antal betänkanden med stor bäring på hur vi värnar vår miljö och natur och hur vi kan leva ett gott liv som kombinerar brukande, vård och skötsel av vår natur med en tillväxt. Kort och gott: Hur ska vi få ett förvaltarskap att fungera?

Det betänkande som nu behandlas tar upp både smått och stort, kan tyckas. Det tar tydliga grepp om det som är de övergripande miljömålen på detta område. Det har berörts av tidigare talare, och vi återkommer till det i vårt nästa betänkande, det vill säga den rapport som OECD har tagit fram och som visar att Sveriges arbete med miljömålen är föredömligt och på god väg. Trots det när vi inte miljömålen, och vi kommer tillbaka till det i nästa debatt, det är jag övertygad om.

Det betänkande som vi nu behandlar är ett steg på vägen för att hitta lösningar. Det behandlar såväl stora som små frågor. En del kan tycka att förändringar i biotopskyddet och ekosystemtjänsterna när det gäller hur vi hanterar våra stenmurar och stenrösen är en liten fråga, men det är den inte. Det är en av de viktiga punkter som många lantbrukare har pekat på.

För att kunna bruka sin åkermark i dagens mer maskinella, rationella och många gånger storskaliga lantbruk krävs det att regelverket förändras, att vi möjliggör för olika ansatser för att se till att – som Roger Tiefensee nyss sade – solens strålar kan lysa på kattfötterna i dikesrenen för att vi fortfarande ska kunna ha en biologisk mångfald, för att vi fortfarande ska kunna se rara arter och sällsynta växter, för att djur ska ha möjlighet att växa.

Jag ska bara ge ett eget exempel. Det är fascinerande att se tranan som ligger på ägg varje gång jag kommer till min hemort. Jag väntar på att det snart ska flyga upp någonting vid hennes sida.

Herr talman! Det är ett sätt att visa att vi behöver förändra för att möjliggöra. Rigid lagstiftning kan bli för rigid. Vi måste se till att diken, stenmurar och odlingsrösen kan förändras och också ersättas på annat

sätt när så är lämpligt. Jag vet att detta välkomnas i allra högsta grad av lantbrukare i mina trakter på småländska höglandet där det finns gott om stenmurar och stenrösen. Däremot är det snart för få som kan bruka åkarna.

Det är också viktigt att se att vi med dagens betänkande har att behandla ett antal motioner. De passeras ganska tyst här från talarstolen, men jag kan konstatera att Sverigedemokraternas frågor är ganska ensidiga i de här debatterna. Vi behöver ju se både smått och stort, men det har väl sin grund i att vi övriga har den gemensamma synen att vi har ett klimat värt att värna om och vårda, som vi måste ta ansvar för. Hur vi sedan gör det diskuterar vi här och har lite olika åsikter om.

Miljömålsarbetet tar sin utgångspunkt i att vi ska lämna en lösning på det som är negativ påverkan till våra barn och barnbarn både här och internationellt. Vi ska alltså inte exportera problemen.

I dagens betänkande blir det tydligt, och Anita Brodén lyfte fram att det var ganska många år sedan man senast tog ett sådant här stort grepp på miljömålsområdet när det gäller biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen beslutade i februari i år om ett antal mål i det här sammanhanget. Några mål beslutades redan 2012. Jag ska nämna några av de mål som nu beslutades och som ligger till grund för mycket av det som står i propositionen:

För det första gäller det helhetssyn på markanvändningen. Där jobbar Miljömålsberedningen också med att ta ytterligare ett steg i det perspektivet, och resultatet kommer i närtid. Där är jag mycket glad över att vi har kunnat ta viktiga steg i avvägningar mellan målkonflikter.

För det andra gäller det skydd av landområden, sötvattenområden och marina områden. Här har Sverige varit och är en föregångare, inte minst med tanke på vår tilltro till att människor vill vara med och påverka.

För det tredje gäller det markägarperspektivet.

För det fjärde gäller det frivilligheten – jag kommer tillbaka till den.

För det femte gäller det miljöhänsyn i skogsbruket i stort.

För det sjätte gäller det förändrade möjligheter att få ett variationsrikt brukande av skogen. Det har lämnats ett antal uppdrag till följd av detta till de myndigheter som har ansvaret. Det gäller inte minst det som sattes i gång för någon månad sedan, en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram.

Jag var med vid det första mötet, och jag har förhoppningen och förväntar mig att alla aktörer vill bidra i det arbetet, så att vi kan komma vidare med en skogspolitik och ett skogsprogram som bygger på de två jämställda mål som Sverige har för den näring som är så viktig och som de flesta av oss brukar peka på när det är skolklasser på besök här i riksdagen som en av de två grundbultar som är viktiga för svensk utveckling, nämligen jord- och skogsbruket samt malmen i norr. Det illustreras av de tavlor som är uppsatta i taket på Bankhallen. Dessa grundbultar ger bas för den grund vi står på, och det är det som det här utskottet så ofta får debattera.

Herr talman! Jag har också förmånen att sitta med i Miljömålsberedningen. Flera talare före mig har sagt att det här betänkandet och den här propositionen inte är identiska med det som vi i Miljömålsberedningen sade. Nej, vi kanske inte alltid är klokast. Jag tror att Roger Tiefensee berörde att när man skickar ärenden på remiss så kommer det in andra syn-

punkter och tankegångar som gör att regeringen har tagit andra steg i arbetet.

Däremot stämmer inte det som har anförts av tidigare talare, att det inte finns underlag och att det inte finns siffror som visar vad regeringen vill nå med det här arbetet. Det är ytterst tydligt, och det är bara att läsa det som ligger till grund för de beslut som regeringen har fattat från februari månad för att se att man har tagit sin utgångspunkt i de beräkningar som Miljömålsberedningen gjorde. Man har tydligt talat om när man har modifierat dem och varför och på vilka grunder. Det finns alltså en tydlighet i att vi inte gör avkall på goda underlag i det arbete som utförs.

Herr talman! Frivilligheten har ifrågasatts. De två viktiga punkterna i ökade arealer när det gäller skogssidan är att staten får gå in med ersättningar men också de frivilliga avsättningarna och det frivilliga skyddet.

Efter att för någon månad sedan ha varit med på en EU-politisk debatt där vi tangerade den svenska skogspolitiken på ort och ställe utanför Kalmar där Södra skogsägarna hade sin stämma kan jag konstatera att mer pedagogiska fotbollsmål får ni leta efter. De var betydligt bättre, och för en gångs skull, herr talman, kommer jag att dra över min taletid en del. Jag hoppas att det är förlåtet.

De mål som där var uppställda gav mig betydligt mer tankar än de mål som de flesta av kollegerna tittar på i dag. Man kunde se hur en fotbollsplans storlek visade på frivilliga avsättningar. När man räknade upp hur många fotbollsplaner de frivilliga avsättningarna omsätter är det en pedagogik värd att använda för de flesta, förutom undertecknad kanske som inte tycker att fotboll är så väsentlig. Men bilden är oerhört väsentlig, och inte minst det som då sades. På de 20 år som vi har haft nuvarande skogspolitik kunde man peka på vad som har hänt och vilka resultat kan man se redan efter 20 år. Ja, skogspolitik är långsiktig och måste vara det. Därför är det också viktigt att ha tilltro till de markägare som vill värna om och verka i skogen.

Låt mig något kommentera det som Jens Holm sade. Visst, det kommer att bli fler och fler utboägare, det vill säga att man bor på Söder i Stockholm och äger skog i Norrlands inland eller något sådant. Det som sägs i det sammanhanget är att det finns en oro som snarare är den motsatta till Jens Holms oro, nämligen om man ser till vikten av att även ha ett produktionsskogsbruk i förhållande till de andra målen. Jag tror att det går att hitta vägar för att öka kunskapen också hos de skogsägare som bor någon annanstans än mitt i skogen, så att säga.

Herr talman! Det finns mycket som skulle kunna lyftas fram. Jag skulle vilja rekommendera dem som lyssnar att läsa kapitel 4 och 5 i propositionen. Där beskrivs Sveriges arbete i en internationell kontext, vad vi gjort, vad vi bidragit med. Regeringen och dess företrädare har under en lång följd av år arbetat för att vidga det internationella perspektivet.

Herr talman! Som kristdemokrat är jag extra glad över det skogspolitiska programmet. Jag är glad att vi nu kan sätta det i sjön och tillsammans börja jobba för att värna det gröna guldet, värna långsiktig hållbarhet, öka räntan på kapitalet, få möjlighet att utvinna nya produkter och nytt material på ett konstruktivt och bra sätt, allt i samverkan mellan de olika aktörer som finns i vårt samhälle.

Mycket mer skulle kunna sägas om detta, men jag nöjer mig med det jag sagt och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Jag gläder mig åt att vi tagit ett stort steg i rätt riktning vad gäller uppfyllelsen av våra miljömål.
(Applåder)

Anf. 174 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Sommaren 2011 deltog jag i ett studiebesök i Tviggasjö i Hässleholms kommun. En lantbrukare hade begärt dispens av Länsstyrelsen i Skåne att få ersätta ett öppet dike på 50 meter mellan två små åkrar med ett rördike för att kunna bruka marken effektivare. Länsstyrelsen i Skåne hade avslagit dispensansökan med motiveringen att det fanns grodor i diket, inte någon speciell typ av grodor men i alla fall grodor. I den trakten i norra Skåne är alternativet till ett effektivt brukande av åkrarna att plantera skog på marken. Grannarna till lantbrukaren hade redan gjort det.

Hösten 2011 motionerade jag om det i riksdagen och lyfte då fram att om dispens inte beviljas i sådana fall som det i Tviggasjö kommer det öppna landskapet att växa igen, och den biotop som länsstyrelsen genom sitt beslut ville skydda kommer att bli förstörd på grund av buskar och träd. Länsstyrelsens beslut skulle då komma att motverka sitt syfte. Efter vårt studiebesök avtog även Miljööverdomstolen lantbrukarens överklagande av länsstyrelsens beslut.

Den fråga jag motionerade om kom att behandlas av Miljömålsberedningen, och jag är tacksam för att min partikollega Roger Tiefensee och övriga i beredningen tagit hand om det här problemet och den orimlighet som jag påtalade i motionen 2011. Naturligtvis är jag i dag mycket nöjd med att även regeringen och miljö- och jordbruksutskottet tagit problemet på allvar och har föreslagit en ändring i miljöbalken som på ett tydligt sätt utökar möjligheterna att få dispens från det generella biotop-skyddet för åtgärder som kan underlätta jordbruket men inte innebär att arter hotas.

I betänkandet lyfts fram att biotopskyddet i vissa fall hindrar en god arrondering och ett rationellt brukande av marken. Utskottet pekar på att det främst är diken, stenmurar och odlingsrösen som berörs av de utökade dispensmöjligheterna och att det ofta behövs ett aktivt brukande av marken som en förutsättning för att biotopen ska leva vidare. Det är precis den utgångspunkt jag hade i min motion 2011.

Jag ser fram emot att vi nu, snart tre år efter att motionen väcktes, fattar ett riksdagsbeslut som äntligen skapar bättre förutsättningar för ett rationellt jordbruk och ett öppet landskap utan att hota viktiga arter och biotoper.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 juni.)

Anf. 175 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 28 är en skrivelse som utgör regeringens samlade redovisning av miljömålssystemets utveckling och de strategier och etappmål som beslutats.

I skrivelsen redovisas många viktiga insatser som genomförts under mandatperioden. Regeringen har tagit fram nya strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder inom prioriterade områden för att nå miljökvalitetsmålen. Man anser sig också ha tagit fram åtgärder för att öka takten i genomförandet och konstaterar att det fortsatt krävs mycket arbete för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Det sista kan man inte annat än hålla med om eftersom 14 av 16 mål inte bedöms möjliga att uppnå med de åtgärder och styrmedel som finns på plats i dag.

När man kommer till förklaringen varför det är möjligt att endast klara två av våra miljökvalitetsmål kan man läsa följande i utskottets text: ”Flertalet mål är visionära till sin karaktär och ... myndigheterna i de flesta fall endast har en begränsad möjlighet att påverka måloppfyllnaden. I flera fall krävs det ett internationellt engagemang för att målen ska kunna nås. I andra fall krävs det nationella åtgärder som myndigheterna inte har rådighet över, exempelvis i form av lagstiftning eller skatter och avgifter. De flesta miljökvalitetsmålen kan inte heller nås om inte allmänheten och näringslivet ändrar sitt beteende och tar större hänsyn till hur miljön påverkas.”

När jag läser det tycker jag att det är lite beklagligt om vi i den här församlingen försöker skjuta över ansvaret för miljökvalitetsmålen på alla andra. Det är alltså myndigheter, allmänhet, näringsliv och andra länder som främst är ansvariga för att vi i Sverige inte uppnår våra miljömål. Här måste det finnas utrymme för självkritik och reflexion kring vad man hade kunnat göra bättre.

I skrivelsen menar regeringen att de förändringar man gjort har bidragit till ett mer effektivt, transparent och åtgärdsinriktat miljömålssystem. Vi socialdemokrater tycker att det tyvärr snarare blivit tvärtom. Den fördjupade utvärdering som kom 2008 med förslag till åtgärder och skärpta delmål valde regeringen att i princip bortse från. Nu, sex år senare, har regeringen beslutat om nya etappmål där konkreta åtgärder saknas för flera av dem. I skrivelsen är etappmålen också uppdelade på områden i stället för att tydligt kopplas till respektive miljömål, vilket gör det hela ganska svåröverskådligt och fragmenterat.

Det blir extra bekymmersamt när man samtidigt konstaterar hur viktiga kommuner, myndigheter, intresseorganisationer, enskilda och företag är för att nå faktiska resultat. Om alla ska kunna åstadkomma positiva förändringar är det absolut nödvändigt att systemet är begripligt och lättöverskådligt.

En annan åtgärd som regeringen vidtagit är att avskaffa myndigheten Miljömålsrådet och ersätta den med den parlamentariska Miljömålsberedningen. Miljömålsrådets uppgift var att vart fjärde år ta fram åtgärder

för samtliga miljömål utifrån expertmyndigheternas bedömningar. Nu upplever vi att det i stället är Miljömålsberedningen som under stor tidspress och med små resurser lite ad hoc ska ta fram förslag till åtgärder när regeringen ger uppdrag. Uppdragen kan vara ganska snävt utformade och i praktiken utformade från den politiska majoritetens bedömning av vad som är mest önskvärt.

Vi menar att de här förändringarna av systemet har stoppat upp arbetet med att ta fram verk samma åtgärder. I stället blir fokus på att ta fram etappmål och indikatorer. I den takt som det pågår kommer man inte att klara av att beta av ens hälften av målen före mållåret 2020. Ytterst är det regeringen som är ansvarig för att de 16 målen ska uppnås. Skrivelsen visar att läget är allvarligt. Riksdagsbeslutet kommer inte att klaras av. Det är oroande. Dessutom framkommer det att regeringen prioriterat vissa miljömål framför andra. Vi anser att riksdagens beslut är en prioritering i sig och att det inte är möjligt att välja bort vissa mål. Om det är regeringens uppfattning att prioriteringar mellan de olika målen behöver göras bör regeringen vända sig till riksdagen och begära att något av målen stryks eller formuleras om. Det gäller också om man anser att det årtal när målet ska vara uppnått behöver flyttas fram.

Vi anser att det behövs ett tydligare arbete för att få fram åtgärder som ger effekt i verkligheten. Tempot i det arbetet behöver öka. Förslag som arbetas fram inom myndigheter ska inte behöva stå i vänteläge, utan de borde kunna beredas av Regeringskansliet direkt. Sedan är det regeringens ansvar att i så bred samverkan som möjligt besluta om de här åtgärderna.

Jag har försökt gå igenom de konkreta åtgärder som regeringen hänvisar till i skrivelsen. Det finns självklart exempel på åtgärder som faktiskt bidragit till att förbättra tillståndet i miljön, men jag kan konstatera att mycket handlar om att regeringen på EU-nivå trycker på och att det är dialoger och diverse uppdrag. Det kan visserligen vara bra, men det är svårt att se vad det egentligen ska ge för effekt. I alla fall är det svårt för mig att bedöma det.

Jag ska nämna några exempel som jag har tittat på. Det är en utredning om ekonomiska styrmedel för kemikalier som ska redovisas i januari 2015. En nationell reglering för ftalater utreds, och det ska redovisas i november 2014. Miljömålsberedningen har tagit fram en strategi för hållbar vattenpolitik som redovisas nu. En särskild utredare har ett uppdrag att identifiera utmaningar kring vattenförsörjning. Det ska redovisas i juni 2015. Ett nytt system för havsplanering introduceras nu. En utvärdering av Kometprogrammet kommer under hösten 2014. Naturvårdsverket redovisar nu uppdraget att ta fram strategi, etappmål och styrmedel när det gäller fjällmiljön. Boverket kommer att redovisa uppdraget om en god bebyggd miljö i december 2014.

Sammantaget är det en lång lista. Det som blir bekymmersamt är att vi är så nära mållåret 2020. Det är mycket som måste göras snabbt.

Vi anser att regeringen inte levererar tillräckligt med konkreta åtgärder som gör skillnad i verkligheten. Det behövs ett system som i snabbare takt åstadkommer verkliga förbättringar i miljön. Vi anser också att Miljömålsberedningen skulle kunna spela en viktig roll om den ges rätt förutsättningar. Miljöpolitik är ju som vi alla vet ett område där det behövs långsiktiga beslut som kanske inte alltid är populära på kort sikt.

Beredningen skulle kunna vara ett forum där politiker skulle kunna enas över partigränserna och där breda majoriteter skulle kunna ge långsiktiga spelregler, som många efterfrågar. Men framför allt måste den politiska viljan att uppnå miljökvalitetsmålen finnas.

Jag tror att vi, när vi återsamlas här i höst, oavsett hur det ser ut, kommer att stå inför stora utmaningar. Och vi kommer att ha mycket arbete kvar att göra.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 176 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Med nuvarande politik klarar Sverige i bästa fall 2 av 16 miljömål till 2020. Det är inget annat än ett fiasko.

Vän av ordning kanske påpekar att det här med miljö handlar om internationella frågor och att vi inte kan göra så mycket här i Sverige. Men Naturvårdsverket är i sin uppföljning noga med att merparten av de svenska miljömålen är sådana som i huvudsak avgörs av vad vi gör här i Sverige. Det är alltså upp till oss om vi vill klara dem eller inte.

Vän av ordning kanske också påpekar att det ibland tar lite tid för naturen att återhämta sig när man slutat med dumheterna och börjat göra rätt, så att säga. Det är förstås korrekt. Därför bedöms miljömålen inte längre utifrån om miljötillståndet som sådant är bra 2020 utan om alla nödvändiga beslut för att nå dit är fattade, även om det sedan kan ta lite tid innan miljötillståndet har förbättrats så mycket att man når målet i sig.

Det finns alltså klara gränser både för hur mycket regeringen kan skryta över framgångar och för hur mycket man kan skylla ifrån sig när det gäller misslyckanden.

Finns inte den politiska viljan hjälper det inte hur bra miljömålssystem vi än har. Men jag tycker mig ändå av och till höra antydningar, även från borgerligt håll, om att man faktiskt vill nå våra miljömål. Då vore det bra om vi kunde rigga miljömålssystemet så att vi kan skaka fram det bästa ur den vilja som man nu lyckas uppbåda från olika politiska läger på miljöområdet.

När regeringen gjorde om miljömålssystemet förra mandatperioden var det mycket av miljömålsarbetet eller miljöarbetet generellt som stannade upp. De långa listor med förslag på vad vi skulle kunna göra för att nå våra miljömål, som hade tagits fram av Miljömålsrådet i samband med den fördjupade utvärderingen 2008, gömdes undan i något skåp någonsans. Delmålen avskaffades och kommer på om på om ersättas av etappmål. Det är fortfarande flera miljömål som inte har några etappmål över huvud taget.

I stället för Miljömålsrådet, som regelbundet analyserade vad som krävdes för att nå samtliga miljömål och lade fram förslag på åtgärder baserade på myndigheternas bedömningar, inrättade regeringen en parlamentarisk miljömålsberedning som tar ett område i taget och lägger fram de förslag man hinner med och som man råkar komma överens om. Det är helt frikopplat från om de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att klara målen eller inte.

Det här säger jag inte för att helt döma ut Miljömålsberedningen, som jag för övrigt själv sitter i. Jag är övertygad om att Miljömålsberedningen

skulle kunna spela en viktig roll, men då behöver vi ha rätt förutsättningar.

Miljöpolitiken är, precis som Kristina Nilsson var inne på, ett område som kräver långsiktighet. De beslut som vi alla egentligen vet skulle vara de bästa långsiktigt är inte alltid någonting som alla väljare gör vägen för här och nu. Då kan det vara möjligt att man, om man har en beredning, gemensamt vågar gå fram med mer än vad man vågar gå fram med själv. Då kan vi ge de långsiktiga spelregler som många vill ha, inte minst inom näringslivet, som står inför att göra investeringar och vill veta om det kommer att löna sig att göra dem miljösmarta eller inte.

Allt det här kräver naturligtvis att den politiska viljan finns, men det underlättar också om det finns tillräckligt med åtgärdsförslag för att man faktiskt ska nå miljömålen, så att beredningen har någonting att diskutera som är tillräckligt och inte bara har redan kompromissade underlag som behöver kompletteras med mindre beredda förslag, om man verkligen vill nå målen.

Om man skulle återinföra en funktion som efterliknar det tidigare Miljömålsrådet skulle Miljömålsberedningen bli ett bra parlamentariskt komplement. Då skulle vi få den analys och de förslag som krävs för att nå miljömålen och ett parlamentariskt forum som kan hantera de politiska problem som kan dyka upp om vi på allvar vill nå miljömålen. Problemen med att nå miljömålen är i högsta grad politiska, vill jag säga.

Vi hörde i den tidigare debatten om ekosystemtjänster att alla – jag tror faktiskt att det var alla – stod upp för att vi är helt beroende av en bra miljö för att klara vår ekonomi. Hela den bygger på friska ekosystem. Att sabba miljön kan vara kortsiktigt lönsamt, men i längden är det fördödande. Men just eftersom det kan vara kortsiktigt lönsamt och ibland inte ens lönsamt utan bara bekvämt finns det alltid en frestelse hos politiker på röstjakt att blunda för vad som är långsiktigt vettigt och att satsa på röster och inflytande den här mandatperioden. Det är oansvarigt mot alla dem som kommer efter oss, och jag tror egentligen inte att någon politiker vill äventyra sina barns framtid.

Jag tror inte att ett bättre miljömålssystem ensamt kan locka fram alla goda sidor hos oss politiker, men ett bra system ökar i alla fall chansen att vi får bra beslut. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1. Sedan är det upp till oss att fylla på med politisk vilja.

Anf. 177 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag har, som ni kanske alla vet, många gånger i den här talarstolen lyft fram olika aspekter av energipolitiken. Kanske är det vindkraft som jag har ägnat mest tid åt att tala om. Då kanske det passar att jag så här i slutampen av mandatperioden också får avsluta med just denna fråga.

Jag har, som ni kanske alla vet, en lite annan syn på Sveriges storskaliga satsning på vindkraft. Det är en syn som bygger på de tekniska begränsningar och problem som finns utifrån en ingenjörsperspektiv.

Även om energisystemet är komplext kan jag i alla fall lova en sak, nämligen att åsikter aldrig kan ersätta fysikens lagar. Bara för att någon tycker att vind- och solkraft ska ersätta kärnkraften betyder det inte nödvändigtvis att de ryms inom fysikens lagar. Elproduktionssystemet hante-

ras därför bäst av ingenjörer och ekonomer, inte av miljöaktivister och tryckare.

I dag har Sverigedemokraterna en reservation som i korthet går ut på att elcertifikatssystemet bör fasas ut och att inga ytterligare anläggningar ska tilldelas elcertifikat.

Som ni säkert alla känner till utgår enorma subventioner till vindkraften, och vore det inte för elcertifikaten skulle det knappast byggas några vindkraftverk alls i Sverige. Det tycker jag vore bra – inte minst för att utbyggnaden går i strid med varje aspekt av en sund miljöpolitik.

Jag ska nu presentera min tio-i-topp-lista över varför det är fullständigt befängt att använda medborgarnas pengar för att understödja fortsatt investering i vindkraft. Notera nu att detta inte handlar om åsikter utan att punkterna är baserade på fakta.

Nr 10: För subventionerna för ett enda 2-megawatts vindkraftverk skulle man kunna bekosta lönekostnaderna för en polis, en sjuksköterska och en lärare. I Sverige har vi motsvarande ungefär 2 500 sådana verk.

Nr 9: Många moderna vindkraftverk använder stora mängder av den sällsynta jordartsmetallen neodym, vilken bryts under omänskliga former och enorm miljöförstöring huvudsakligen i Kina. Om det kärnbränsle som Sverige importerar tillkommit med ett sådant mänskligt lidande är jag övertygad om att ingen i denna kammare hade suttit och låtsats som att det regnar.

Nr 8: Vindkraftverk gör stora ingrepp i landskapsbilden och kulturmiljön. Många medborgare drabbas extra hårt på grund av solreflexer och buller. Det är också ett rimligt antagande att vi går miste om framtida turistintäkter från naturturism där vi industrialiserar vår natur med 200 meter höga vindkraftverk.

Nr 7: Vindkraften dödar med sina blad mängder av flygande djur och är ett hot mot flera skyddsvärda arter av rovfåglar och fladdermöss. På Gotland vindkraftsdödades någonstans mellan 5 och 10 procent av hela bestånden av kungs- och havsörn på ett enda år.

Nr 6: Vindkraften kan svårligen ersätta andra energislag i vårt elförörjningssystem. Om man fullt ut skulle försöka ersätta kärnkraften med vindkraft skulle det innebära en enorm miljöförstöring och vara förenat med astronomiska summor pengar. Detta beror inte minst på kostnaderna och resursåtgången av utbyggda kraftnät, utbyggd reglerförmåga och åtminstone försök till energilagring.

Nr 5: En fortsatt utbyggnad av vindkraft ställer allt större krav på överföringskapacitet. Det miljöslitage som uppstår i och med denna utbyggnad av elnäten måste tillskrivas vindkraften. Överföringsnät är för övrigt väldigt kostsamt, och redan nu finns behov av investeringar på tiotals miljarder som konsekvens av den fortsatta vindkraftsutbyggnaden.

Nr 4: Vindkraft levererar inte nödvändigtvis energi när det finns efterfrågan. Effekten penklade under 2014, och säkerligen under 2013, mellan nära noll och ca 80 procent av den installerade effekten, vilket ställer större krav på reglerförmåga ju mer vindkraft vi får in i systemet. I sammanhanget är det värt att poängtera att under ungefär 13 procent av årets timmar under 2013 levererade vindkraften mindre än 10 procent av den installerade kapaciteten.

Vattenkraftens reglerförmåga är i princip redan utnyttjad, och framtida reglerförmåga, i fall av nedstängd kärnkraft, kommer att kräva stor användning av kol- och gaskraft som reglerkraft – som vi får importera.

Nr 3: I genomsnitt producerar vindkraften endast ca 28 procent av den installerade effekten. Genomsnittet är i själva energisystemet tämligen ointressant, men om man utnyttjar endast 28 procent av den installerade generatorkapaciteten skvallrar det lite grann om vilket resurskrävande energislag detta är.

Detta leder mig till punkt nr 2: Om man jämför materialåtgången av stål och betong är det tydligt att vindkraften är mycket resurskrävande jämfört med kärnkraften.

När det gäller betong går det åt ungefär 23 gånger mer för att producera en kilowattimme vindkraftsel jämfört med en kilowattimme kärnkraftsel. Gör man samma jämförelse med stål går det åt ungefär 43 gånger mer till vindkraft än till kärnkraft. Är det resurseffektivt? Det är det väl knappast.

Slutligen till punkt nr 1, som kanske är den viktigaste i hela sammanhanget: Vindkraftsutbyggnaden ökar utsläppen av koldioxid. Enligt en analys gjord av Vattenfall ger i ett livscykelperspektiv vindkraft upphov till ungefär tre gånger så mycket utsläpp som kärnkraft per producerad enhet energi. Till detta kommer givetvis koldioxidutsläppen som genereras kopplat till det utbyggda överföringsnätet.

Herr talman! Som en summering över vad jag nu sagt vill jag avsluta med följande.

Utgångspunkten för energipolitiken behöver utformas på ett sätt som tar hänsyn till hela energisystemets funktionssätt. Politiken måste därför eftersträva hög tillförlitlighet, god miljöprestanda och låga energipriser. Dagens subventionerade expansion av sol- och vindkraft motverkar alla dessa tre mål.

Som en avslutning tänkte jag från talarstolen visa ett fint diagram av vad kärnkraften ska ersättas med. Här håller jag ett diagram över kärnkraftsproduktionen och vindkraftsproduktionen mellan januari och mars 2013. Diagrammet är talande. Det röda strecket är kärnkraften. Den vill man ersätta med vindkraften. Här ser man tydligt att vindkraften pendlar. Denna förändring kan inte göras utan stora konsekvenser.

Anf. 178 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det vore intressant att få veta vilka miljö kvalitetsmål som Sverigedemokraterna kan tänka sig uppnå genom att skrota elcertifikaten och uppenbarligen skrota svensk vindkraftsproduktion helt och hållet.

Åter till ärendet för debatten. De svenska miljömålen infördes under mitten av 1990-talet. År 2010 fick vi en ny struktur för miljömålsarbetet. Miljömålsberedningen infördes, och myndigheten Miljömålsrådet lades ned.

Vi i Vänsterpartiet anser att den nya strukturen inte har inneburit att arbetet med att uppnå miljömålen har skyndats på. Snarare tvärtom har arbetet stannat upp. Vi har fått utredningar och beredningar i stället för konkreta politiska beslut för handling.

Nu är det som det är. Nu finns en miljömålsberedning. Vänsterpartiet sitter med i Miljömålsberedningen. Vi försöker arbeta så aktivt som det

går där. Men jag konstaterar att det är de politiska besluten som saknas. Vilken struktur vi väljer att ha för arbetet kan diskuteras, men det är politikens innehåll som är viktigt.

Nu finns 16 miljö kvalitetsmål. 14 av dessa miljö kvalitetsmål kommer inte att uppnås med nuvarande politik. Det är otroligt allvarligt. Vilka är dessa miljö kvalitetsmål? Vi som debatterar kan dem, men jag ska vara lite konkret i debatten.

Det första är Begränsad klimatpåverkan. Det kommer inte att uppnås.

Det andra är Frisk luft. Det kommer inte att uppnås.

Det tredje är Bara naturlig försurning. Det kommer inte att uppnås.

Giftfri miljö kommer inte att uppnås.

Skyddande ozonskikt kommer att uppnås.

Säker strålmiljö kommer troligen att uppnås.

Ingen övergödning kommer inte att uppnås.

Levande sjöar och vattendrag kommer inte att uppnås.

Grundvatten av god kvalitet kommer inte att uppnås.

Hav i balans samt levande kust och skärgård kommer inte att uppnås.

Myllrande våtmarker kommer inte att uppnås.

Levande skogar kommer inte att uppnås.

Ett rikt odlingslandskap kommer inte att uppnås.

Storslagen fjällmiljö kommer inte att uppnås.

God bebyggd miljö kommer inte att uppnås.

Avslutningsvis: Ett rikt växt- och djurliv kommer inte att uppnås med nuvarande beslut och styrmedel.

Det leder mig in på det som är det helt avgörande, nämligen: Vilka politiska beslut tar vi så att våra 16 miljö kvalitetsmål kommer att nås till 2020? Jag kommer inte att gå in på alla av dem, men Vänsterpartiet har en politik för att uppnå våra 16 miljö kvalitetsmål. Jag ska ta upp några som exempel.

Jag börjar med målet Ingen övergödning. Vi vet att om vi inför en skatt på handelsgödsel går användningen av handelsgödsel i jordbruket ned, så som OECD:s experter konstaterade för bara några dagar sedan här i Stockholm, och utsläppen minskar. Vi drar dessutom in pengar till det viktiga miljöarbetet i jordbruket.

Vi kan bestämma oss för att hitta riktade konsumtionsåtgärder så att vi till exempel konsumerar mindre kött och mer vegetabilier. Då minskar vi den storskaliga djuruppfödningen och kan på så sätt minska övergödningen. Om vi minskar övergödningen på grund av jordbruket underlättar det att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag, som i väldigt stor utsträckning drabbas av för stora utsläpp av kväve och fosfor från jordbruket, vilket gör att sjöar och vattendrag växer igen, att botten dör, att fiskar inte kan leva där och så vidare.

Ett rikt odlingslandskap är ett annat miljömål. Om vi inför mål för mer ekologisk produktion, som vi i Vänsterpartiet vill ha, kan vi få ett mer rikt odlingslandskap. Vi kan få mer av växelvis jordbruk. Vi får mindre konstgödsel, färre kemikalier och en större biologisk mångfald i jordbruket.

Den här borgerliga regeringen som styr Sverige nu har avskaffat de konkreta mål för ekologisk produktion och konsumtion som vi tidigare hade i Sverige. Det tycker jag är väldigt olyckligt. Det försvårar att uppnå ett rikt odlingslandskap.

Giftfri miljö är ytterligare ett miljömål. Vi vet ganska väl hur illa det är ställt. Vi vet att vi har ungefär 80 000 förorenade områden i Sverige. Vi vet att drygt 1 000 av de här områdena är allvarligt förorenade. De brukar kallas för riskklass 1-områden. Sedan har vi drygt 10 000 områden med potentiellt stora risker på grund av föroreningar.

Vår expertmyndighet på området, Naturvårdsverket, har gång på gång begärt mer pengar från regeringen för marksanering men får varje år nej till det. Med nuvarande arbetstakt kommer det att ta mer än hundra år innan vi får de svårt förorenade områdena, riskklass 2-områdena, helt och hållet sanerade.

Vi vet också att om vi inför ett ansvar för verksamhetsutövarna, alltså företagen, att sätta undan lite pengar från sin verksamhet till exempel till en fond för framtida miljösanering skulle det underlätta arbetet väldigt mycket för att uppnå målet om en giftfri miljö. Det var bara ett exempel.

Vi har redan debatterat skogen tidigare. Levande skogar är ett av de miljömål som inte kommer att nås. Om vi avsätter mer pengar till att skydda skog vet vi att det självklart blir lättare att uppnå det målet. Om vi fattar aktiva beslut om en mer skonsam skogspolitik blir det lättare att uppnå miljömålet Levande skogar. Om vi arbetar aktivt med levande skogar blir det lättare att uppnå nästa miljömål, som är Ett rikt växt- och djurliv.

Det sista miljömål som jag avslutningsvis vill lyfta fram här, Begränsad klimatpåverkan, kommer regeringen inte heller att uppnå med nuvarande politik. Vi i Vänsterpartiet vill ha skarpere mål för minskade utsläpp. Vi vill avsätta mer pengar för klimatinvesteringar, för mer kollektivtrafik, för mer förnybar energi och för att vi ska kunna bygga bostäder som är klimatvänliga. Vi behöver en klimatbudget så att vi år för år kan stämna av och se om vi verkligen minskar våra utsläpp. Vi behöver samarbeta mer med resten av världen med nya additionella medel till klimatbistånd.

Det finns en mängd saker som vi kan och borde göra. Allt detta vet vi redan. De flesta av klimatmålen är redan utredda. Vi vet redan vilka beslut som vi behöver fatta. Men vi gör det inte; regeringen gör det inte. Jag misstänker att det är på det viset att man inom de borgerliga partierna är så oense om miljöpolitiken att man begraver de svåra frågorna i Miljömålsberedningen och i andra utredningar. Man staplar utredningar på utredningar i stället för att gå till politisk handling.

Härmed yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 179 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Miljömålssystemet utgör kärnan i den svenska miljöpolitiken och syftar till att ge en tydlig struktur på miljöarbetet. Därför var det viktigt för Alliansen när vi övertog regeringsmakten 2006 att försöka utveckla systemet. Ett problem med tidigare system var att bedömningsgrunden för vissa av målen var otydligt definierad. Ett annat var att Miljömålsrådet, som hade i uppgift att genomföra uppföljningar och samtidigt lämna förslag till nya åtgärder, saknade en politisk förankring.

Nu har vi en tydlig målstruktur där generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske, där miljö kvalitetsmålen anger det tillstånd i miljön som arbetet ska leda till och där etappmålen anger steg på vägen mot målens uppnående. Vi har också en tydlig

struktur för uppföljning respektive framtagande av nya strategier, åtgärder och styrmedel för att nå uppsatta mål.

Herr talman! Naturvårdsverket har getts ett tydligt samordnande ansvar och har också i uppgift att årligen ge en samlad redovisning av myndigheternas uppföljningar och bedömningar av utvecklingen i relation till miljökvalitetsmålen och etappmålen. Vidare har man i uppdrag att regelbundet genomföra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå våra 16 nationella miljökvalitetsmål. Senast 2012 gjordes en sådan redovisning, och nu har regeringen föreslagit att en ny fördjupad utvärdering ska göras under nästa år.

Regeringen å sin sida har systematiserat återrapporteringen till oss här i riksdagen genom en årlig redovisning i budgetpropositionen och genom en skrivelse. Det är en sådan skrivelse som vi i dag debatterar. Den här debatten handlar ju om den skrivelse som regeringen lämnar en gång per mandatperiod om utvecklingen av miljömålssystemet.

Jag tycker att det är mycket värdefullt att regeringen en gång per mandatperiod lämnar en samlad redovisning av arbetet. Det är viktigt att vi får tillfälle att regelbundet här i kammaren debattera miljömålen som sådana och också miljömålssystemet.

För att miljömålsarbetet ska få en bred förankring har den parlamentariska Miljömålsberedningen tillsatts. Miljömålsberedningens övergripande uppgift är att föreslå strategier för hur generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen kan nås. Strategierna ska innehålla etappmål och förslag till åtgärder och styrmedel. I nästa vecka överlämnar vi i beredningen vårt senaste betänkande, det om hållbar användning av mark och vatten.

Jag förvånas lite över den kritik som S, V och MP framför i sina reservationer och i sina inlägg i dagens debatt. Kritiken är förvisso vag och svepande.

Man skriver: "En känsla är att svåra miljöfrågor har dumpats i Miljömålsberedningen." Jag tycker att det är märkligt att S, V och MP beskriver strävan efter att få till breda och långsiktiga överenskommelser med möjlighet till en politisk avvägning av styrmedel som att "dumpa besvärliga frågor".

Är det inte bra att vi i beredningen har möjlighet att över parti- och blockgränser diskutera just svåra frågor? Är det inte till exempel bra att Miljömålsberedningens arbete med uppdraget om en hållbar markanvändning har lett till en bred debatt i samhället om skogspolitiken, hur miljöhänsynen inom skogsbruket bäst kan utvecklas och hur vi i Sverige ska leva upp till och implementera Nagoyaöverenskommelsen?

För mig är själva poängen med Miljömålsberedningen att den ska hantera svåra frågor som kräver avvägningar och att det är positivt att beredningens transparenta sätt att arbeta inbjuder till debatt med många olika aktörer, också debatt utanför denna kammare.

Herr talman! S, V och MP framför också kritik mot regeringen för att prioritera. Även den kritiken finner jag minst sagt märklig. Det är nämligen en ganska naiv uppfattning att det skulle vara en framgångsrik väg att prioritera arbetet med alla miljömål lika högt, samtidigt och hela tiden. För mig är det självklart att arbetet med till exempel miljömålet Ett rikt växt- och djurliv behöver prioriteras högre än arbetet med målet Skyddande ozonskikt. Varför? Jo, därför att vi är på väg att nå målet

Skyddande ozonskikt, men däremot har vi långt kvar innan vi kan säga oss ha nått målet Ett rikt växt- och djurliv.

Detta innebär på intet sätt att regeringen har valt bort något av miljömålen, utan man arbetar målinriktat med dem alla. Men arbetet inom områdena klimat, giftfri vardag, levande hav och vattendrag samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster har av regeringen prioriterats särskilt. Det tror jag har varit klokt.

En kritik som jag tar mer allvarligt på är den som Statskontoret framfört angående myndigheternas arbete inom miljömålssystemet. Statskontoret har på regeringens uppdrag utvärderat myndigheternas arbete och menar att det bland annat är svårt att utifrån myndigheternas redovisningar få en bild av vilket miljöarbete de genomför och hur det är kopplat till miljömålssystemet.

Denna kritik är naturligtvis allvarlig, då en fungerande redovisning och uppföljning av ansvariga myndigheters arbete är A och O för ett väl fungerande och framgångsrikt miljömålsarbete. Därför är det bra att regeringen redan har förtydligat myndigheternas ansvar att integrera miljö kvalitetsmålen och generationsmålet i respektive myndighets verksamhet.

Bra är också att Statskontorets övriga förslag just nu bereds i Regeringskansliet.

I detta sammanhang vill jag också lyfta fram att det just nu pågår en översyn av de myndigheter som sorterar under Miljödepartementet.

Herr talman! När vi nu debatterar regeringens redovisning av arbetet inom miljömålssystemet kan jag naturligtvis inte missa chansen att, i alla fall som hastigast, beröra utvecklingen inom miljön och insatserna för att nå målen.

Oppositionsföreträdarna har här i dag i vanlig ordning låtit påskina att det inte händer särskilt mycket inom miljöpolitiken under Alliansens år vid makten. Jag menar att inget kunde vara mer felaktigt.

För alla som tar sig tid att läsa regeringens skrivelse står det klart att mängder av insatser har gjorts och är på väg fram. Trenden är också positiv eller neutral för tio av miljömålen. För tre saknas det tillräckligt underlag för att tydligt kunna säga i vilken riktning utvecklingen pekar.

Alliansen har vågat ta tag i en rad frågor och lagt fram propositioner på områden där det behövs förnyelse. Propositionen om en giftfri vardag är ett exempel, och den proposition om biologisk mångfald och ekosystemtjänster som vi alldeles nyss debatterade är ett annat exempel. Flera mycket viktiga utredningar är tillsatta, såsom Vattenverksamhetsutredningen och Utredningen om Klimatfärdplan 2050.

Vi har från svenskt håll varit pådrivande när det gäller reformeringen av EU:s gemensamma fiskeripolitik liksom i arbetet tillsammans med andra länder, inte minst när Sverige var ordförandeland i Helsingforskommissionen, Helcom, med att minska övergödningen i Östersjön. Vi har också satsat på lokala vattenvårdsåtgärder och beslutat om nya etappmål för att långsiktigt skydda såväl marina miljöer som land- och sötvattenområden.

På område efter område ser vi att Alliansen har bedrivit ett ambitiöst arbete nationellt, regionalt och på EU-nivå för bevarandet av biologisk mångfald, renare luft, renare hav och en giftfri vardag för såväl gammal som ung. Det är alltid lätt att bedriva överbudspolitik och säga sig vilja

mer, men jag kan med tillförsikt konstatera att Alliansen har både utvecklat själva miljömålssystemet och höjt tempot för arbetet inom det.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och således avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 180 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg sade att trenden är neutral för de flesta av miljömålen. Jag tror att det var så han uttryckte det. Jag tycker inte att trenden ser neutral ut. Är det någon trend som vi ser är det väl en extremt illavarslande trend. Här pratar vi om 14 av våra 16 miljökvalitetsmål som inte kommer att nås till 2020. Det är vad vår expertmyndighet säger, och det var också vad regeringen sade i sin senaste budgetproposition.

Då skulle jag vilja fråga: Vilken är Moderaternas bedömning? Kommer vi att nå våra 16 miljökvalitetsmål till 2020?

Sedan kan vi ta bara ett av dessa mål, eftersom det är svårt att debattera alla. Låt oss ta Giftfri miljö, som ändå ska vara ett område där regeringen säger sig göra någonting. Johan Hultberg nämnde propositionen om en giftfri vardag. Kan du berätta för mig hur många kemikalier som man förbjuder i den propositionen? Det vore intressant att veta.

En annan del av målet Giftfri miljö borde vara att sanera de områden som är förstörda på grund av olika industriella och andra verksamheter. Naturvårdsverket kom med en rapport för ett tag sedan, *Förslag till etappmål för efterbehandling av förorenade områden*. Där konstateras att de så kallade riskklass 1-områdena, de absolut mest förstörda områdena, kommer att vara helt sanerade till år 2079. Det här är tickande miljöbomber, som med nuvarande politik behöver uppskattningsvis 60 år till om de ska bli helt sanerade.

Naturvårdsverket säger att det behövs mer pengar. Ni anslår inte mer pengar. Andra säger att man skulle kunna inrätta en fond som verksamhetsutövarna bidrar till för att man ska kunna göra framtida sanering. Är ni beredda att bifalla det?

Anf. 181 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det var mycket på en gång. Vad jag sade i mitt anförande var att när det gäller tillståndet i miljön ser vi en positiv eller neutral utveckling för 10 av de 16 miljökvalitetsmålen. Det är inte vad Moderaterna eller jag säger, utan det är vad vår uppföljande myndighet Naturvårdsverket säger.

Jens Holm har helt rätt i att vi, givet de åtgärder som hittills är beslutade, inte ser ut att kunna nå 14 av våra 16 nationella miljökvalitetsmål. Det betyder att vi måste göra mer. Den proposition vi just debatterade är ett exempel på hur regeringen tar sig an den stora utmaning som det är att klara våra 16 nationella miljökvalitetsmål. De är väldigt ambitiösa, och de kräver inte bara åtgärder i Sverige utan också åtgärder internationellt.

Jag representerar då ett parti som tycker att Europasamarbetet är viktigt och någonting som vi ska fördjupa. Jens Holm representerar ett parti som tycker att vi ska lämna EU och därmed minska våra möjligheter att på ett effektivt sätt ta itu med till exempel utmaningen en giftfri miljö. Det är ett sådant miljömål som verkligen kräver att vi jobbar internationellt.

Om vi ska ha ett race om vilket parti som kan föreslå förbud mot flest kemikalier är det mycket möjligt att Jens Holm kommer att vinna. Jag tror inte på den vägen. Jag tror att vi måste jobba på EU-nivå när det gäller den gemensamma lagstiftningen på kemikalieområdet och att vi i Sverige ibland får gå före med nationella förbud, som vi har gjort när det gäller bisfenol A i barnmatsprodukter. I övrigt ska vi kanske snarare jobba med andra åtgärder, såsom ekonomiska styrmedel, som en utredning nu tittar på.

I frågan om sanering av förorenade områden tycker jag att det är viktigt att försöka värna principen om att förorenaren betalar, att inte lägga kostnaden på skattebetalarna utan att det i första hand ska vara företagen som står för den kostnaden.

Anf. 182 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg! Det är fem och ett halvt år kvar till 2020, och ni fortsätter att utreda och utreda och utreda. Man skulle kunna bygga ett Kaknästorn av alla miljöutredningar som ni tillsätter. Jag tror inte att det är någon slump. Jag tror att ni är så oense inom regeringen att ni inte kan lägga fram konkreta förslag.

När ni väl lägger fram propositioner som till exempel den om en giftfri vardag finns det inte ett enda förslag om förbud mot farliga kemikalier, trots att det är så belagt att det finns massvis med hormonstörande kemikalier och andra skadliga kemikalier som vi borde förbjuda eller åtminstone driva förbud för på EU-nivå så att de försvinner.

Det är intressant att du nämner EU, Johan Hultberg, när du representerar ett parti som röstar för försämrade miljöpolitik och klimatpolitik på EU-nivå så fort man fattar beslut om det. Ta till exempel reformeringen av utsläppshandelssystemet ETS. Moderaterna röstade emot att man skulle ta bort utsläppsrätter för att se till att systemet skulle fungera bättre. Vi driver högre klimatmål på EU-nivå. Det är någonting som Moderaterna motarbetar.

Jag skulle vilja ta upp frågan om giftfri miljö. Det behövs högre statliga anslag – det är därför vi i Vänsterpartiet avsätter mer pengar till marksanering – men jag håller med dig om att verksamhetsutövarna har huvudansvaret. Men eftersom mycket av det här är väldigt gamla miljösynder – många företag finns inte ens kvar – måste det offentliga ibland gå in och sanera.

Hur ska vi få verksamhetsutövarna, företagen, att ta ett större miljöansvar för marksanering? Är du beredd att inrätta en fond som finansieras av företagen? Är du beredd att besluta att de ska avsätta lite pengar till försäkringspremier så att de har täckning för framtida miljöskandaler? Det vore intressant att veta.

Anf. 183 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jens Holm kan raljera över att vi utreder saker och ting, men jag tycker i grunden att det är bra att vi faktiskt tar fram ett ordentligt beslutsunderlag för de beslut som vi tar och inte skjuter från höften.

Vi har till exempel i den proposition vi precis debatterade både lagt fram en del konkreta, skarpa förslag om lagändringar och konstaterat att en del frågor behöver utredas ytterligare. Vi måste ha en stegvis ingång i

miljöfrågorna och se vad vi kan göra i dag, vad vi behöver utveckla och vad vi behöver utreda vidare.

Ta till exempel klimatpolitiken. Där har vi sjösatt en lång rad åtgärder för att till exempel påskynda vår omställning av transportsektorn.

Vi har infört miljöbilsbonus följd av supermiljöbilsbonus, nedsatta förmånsvärden, skattebefrielse för förnybara drivmedel, forskningssatsningar och så vidare. Det har gjort att vi gått från att ha Europas näst efter Albanien mest bränsletörstiga bilpark till att det i dag rullar ungefär 600 000 miljöanpassade bilar på våra vägar.

Men vi har jättemycket kvar att göra. Därför har vi haft utredningar av en fossiloberoende fordonsflotta som har jobbat, och de förslagen bereder vi just nu. Så är det: Vi har gjort mycket, men vi har jättemycket kvar. Det är väl en av de få saker, herr talman, som jag tror att jag och Jens Holm kan vara överens om.

Tyvär sprider Jens Holm en direkt osanning när han påstår att vi till exempel har röstat emot att man skulle ta bort utsläppsrätter. Vad förslaget handlade om var att flytta utsläppsrätter, att låta industrin göra utsläpp inte i dag utan i morgon. Ett sådant förslag var vi skeptiska till, men efter att ha fått till en del förbättringar av förslaget röstade vi för det. Det vet Jens Holm mycket väl.

När det gäller finansieringen i fråga om förorenade områden är det en genuint svår fråga. Vi behöver höja de statliga anslagen på sikt, men jag är också beredd att diskutera mer innovativa finansieringsåtgärder.

Anf. 184 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Johan Hultberg talar fint om alla vackra saker som händer på miljöområdet. Vissa av de saker som togs upp i det senaste replikskiftet var visserligen sådant som genomförts av tidigare regeringar och som den här regeringen i sin storsinhet valt att inte ta bort, men det kan man också lyfta fram som en positiv sak om man är lagd åt det hållet.

Men jag tycker inte att det räcker att säga att det händer saker – som om det vore ett alternativ att det inte skulle hända någonting på miljöområdet. Skulle man sitta med ett helt miljödepartement, för att inte tala om de myndigheter vi har, och bara pilla sig i naveln vore det skandal.

Frågan är snarare om det som händer är tillräckligt. Där konstaterar vi att 14 av 16 miljömål missas med nuvarande politik. I den granskning av Sveriges miljöpolitik som OECD presenterade häromveckan skriver man rakt ut att man inte har kunnat få en trovärdig förklaring till hur Sverige ska kunna klara miljömålen till 2020. Uppenbarligen måste det ske någonting mer än det som redan händer.

Det är mot den bakgrunden som vi från oppositionens sida är lite bekymrade över att regeringen inte prioriterar vissa miljömål utan snarare prioriterar bort vissa andra. Man har den här attityden: Ja, men det här är ju visionärt och svårt, så det behöver vi kanske inte bry oss om att nå.

I den tidigare debatten om biologisk mångfald var det företrädare från Alliansen som var väldigt ärliga: Nej, det här kommer vi inte att klara miljömålen med.

Har man inställningen att man kan välja och vraka mellan vilka miljömål man ska bry sig om och inte, då har vi bekymmer.

Känslan vi beskriver av att det dumpas saker i Miljömålsberedningens knä handlar inte om att det är dåligt att Miljömålsberedningen gör

saker. Det är bra. Det är som är dåligt är att allt annat stannar upp under tiden. Ofta när man kommer med förslag på saker man vill göra, förslag som redan finns mer eller mindre färdiga, får man höra: Nej, det där ska Miljömålsberedningen titta på. Det sker trots att vi som sitter där vet att det inte alls är aktuellt, och det är ju ett bekymmer.

Hur kan vi få en miljömålsberedning som bättre styr framåt så att vi når våra mål?

Anf. 185 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tror att en viktig ingång i arbetet med att försöka lyfta Miljömålsberedningen är att gå till sig själv. Miljömålsberedningen blir ju inte bättre än vi ledamöter som ingår i den. Jag kan konstatera att jag tycker att vissa ledamöter har varit mer konstruktiva i det arbetet än andra. Jag kan också ge Helena Leander beröm för hennes konstruktiva arbete i beredningen. Det är någonting som jag hoppas att vi kan bygga vidare på.

Jag delar verkligen inte uppfattningen att det dumpas besvärliga frågor i Miljömålsberedningens knä. Däremot tycker jag, som jag sade i mitt anförande, att det system som vi tidigare hade var väldigt olyckligt. Det var ett råd som levde sitt eget liv, som inte behövde göra några avvägningar, som inte behövde se hur olika miljömål ibland kolliderar och ställs mot varandra.

Vi har precis debatterat biotopskyddet, som är ett sådant exempel. Jag framhårdar att vi måste ändra biotopskyddet för att gynna den biologiska mångfalden. Helena Leander är av den diametralt motsatta uppfattningen. Men det handlar om det ibland: Det som till synes kan vara negativt för ett miljömål är en förutsättning för ett annat. Därför är Miljömålsberedningen så viktig. Där har vi en politisk förankring; där gör vi en del avvägningar.

Men jag tycker att det är en inkorrekt beskrivning att säga att allt arbete stannar upp när Miljömålsberedningen jobbar. Alla våra myndigheter jobbar ju fortlöpande med uppdrag som de har fått i sina regleringsbrev och så vidare. Det kommer fram en massa uppdrag hela tiden. Till exempel jobbar Havs- och vattenmyndigheten med olika uppdrag när det gäller hur övergödning kan minska och hur man kan få till en bättre förvaltning av våra hav även om vi i Miljömålsberedningen nu har jobbat med frågor om hur vi kan få till ett hållbart brukande av vattenresurserna.

Nej, den uppfattningen delar jag verkligen inte. Det sker ett omfattande arbete i Miljömålsberedningen men också hos alla de myndigheter som har ett ansvar inom miljömålssystemet.

Anf. 186 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! När vi däremot lägger fram förslag här i riksdagen får vi ofta höra att de inte går att genomföra eftersom Miljömålsberedningen behandlar den frågan. Men det kanske bara är ett behändigt sätt att säga att ni inte vill göra det över huvud taget. Det är ju alltid bra att kunna säga någonting när man vill avslå någonting.

Åter till Miljömålsberedningen. Det är ju inte så att vi i oppositionen har föreslagit att Miljömålsberedningen ska läggas ned. Tvärtom tror även vi att det behövs en parlamentarisk beredning som kan bryta de här frågorna. För min del tycker jag att det har varit värdefullt att ha möjlig-

heten att prata över partigränserna och att så konstruktivt som möjligt försöka driva miljöarbetet framåt.

Vad jag menar är att det finns en poäng i att ha mer av ett tjänstemannasystem som driver fram olika åtgärdsförslag som sedan kan mötas av den politiska analysen och bedömningen. Johan Hultberg, som också sitter i Miljömålsberedningen, vet ju att vi nu får förslag från expertgrupper på vissa områden som är särskilt utpekade. Det sker ganska fläckvis. Det finns egentligen ingen koppling till om det är tillräckligt för att klara miljömålen eller inte.

Om vi har en beredning som har ett uppdrag att klara miljömålen måste vi också ha underlag som vi sedan kan värdera politiskt och som kan ta oss dit. Om de förslagen inte ens finns i våra underlag blir det svårt att göra en politisk bedömning. Då får man sitta och hitta på saker på egen hand för att nå hela vägen fram.

Det är därför jag menar att vi behöver koppla ihop den politiska biten med den mer analytiska rollen att ta fram underlag och analyser. Vad krävs för att nå miljömålen? Vilka politiska handlingsalternativ finns? Hur kan vi göra om vi på allvar vill nå våra mål? Sedan får politikerna ta vid.

I dag har vi uppenbarligen inte lyckats. Vi klarar inte miljömålen. Det säger Naturvårdsverket och OECD, och man säger att man inte ser hur vi ska kunna nå dem framöver heller. Det finns alltså en stark kritik på det här området. Det kanske bara är politisk vilja som brister, men jag tror att vi faktiskt med ett bättre system kan förbättra chanserna att nå målen också.

Anf. 187 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det är bra att vi äntligen är överens om att Miljömålsberedningen har en viktig och bra funktion och att vi förhoppningsvis tillsammans kan se till att den fungerar ännu bättre.

Det är möjligt att vi måste se över hur vi kan få fram bättre underlag och stöd för Miljömålsberedningen, men jag konstaterar också att Jens Holm i sina repliker precis kritiserade oss för att utreda för mycket. Någonstans blir det lite svårt att tillgodose oppositionens alla viljor. Å ena sidan går det för långsamt och utreds för mycket, å andra sidan är det för lite underlag och det borde tas fram mer och gedignare underlag. Det är en ekvation som inte är alldeles enkel att få ihop, men jag lyssnar på den konstruktiva kritiken och är absolut beredd att verka för att få ett bättre fungerande miljömålssystem.

Återigen tycker jag att det är felaktigt att beskriva det som att det stannar upp bara för att Miljömålsberedningen jobbar. Ta den proposition som vi nyss debatterade. Underlaget för den propositionen har ju varit bland annat Miljömålsberedningens betänkande om hållbar markanvändning när det gäller skogen, men det har också varit den utredning som har tittat på hur vi kan värdesätta ekosystemtjänsterna.

Det är alltså en lång rad underlag som regeringen tar till sin hjälp när man lägger fram förslag om åtgärder och ytterligare styrmedel för att vi ska ta oss närmare miljö kvalitetsmålen. Miljömålsberedningen är ett viktigt verktyg för att ta fram styrmedel, men våra myndigheter – Naturvårdsverket och respektive fackmyndighet – är också jätteviktiga.

Jag tar allvarligt på den kritik som Statskontoret har fört fram när det gäller deras redovisning, och jag tycker att det är oerhört viktigt att vi där skärper uppföljningsarbetet och ser till att myndigheterna på ett tydligt sätt integrerar arbete med miljö kvalitetsmålen i sina verksamheter och verkligen levererar bra resultat till regeringen. Det är ju grunden för att vi ska kunna ta ytterligare steg.

Anf. 188 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Vi har gemensamt beslutat att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta är ett skarpt beslut, ett beslut som kräver en mycket ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och internationellt.

Under våren 2010 beslutade riksdagen om en ny målstruktur för att klara denna utmaning. Det är en målstruktur med ett generationsmål som anger inriktningen på den samhällsomställning som behöver göras inom en generation. Generationsmålet innebär, mycket kortfattat, att ekosystemet ska ha återhämtat sig, att den biologiska mångfalden är bevarad, att människors hälsa främjas, att kretsloppen är resurseffektiva, att vi har en god hushållning med naturresurser, att vi har en ökad andel förnybar energi och att vi har hållbara konsumtionsmönster.

För att komma dithän har vi våra 16 miljö kvalitetsmål, som anger tillståndet i miljön som miljöarbetet ska leda till. Och som steg på vägen har vi etappmålen. Hittills har 24 etappmål presenterats.

Syftet med miljömålsarbetet var att få en tydligare struktur än tidigare, då vi upplevde det som ganska fluffigt. Man skulle ta in det internationella arbetet och också tydliggöra vad vi har för nationell rådighet: Vad är det vi själva kan styra över nationellt? Dessutom ställdes ett krav i Miljömålsberedningens arbete på att vi ska anstränga oss och arbeta över blockgränsen för att leverera förslag på etappmål som är långsiktigt hållbara och som har bred acceptans.

I den parlamentariska miljömålsberedningen har vi haft ett helt fantastiskt sekretariat. Vi har haft otrolig expertis till stöd och hjälp. Jag upplever också att vi grep oss an uppgifterna med stor frenesi och var, och är, mycket ambitiösa. Vi har arbetat hårt för att komma framåt i de här frågorna. Fem områden har hittills hanterats, och som sagt är det 24 etappmål.

Det var värdefullt att höra Miljöpartiets Helena Leander tydliggöra att Miljöpartiet inte, om man kommer till makten, har för avsikt att skrota detta system, utan man vill medverka till att förfina och förbättra det. Allting kan bli bättre.

Lyssnar man på oppositionen får man sig till livs att miljöarbetet har tappat fart. Man uttrycker sig i kritiska ordalag. Man säger att det är svåröverskådligt, fragmentariskt, och det diskuteras mest vad vi kan göra på EU-nivå, och man talar om dialoger och uppdrag.

Den erfarenhet jag har, inte minst från förra årets arbete med skogspolitiken, är att det är full fart. Där tappade arbetet inte någon fart. Jag förstår inte riktigt vad man pratar om, för det var en oerhörd aktivitet, och den spred sig över hela Sveriges land. Alla – branscher, miljö rörelsen, skogsnäringen och givetvis också Skogsstyrelsen och Naturvårds-

verket – var involverade, plus politiken. För många var det kniven på strupen, men det var processer som nu har dragit i gång ett jättearbete.

Det var mycket intressant att ta del av OECD:s rapport som kom alldeles nyligen. Det är deras tredje granskning av Sveriges miljöpolitik. Chefen för OECD:s miljödirektorat, Simon Upton, beskriver inledningsvis Sveriges miljöarbete i väldigt positiva ordalag: Sverige fortsätter att vara ett föregångsland på många av miljöpolitikens områden. Han beskriver framgångarna som kommer att vara av intresse för andra länder, där man också konstaterar att miljömålssystemet är unikt och utgör ett betydande samhällsomfattande åtagande för en hållbar utveckling. I rapporten får också miljödemokratin stora lovord.

I rapporten fanns både ros och ris. OECD efterfrågar i rapporten fler konkreta direktiv på vägen för att nå miljömålen, och man ger ett antal rekommendationer som jag utgår från att regeringen nu tar till sig, i de fall man inte redan har gjort det. Det är ju ett och ett halvt år sedan granskningen gjordes.

Bland annat rekommenderar man regeringen att ytterligare tydliggöra de miljö kvalitetsmål som kräver nationella respektive internationella insatser. Man efterlyser också tydligare ekonomiskt genomförbara åtgärder och stärkt kontroll från Naturvårdsverket.

Miljöbeskattningen lyfts fram som ett positivt exempel, och vi rekommenderas att utveckla den ytterligare. Inte minst lyfts koldioxidbeskattningen fram. Vi uppmanas också att öronmärka klimatinsatser i biståndsarbetet och ta bort undantagen för energibeskattningen.

Herr talman! Här finns en hel del intressanta och kloka rekommendationer. Jag tycker att det nya miljömålssystemet har satt sig ordentligt nu efter den här perioden. Tillsammans med de andra insatser som hittills har gjorts bedömer jag att det finns tämligen goda möjligheter att nå fler miljömål fram till 2020.

Herr talman! Jag vill ta någon minut till, om det går bra, och nämna några saker väldigt kort. Flera har hänvisat till betänkandet, och jag hoppas att alla har möjlighet att studera det. På område efter område, inom alla miljöområden, finns det konkreta saker som regeringen har satt i gång och gjort. Det handlar inte enbart om utredningar, utan det är fråga om skarpa förslag, även skarpa förbud, till exempel mot bisfenol A. Jag vill också påminna om det som regeringen har gjort inom EU. Vad gäller giftfri miljö har man där arbetat med värdet av gruppvis bedömning på kandidatlistan. Miljöministern har också stämt kommissionen för dess senfärdighet. Det sker alltså en hel del. Nu känner jag att tiden går, herr talman, så jag kan inte ta upp alla områden, utan jag rekommenderar detta som kvällslitteratur.

Innan jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet vill jag ta tillfället i akt att tacka er allihop. Det här är min sista debatt. Tolv år är snart till ända för min del. Jag har funnits med i miljö- och jordbruksutskottet hela tiden och stortrivts. Tack för ett fantastiskt kamratskap över alla partigränser! Tack till det fantastiska sekretariatet! Det är oerhört. Vi har varit välsignade av så mycket kompetens. Jag vill också tacka herr talmannen och alla andra som sitter på podiet och önska er, var och en, en riktigt god sommar och en härlig, fin och trevlig valrörelsetid!
(Applåder)

Anf. 189 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill återgälda det tacket, Anita. Det har varit fantastiskt att sitta i utskottet tillsammans med dig under de här fyra åren. Jag önskar dig lycka till med vad du nu ska göra framöver. Jag har sett att du fått en ny hemvist i Naturskyddsföreningen, vilket jag vill gratulera Naturskyddsföreningen till – och dig också, förstås.

Men jag tänkte att du skulle få prata fyra minuter till, när det nu är din sista debatt. Jag har också följt OECD:s granskning av svensk klimatpolitik. Visst, det finns alltid länder som är sämre än Sverige, men av det som OECD särskilt lyfter fram är nästan allting saker som beslutats av tidigare regeringar.

De gör en stor sak av de ekonomiska styrmedlen. Folkpartiet är ett parti som tycker att ekonomiska styrmedel ska användas, såvitt jag förstått saken. Men den regering som du stöder, Anita, har exempelvis sänkt skatten för kraftvärme, vilket har lett till en ökad förbränning av främst kol. Värtanverket i Stockholm bara ett par kilometer härifrån släpper ut 700 000–800 000 ton koldioxid varje år. De är säkert jätteglada för att de inte ens behöver betala skatt för det, men varför gjorde ni på det viset? Simon Upton tar upp handelsgödselskatten och säger att vi borde återinföra den. Varför gör ni inte det? Dessutom finns det en mängd andra miljöstyrande skatter som bevisligen skulle leda till att det blev lättare att uppnå våra miljömål ifall vi införde eller höjde dem. Men ni har gjort precis tvärtom under er tid vid makten.

Jag skulle också vilja passa på att fråga dig om Folkpartiets bedömning av miljökvalitetsmålen. Hur många kommer vi att nå till 2020?

Anf. 190 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt anförande ganska varsamt att vi har tämligen goda chanser att uppnå flera miljömål fram till 2020. Det är klart att jag och alla andra har ambitionen att vi ska komma fram till mållinjen med flaggan i topp. Det är därför det sker ett intensivt arbete. På Miljödepartementet, där vi har möjlighet att vara och diskutera de här frågorna varannan vecka, finns en enorm glöd som driver detta framåt.

Min förhoppning och tro är att vi ska ta stora kliv framåt. Många har pratat om att det görs utredning på utredning. Men när utredningarna blir klara görs det något konkret utifrån dem. Det blir verkstad. Det var flera områden som jag inte tog mig tid att gå in på förut. Jag kan nämna området vatten. Vi har jobbat med det i Miljömålsberedningen. Det handlar om vattenverksamhet och Vattenverksutredningen men också om dricksvatten. Det är en rad utredningar som nu så att säga slås samman och leder till konkreta förslag. Här kommer det att bli verkstad. Det är jag övertygad om.

Vad gäller vattenområdet har förvisso Miljöpartiets representant i EU-parlamentet jobbat mycket med fiskefrågorna, men det skulle jag vilja säga att också Eskil Erlandsson gjort. Vi har kunnat jobba tillsammans väldigt mycket där. Jag ber att få återkomma om det övriga.

Anf. 191 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det låter lite på Anita Brodén som att ni borgerliga precis har tagit makten och att vi har 20–30 år på oss att uppnå miljömålen. Jag kan dock upplysa Anita Brodén om att det inte är så. Vi har fem och

ett halvt år på oss. Regeringen uppnår i bästa fall två av 16 miljömål med nuvarande politik – ett och ett halvt, kanske man ska justera det till. Det håller inte. Nu har man nästan utrett färdigt, och nu ska det bli politik, låter det som. Men ni har ju styrt i åtta år. Man kan inte tillsätta nya utredningar nu, när vi nästan i allt väsentligt vet vad som behöver göras.

Jag tog upp detta med ekonomiska styrmedel för att jag tycker att det är väldigt viktigt och för att OECD gör en stor poäng av det. Jag fick inget svar på det, men hoppas att jag får det i slutrepliken. Vi i Sverige har en historia av att använda ekonomiska styrmedel, det vill säga att ta ut skatt eller avgift på det som smutsar ned. Vi var först i världen med att införa en koldioxidskatt. Men nu har vi en regering som sänker koldioxidskatten. Om man tittar på den tid denna regering har styrt och sätter miljöskatterna i relation till bnp ser man att miljöskatterna har minskat. Andra länder går om Sverige och är numera mycket bättre på att använda sig av miljöskatter. Jag förstår inte varför ni inte använder det här styrmedlet, när vi vet att det verkligen fungerar.

Anf. 192 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna. Miljöbeskattningen fick mycket beröm av OECD. Vi rekommenderades att utnyttja, förfina och jobba vidare med den. Det är ingen hemlighet att den borgerliga regeringen har PPP som princip, det vill säga att förorenaren betalar. Det är en grundprincip som vi behöver jobba mycket tuffare med. Vi är också besjälade av koldioxidbeskattningen.

Jag kan hålla med Jens Holm på punkten om kraftvärme, men detta hade en orsak. Man skulle använda *ett* system och inte vara dubbelbeskattad. Man ingick i handelssystemet. Det är orsaken. Men jag tycker att vi har anledning att följa upp och granska detta, så att de negativa konsekvenser som Jens Holm lyfter fram inte fortsätter.

Vad gäller handelsgödselbeskattningen tror jag nog att Jens Holm känner till att mitt parti Folkpartiet gör en annan bedömning. Det handlar hela tiden om att det var viktigt att bönderna skulle kompenseras. Det var ett löfte som gavs. Där hade vi olika åsikter om hur vi skulle kompensera.

Vad gäller ekonomiska styrmedel råder det ingen tvekan. Det är verkligen någonting som vi också internationellt och inom EU är väldiga förespråkare för. Där skiljer vi oss. Där är vi de som brinner för att utnyttja och ta vara på de ekonomiska styrmedlen.

Vi behöver jobba vidare med det på nationell nivå, precis som OECD påtalar. Jag önskar att vi också ska fortsätta arbeta på ett framgångsrikt sätt internationellt inom EU.

Anf. 193 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! När man hör Folkpartiets partiledare Jan Björklund i en debatt kanske inte det första intrycket man får är att folkpartister generellt är besjälade av koldioxidbeskattning. Det är en diskussion som Anita säkert har haft många gånger inom sitt parti. Jag misstänker att det är svårt att ha den diskussionen. Det behövs också eldsjälarna på andra sidan.

Jag hade egentligen inte tänkt gå upp i talarstolen, vara arg och ta replik. Jag har fått mitt lystmäte på det under den här eftermiddagen känns

det som. Det var mest att Anita Brodén påminde mig om att det också är min sista debatt i kammaren. Även jag vill ta chansen att tacka alla kolleger för livaktiga debatter. Det kan vi i varje fall enas om, även om vi inte kan enas om så mycket annat. Vi tycker inte alltid lika. Men vi kan i varje fall ha kul när vi pucklar på varandra.

Tack så mycket, allihop, ha en skön sommar, och lycka till i valet lite lagom mycket!

Anf. 194 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Tack! Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det fick jag aldrig sagt förut.

Jag vill också passa på att verkligen tacka Helena Leander för, precis som Johan Hultberg sade, ett oerhört konstruktivt arbete inte minst i Miljömålsberedningen. Jag tror att det som gör att politiken går framåt är att vi har de respektfulla mötena där vi kan lyssna och lära av varandra. Samma sak säger jag till övriga som är med i debatten.

Man sitter inte alltid själv inne med den enda lösningen. Vi behöver jobba mycket mer tillsammans. Gör vi det på ett konstruktivt, positivt sätt och med stor kraft är jag alldeles övertygad om att vi och ni som är kvar här om ett antal år kan konstatera att det är många miljömål som vi har klarat av. Då kan vi allihop känna oss stolta. Tack så mycket!

Anf. 195 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Egentligen har vi debatterat miljömål hela eftermiddagen. Vi har haft diskussioner om strandskydd, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Nu debatterar vi miljömålsystemet i sig mer i ett paraplyperspektiv, kanske man kan säga, utifrån regeringens skrivelse om de svenska miljömålen.

Det har sagts i debatten här, och det sägs ofta i debatten i samhället, att vi endast når två av 16 miljömål till 2020. Det är sant. Men det är också sant att prognosen 2006 var sämre. Det sägs ofta i debatten att det är åtta bortkastade år med alliansregeringens miljöpolitik. Det är fel.

Jag ska bara ta ett exempel. År 2006 fanns det ett delmål inom miljömålet Levande skogar att man skulle sätta av skyddade områden. Bedömningen var att det målet med den politik som då fördes skulle uppnås år 2020. Mållåret för delmålet var 2010. Men bedömningen var att om man fortsatte som Socialdemokraterna och de rödgröna partierna hade bestämt skulle man nå det 2020.

Vi lade om politiken. Vi fokuserade på att mer använda den statligt ägda marken, sätta av mer skogar och skydda mer skogar där, och använda statligt ägd mark för bytesändamål. Vi nådde i princip delmålet till 2010. I dag har vi diskuterat hur vi ska öka förutsättningarna för att nå själva miljökvalitetsmålet till 2020.

Det är ett exempel där alliansregeringen har flyttat fram positionerna och förbättrat möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen. Sedan ska vi också veta att under den här perioden, närmare bestämt 2009, blev bedömningen av hur man uppnår miljömål mer strikt.

Förut var det något slags bedömning från Naturvårdsverket: Är det möjligt att nå miljömålet till 2020? Nu görs bedömningen: Finns besluten på plats för att kunna nå miljömålet? Det innebär att det nu är en striktare

bedömning. Men när vi väl fattar beslut kan uppfyllandet av miljömålen gå snabbare.

Vi ska veta att om besluten finns på plats har inte så mycket ändrat sig miljö kvalitetsmässigt i miljön. Det är inte bedömningen. Det är om man har skapat förutsättningar för samhällsförändringen som avgör måluppfyllelsen.

Jag är väldigt glad, och kommer att komma tillbaka till det, både för de förslag vi har lagt fram och för det vi kommer att besluta om biologisk mångfald och de förslag vi lagt fram och beslutat om tidigare år om giftfri vardag och målet Giftfri miljö.

Herr talman! Jag tror att vi alla i denna kammare ska vara ödmjuka inför den utmaning som vi alla har att nå miljömålen, miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Från Centerpartiets utgångspunkt har det varit viktigt att vi jobbar med miljömålsarbetet på ett effektivt sätt.

En effektivisering har varit att arbeta med miljömålsövergripande strategier för att nå flera miljömål. Det är precis det som Miljömålsberedningen har haft och har i uppdrag att jobba med. Tidigare var det mer stuprör. Varje myndighet ägde sina miljömål, och det fanns delmål.

Motsättningarna fanns inte mellan Myllrande våtmarker och Storlagen fjällmiljö på det lite mer filosofiska planet som de 16 målen är formulerade. De fanns i delmålen under som de facto var styrande. Det var där som motsättningarna fanns.

Det var därför som vi 2006 såg att det fanns ett stort genomförandeunderskott. Det signalerade också den fördjupade miljömålsutvärderingen 2008 om. Det fanns ett stort genomförandeunderskott. Det handlade om att skicka in ytterligare tiotals miljarder i systemet eller att börja arbeta mer effektivt. Det är själva tanken bakom förändringen av miljömålssystemet.

Jag noterar i den första reservationen från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet att det finns kritik mot skrivelsen och att etappmålen är fördelade på områden. Ja, de är fördelade på områden utifrån det nya arbetet med strategier. Vi har gjort etappmål utifrån olika områden som är miljömålsövergripande. Det blir då lite dumt att redovisa dem nedbrutet per miljömål. Då är vi tillbaka i stuprörstänkandet.

En retorisk fråga kan vara: Är det så att man från de rödgröna partierna vill gå tillbaka till att jobba mer stuprörsinriktat och inte effektivt, som jag menar att Miljömålsberedningen nu jobbar? När Kristina Nilsson hade sitt anförande lät det som att de uppdrag som Miljömålsberedningen fick på något sätt var ad hoc.

Det är synd att Kristina Nilsson inte är uppdaterad av sin partikollega i Miljömålsberedningen. Grunden för de uppdrag Miljömålsberedningen har jobbat med är att Miljömålsberedningen själv har diskuterat: Vad är det för stora problemområden där det behövs politiska avvägningar och breda lösningar?

Vi har valt hållbar markanvändning. Vi har jobbat med giftfri vardag och också levererat förslag och etappmål för det. Det var inte ad hoc. Miljömålsberedningen och regeringen har kommunikation mellan sig. Vi lägger fram förslag, och sedan får vi tillbaka uppdrag från regeringen.

Det har nämnts att Miljömålsrådets förslag hamnade i soptunnan – det var så jag tror att det stod i reservationen. Det är fel. Det vi började med i Miljömålsberedningen var att genomföra de åtgärdsförslag som

fanns där och som var möjliga att genomföra och tillräckligt beredda. Det har också blivit tydligt från regeringen att man ska ha samhällsekonomiska konsekvensbeskrivningar just för att miljömålsarbetet ska bli effektivt. En del förslag var helt enkelt inte beredda på ett sådant sätt att de gick att genomföra, så det började vi med.

Herr talman! Jag vill avsluta med att konstatera att det är viktigt att behålla det arbetssätt som vi har med Miljömålsberedningen. Det är viktigt att behålla den parlamentariska förankringen och fortsätta med detta arbetssätt. Vi börjar komma i gång. Jag har märkt en frustration som har funnits från oppositionspartier, där man säger: Alliansregeringen har förstört vårt miljömålssystem. Nej, jag tycker faktiskt att vi har utvecklat det.

Jag kan också notera något som man kunde se på miljömålsdagarna, där flera av oss var med och diskuterade. Johan Hultberg nämnde myndigheternas arbete och Statskontorets kritik mot myndigheterna. Det finns ytterligare utvecklingsmöjligheter i miljömålssystemet, och jag tror inte att det handlar om att återinrätta Miljömålsrådet och slopa Miljömålsberedningen. Jag tror att det snarare handlar om att låta Miljömålsberedningen fortsätta att jobba med de politiskt svåra avvägandena, men kanske förbättra genomförandet.

Det handlar också om de olika myndigheterna. Naturvårdsverket, till exempel, kommer nu att leverera förslag om hur vi ska förbättra möjligheterna att nå miljömålet Storslagen fjällmiljö. Det var ett myndighetsuppdrag, men det gäller också att myndigheterna sinsemellan har ett samarbete och en samverkan i genomförandet och i sina framtaganden av lite mer smala uppdrag.

När man lyssnar på Jens Holm låter det så lätt: Om vi bara skulle återinföra skatten på handelsgödsel skulle miljömålen infrias. Så lätt är det inte. Det gäller att se vad vi diskuterade här tidigare. Vi kommer i nästa vecka att besluta om en förändring av det generella biotopskyddet. Det är ett exempel på en förändring som underlättar brukande av åkermarken och som också underlättar uppfyllande av miljömål.

Jens Holm menar att om vi bara återinför skatt på handelsgödsel och dessutom lägger en konsumtionsskatt på kött löser detta sig. Jag kan upplysa Jens Holm om att generationsmålet är konstruerat så att vi ska uppnå våra miljömål utan att för den sakens skull exportera miljöbelastning och öka miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Om man skulle göra som Jens Holm vill skulle vi exportera mycket av vår livsmedelsproduktion och öka importen av livsmedel. Vi skulle på intet sätt underlätta möjligheten att nå miljömål.

Jag kan också upplysa Jens Holm, som lyfter fram att ekologisk odling är en lösning på alla problem, om att jag gärna ser ökad ekologisk odling. Jag ser också gärna en ökad svensk livsmedelsproduktion. De behöver varandra. För att kunna få det att växa i ekologisk odling behöver man odla vallväxter för att binda kväve. Man har ofta egna djur – nota bene, veganen Jens Holm – för att få egen gödsel. Men man har också möjlighet att använda gödsel från konventionellt jordbruk, till exempel från slaktsvin som går på ströbädd i storboxar. Den typen av gödsel kan man använda i ett ekologiskt jordbruk.

Vi ska inte ställa ekologiskt jordbruk mot konventionellt jordbruk, utan vi behöver öka livsmedelsproduktionen totalt sett. Då underlättar vi också möjligheten att nå miljömålen.

Med detta, herr talman, vill jag ursäktas för att jag har dragit över talartiden, yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och, precis som Anita, tacka. Detta är min sista debatt. Jag har inte suttit i miljö- och jordbruksutskottet hela tiden, men jag började där 2002 som ersättare och sedan kom jag tillbaka. Livsmedelsproduktionen och de gröna näringarna är ju ändå det viktigaste, så det känns jättebra att ha börjat och slutat riksdagsarbetet i miljö- och jordbruksutskottet. Jag skulle vilja tacka för bra debatter och bra tuggmotstånd och önska alla en glad sommar.

(Applåder)

Anf. 196 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Roger för den här tiden. Lycka till framöver! Det var äppelodlare du skulle bli, förstår jag.

Du fick mig att gå upp här på replikplatsen. Jag hade inte tänkt göra det, men eftersom du direkt apostroferade mig vill jag först korrigera några saker. Vänsterpartiet föreslår ingen köttskatt; där har du fel. Vi ser också gärna mer eko, men vi säger inte att all livsmedelsproduktion behöver vara ekologisk. Men om vi nu är överens om att vi ska ha mer ekologiskt vore det väl ganska logiskt att vi i alla fall kunde ha målsättningar för hur mycket ekologisk produktion och hur mycket ekologisk konsumtion i offentlig sektor vi borde ha till exempelvis 2020, så som vi hade förut. Det har ni avskaffat.

Om man över huvud taget vill göra någonting med livsmedel är det väldigt bra att ha en instans som hjälper våra offentliga upphandlare att ställa krav i den offentliga upphandlingen. Vi har Miljöstyrningsrådet – tyvärr bara i två veckor till, för ni lägger ned det. Det är ett omvittnat uppskattat rådgivningsorgan för alla våra lokala och regionala upphandlare.

När det gäller frågan om att Sverige blir beroende av import om vi ställer för höga miljökrav på livsmedelsproduktionen här i Sverige tycker jag att det är en defensiv hållning. Om det är någonting vi ser nu är det att vi importerar mer livsmedel än någonsin. Nästan varannan måltid som äts i Sverige är importerad. Så här mycket mat har vi aldrig någonsin importerat i Sverige – och det är med er politik, Roger Tiefensee. Någonting är uppenbarligen fel.

Anf. 197 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag noterar att det kändes lite som en nyhet att Vänsterpartiet inte förespråkar köttskatt. Det kanske man inte gör som parti, men jag har upplevt att Jens Holm många gånger i debatter och så vidare har förespråkat det. Ni får stå för er egen tydlighet i så fall.

Ja, Centerpartiet vill gärna ha mål för mer ekologiskt. Men vi vill inte bara ha det, utan vi vill ha en nationell livsmedelsstrategi. Vi är, precis som Jens Holm uppenbarligen är, bekymrade över att livsmedelsproduktionen i det här landet har minskat. Det är inte någonting som har inträffat i och med alliansregeringen, utan vi kan se en långsiktig trend från strax före EU-inträdet. Det finns uttryckliga mål i beslutet om en omreglering

av jordbrukspolitiken att minska produktionen. Sedan förstärkte egentligen EU-inträdet denna trend. Vi behöver nya mål. Vi behöver mål för ökad livsmedelsproduktion och inom den ramen också mål för ökad ekologisk produktion.

När det gäller Miljöstylningsrådet kan jag glädja Jens Holm med att jag häromdagen fick en fråga därifrån om att delta i ett seminarium den 3 juli, alltså när Miljöstylningsrådet ska ingå i Konkurrensverket. Det var samma höga ambitionsnivå. Det handlar inte om livsmedel, utan det handlar om en giftfri förskola. Jag tycker att det var en bra indikation på att de människor som har jobbat med att hjälpa upphandlare runt om i kommuner och landsting i Sverige och som har gjort detta i Miljöstylningsrådet, som nu flyttar över och blir en del av Konkurrensverket, kommer att jobba lika bra nu. Jag tror att det samlade upphandlingsstödet blir väldigt bra. Offentlig upphandling generellt och offentlig upphandling av livsmedel är ett område där det är viktigt att göra rätt.

Anf. 198 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite märkligt att Centerpartiet vill ha mer ekologiska livsmedel men att man inte vill ha några målsättningar för detta. Det blir lite halvhjärtat; det blir liksom inte riktigt på allvar. I synnerhet med beaktande av att vi tidigare har haft målsättningar för ekologisk produktion och ekologisk konsumtion tycker jag att det är konstigt att man avskaffar sådana saker.

Vänsterpartiet förespråkar minskad köttkonsumtion. Vi har en hel del förslag på hur vi ska kunna äta mindre kött i framtiden och mer vegetariskt. Men vi föreslår ingen köttskatt – så har det blivit sagt.

Vi är väldigt positiva till en livsmedelsstrategi för hur vi ska kunna öka vår självförsörjningsgrad av livsmedel. Roger, ni har styrt i snart åtta år, och ni har tyckt det hela tiden. Men vi har ännu inte sett en livsmedelsstrategi från den här regeringen. Nu blir det – surprise – en utredning till. Och vad heter den? Konkurrenskraftsutredningen? Den heter inte ens Utredningen om en livsmedelsstrategi för det vill Moderaterna inte ha. Nu blir det någon fluffig utredning som i bästa fall kanske leder fram till något. Vad vet jag?

Vi skulle kunna komma överens och stänga ute Moderaterna. Ni, vi, socialdemokrater och miljöpartister skulle kunna komma överens om att inrätta en livsmedelsstrategi. Ska vi inte göra det, Roger, så att vi får det på riktigt?

I fråga om en giftfri förskola har jag också pratat med Miljöstylningsrådet. Det här är ett av de projekt som de tvingas lägga ned i förtid. Miljöstylningsrådet har fått ett uppdrag från Kemikalieinspektionen om att arbeta med just en giftfri förskola. De måste avveckla det i förtid eftersom ni lägger ned Miljöstylningsrådet. Det är mycket illavarslande.

Anf. 199 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Det är bra att Vänsterpartiet också vill ha en nationell livsmedelsstrategi. Det är en vidareutveckling av den satsning som den här regeringen har gjort. Matlandet Sverige är den största satsningen som någon regering har gjort på att lyfta fram både nationell matkonsumtion och livsmedelsproduktion. Det här är en vidareutveckling av det.

Sedan har vi Konkurrenskraftsutredningen, vilket Jens mycket riktigt noterar. Den har lagt fast förutsättningarna, och utifrån den kan vi sedan forma en nationell livsmedelsstrategi. Man ska inte sticka under stol med att vi har haft lite olika åsikter i regeringen om vi ska ha en sådan eller inte. Men nu noterar vi att Moderaterna är positiva till det, och då kan det också genomföras.

I strategin ska vi ha mål för att öka livsmedelsproduktionen totalt sett. Jag vänder mig mot hur det var tidigare och som jag uppfattar att Jens Holm fortfarande förespråkar, nämligen att bara sätta mål för eko. Jag brukar jämföra det med när den socialdemokratiska regeringen, med stöd av Vänsterpartiet, hade mål för att minska den öppna arbetslösheten. Hur gick det till? Jo, man förtidspensionerade bort människor från arbetskraften. Då blev den öppna arbetslösheten mindre, men vi hade inte fått fler i arbete. Det är precis likadant att bara sätta upp ett mål för ekologisk andel och ekologiskt odlad areal. Om man är lite otydlig med om man vill skydda åkermark och behålla åkermark i produktion kan man uppnå ett sådant mål genom att minska den totalt odlade arealen. I så fall har vi inte vunnit någonting, varken när det gäller ekologisk produktion eller livsmedelsproduktion totalt sett.

Därför är det viktigt att sätta mål för eko, men vi ska sätta det inom ramen för en nationell livsmedelsstrategi där vi också har mål för att öka den totala produktionen av både konventionellt odlade och ekologiskt producerade produkter.

Anf. 200 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Vi kan snart sammanfatta en eftermiddag i miljömålen tecken.

Det betänkande som vi nu debatterar tar sin utgångspunkt i skrivelsen *Svenska miljömål visar vägen!* och också OECD:s rapport som kom för någon vecka sedan.

I ett annat sammanhang sade någon i går: Tänk om den hade fått samma genomslag som OECD:s rapport när det gäller ekonomi brukar få. Det länder till eftertanke eftersom det också visar hur medierna och vi kommunicerar olika saker. Jag vill apostrofera en av de kolleger som lämnar kammaren med denna debatt: Det vore väl bra om fler ekonomer läste miljö.

Herr talman! Det som nu sägs, bland annat från OECD, är att Sverige har ett unikt miljömålsarbete. Och det kan väl vara på sin plats att göra en liten historisk exposé även i detta arbete och konstatera att det började tidigt. Bland annat började det med initiativet till Stockholmskonferensen 1972. Det fortsatte i Rio. Och det kom tillbaka till Stockholm 2012. Under resans gång har det i de allra flesta fall varit en bred uppslutning politiskt om vikten av att jobba med frågorna på ett konstruktivt och effektivt sätt.

Inget system är dock så bra att det inte kan bli bättre. Det har framkommit i OECD-rapporten, och det har framkommit i regeringens skrivelse för den här mandatperioden. OECD lyfter fram att vi är bra på lokalt miljöarbete. Vi är bra på nationellt miljöarbete såtillvida att skriva målformuleringar och sätta strukturer för arbetet. Men vad händer med leden däremellan? Just den frågeställningen ledde till att regeringen tog ansvar för det här och började omforma arbetet med miljömålen. Vi be-

höver bli tydligare, mer konkreta och skapa tydliga förutsättningar för aktörer att samverka och jobba. Det går inte att greppa hela stycket på en gång.

Somliga kan se vissa av miljömålen som snudd på visionära. Men de är också en styrka i arbetet, nämligen att spänna bågen så hårt det bara går för att nå de resultat vi måste nå.

I skrivelsen som vi nu behandlar lyfter regeringen fram just att man har velat göra arbetet med miljömålen mer effektivt, transparent och åtgärdsinriktat. Som kristdemokrat ser jag det som centralt att man också har varit tydlig med att lägga fokuset under innevarande mandatperiod på de allra viktigaste delarna. Det är klimatpolitiken som har ett överskuggande arbete. Om vi inte klarar klimatfrågan är frågan nämligen vad resten av verksamheten leder till.

En giftfri vardag har berörts i alla debatter här i kammaren i dag. Vi måste skapa en framtid för våra barn och barnbarn där vi är så fria som möjligt från skadliga kemikalier. Jag tror att flera i den här kammaren gjorde rätt i att titta på den presskonferens som hölls i går när Kemikalieinspektionen överlämnade två av sina rapporter på just det här området till miljöministern. De visade på att det internationella arbetet, det europeiska arbetet och det nationella arbetet måste gå hand i hand för att vi ska klara det här.

De satsningar som regeringen har gjort under innevarande år och åren häromkring på Kemikalieinspektionens arbete sades också i går av myndigheten själv vara oerhört viktiga för att just komma vidare i frågorna. Ju mer man jobbar och sätter sig in i ämnet, desto svårare har man upptäckt att det blir att nå resultat eftersom man hittar nya ämnen och nya sammansättningar. Det förhindrar inte att vi måste fortsätta lägga fokus och kraft på just det här.

Herr talman! Regeringen jobbar med ytterligare en viktig punkt som för någon kanske låter som att man gräver ned det i en utredning till. Men jag tror att man ska se precis tvärtom på hur regeringen nu arbetar med Färdplan 2050, med en fossilfri fordonsflotta. Det gäller att veta vad vi gör nu för att komma fram. Tiden är nämligen knapp.

Frågan varför vi har målen om vi inte når dem kan också ställas. Målen finns där för att vi här i kammaren har varit överens om att sätta dem. Det var politisk enighet om det såvitt jag vet – jag var inte med då, men jag tror att Anita Brodén och ytterligare några var med och tog de besluten.

Det är dock viktigt att se att det är lätt att vara överens om målformuleringar. Det är vägen för att nå dem som vi måste bli tydliga med. Därför ser jag det också som centralt att regeringen gick in och gjorde om arbetet och skapade Miljömålsberedningen. Jag tror nämligen att det är där som vi politiskt måste våga ta diskussionerna. Vi måste göra de tunga avvägningarna när det finns målkonflikter, när två saker står mot varandra där vi gärna skulle se att båda blir gjorda men det inte är inom rimliga gränser att göra båda samtidigt. Vad är då mest prioriterat?

Jag skulle också vilja passa på och säga att jag uppskattar de dialoger och samtal som har förts i Miljömålsberedningen. Jag hoppas verkligen att arbetet kan fortsätta, oavsett vilka av oss som kommer att möjlighet att fortsätta i det arbetet. Några av våra kolleger kommer förmodligen att

lämna det eftersom de lämnar uppdrag här i kammaren. Men det är viktigt att det forumet och den plattformen finns.

Jag vill vända mig mot att man säger att det är någonting som har använts ad hoc. Det är oerhört tydligt från regeringen att man har använt Miljömålsberedningen just för att göra dessa tuffa och tunga avvägningar. Dock kan jag känna att vi har haft en viss tidspress på oss, men det är väl den pressen som gäller för det här arbetet över huvud taget. Det har varit viktigt för mig och för det parti som jag representerar att prioritera det arbetet och att vara med och bidra på ett konstruktivt sätt.

Herr talman! Det har talats mycket om den kommande sommaren. Jag kan då rekommendera läsning av OECD-rapporten. Den kan väl få följa med ut i hängmattan och ge oss energi och råg i ryggen, så att vi kan vara stolta över det arbete som görs och har gjorts i Sverige för att komma vidare på miljöområdet – det som Sverige har varit föregångare i, nämligen att hitta tydliga styrmedel och en tydlig avvägning mellan morot och piska i arbetet för miljöns bästa.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Eftersom vissa kolleger inte är med på måndag då miljö- och jordbruksutskottet fortsätter med sina debatter vill jag rikta ett varmt tack härifrån.

(Applåder)

Anf. 201 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag får erkänna att jag begärde ordet främst för att jag tidigare glömde att yrka bifall till min reservation. Det vill jag naturligtvis göra, så jag yrkar alltså bifall till reservation nr 3.

Nu när jag ändå har ordet kan jag väl diskutera lite om miljömålen. Jag fokuserade på vindkraften i mitt anförande. Men om man ställer vindkraften mot de miljömål som har satts upp kan man fråga sig vilka miljömål som gynnas av att vi lägger hiskeligt massa skattemedel på att subventionera en överkapacitet av elproduktion.

Vi har till exempel ett miljömål om begränsad klimatpåverkan. Den krassa verkligheten är tyvärr att det i det svenska energisystemet snarare är så att koldioxidutsläppen i själva verket ökar jämfört med hur energisystemet ser ut.

Om vi börjar stänga av kärnkraftverk kommer vi att behöva mer elkraft från kol och gas, för det är väl ungefär det som står till buds.

Vi har också pratat om storslagen fjällmiljö. Det har ju byggts en del vindkraftverk i fjällmiljön, och mig veterligen planeras det väl ytterligare vindkraftverk där. Hur passar det ihop med miljömålet om en storslagen fjällmiljö, att industrialisera den?

Ett rikt växt- och djurliv är ett annat av miljömålen. Som jag sade har vi ett antal skyddsvärda arter, fladdermöss och stora rovfåglar, som utsätts av exploateringen av vår miljö.

Likaså kan man ifrågasätta hur det är med grundvatten av god kvalitet, giftfri miljö och så vidare när man i miljöns namn ska utvinna all denna mineral som används till betong och stål.

Anf. 202 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att jag kan skrämma upp Josef så att han yrkar bifall till sina egna reservationer genom att yrka bifall till förslagen i betänkandet, men det är ju glädjande att Josef har vaknat till.

Jag kan inte låta bli att förundra mig över att en – förlåt uttrycket – liten detalj i sammanhanget. Vindkraft är en detalj, nog så viktig för att få en förnybar energikälla på plats, men det är det enda som Sverigedemokraterna är beredda att diskutera när det gäller de 16 miljömålen.

Vi har här innan haft en stor diskussion om prioriteringar och ekonomiska styrmedel. Vi har diskuterat hur man ska producera livsmedel på ett hållbart sätt, hur vi ska använda vår skogsråvara för att åstadkomma förnybara drivmedel och förnyad produktion av annat som vi kan behöva. Hur ska vi låta det vara en del av att värna om den biologiska mångfalden? Hur ska vi ta oss an det klimathot som växthusgaseffekten utgör och som – åtminstone som övriga partier inser i denna kammare – gör att vi kommer att se klimatförändringar? Det mest överskuggande som vi har att lösa är de temperaturhöjningar som sker.

Det är fascinerande att lyssna på Josef Fransson som säger att vindkraften är det enda problemet. Tar vi bort den, så har vi löst alltihopa.

Herr talman! Jag tycker att det är befängt.

Anf. 203 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag påstår på intet vis att det här är det enda problemet som behöver lösas. Men man viftar undan frågan om man påstår att vindkraften är ett litet problem. Jag ser det inte så. Det är många miljarder kronor som går till vindkraft i subventioner varje år. I nuläget ser det inte ut att bromsas in. Snarare planerar man för att fortsätta expansionen ganska kraftigt, åtminstone fördubbla produktionen till 2020, om jag inte helt missminner mig.

Det som är så lustigt med det här och som jag menar att man inte riktigt vill ta till sig är att när vi oftast under vintertid januari, februari och mars behöver mycket energi – 20 000–26 000 megawatt – i Sverige kan vi inte förlita oss på att en enda av dessa megawatt kommer från vindkraft. Vi är fullständigt beroende av kärnkraft eller någon annan form av baskraft.

Alla de som felaktigt påstår att vi kan ersätta kärnkraft med vindkraft är svaret skyldig. Vad ska vi ersätta kärnkraften med när vi ska avveckla den? Jag vet inte om det är Irene Oskarssons eller Kristdemokraternas vision, men många andra partier driver ju detta. Kristdemokraterna är ju ett av de partier som ser positivt på vindkraften.

Anf. 204 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Återigen: Det är fascinerande att se att giftfri miljö, där våra barn ska kunna växa upp i en trygg och säker miljö där våra kemikalier inte påverkar dem, inte berörs med ett ord.

Hur vi däremot ska kunna ha en förnybar elproduktion är däremot en central och viktig fråga. Ja, jag kan berätta, Josef Fransson, att mitt första politiska inlägg någonsin – det var ganska många år sedan – handlade om ett tydligt nej till kärnkraft. Efter det har jag gjort vissa omprövningar.

Vi befinner oss där vi är nu. År 2010 är ett passerat stadium. Jag ser att vi i dag behöver kärnkraften för klimatets skull. Men det finns ingen

hållbarhet i kärnkraft över tid. Det gäller också vilka skador och vilket elände som kan orsakas av både brytningen av uran och hur man ska förvara restprodukterna. Men just nu finns det inga bättre alternativ än kärnkraft. Och just nu kommer tyvärr att gälla över en ganska oöverskådlig framtid.

När det gäller etablering av vindkraft görs det tydliga avvägningar utifrån miljömålen samt utifrån plan- och byggbestämmelser om var vindkraftverken får etableras och hur.

Herr talman! Jag måste få sluta med att säga att jag var med i går och fattade ett beslut på hemmaplan där kommunen ställde sig positiv till att låta de företag som så vill etablera vindkraft. Jag ser det som en framtida energikälla också i samband med att vi blir effektivare på att utnyttja vår energi. Den kilowatt som inte är använd är den bästa kilowatten, för då har vi hittat andra lösningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 juni.)

14 § Lag om handel med timmer och trävaror

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU25
Lag om handel med timmer och trävaror (prop. 2013/14:183)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 24 juni.)

15 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
EU-dokument

KOM(2014) 344 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2013/14: MJU29 Ändringar i fiskelagen

Näringsutskottets betänkanden
2013/14: NU27 Partnerskapsöverenskommelsen
2013/14: NU30 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Trafikutskottets betänkanden
2013/14: TU19 Järnvägspolitiska frågor
2013/14: TU20 Åtgärdsplanering för transportsystemet 2014–2025 m.m.
2013/14: TU21 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
2013/14: TU18 Taxifrågor

Utbildningsutskottets betänkanden
2013/14:UbU25 Statens tillsyn över skolan
2013/14:UbU23 Statens kunskapspridning till skolan
2013/14:UbU24 Kränkning eller diskriminering i skolan

Prot. 2013/14:128
18 juni

Kulturutskottets betänkande
2013/14:KrU8 Folkbildningsfrågor

Civilutskottets betänkanden
2013/14:CU27 Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område
2013/14:CU33 Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen
2013/14:CU34 Bättre förutsättningar för gode män och förvaltare
2013/14:CU37 Riksrevisionens rapport om statens hantering av riksintressen

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 juni

2013/14:690 Nationell handlingsplan för de mest utsatta barnen

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

2013/14:691 Havs- och vattenmyndighetens utredning om enskilda avlopp

av *Krister Örnfjäder* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

2013/14:692 Utbyggnad av Väst kustbanan

av *Lars Gustafsson* (KD)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 juni

2013/14:668 Kostnadstäckning för icke planerad försvarsverksamhet

av *Peter Jeppsson* (S)

till försvarsminister *Karin Enström* (M)

2013/14:686 Tillgången till information vid tågkaos

av *Ardalan Shekarabi* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2013/14:684 Eftersatt budget till spårunderhållet på sträckan Uppsala–Stockholm

Prot. 2013/14:128
18 juni

av *Pyry Niemi* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

18 § Kammaren åtskildes kl. 18.48.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 57 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 1 § anf. 113 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 145 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 175 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
1 § Partiledardebatt	1
Anf. 2 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	1
Anf. 3 MIKAEL DAMBERG (S) replik	4
Anf. 4 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	5
Anf. 5 MIKAEL DAMBERG (S) replik	5
Anf. 6 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	6
Anf. 7 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	6
Anf. 8 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	7
Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	8
Anf. 10 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	8
Anf. 11 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	9
Anf. 12 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	9
Anf. 13 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	10
Anf. 14 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	10
Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	11
Anf. 16 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	11
Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	12
Anf. 18 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	12
Anf. 19 MIKAEL DAMBERG (S)	13
Anf. 20 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	15
Anf. 21 MIKAEL DAMBERG (S) replik	16
Anf. 22 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	17
Anf. 23 MIKAEL DAMBERG (S) replik	17
Anf. 24 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	18
Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (S) replik	18
Anf. 26 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	19
Anf. 27 MIKAEL DAMBERG (S) replik	19
Anf. 28 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	20
Anf. 29 MIKAEL DAMBERG (S) replik	20
Anf. 30 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	21
Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (S) replik	21
Anf. 32 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	22
Anf. 33 MIKAEL DAMBERG (S) replik	22
Anf. 34 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23
Anf. 35 MIKAEL DAMBERG (S) replik	23
Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik	24
Anf. 37 MIKAEL DAMBERG (S) replik	24
Anf. 38 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik	25
Anf. 39 MIKAEL DAMBERG (S) replik	25
Anf. 40 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	26

Anf. 41	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik	29
Anf. 42	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	29
Anf. 43	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik	30
Anf. 44	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	30
Anf. 45	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	31
Anf. 46	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	31
Anf. 47	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	32
Anf. 48	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	32
Anf. 49	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik	33
Anf. 50	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	33
Anf. 51	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik	34
Anf. 52	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	35
Anf. 53	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik	35
Anf. 54	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	36
Anf. 55	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik	36
Anf. 56	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	36
Anf. 57	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	37
Anf. 58	MIKAEL DAMBERG (S) replik	39
Anf. 59	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	40
Anf. 60	MIKAEL DAMBERG (S) replik	41
Anf. 61	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	41
Anf. 62	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	42
Anf. 63	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	42
Anf. 64	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	43
Anf. 65	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	43
Anf. 66	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	43
Anf. 67	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	44
Anf. 68	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	45
Anf. 69	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	45
Anf. 70	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	45
Anf. 71	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	46
Anf. 72	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	47
Anf. 73	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik	47
Anf. 74	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	47
Anf. 75	MIKAEL DAMBERG (S) replik	50
Anf. 76	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik	51
Anf. 77	MIKAEL DAMBERG (S) replik	51

Anf. 78	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	52
Anf. 79	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	52
Anf. 80	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	53
Anf. 81	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	53
Anf. 82	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	54
Anf. 83	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	54
Anf. 84	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	55
Anf. 85	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	55
Anf. 86	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	55
Anf. 87	JIMMIE ÅKESSON (SD).....	56
Anf. 88	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	58
Anf. 89	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	59
Anf. 90	GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	59
Anf. 91	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	60
Anf. 92	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	60
Anf. 93	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	61
Anf. 94	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	61
Anf. 95	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	62
Anf. 96	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	62
Anf. 97	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	63
Anf. 98	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	63
Anf. 99	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	63
Anf. 100	JONAS SJÖSTEDT (V).....	64
Anf. 101	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	66
Anf. 102	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	67
Anf. 103	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M) replik.....	67
Anf. 104	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	68
Anf. 105	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	68
Anf. 106	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	69
Anf. 107	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) replik.....	70
Anf. 108	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	70
Anf. 109	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	70
Anf. 110	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	71
Anf. 111	Näringsminister ANNIE LÖÖF (C) replik.....	71
Anf. 112	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	72
Anf. 113	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	72
Anf. 114	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	73
Anf. 115	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	73
Anf. 116	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	73
Anf. 117	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik.....	73
Anf. 118	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	74
Anf. 119	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik.....	74
Anf. 120	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	75

Anf. 121 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	75
Anf. 122 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	78
Anf. 123 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik.....	78
Anf. 124 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	78
Anf. 125 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD) replik.....	78
2 § Justering av protokoll.....	79
3 § Anmälan om nya riksdagsledamöter	79
4 § Anmälan om faktapromemoria	79
5 § Anmälan om granskningsrapport	79
6 § Ärenden för hänvisning till utskott	80
7 § Ärenden för förnyad bordläggning	80
8 § Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag	80
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU26	80
Anf. 126 HELENA LEANDER (MP).....	80
Anf. 127 JACOB JOHNSON (V).....	81
Anf. 128 JAN-OLOF LARSSON (S).....	82
Anf. 129 CHRISTER AKEJ (M).....	84
Anf. 130 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	86
Anf. 131 CHRISTER AKEJ (M) replik	86
Anf. 132 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	86
Anf. 133 CHRISTER AKEJ (M) replik	86
Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP).....	87
Anf. 135 ROGER TIEFENSEE (C)	89
Anf. 136 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	91
Anf. 137 ROGER TIEFENSEE (C) replik	91
Anf. 138 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	91
Anf. 139 ROGER TIEFENSEE (C) replik	91
Anf. 140 IRENE OSKARSSON (KD).....	92
Anf. 141 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	94
(Beslut fattades under 11 §.).....	94
9 § En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....	95
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU27	95
Anf. 142 MATILDA ERNKRANS (S)	95
Anf. 143 HELENA LEANDER (MP).....	97
Anf. 144 JOSEF FRANSSON (SD).....	100
Anf. 145 JENS HOLM (V).....	102
Anf. 146 JOHAN HULTBERG (M)	104
Anf. 147 HELENA LEANDER (MP) replik.....	106
Anf. 148 JOHAN HULTBERG (M) replik	107
Anf. 149 HELENA LEANDER (MP) replik.....	108
Anf. 150 JOHAN HULTBERG (M) replik	108
Anf. 151 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	109
Anf. 152 JOHAN HULTBERG (M) replik	109
Anf. 153 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	110
Anf. 154 JOHAN HULTBERG (M) replik	111

Anf. 155 JENS HOLM (V) replik	111
Anf. 156 JOHAN HULTBERG (M) replik	112
Anf. 157 JENS HOLM (V) replik	112
Anf. 158 JOHAN HULTBERG (M) replik	113
Anf. 159 ANITA BRODÉN (FP).....	113
Anf. 160 HELENA LEANDER (MP) replik	115
Anf. 161 ANITA BRODÉN (FP) replik.....	116
Anf. 162 HELENA LEANDER (MP) replik	117
Anf. 163 ANITA BRODÉN (FP) replik.....	117
(forts. 12 §).....	117
Ajournering.....	118
Återupptagna förhandlingar	118
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni.....	118
KrU11 Lättare att läsa	118
UbU22 Fristående skolor samt tillsyn och information om skolan	119
11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	121
MJU26 Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag	121
12 § (forts. från 9 §) En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (forts. MJU27).....	121
Anf. 164 JENS HOLM (V) replik	121
Anf. 165 ANITA BRODÉN (FP) replik.....	122
Anf. 166 JENS HOLM (V) replik	122
Anf. 167 ANITA BRODÉN (FP) replik.....	123
Anf. 168 ROGER TIEFENSEE (C).....	123
Anf. 169 HELENA LEANDER (MP) replik	126
Anf. 170 ROGER TIEFENSEE (C) replik	126
Anf. 171 HELENA LEANDER (MP) replik	127
Anf. 172 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	127
Anf. 173 IRENE OSKARSSON (KD).....	128
Anf. 174 PER-INGVAR JOHANSSON (C).....	131
(Beslut skulle fattas den 24 juni.).....	131
13 § Svenska miljömål.....	132
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU28	132
Anf. 175 KRISTINA NILSSON (S)	132
Anf. 176 HELENA LEANDER (MP).....	134
Anf. 177 JOSEF FRANSSON (SD).....	135
Anf. 178 JENS HOLM (V)	137
Anf. 179 JOHAN HULTBERG (M).....	139
Anf. 180 JENS HOLM (V) replik	142
Anf. 181 JOHAN HULTBERG (M) replik	142
Anf. 182 JENS HOLM (V) replik	143
Anf. 183 JOHAN HULTBERG (M) replik	143
Anf. 184 HELENA LEANDER (MP) replik	144
Anf. 185 JOHAN HULTBERG (M) replik	145
Anf. 186 HELENA LEANDER (MP) replik	145
Anf. 187 JOHAN HULTBERG (M) replik	146

Anf. 188 ANITA BRODÉN (FP)	147
Anf. 189 JENS HOLM (V) replik	149
Anf. 190 ANITA BRODÉN (FP) replik	149
Anf. 191 JENS HOLM (V) replik	149
Anf. 192 ANITA BRODÉN (FP) replik	150
Anf. 193 HELENA LEANDER (MP) replik	150
Anf. 194 ANITA BRODÉN (FP) replik	151
Anf. 195 ROGER TIEFENSEE (C)	151
Anf. 196 JENS HOLM (V) replik	154
Anf. 197 ROGER TIEFENSEE (C) replik	154
Anf. 198 JENS HOLM (V) replik	155
Anf. 199 ROGER TIEFENSEE (C) replik	155
Anf. 200 IRENE OSKARSSON (KD)	156
Anf. 201 JOSEF FRANSSON (SD) replik	158
Anf. 202 IRENE OSKARSSON (KD) replik	158
Anf. 203 JOSEF FRANSSON (SD) replik	159
Anf. 204 IRENE OSKARSSON (KD) replik	159
(Beslut skulle fattas den 24 juni.)	160
14 § Lag om handel med timmer och trävaror	160
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU25	160
(Beslut skulle fattas den 24 juni.)	160
15 § Bordläggning	160
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	161
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	161
18 § Kammaren åtskildes kl. 18.48	162

Tryck: Elanders, Vällingby 2014